

EDIȚIA A 4-A
revizuită
și adăugită

FEMEI, IERTĂȚI-NE!

CE TREBUIE SĂ REPARĂM
NOI, BĂRBAȚII
DESPRE ROLUL FEMEII ȘI AL BĂRBATULUI
HANS-JÖRG RONSORF

FEMEI, IERTAȚI-NE!

Ce trebuie să reparăm noi, bărbații

Despre rolul femeii și al bărbatului

Hans-Jörg Ronsdorf

Ediția tipărită (în limba germană) poate fi comandată pe www.hans-joerg-ronsdorf.de la prețul de 13,80 €, plus taxele poștale.

Ediția a 4-a, revizuită și adăugită, iulie 2023 (ediția în limba germană)

Tradus din limba germană, 2026 – descărcare gratuită pe www.hans-joerg-ronsdorf.de

© Hans-Jörg Ronsdorf – toate drepturile rezervate.

Albis 6½

87477 Sulzberg

Tehnoredactare: Hans-Jörg Ronsdorf, cu Papyrus Autor

E-mail de contact: hj-ronsdorf@t-online.de

ISBN-ul ediției în limba germană 978-3-9820715-5-8

Copertă: Tobias Stricker

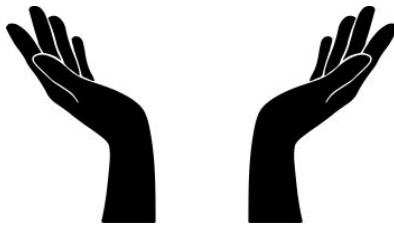
Grafică: Laura-Kristin Ronsdorf

Tipar: www.wir-machen-druck.de

Traducerea Bibliei folosită în ediția germană, dacă nu se indică altfel:

Elberfelder Übersetzung, Edition CSV Hückeswagen (traducere germană a Bibliei)

Pentru iubita mea soție,
pentru minunatele mele fiice,
pentru mama mea, pe care o cinstesc,
pentru bunicile mele,
pentru sora mea,
pentru surorile mele
și prietenele mele în Hristos,
toate fiicele Evei,
cu care am lucrat împreună
pentru Împărăția lui Dumnezeu
și cu care voi mai sluji.

CUPRINS

1 Cuvânt înainte	10
1.1 Cuvânt înainte la ediția a 2-a, adăugită	13
1.2 Cuvânt înainte la ediția a 4-a	14
1.3 Cine scrie această carte	14
2 Creația și căderea	20
2.1 Cum a început totul	20
2.1.1 Lucrarea zilei a șasea	22
2.1.2 Omul: chipul lui Dumnezeu – Imago Dei	22
2.1.3 Omul ca bărbat și femeie	23
2.1.4 Omul și însărcinarea primită de la Dumnezeu	24
2.1.5 Crearea lui Adam și a Evei	26
2.1.6 Scurtă digresiune despre cuvintele-cheie ebraice	26
2.1.7 Adam are nevoie de ajutor	28
2.1.8 Eva este creată	30
2.1.9 Din coastă	31
2.1.10 „Männin” – femeia luată din bărbat	33
2.1.11 Dăruiri unul altuia	34
2.2 Căderea în păcat a bărbatului și a femeii	36
2.2.1 Răspunsul Evei	39
2.2.2 Truda Evei, sarcina și subjugarea	40
2.2.3 Dorința ta va fi după el, iar el va stăpâni peste tine	44
2.3 Obiecții împotriva egalității	47
2.4 Deosebirea dintre bărbat și femeie	51
2.5 Ordinea creației	53
2.5.1 De la grădina din Eden la Noul Ierusalim	55
2.6 El va stăpâni peste tine – istoria	56
2.6.1 Antichitatea	57
2.6.2 Aristotel	58
2.6.3 Femeia ca avere	60
2.6.4 Patriarhatul	60
2.6.5 Influența greacă în gândirea iudaică	61
2.6.6 Părinții Bisericii	62
2.6.7 Reforma	64
2.6.8 Mișcarea seculară pentru drepturile femeii	66
3 Isus, Mesia, și femeile	69

3.1 Ucenice care slujeau	70
3.2 Femeile trebuie să învețe	71
3.3 Toți egali	72
3.4 Menstruația nu mai este necurăție	72
3.5 Respinsă și găsită	73
3.6 Adulterul se face în doi	74
3.7 Dreaptă, în toată statura ei	75
3.8 Fără dublă măsură	76
3.9 Har nerușinat	77
3.10 Crucea: unde sunt bărbații?	78
3.11 Maria, apostola	79
4 Pavel, prietenul femeilor	82
4.1 Lidia	83
4.2 Fivi	84
4.3 Priscila	86
4.4 Iunia	87
4.5 Maria, Trifena și Trifosa, Persida	88
4.6 Evodia și Sintihia	89
4.7 Cloe	90
4.8 Nimfa	90
4.9 Pavel, mama care alăptează	92
5 Bărbatul și femeia în căsnicie	95
5.1 Casa antică și regulile ei	95
5.1.1 Codurile casnice în Noul Testament	96
5.1.2 Efectul codurilor casnice creștine	98
5.1.3 Codul casnic din Efeseni 5	99
5.1.4 Temeiul supunerii reciproce	100
5.1.5 Îndrumări pentru viața creștină – astăzi	102
5.1.6 Femeia în casa antică	103
5.2 Capul și supunerea: Efeseni 5	104
5.2.1 Capul	105
5.2.2 Familia în Antichitate	106
5.2.3 Să luăm textul literal?	107
5.2.4 Contextualizarea	109
5.2.5 Încă o dată: capul	110
5.2.6 Concluzii	112
5.3 A fi supus	114
5.3.1 Concluzie	120

6 Bărbatul și femeia în biserică	123
6.1 1 Corinteni 11 – cap, păr și văl	125
6.1.1 Principii și indicații pentru interpretarea textului	126
6.1.2 Domeniul de aplicare al textului	128
6.1.3 Trei perechi cu un cap	129
6.1.4 Ce înseamnă „cap”?	130
6.1.5 Acoperirea capului în Corint	134
6.1.6 Un semn de stăpânire pe cap?	137
6.1.7 Relevanța pentru astăzi	138
6.1.8 Parafrază explicativă	139
6.1.9 Încheiere și rezumat	142
6.1.10 O altă lectură a textului din 1 Corinteni 11	143
Exemple de citate	144
6.1.11 Traducere alternativă a textului din 1 Corinteni 11:2-16	145
6.1.12 Concluzie	147
6.2 Nu să vorbească, ci să tacă	149
6.2.1 Întrebări	150
6.2.2 Nedumerire la sfârșitul capitolului	152
6.2.3 Lectura ca citat	153
6.2.4 O lege romană?	156
6.2.5 Nicidecum!	157
6.2.6 Alte explicații	158
6.2.7 Probabil nu de la Pavel	160
6.2.8 Evaluare finală	166
6.3 Au voie femeile să învețe pe alții?	170
6.3.1 Textul din 1 Timotei 2:8-15	171
6.3.2 Situația istorică din Efes	172
6.3.3 Cadrul	174
6.3.4 Rugăciunea în orice loc, mânia și podoabele	174
6.3.5 A învăța în liniște și supunere	176
6.3.6 A nu învăța pe alții și a nu stăpâni peste bărbat	177
6.3.7 A învăța pe alții înseamnă a stăpâni?	178
6.3.8 Ce înseamnă „a stăpâni”?	179
6.3.9 Adam și Eva în Efes	181
6.3.10 Acum nu-i dau voie	183
6.3.11 Mântuire prin nașterea de copii?	184
6.3.12 1 Timotei astăzi	185
6.3.13 Concluzii	186
6.3.14 Parafrază explicativă a textului din 1 Timotei	187

6.4 Porunci universale și porunci legate de vremea lor	188
6.4.1 Biblicismul și Sola Scriptura	189
6.4.2 Interpretarea literală și sensul literal	191
7 Femei-preot, femei-prezbiter și diaconițe	193
7.1 Preoția universală	193
7.2 Prezbiteri și femei-prezbiter	194
7.3 Ea dorește un lucru bun	196
7.4 Diaconițe	197
7.5 Predicatoare	199
7.6 Rezumat	201
8 „Una în Hristos”: Galateni 3:28	202
8.1 Ce spune textul	203
8.2 Ce nu spune textul în mod direct	204
8.3 Ce spune totuși textul în mod indirect	205
8.3.1 Iudeu și grec	205
8.3.2 Rob și slobod	206
8.3.3 Informații despre sclavie	207
8.3.4 Bărbat și femeie	207
8.3.5 Pământesc și duhovnicesc?	208
8.3.6 Nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască	209
8.4 Rezumat și concluzie	210
9 Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt	212
9.1 Este Dumnezeu de gen masculin?	213
9.2 Să nu-ți faci chip cioplit	215
9.3 Imagini feminine ale lui Dumnezeu	216
9.4 Tatăl și Fiul	217
9.5 Supunerea Fiului veșnic?	217
9.6 Isus și cei 12 ucenici ai Săi	220
9.7 Concluzie	222
10 Mărturisirea vinei mele	223
11 Concluzie și perspective	227
11.1 Indicații și sfaturi	229
12 Diferența	232
12.1 Modelul orientat după daruri	232
12.2 Modelul ierarhic	234
13 Cuvinte de încheiere ale unor cititori	236

13.1 Privirea liberă a fost acoperită de buruieni!	236
13.2 Ce ar fi fost posibil!	238
„Chestiunea femeilor” și „dragostea frățească”	240
13.3 Schimbare	241
14 Pladoarie finală: este chestiunea femeilor atât de importantă?	243
14.1 Nu este vorba de câteva slujbe (interzise)	243
14.2 Ce simt și ce nu simt bărbații	244
14.3 Cum citim Biblia în chestiunea femeilor	245
14.4 Sensibilitate	245
14.5 Ce nu urmăresc	247
14.6 Motiv de despărțire?	247
14.7 Femeile trebuie să se ridice	248
14.8 Odată și acum	248
15 Bibliografie	250
16 Cărțile autorului	254
17 Cărți recomandate	255
Hanna-Maria Schmalenbach	257
Frausein zur Ehre Gottes	257

1 CUVÂNT ÎNAINTE

Încă o carte despre acest subiect veșnic fierbinte? Nu s-a spus și nu s-a scris deja totul despre el? Iar ne certăm sau continuăm cearta? N-ar fi mai importantă o temă apologetică, pentru a apăra credința? Mi-a devenit limpede că și această temă ține de apologetică. Este vorba de apărarea unor norme etice universale într-o societate postmodernă și secularizată, dar și în interiorul unui creștinism conservator și biblicist. Voi arăta de ce este valabil și acest din urmă lucru.

Războiul mărunț, lupta și încrâncenarea din jurul acestor întrebări continuă și fără cartea aceasta. Ele încă dezbină biserici. Pe unele, deja la întrebarea dacă glasul femeilor poate fi auzit măcar în serviciul divin. Pe altele, la întrebarea dacă pot avea diaconie sau femei-prezbiter¹. Sau dacă femeile pot avea funcții de conducere și pot predica.

Există poziții care stau în mințile noastre ca niște cetăți de necucerit: că Cuvântul lui Dumnezeu trebuie luat literal, împotriva oricărui spirit al vremii. Și există cei care au întrebări și îndoieli dacă el trebuie urmat literal și de noi, astăzi.

În această carte rezum cercetarea mea asupra temei. Cine cunoaște literatura despre acest subiect nu se poate aștepta la descoperiri noi. Nici la o trecere în revistă a tuturor pozițiilor care există, de la cele mai conservatoare până la cele mai progresiste. Această carte *nu* este un studiu cu rezultat deschis – este o poziție clară. Ca să o găsesc și să o întemeiez, mi-au trebuit zeci de ani. Ea se deosebește de ceea ce am învățat și am susținut altădată.

Este nevoie de o carte întreagă pentru a explica acest lucru? Este atât de complicat? Da și nu. Dacă urmăriți istoria erorilor judiciare, așa cum se pot observa la condamnări la moarte din SUA, adesea este nevoie de un efort imens de argumentare și de strângere a probelor pentru a dovedi nevinovăția. Uneori însă ajunge un simplu test genetic. Oricât de anevoios ar fi, priviți fețele acestor condamnați la moarte care ies liberi după 30, 40 sau 50

1. În cele mai multe locuri folosesc, pentru claritate, această formă feminină a termenului (în germană: Ältestinnen, femei-prezbiter). Astăzi este obișnuit, ca și în limbile originale ale Bibliei, masculinul generic, care include și forma feminină (vezi la 6.4.1).

de ani! Tot așa, veți găsi în această carte gânduri simple, uneori și ceva mai complexe. Biblia nu este întotdeauna ușor de înțeles. Ar fi o concluzie greșită să credem asta. Chiar și pescarul și apostolul Petru observă acest lucru când vorbește despre epistolele lui Pavel (2 Petru 3:15-16), care nu sunt ușor de înțeles.

Când această carte va fi citită, replicile, respingerile și indignările nu vor întârzia să apară. Cunosc aceste mecanisme și am făcut eu însumi parte din ele. Chiar dacă nu va avea loc nicio schimbare de gândire, măcar tema va fi adusă în discuție.

Chiar acum, când scriu aceste rânduri, în lumea evanghelică din SUA se dezbate din nou aprins despre acest subiect. Nu pot pretinde că am scris această carte fără emoții. Totuși, am încercat să rămân obiectiv. Să judece cititorul.

Și: există, desigur, puncte la care se poate avea pe bună dreptate o altă părere. Acolo îmi iau deciziile astfel încât, după înțelegerea mea, ele să se potrivească în tabloul biblic de ansamblu.

Îmi stau la inimă numeroasele femei și numeroșii bărbați afectați care Îl urmează pe Isus și resimt această temă a rolurilor de gen și interdicțiile de a vorbi, de a învăța pe alții și de a conduce ca discutabile și ca o povară. Pentru că, pe de o parte, vor să ia Biblia în serios, dar, pe de altă parte, nu le pot pune în practică. La aceasta se adaugă, deloc neînsemnat, felul în care suntem percepuți de lume în această privință. Lumea căreia îi aducem Evanghelia.

Ne-a făcut Dumnezeu lucrurile atât de grele? Este intenția Lui ca în aceste întrebări să fie investite milioane de ore de studiu, de rugăciune și de discuții? Ca dezbinările să fie acceptate și unitatea să fie sacrificată?

Sunt convins, și această carte este pledoaria mea pentru aceasta, că aceste întrebări sunt extrem de actuale. Căci dacă femeile stau ierarhic sub bărbat și de aceea slujirea lor în Biserică și în biserica locală este îngrădită (în ciuda oricăror asigurări că ar exista nenumărate alte slujiri, nepublice), atunci Dumnezeu să aibă milă de noi, dacă ne înșelăm.

Este o chestiune de ascultare. Pentru ambele sexe. Nu de o ascultare legalistă, robească și plină de frică.

Această carte este un rezumat al studiilor mele, al nenumăratelor conversații și discuții de pe forumuri de pe internet din ultimii aproximativ 40 de ani. Am putut învăța mult de la alții.

Încerc să arăt o cale biblică. Explic totul cât se poate de simplu. Uneori, pentru unul sau altul dintre cititori, poate va deveni prea complex. Atunci vă recomand să lăsați acel loc deoparte și să citiți capitolul următor. Nu scriu ca teolog și nici pentru teologi sau pentru cei care cred că sunt teologi. Îi am înaintea ochilor pe cei cu care am mers mult timp împreună pe drum și pe cei care vin de curând la credință și cărora trebuie să le slujesc prin învățătură. Sper și mă rog ca această carte să fie un ajutor atât pentru bărbați, cât și pentru femei.

Unele cuvinte ale Bibliei trebuie regândite. Nu este prima dată când se întâmplă așa ceva. Pentru unii, o nouă interpretare a textelor biblice este îngâmfată și suspectă. Hotarele ar fi mutate. Dar „*pentru o teologie care se vede în tradiția Reformei, ține de esența ei ca obiceiurile să fie puse sub semnul întrebării și textele biblice să fie citite din nou*”².

Veți găsi multe citate în această carte. Aceste gânduri prețioase le-am găsit adesea în spațiul de limbă engleză și am dorit să le fac accesibile cititorului de limbă germană.

În sfârșit: *Teologia noastră nu este infailibilă. Niciodată.* Oricât de mult ne-am dori acest lucru. Această carte, ca toate cărțile, are greșelile, slăbiciunile și punctele ei tari. Și despre această carte se poate spune că alții ar fi putut s-o scrie mai bine. Le mulțumesc tuturor surorilor și fraților care au contribuit pentru gândurile, corecturile, sugestiile și cuvintele lor de încheiere. Le mulțumesc în mod deosebit lui Conny Endrös (Lauben, lângă Kempten, în Allgäu) și lui Bernd Hüsken (Schwelm) pentru lectură și corectură. Mă bucură și îmi amintește de tinerețea mea în Schwelm, unde am crescut și unde am primit o bună formare spirituală.

Hans-Jörg Ronsdorf

Sulzberg, în Allgäu, noiembrie 2020

Mă desfăt în orânduirile Tale, nu voi uita Cuvântul Tău.

2. Wunderli, 53, „Ihm gegenüber”: Geschlechter-Gleichberechtigung in der Kirche und was die Bibel dazu (nicht) sagt, 2020

Învățăturile Tale sunt desfătarea mea, ele sunt sfetnicii mei.

Alerg pe calea poruncilor Tale, căci Tu îmi lărgești inima.

Psalmlui 119:16; 24; 32 (Zürcher Bibel, traducere germană a Bibliei)

1.1 CUVÂNT ÎNAINTE LA EDIȚIA A 2-A, ADĂUGITĂ

Pentru a doua ediție m-am hotărât pentru o ușoară revizuire și pentru completări. Am considerat necesare câteva corecturi, dar mai ales completări și îmbunătățiri stilistice.

În esență, am revizuit și am completat capitolele despre cele trei texte-cheie ale temei, dar, acolo unde a fost posibil, le-am și scurtat. Aceasta este valabil mai ales pentru capitolul despre cap, păr și văl.

După apariția primei ediții am mai cercetat și mai mult material și am elaborat eu însumi și altele. O parte din ele le găsiți pe pagina mea de internet www.hans-joerg-ronsdorf.de.

În SUA apare aproape în fiecare lună o carte nouă pe această temă. De cele mai multe ori, aceste cărți au o înaltă calitate teologică și lucrează cu textele Noului Testament. Ele luminează tema într-un fel care confirmă ceea ce vreau să spun în această carte. Mai mult ca oricând sunt sigur că deplina egalitate de rang dintre bărbat și femeie în toate domeniile vieții este voia lui Dumnezeu.

Sper și mă rog ca acest adevăr biblic să aducă vindecare în căsnicii, familii și biserici. Poate că abia acum cartea este așa cum trebuie să fie. Ea rămâne însă supusă greșelii; nu este adevărul, ci interpretarea mea.

Hans-Jörg Ronsdorf,

Sulzberg, iulie 2021

Ediția a 3-a a devenit necesară din cauza cererii crescute. În același timp, am folosit ocazia pentru a face alte mici corecturi și completări. Aceasta nu schimbă nimic din mesajul cărții. Mă bucur că această temă este tot mai mult adusă în discuție și că surorile în Domnul înțeleg tot mai bine care este chemarea lor.

Hans-Jörg Ronsdorf,

Augsburg, noiembrie 2021

1.2 CUVÂNT ÎNAINTE LA EDIȚIA A 4-A

Au trecut aproape 2 ani. Tema acestei cărți rămâne la fel de fierbinte. În aceste zile, în SUA sunt excluse din Convenția Bapțiștilor de Sud (Southern Baptist Convention, SBC) biserici care pun femei în funcții de conducere sau care au pastorițe. Și asta în statele din Sud, unde mulți creștini au justificat odinioară sclavia cu Biblia.

În această a 4-a ediție există o completare importantă la tema poruncii tăcerii din 1 Corinteni 14.

Uitați-vă pe pagina mea de internet www.hans-joerg-ronsdorf.de, pentru că acolo apar mereu lucrări noi pe această temă.

Hans-Jörg Ronsdorf

Augsburg, iulie 2023

1.3 CINE SCRIE ACEASTĂ CARTE

De cele mai multe ori, conținutul unei cărți este mai important decât autorul ei. În cazul de față, la o temă atât de sensibilă printre creștinii conservatori, aș vrea să-l lămuresc pe cititor cine scrie această carte. Și cum a ajuns la pozițiile care sunt descrise aici.

Până la vârsta de treizeci și șase de ani am făcut parte, împreună cu soția mea și cu cei cinci copii ai noștri, dintr-o adunare (închisă, exclusivistă) a fraților, cunoscută și ca „Alte Versammlung” („Vechea Adunare”). Ei înșiși nu se numesc așa, pentru că resping orice „denumire”. În aceste adunări, adică în serviciile lor divine, femeile tac. Ele nu iau parte. Aproape întotdeauna bărbații și femeile stau separat. Femeile nu poartă pantaloni la serviciul divin. Femeile își acoperă capul.

Apoi am devenit parte dintr-o biserică (o mișcare de biserici) din Allgäu care își avea originea într-o lucrare a lui Dumnezeu din anii '80. Acolo, în unele biserici, femeilor li se îngăduia să se roage cu glas tare, să dea o mărturie despre viața lor sau să propună o cântare. Din cauza trecutului meu îmi era greu cu aceasta, pentru că 1 Corinteni 14 poruncește femeilor să tacă.

După câțiva ani am luat din nou în față această întrebare și am cercetat Scriptura în profunzime. Mi-a devenit într-adevăr limpede că această practică, prin care femeile se pot ruga cu glas tare, pot da mărturie și pot propune cântări, este pe deplin biblică. Argumentele mele se găsesc în capitolele următoare.

Am simțit participarea lor tot mai mult ca ceva pozitiv. S-ar putea deja obiecta că, prin urmare, cercetarea mea asupra Scripturii a fost influențată în această direcție de această atitudine pozitivă. În mod inconștient se poate să fi fost așa. Conștient nu a fost așa. Voi arăta de ce anume s-a schimbat convingerea mea.

În această biserică era așa că femeile nu predicau și nu aveau voie să fie nici diaconițe, nici femei-prezbiter. Așa era, respectiv așa este și în bisericile prietene. În unele dintre ele surorile chiar tac, ceea ce se datorează influenței sau apropierii de adunările libere ale fraților din Germania și de un curent bisericesc din regiunea Salzburg.

Cu câțiva ani în urmă am părăsit această biserică. Din motive care aici nu contribuie cu nimic la temă. Aceasta a dus la o experiență pe care au făcut-o și alții. Distanța în spațiu și în timp îmi deschide o privire nouă, analitică, asupra lumii din care făceai parte timp de mulți ani. Am fost acolo șapte ani prezbiter și am avut eu însumi această viziune despre rolul femeii, am apărut-o și am aplicat-o. Distanța mi-a îngăduit însă să reflectez din nou asupra acestei întrebări. Fără această constrângere exterioară a unei comunități, am ajuns cu timpul la alte concluzii. Probabil că fără distanță acest lucru nu ar fi fost posibil.

Acest proces de schimbare a părerii, pe care nu-l ascund de cititor, poate fi interpretat în mod intenționat negativ: ca decădere, apostazie, lumificare. Cunosc aceste tipare de gândire și aceste judecăți asupra motivelor, la o scară aproape „profetică”, încă din tinerețea mea. Sunt puternice și adânc

înrădăcinate. Cu greu te poți desprinde de ele. Eu însumi am făcut parte activ din ele.

Aceasta este situația și trecutul meu bisericesc. Biblia acordă o mare libertate în viața bisericii. Forma în care ne adunăm nu este prescrisă. Nu există o singură cale corectă. Chiar dacă există creștini care cred acest lucru. Forma serviciului divin, și există multe, este liberă! Rolul femeilor în el este tema acestei cărți.

Încă lipsește cel mai important lucru despre persoana mea. Sau, mai bine zis, cea mai importantă persoană din viața mea. Soția mea, Christine. Pentru ea mi-am lăsat tatăl și mama, ca să împart viața cu ea. Avem cinci copii adulți. Soția mea este o personalitate puternică. O mamă-leoaică, ce știe să lupte. O femeie înțeleaptă. Pentru care sunt recunoscător mai presus de toate, așa cum mulți dintre frații mei în Domnul sunt recunoscători pentru soțiile lor. Ea face parte din călătoria mea personală de cunoaștere în privința întrebărilor legate de sexe. Fără ea n-aș fi acolo unde sunt astăzi. Sunt și rămân unul care învață, dar și unul care greșește.

Amândoi am crescut într-o țară liberă și democratică. Cu legea egalității în drepturi dintre bărbat și femeie, deși până astăzi femeile sunt dezavantajate. Vorbesc despre Germania și despre spațiul cultural occidental. N-am trăit încă niciun război. Nicio foamete. Trăim în acest an prima pandemie a generației noastre. Sentimentul unei siguranțe și al unei creșteri veșnice și de neatins este zdruncinat pentru prima dată.

Aceste experiențe de viață, până acum nespuse de pozitive, ne modelează gândirea și felul în care privim alte spații culturale. Consider egalitatea în drepturi o cucerire binecuvântată a democrației moderne. Comparabilă cu abolirea sclaviei, care nu corespunde niciodată voii lui Dumnezeu.

Amintesc acest lucru pentru că formarea noastră a fost determinată de gândirea Mișcării (exclusiviste a) Fraților. Aici bărbatul și femeia erau și sunt considerați de valoare egală, dar femeia este exclusă de la participarea la serviciul divin al bisericii. Femeia este subordonată. Ea este ajutorul bărbatului. Bărbatul este capul și are conducerea în căsnicie. Așa se crede că se ascultă de Cuvântul lui Dumnezeu. Fidel Bibliei.

Se poate avea această convingere. Totuși, este îngăduit să ne întrebăm în ce măsură aceasta corespunde realității vieții de astăzi și dacă poate corespunde vreodată. Cum arăta căsnicia mea și cum am văzut căsniciile părinților, ale bunicii și astăzi pe cele ale prietenilor și cunoscuților care, din convingere, încearcă să trăiască rangul sau autoritatea diferită a celor două sexe?

Deși în primii ani ai căsniciei noastre am hotărât multe lucruri singur și fără să mă consult cu soția mea, astăzi aproape că nu mai fac așa. Am funcționat întotdeauna cel mai bine când am hotărât și am acționat ca o echipă. Respectul și dragostea nu sunt o stradă cu sens unic. Schimbul reciproc și viața trăită împreună, vorbitul și ascultatul de la egal la egal – aceasta este situația ideală. Fiecare are faze bune și faze slabe. Să ne completăm unul pe altul, ori de câte ori este necesar, ceea ce oricum e normal. Nu bărbatul merge întotdeauna înainte. Poate fi și femeia. Pe rând. Completându-ne. În acord. Deschiși. Gata să fim corecți. Ascultând. Rugându-ne împreună. Aceasta o trăiesc ca realitate a vieții. Orice altceva ar fi un pas înapoi. Nu vreau și nu voi trăi o căsnicie ca în Orientul antic, pe vremea lui Avraam sau a lui David. Nici ca pe vremea lui Isus și tot atât de puțin ca pe vremea Reformei. Nici ca bunicii mei. Sunt recunoscător, în această privință, că trăiesc în secolul al XXI-lea.

Constat că cei care cred că trăiesc fidel Bibliei în chestiunea bărbatului și a femeii nu trăiesc în practică aproape deloc altfel decât noi. Și căsnicia lor este marcată de egalitate în drepturi, nu de o relație unilaterală, ci de doi într-unul. Prin aceasta vreau să spun că, în afară de excepții, nu văd nicăieri căsnicii creștine așa cum le descriu Pavel și Petru (aceste texte vor fi discutate pe larg). Dimpotrivă, aceste soții merg alături de soții lor de la egal la egal. De cele mai multe ori formează o echipă. Insinuarea generală că femeile ar vrea să-și manipuleze sau să-și conducă bărbații este nedreaptă. Chiar dacă și așa ceva există. Păcatul rămâne un focar de incendiu, mic sau mare, în orice căsnicie. Dar acolo unde relația este bună, de cele mai multe ori focul este stins.

Dacă susțin și argumentez în această carte poziția despre căsnicie amintită chiar acum și un alt rol al femeii în biserică, aceasta va stârni la unii neînțelegere, respingere, spaimă și consternare. Întotdeauna te costă ceva să-ți susții convingerea. Mai ales când argumentezi împotriva poziției bisericii sau a prietenilor tăi. O fac cu respect față de pozițiile vechi, conservatoare.

Deși le consider greșite. Ele înăbușă Duhul lui Dumnezeu și I se împotrivesc. Îi doresc fiecărui cititor să citească până la sfârșitul cărții și să persevereze. Port cu plăcere o discuție despre conținutul cărții mele, dacă ea a fost citită în întregime.

Mi se poate scrie oricând, atâta timp cât argumentele sunt obiective și lipsite de insinuări. Cunosc acest teren, unde tocmai la aceste întrebări lucrurile decurg adesea înfierbântat și neobiectiv, iar uneori personal și rănit.

Fiecare să se cerceteze înaintea lui Dumnezeu și să înțeleagă că cunoașterea noastră vine în parte și pas cu pas și că este puternic marcată de mediul nostru și de vremea lui.

Încă din tinerețea mea mi s-a recomandat să citesc Scriptura. Zilnic. Și s-o studiez. Am făcut-o. Sunt recunoscător pentru buna temelie biblică pe care am primit-o în „Adunare”. Această carte nu este o acuzație sau o socoteală cu trecutul meu, dacă cineva ar vrea s-o interpreteze astfel. Studiul Bibliei, în orice caz, a devenit de la începutul tinereții mele hobby-ul meu și mai mult decât atât. Și a rămas așa până astăzi. Pe atunci voiam să devin și eu un învățător respectat al Scripturii, ca modelele mele, dintre care unii mai trăiesc și astăzi. Acest motiv nu mai există de mult. Dacă studiezi Scriptura atât de mult și de intens, ce credem, ce concluzii ies de acolo? Mereu și mereu aceleași?

Uneori, la studierea Scripturii, este ca la Israel, care are o maramă pe ochi (2 Corinteni 3:15). Adesea, în ciuda prezenței Duhului Sfânt, vedem mereu același lucru. Dar cine studiază Scriptura iar și iar n-ar trebui să fie surprins dacă acest Duh îi arată deodată ceva nou (Matei 13:52), chiar și după aproape 2000 de ani. Nu este Cuvântul lui Dumnezeu nesecat? Și cu ajutorul teologilor și al științei biblice. Cu ajutorul școlilor biblice și al seminariilor, care și ele studiază Scriptura. Dacă în acest complex de teme despre bărbat și femeie în biserică, în căsnicie și în Împărăția lui Dumnezeu apar înțelegeri noi sau diferite de cele crezute de secole ca singurele corecte, ele n-ar trebui respinse imediat doar din acest motiv. Această temă nu este decisivă pentru mântuire și n-ar trebui să ne purtăm ca și cum ar fi! Ea nu este o piatră de încercare pentru fidelitatea față de Biblie.

Știu din experiență ce înseamnă să trebuiască să pui sub semnul întrebării adevăruri îndrăgite timp de mai multe decenii, pentru că mărturia Scripturii

nu este totuși atât de lămurită și de limpede cum ai crezut întotdeauna sau cum ți s-a predat. Procesele de regândire sunt dureroase, ne schimbă. Ne arată cât de supuși greșelii suntem, cât de neajutorați și pur și simplu dependenți de Dumnezeu. Lui ne putem plânge, Lui Îi putem aduce neștiința, întrebările și chiar îndoielile noastre. Și „orbirea noastră de breaslă”, care s-a instalat pe neobservate acolo unde te simți acasă doar în propriul mediu bisericesc și îți percepi propria lume ca fiind singura legitimă sau fidelă Bibliei.

Câțiva ani am participat la un forum despre greaca biblică. S-au discutat multe lucruri, în mod constructiv. A fost discutată și tema acestei cărți. Am strâns atunci mult material, pe care acum l-am recitit. De la o distanță de câțiva ani, îmi sare în ochi că argumentele erau rareori sau niciodată deschise față de rezultat. Oricât de mare era competența lingvistică, decizia luată dinainte și formarea pentru o anumită poziție erau hotărâtoare pentru argumentele pro sau contra. În acest caz: dacă femeile pot spune măcar ceva în serviciul divin, dacă trebuie să-și acopere capul astăzi, ca să nu mai vorbim despre a învăța pe alții sau a conduce. Se poate oare dovedi sau respinge totul cu Biblia?

N-am avut niciodată de gând să scriu despre această temă. Ea este controversată și disputată. Un teren minat. Aici nu poți culege lauri. Mi-aș fi putut folosi foarte bine timpul pentru alte lucruri ale Împărăției lui Dumnezeu. Totuși, m-am știut chemat personal să o fac. Mi se va reproșa că mă adaptez spiritului vremii. Împotriva acestui lucru nu pot face nimic. Nu apăr o poziție emancipatoare pentru care luptă lumea. Calea mea vreau să fie aceea pe care mă învață Biblia.

Cuvântul Tău îmi luminează acolo unde merg; el este o lumină pe calea mea.

Plin de minuni este ceea ce mărturisești în Cuvântul Tău, de aceea mă țin de el din toată inima.

Psalmlui 119:105; 129 (Neue Genfer Übersetzung NGÜ, traducere germană a Bibliei)

2 CREAȚIA ȘI CĂDEREA

Pentru a înțelege bine un lucru, ar trebui să-i cercetăm originea. Aproape fiecare carte creștină care se ocupă de această temă începe cu istoria începuturilor. Când fariseii au vrut să-L prindă pe Isus în cursă cu tema divorțului, El a pus această problemă în lumina istoriei creației (Matei 19:3-9). Pentru El era hotărâtor cum fusese la început. Ce prevăzuse planul cel bun al lui Dumnezeu pentru omenire. Ce a spus El despre divorț era, de altfel, menit să le ocrotească pe femei, care erau, mai mult sau mai puțin, la bunul plac al bărbaților lor când era vorba să fie lăsate.

În această carte încerc să urmez în mod consecvent acest punct de vedere al lui Isus. Petrec timp în grădina Paradisului și voi privi cu atenție ce s-a întâmplat. Ce a fost creat și cum. Ce s-a vorbit. Căci atunci când este vorba de relația dintre femeie și bărbat, primele trei capitole ale Bibliei sunt hotărâtoare. *Dacă începutul – înainte de căderea în păcat – descrie situația ideală, atunci fiecare detaliu contează.* Dar, trebuie recunoscut, este un text de mică întindere. Relatarea creației este unică și profundă. Dar scurtă. Într-o limbă care astăzi nu mai este vorbită. Iar întrebările pe care oamenii din Orientul antic și le puneau despre origini se deosebesc de cele pe care ni le punem noi. Multe rămân deschise.

De aceea, deducțiile generale sau concluziile obligatorii trebuie privite cu prudență. În orice caz, descrierea relativ scurtă a creării primei perechi de oameni nu trebuie încărcată cu concluzii.

2.1 CUM A ÎNCEPUT TOTUL

În multe cărți despre această temă se poate observa aproape întotdeauna că felul în care este interpretată această istorie a începuturilor este și felul în care sunt interpretate toate textele relevante ale Noului Testament. Felul în care privim istoria începuturilor stabilește direcția pentru poziția pe care o susținem în această temă. În funcție de tiparul de interpretare se ajunge la poziții opuse, care se contrazic. În mare, sunt două:

Egalitatea de rang dintre bărbat și femeie, fără deosebire ierarhică (în spațiul de limbă engleză numită egalitarism: concepția că bărbații și femeile sunt egali și pot sluji în toate slujbele și formele de conducere).

Rolul de conducere al bărbatului și supunerea femeii pe baza unei deosebiri ierarhice (complementarism: concepția că Dumnezeu le-a dat bărbaților și femeilor roluri diferite, iar conducerea le revine bărbaților).

Ambele poziții susțin cu convingere egalitatea în valoare și deosebirea, dar au o înțelegere diferită a rolurilor și a ierarhiei dintre sexe. În capitolul 12 („Diferența”) găsiți o prezentare schematică a ambelor poziții.

Termenii folosiți în spațiul de limbă engleză mi se par nefericiți în spațiul de limbă germană. Complementar înseamnă care îl completează pe celălalt. Aceasta este valabil și atunci când rangul este diferit. Completarea reciprocă este însă susținută de ambele puncte de vedere. Numai că unul o susține cu deosebire ierarhică, celălalt fără ea.

Încep cu o privire curioasă asupra unor evenimente petrecute cu multe mii de ani în urmă. Deja pentru că însemnările și evenimentul sunt atât de vechi, privirea asupra acestor relatări nu este atemporală și nici nu se află într-un spațiu lipsit de interpretare. Relatarea creației este scrisă într-o situație istorică, și anume în mediul Orientului antic. *Acest text nu este scris pentru noi, cei din secolul al XXI-lea, ca și cum noi, cei din secolul al XXI-lea, am fi primii destinatari. Aceste texte sunt însă scrise pentru noi. O deosebire pe care nu avem voie s-o uităm.*

Apostolul Pavel face în epistolele sale de câteva ori referire la crearea bărbatului și a femeii. Pe acestea *nu* le voi folosi ca ajutor pentru înțelegere, pentru că în aceste texte Pavel nu interpretează și nu explică crearea bărbatului și a femeii, ci o aplică la situații speciale. Aceasta este o mare deosebire. Istoria creației va vorbi mai întâi ea însăși. Mai târziu voi ajunge pe larg la textele lui Pavel și la interpretarea lui. Mai întâi schițez un tablou pornind de la relatarea primelor două capitole din Geneza. Înainte de căderea în păcat. Înainte să existe influențe culturale negative și deformatoare asupra rolurilor sexelor. Așadar întocmai ca Isus, când vorbește despre început.

2.1.1 Lucrarea zilei a șasea

Trebuie să așteptăm până în ultima zi a relatării creației, înainte ca omul să fie creat. Împreună cu animalele de pe uscat, pământul devine căminul lor. Iată descrierea zilei a șasea, după ce au fost create animalele de pe uscat:

[Geneza 1:26-31, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și Dumnezeu a zis: *Să facem oameni după chipul nostru, după asemănarea noastră; și ei să stăpânească* peste peștii mării și peste păsările cerului și peste vite și peste tot pământul și peste toate târătoarele care se mișcă pe pământ!

Și Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său, după chipul lui Dumnezeu l-a creat; bărbat și femeie i-a creat.

Și Dumnezeu i-a binecuvântat și Dumnezeu le-a zis: *Fiți roditori și înmulțiți-vă și umpleți pământul și supuneți-l; și stăpâniți* peste peștii mării și peste păsările cerului și peste toate vietățile care se mișcă pe pământ!

Și Dumnezeu a zis: Iată, v-am dat toată iarba care face sămânță, care este pe fața întregului pământ, și orice pom care are în el rod cu sămânță: aceasta să vă fie hrana; iar tuturor animalelor pământului și tuturor păsărilor cerului și tuturor celor ce se mișcă pe pământ, care au în ele suflare de viață, le-am dat toată iarba verde ca hrană. Și așa a fost. *Și Dumnezeu S-a uitat la tot ce făcuse, și iată că era foarte bun.* Și a fost o seară și a fost o dimineață: ziua a șasea.

La cercetarea acestui text și a tuturor celorlalte nu este vorba de o interpretare sau exegeză generală. Accentul cade pe dualitatea femeie-bărbat, în relația lor unul cu altul și cu Creatorul lor. Ce lumină pot arunca aceste texte asupra temei acestei cărți? Cum au fost ele interpretate și aplicate?

S-ar putea scrie, aduce și cita multe lucruri. În cadrul acestei cărți rămân scurt și încerc să descriu tabloul de ansamblu.

2.1.2 Omul: chipul lui Dumnezeu – Imago Dei

Omul – cuvântul ebraic este *adam* (pământean) – este ridicat deasupra tuturor celorlalte făpturi. Poate că expresia din vorbirea obișnuită „cununa creației” o

surprinde bine. Este evident că omul, în comparație cu tot restul, este ceva ieșit din comun. Ca chip al lui Dumnezeu, ca unul asemenea Lui, el devine oarecum locțiitorul Său în spațiul creat și vizibil. Pe pământ, stăpânirea îi este încredințată lui, în locul lui Dumnezeu.³ El devine reprezentantul Creatorului său. În această „înzestrare” ca chip al lui Dumnezeu, asemenea Lui (nu identic cu El), el este, spre deosebire de animale, și cel care poate vorbi cu Dumnezeu. Un partener cu care Creatorul comunică și are părtășie.

Pentru a fi astfel, asemenea lui Dumnezeu, omul este înzestrat „în chip regal” și dăruit cu capacități și posibilități pe care le are și Dumnezeu. Deoarece Dumnezeu nu este material, ci este Duh, pe pământ multe lucruri ale Lui devin vizibile în om.

În Orientul antic, regii și conducătorii își ridicau statuile în teritoriile cucerite, ca să-și arate pretenția de stăpânire. *O imagine, fără ca ei să fie prezenți în persoană.*

De aceea, relatarea creației este unică în mediul cultural în care a luat naștere, pentru că face din fiecare om, femeie și bărbat, chiar și din sclavi, regi și cârmuitori. *Fiecare om în parte este chipul lui Dumnezeu. Și primește astfel o demnitate, o valoare și o ocrotire. Aceasta este imaginea Bibliei despre om.* Temelia pe care este clădit tot restul, ceea ce face sau ar trebui să facă existența umană și viața împreună.

Fiecare bărbat și fiecare femeie poartă demnitatea inconfundabilă a asemănării cu Dumnezeu. A fi om ca bărbat și femeie înseamnă a fi chipul lui Dumnezeu.

2.1.3 Omul ca bărbat și femeie

Rolul de purtător al chipului lui Dumnezeu îi revine omului, indiferent dacă este bărbat sau femeie. Este așadar voit și nu poate fi altfel: este nevoie de ambele sexe pentru a-L reprezenta pe Dumnezeu și pentru a împlini mandatul creației. Nimeni nu poate fi, în cele din urmă, singur chipul deplin al lui Dumnezeu.

3. Dumnezeu ia în serios faptul că îi încredințează omului stăpânirea. Cu toate consecințele posibile care pot decurge pentru om din această împuternicire și libertate. Bune și rele. Dumnezeu respectă această însărcinare și nu va interveni mereu ca să corecteze.

Dumnezeu Însuși nu face niciun comentariu despre deosebirea dintre sexe. Fără vreo deosebire de capacități, valoare, însemnătate, rol și poziție, amândoi sunt pomeniți dintr-o suflare. Într-un singur cuvânt: omul. Și acesta era un lucru unic pentru vremea aceea. *Femeia stă aici alături de bărbat, de rang egal cu el.* În culturile Orientului antic, acesta nu era lucrul obișnuit.

Aici nu se pune întrebarea dacă sexele sunt diferite în alcătuirea, funcția sau rolul lor. Pe prima pagină a Bibliei, unde se pune temelia pentru toate, este vorba mai întâi de egalitate. Acesta este începutul Bibliei pe tema femeii și a bărbatului. *Aceasta este cea mai importantă alegere de direcție, premisă și presupuziție de bază a Sfintei Scripturi înseși, după care se explică și se orientează tot ce spune ea mai departe.* Și după care poate că trebuie să ne corectăm noi. În această lumină, nu invers, trebuie interpretat și Pavel. Despre aceasta, mai târziu.

2.1.4 Omul și însărcinarea primită de la Dumnezeu

Dumnezeu îi binecuvântează pe oameni și îi face astfel în stare să-și ducă la îndeplinire însărcinarea de locuitori ai lui Dumnezeu. Aceasta este, pe de o parte, stăpânirea peste pământ și peste animale. Pe de altă parte, este porunca de a fi roditori și de a se înmulți, pentru a popula și a lua în stăpânire pământul, întregul glob, pentru a-l cârmui cu grijă și a-l face folositor cu cruțare. Cu alte cuvinte: pentru a întinde paradisul peste tot pământul. Nu știm exact în ce stare se afla natura atunci când a fost dată această însărcinare.

Este o însărcinare de a clădi civilizația. Se mai numește și mandatul cultural. Este punerea în lucrare a tuturor capacităților date de Dumnezeu, prin folosirea tuturor resurselor pământului date de Dumnezeu, așa cum le-a creat El. Acest text are ca mediu de viață agricultura, cultivarea pământului și creșterea vitelor. Dar dezvoltarea de mii de ani până astăzi arată cât de bogat și variat este pământul cu resursele lui, pe de o parte, și cât de bogate sunt capacitățile și darurile omului, pe de altă parte. Un potențial pe care l-a sădit Dumnezeu Însuși.

Nu este vorba de *felul* în care a fost îndeplinită însărcinarea. Este o însărcinare dinainte de căderea în păcat.⁴ Ea nu s-a schimbat după cădere. Așa cum este descrisă aici, este valabilă până astăzi, pentru bărbat și pentru femeie.

Înmulțirea, așa cum are loc și în lumea animalelor, poate fi împlinită numai de bărbat și femeie împreună. Ambele sexe trebuie să se descurce împreună cu acest fapt și cu sexualitatea.

În această însărcinare vastă și de cea mai mare răspundere, bărbatul și femeia sunt egali, de același rang, dependenți unul de altul, la fel cum sunt dependenți de binecuvântarea lui Dumnezeu. Fără nicio ierarhie, fără vreo întrebare sau vreo prescriere de autoritate cu privire la cine hotărăște în această misiune a vieții.

Omul, bărbat și femeie, sunt numiți pe bună dreptate, în mediul grădinii paradisului și cu însărcinarea lor, *regi-preoți*.⁵ Pe de o parte, ei stăpânesc peste pământ ca reprezentanți ai lui Dumnezeu. Dar ei sunt și cei care trăiesc în prezența lui Dumnezeu, în grădina paradisului. Acest rol li se potrivește amândurora în aceeași măsură, bărbatului și femeii.

Acest aspect important, care nu va fi aprofundat aici, reiese din diferite *paralele între paradisul din Eden și simbolismul Templului*.⁶

În privința bărbatului și a femeii în biserică și în adunările pentru închinare, avem aici o primă indicație, chiar dacă indirectă, că și acolo ei sunt activi ca egali în rang. Aici se întrevide deja preoția universală.

4. (status integritatis – starea de integritate dinainte de cădere, spre deosebire de status corruptionis – starea de stricăciune de după cădere)

5. Beale, Gregory K., 65 și urm., *Der Tempel aller Zeiten*, 2011

6. *Între paradisul din Geneza 2 și Templu există o legătură directă*: Intrarea dinspre răsărit: intrarea grădinii paradisului era orientată spre răsărit, exact ca templul propriu-zis și ca tabăra Șechinei (Geneza 3:24; miqedem = spre răsărit). Râul: râul care izvorăște în Eden își găsește corespondentul minuat în râul Templului, care iese din Locul sfânt după planul de construcție al lui Ezechiel (Ezechiel 47). Prezența lui Dumnezeu: prezența lui Dumnezeu și umblarea Lui puteau fi trăite în grădina Edenului într-un mod deosebit, ca în Templu (Geneza 3:8-9; Leviticul 26:11-12). Heruvimii: heruvimii, atât de importanți în legătură cu Templul (de exemplu Exodul 25:18; 26:1, 31; 1 Împărați 6:23, 29), aveau în grădina Edenului funcția lor foarte însemnată de străjeri (Geneza 3:24). Serviciul divin: munca lui Adam în grădină este descrisă cu termenii „a lucra” (‘avad) și „a păzi” (shamar) ca o slujire adusă lui Dumnezeu (Geneza 2:5, 15). Aceste verbe sunt, în legătură cu Locul sfânt, cuvinte tipice care descriu slujba preoților și a leviților (‘avad: Numeri 4:24, 26, 30, 37, 41, 47; 8:11, 15, 19, 22, 25, 26; shamar: Numeri 3:7, 8, 10, 28, 32, 38; 18:3, 4, 5, 7). Vezi la Roger Liebi, în Genesis 2: Die Schöpfung des Menschen

2.1.5 Crearea lui Adam și a Evei

În Geneza 2, relatarea se oprește concret asupra creării omului. Ceea ce în capitolul 1 este relatat la modul general, în cadrul lucrării celor șase zile a lui Dumnezeu, Elohim, trece acum într-o povestire plină de expresivitate. Se ia, ca să zicem așa, ceea ce este cel mai important din capitolul 1 și se aprofundează. În capitolul 1 găsim relatarea creației, în capitolul 2 relatarea paradisului. Grădina Edenului este locul unde se petrec lucrurile. Numele lui Dumnezeu este acum Iahve Elohim. Dumnezeu care, ca Creator, îl modelează pe om, Se apropie de el și este acolo pentru el.

[Geneza 2:4-9, tradus după Biblia germană Elberfelder] Aceasta este istoria cerurilor și a pământului, când au fost create, în ziua în care Domnul Dumnezeu a făcut pământul și cerurile, și înainte să fie pe pământ vreun arbust de pe câmp și înainte să răsară vreo iarbă de pe câmp; căci Domnul Dumnezeu nu dăduse ploaie pe pământ și *nu era niciun om ca să lucreze pământul*.

Dar un abur se ridica din pământ și uda toată fața pământului. Și *Domnul Dumnezeu l-a întocmit pe om, țărână din pământ, și i-a suflat în nări suflarea de viață; și omul a devenit un suflet viu*.

Relatarea ne spune cum a fost creat Adam din țărâna pământului. Cel care este chipul lui Dumnezeu este creat din pământ. Pământul este căminul lui și va fi întotdeauna. Și în noua creație. Aproximarea lui de pământ, ca și trecătoarea lui natură, se exprimă în acest proces neobișnuit al creației. Din lut, de obicei, se construiesc case, nu oameni. Dar Dumnezeu face așa, în acest fel neobișnuit și tainic. Însuflețit de suflarea lui Dumnezeu, de Duhul lui Dumnezeu, Adam devine un suflet viu.

2.1.6 Scurtă digresiune despre cuvintele-cheie ebraice

O însemnătate importantă în textele biblice ebraice o au cuvintele-cheie. Acestea însă se deschid doar când *auzim textul ebraic!*

Un astfel de lanț de cuvinte-cheie cuprinde cuvintele adam (om), adama (ogor, pământ) și dam (sânge) – rădăcina lingvistică a tuturor celor trei este

„materie roșie”. În acești termeni devine limpede legătura multiplă a omului cu pământul.

„Adama” este pământul. „Adam” este pământeanul care a luat naștere din el. „Dam”, sângele, este purtătorul vieții (sângele omenesc vărsat la fratricidul săvârșit de Cain asupra lui Abel se întoarce în pământ – Geneza 4:10-11).

Mai mult: un cordon ombilical întreit ne leagă de mama-pământ. Din el suntem luați, la el ne este întoarcerea acasă, din el ne hrănim cu toții. ... Adam și adama sunt legați într-o comunitate de destin pe care niciunul dintre noi nu o poate desface. „Adam” ne întâlnește în Biblie ca nume propriu al primului om. Dar „adam” este întotdeauna (și) termenul generic „om”, care îi poate desemna atât pe toți urmașii lui Adam împreună, cât și pe fiecare fiu al omului ca ființă individuală. În ambele cazuri, „pământean”, ca întruchipare a legăturii cu pământul, arată spre șubrezenia și caracterul muritor al umanității noastre. În ebraica textelor profetice ale Bibliei, numele colectiv pentru orice ființă cu două picioare este „Fiul omului” (de fapt: fiul lui Adam), așa cum Se numește și Isus Însuși.⁷

Și Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, spre răsărit, și acolo l-a pus pe omul pe care îl întocmise. Și Domnul Dumnezeu a făcut să răsară din pământ tot felul de pomi, plăcuți la vedere și buni la mâncare; și pomul vieții în mijlocul grădinii, și pomul cunoașterii binelui și răului.

[Geneza 2:15] Și Domnul Dumnezeu l-a luat pe om și l-a pus în grădina Edenului, ca s-o lucreze și s-o păzească.

Însărcinarea descrisă deja în capitolul 1 devine aici mai concretă. Aici sunt avute în vedere, printre altele, cultivarea pământului, creșterea plantelor pentru hrană și a cerealelor. Așadar agricultura. La fel, și la fel de important, păzirea locului pe care Dumnezeu i l-a pregătit omului. Păzirea face parte din mandatul creației. Prin urmare, deja în situația descrisă există tendințe și forțe negative care trebuie ținute în frâu și respinse. Șarpele este un exemplu în acest sens.

Aici Adam este în centrul atenției. Înainte să fi fost creată Eva.

7. După P. Lapede, *War Eva an allem schuld?* 1998, p. 71 și urm.

2.1.7 Adam are nevoie de ajutor

[Geneza 2:18-20, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și Domnul Dumnezeu a zis: *Nu este bine ca omul să fie singur; îi voi face un ajutor care să i se potrivească.* Și Domnul Dumnezeu a întocmit din pământ toate animalele câmpului și toate păsările cerului și le-a adus la om, ca să vadă cum le va numi; și oricum avea să numească omul o ființă vie, acela să-i fie numele. Și omul a dat nume tuturor vitelor și păsărilor cerului și tuturor animalelor câmpului. Dar *pentru Adam nu s-a găsit un ajutor care să i se potrivească.*

În capitolul 1 este pomenit ca un lucru de la sine înțeles: bărbatul și femeia sunt, fiecare singur, dar și împreună, chipul lui Dumnezeu. Aici este pomenit procesul deosebit prin care s-a ajuns la dualitate. Cu greu ne putem închipui că toate acestea s-au petrecut în ziua a șasea. Ne-am putea desprinde în gând de o dimensiune temporală strâmtă a zilei a șasea, cu o durată de 24 de ore.

Această relatare vrea să lămurească lucruri esențiale. Ceea ce face Dumnezeu aici nu este un experiment pentru El Însuși, ci o lecție pentru Adam. Și pentru noi. Punerea numelor multor animale arată apropierea tuturor ființelor vii, de la oameni la animale, dar și poziția înălțată a omului față de animal. *Aici se vede într-adevăr o ierarhie.*

Dacă în ziua a șasea a creației totul era foarte bun, acum ceva nu este bun. Adam era o ființă socială și, ca atare, era singur. Dumnezeu, care cunoaște oamenii, știa acest lucru înainte ca Adam să-l simtă. Poate că se vedea deja din diferite lucruri. Vedea el deja la animale că există mascul și femelă și că lui îi lipsea partenera feminină?

După ce Adam le-a dat nume, printre altele, lui Tyrannosaurus rex, unui tigru cu dinți-sabie, furnicilor și albinelor, căutarea unui partener a rămas fără rezultat. Niciun animal nu putea fi acest partener, această piesă lipsă din puzzle. Dumnezeu căuta un ajutor pentru Adam, ca să-și împlinească mandatul creației. Singur, el nu era complet. Și singur nu era în stare să fie ceea ce gândise Dumnezeu. „Anunțul de angajare” caută pe cineva care să-i facă bine lui Adam. *Un suflet-pereche. Un aliat. Un partener, o completare. Un corespondent pentru fiecare aspect al existenței lui: trupesc, sufletesc, spiritual;*

mintal; în exterior și în interior. Rezumat, aceasta se înțelege printr-un ajutor care să i se potrivească.

Adam nu este descris ca un cap căruia îi lipsește un trup. El este descris ca un pământean care are nevoie de ajutor. *El nu are nevoie de un supus, nici de un asistent, ci de o personalitate la fel de puternică alături de el.* Un ajutor care face posibilă acțiunea comună.

Bărbatul se poartă adesea ca unul care se descurcă singur cu toate. Care nu caută ajutor. Dumnezeu vede mai departe. El știe de ce are nevoie bărbatul pentru a face față vieții.

Îl citez, cu privire la expresia „*un ajutor care să i se potrivească*”, pe asiriologul și profesorul de limbi semitice R. David Freedman⁸: „Cred că traducerea obișnuită a acestor două cuvinte [adică ezer kenegdo sau «ajutor»], în ciuda acceptării ei aproape universale, este greșită. Nu aceasta vor să transmită cuvintele. Ele ar trebui traduse mai degrabă astfel încât să însemne cam «o putere sau o forță egală cu omul». Adică, atunci când Dumnezeu a ajuns la concluzia că va crea o altă făptură, ca omul să nu fie singur, El a hotărât să creeze «o putere sau o forță egală cu omul». Pe cineva a cărui tărie corespunde tăriei omului. Femeia nu era menită să fie doar ajutoarea bărbatului. Ea trebuia să fie mai degrabă partenera lui.”

„Freedman își îndreaptă apoi atenția asupra cuvântului următor, kenegdo, care este adesea tradus cu «potrivit» sau «corespunzător». Acest cuvânt apare o singură dată în Biblie, așa că nu avem nicio altă comparație biblică care să ne ajute la traducere. În ebraica mișnaică de mai târziu, rădăcina acestui cuvânt înseamnă însă «egal».

Freedman încheie (și anticipăm versetul următor): „Când Dumnezeu o creează pe Eva din coasta lui Adam, intenția Lui este ca ea – spre deosebire de animale – «să fie o forță (sau o tărie) egală cu el». Cred că nu există altă posibilitate de a înțelege expresia «ezer kenegdo» care să poată fi apărută din punct de vedere filologic. Traducerea tradițională se bazează pe o nuanță târzie a lui ezer (ajutor), care nu este justificată de context”.

Chiar și fără această descoperire lingvistică, orice femeie și orice bărbat pot trage concluzia că femeia este un partener de rang egal. *Trăsăturile sunt aceași*

8. R. David Freedman, “Woman, a Power Equal to a Man: Translation of Woman as a ‘Fit Helpmate’ for Man Is Questioned,” *Biblical Archaeology Review* 9, 1 (1983): 56.

natură, deosebirea și completarea. Nu ierarhia, autoritatea, urmarea sau supunerea.

Femeia, așadar, n-a fost creată ca să-i slujească lui Adam, ci ca să slujească împreună cu Adam.

Faptul de a-i fi cuiva ajutor nu întemeiază o deosebire ierarhică. Și Dumnezeu este ajutorul nostru! Este o greșeală fatală să tragi concluzia că a fi ajutor ar întemeia o deosebire ierarhică. Ce imagine negativă, aproape tragică, se schițează astfel despre femeie și ce consecințe de mare anvergură sunt legate de ea! Nu este vorba ca Adam să-și împlinească mandatul creației, ci ca amândoi să-și împlinească însărcinarea comună (Geneza 1:28).

Când un soț își ajută soția – se zice că și așa ceva se întâmplă –, ierarhia nu se inversează. Ajutorul nu are nimic de-a face cu ierarhia, nici în Biblie, nici în viața de zi cu zi.

„Ideea din Geneza 2:18, 20 este că femeia este o sursă a tăriei sau a puterii bărbatului, căruia ea îi slujește ca prieten și aliat. *Supunerea nu ține de intenția textului.*”⁹

2.1.8 Eva este creată

[Geneza 2:21-22, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și Domnul Dumnezeu a făcut să cadă un somn adânc peste om, și el a adormit. Și a luat una din coastele lui și a închis locul ei cu carne; și *Domnul Dumnezeu a zidit din coasta pe care o luase din om o femeie și a adus-o la om.*

Această relatare ne spune despre un proces tainic, pe care cu greu ni-l putem închipui. Ce anume este descris aici, în puține cuvinte, au putut vedea doar îngerii. Acești martori sfinți s-au minunat, așa cum ne-am fi minunat și noi. Din coasta lui ia naștere Eva. Ca și cum ar fi fost născută din Adam. Ea nu este creată din pământ. Nu este nevoie de un al doilea Adam, este nevoie de un om care să-i corespundă lui Adam pe deplin. Dacă Eva ar fi fost creată prima, și ea ar fi avut nevoie de un ajutor. Nici bărbătescul, nici femeiescul nu sunt gândite, potrivit creației, ca să fie singure.

Nici în acest text nu se poate interpreta prea mult. Nu prea are sens să ne gândim la material genetic, la măduvă osoasă sau la cromozomi. Este un

proces profund, trupesc și spiritual totodată, care, din perspectiva lui Dumnezeu, era singura cale de a aduce la existență corespondentul și ajutorul pentru Adam.

Faptul că înțelegerea și traducerea cuvintelor nu sunt întotdeauna suficiente singure pentru a înțelege un text din Antichitate poate fi ilustrat prin această explicație:

„Când citim că Adam este cufundat într-un somn adânc și că Eva este «făcută», ne gândim automat că Adam este dus în sala de operație pentru o intervenție. Dar un om din Orientul antic n-ar fi gândit așa. Cuvântul ebraic pentru «somm adânc» este folosit în tot Vechiul Testament pentru a desemna o experiență vizionară. Așa ar fi făcut și un cititor israelit. Cred, așadar, că acest somn adânc a fost pentru Adam o experiență vizionară, nu o operație chirurgicală. Cu alte cuvinte, el vede ceva și apoi tot mai mult din Eva.”¹⁰

2.1.9 Din coastă

Recunosc că această descriere mi se pare străină. Aproape mitologică. Cum am amintit, pentru lumea de gândire de atunci era mai ușor de înțeles decât pentru noi. Nu prea are sens să privim acest proces prin ochelarii științelor naturii, ai medicinei, ai biologiei sau ai anatomiei. Totuși, el este atât de profund și de fundamental, încât din el trebuie să iasă la lumină și mai multe.

Amândoi sunt, așadar, din aceeași substanță. Înrușiți prin natura lor. Nu fiecare o creație separată, individuală, ci o expresie separată a aceleiași creații.

De ce traducătorii au pus aici cuvântul „coastă” este ciudat. Nicăieri altundeva în Vechiul Testament acest cuvânt nu este tradus așa. Nici aici nu există vreun motiv pentru aceasta.¹¹ De cele mai multe ori este tradus ca element de construcție arhitectonic: scândură, aripă laterală a unei clădiri, lambriu, canat de ușă și latură. Întotdeauna este vorba de construire. Comun acestor termeni este „latura”.

Eva este zidită din latura (zela) lui Adam. Adam a fost, ca să zicem așa, modelat din lut ca de un olar, iar acum Eva este zidită din latură (sau din

10. John Walton, Interview by Kevin P. Emmert/ March 19, 2015

11. Bielefeldt, 43, Die Sache mit der Rippe, Die himmlische Idee von den Geschlechtern, Asslar, 2007

elementul de construcție lateral). Este vorba de o întrebare figurată, nu anatomică.

Bărbatul are 24 de coaste și se poate lipsi ușor de una. Laturi însă are doar două (vezi cele două canaturi ale ușii din Templul lui Solomon, același cuvânt, 1 Împărați 6:34). Jumătatea stângă și jumătatea dreaptă a trupului. Aici se continuă perechea de termeni „bărbătesc–femeiesc” din Geneza 1:27. Femeia nu constă dintr-un os, ci din jumătatea bărbatului. *„Ea este luată din latura bărbatului, pentru ca amândoi oamenii să meargă prin viață unul lângă altul și fiecare să-și găsească în celălalt «jumătatea mai bună».”*¹²

Pinchas Lapide scrie despre aceasta: „Cuvântul ebraic folosit aici poate însemna numai rareori coastă și de regulă este tradus cu flank sau latură. ... Nu este de mirare, așadar, că această traducere greșită, «coasta», trebuia să ducă inevitabil la o desconsiderare a femeii în lumea creștină.”¹³

Cu o formulare schimbată, versetul sună astfel:

Și Domnul Dumnezeu a luat din latura lui Adam (sau: a luat o jumătate a trupului lui Adam) și a umplut din nou locul. Apoi a luat elementul de construcție lateral și a construit din el o femeie.

Ei devin doi oameni care se înțeleg și sunt atrași unul de altul. Care devin un singur trup, ca și cum despărțirea ar fi anulată. Aceasta este taina căsniciei, a legământului de credincioșie și dragoste dintre bărbat și femeie.

Faptul că femeia este zidită dintr-o jumătate a bărbatului sugerează poate ceea ce va deveni adevărat în rodnicia reproducerii: diviziunea celulei germinale. Celulele se înjumătățesc și fiecare este o celulă completă. Femeia nu este fără bărbat și bărbatul nu este fără femeie.

Este important cum traducem cuvântul? Desigur. „Coasta” stârnește la femei ceva care le face să se simtă ca un apendice. Ce am simți noi, bărbații, dacă am fi fost zidiți dintr-o „coastă”?

12. Bielefeldt, 45

13. Lapide, 161, Lapide, Pinchas, Ist die Bibel richtig übersetzt? Gütersloh, 2004

2.1.10 „Männin” – femeia luată din bărbat

Și omul a zis: Aceasta este acum os din oasele mele și carne din carnea mea; aceasta se va numi «Männin» (ischah), căci din bărbat (isch) a fost luată.

În germană, „Männin” vine de la „Mann” (bărbat), așa cum în ebraică ischah vine de la isch; în românește am putea spune „bărbată”. Adam jubilează și este entuziasmat. Auzim cuvinte poetice. Ce clipă sfântă! Înaintea lui stă cea mai frumoasă femeie din lume. Goală și fără rușine. Ca un dar. Vede imediat că ea nu vine din lumea animalelor. Cu aceasta se ocupase intens. Acum este ceva cu totul diferit. *Ea este cea care îi lipsea. Care este egală cu el. De același fel. Ca el, dar o ea. O „bărbată”. Adam spune: În sfârșit, cineva ca mine!*

Să fi observat Adam intervenția lui Dumnezeu, de vreme ce știe chiar că ea a ieșit din el? Ea nu-i este străină, sunt imediat apropiați. În grădină nu sunt decât ei doi. Și animalele.

De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de soția sa, și vor fi un singur trup.

Și erau amândoi goi, omul și soția lui, și nu le era rușine.

Eva, „bărbata”, va fi pe viitor atât de atrăgătoare pentru bărbat, încât el va lăsa totul pentru ea, ca să fie cu ea. Încă o dată este pusă astfel în lumină, în mod deosebit, demnitatea femeii. Ea este cea dorită. Nu invers este descris.

A deveni un singur trup arată că mai multă unitate și egalitate nu este posibilă.

Aceste cuvinte trebuie privite *și istoric*. Bărbatul trebuie să aibă independența de a putea trăi fără părinții lui, pentru a întemeia o nouă familie.

Aici femeia este văzută istoric astfel: spre deosebire de soțul ei, ea rămâne totuși legată de casa părintească și primește astfel o anumită ocrotire. Ea nu o părăsește așa cum o părăsește bărbatul. În siguranța casei părintești sau în apropierea ei, în spațiul familiei largite, ea primește astfel ocrotire de un soț poate violent sau înșelător. Femeia primește ajutor locuind în apropierea părinților sau în casa lor.

Totuși, cei doi formează o unitate nouă, în mare măsură independentă și de sine stătătoare. A fi un singur trup desemnează împlinirea însărcinării de a fi roditori. Așadar actul sexual ca expresie și chiar culme a faptului de a fi una și a procreării, respectiv a înmulțirii. Unitatea descrie și întreaga viață a căsniciei. Legământul căsniciei, despre care aici nu se vorbește direct, descrie unirea dintre o femeie și un bărbat toată viața lor. *Așa cum spune Isus, așa a fost la început și așa trebuie să rămână.*

Cu mai multe femei, rodnicia și deci popularea ar fi înaintat mai repede la început. Oamenii și societățile au introdus poligamia. Ea însă n-a fost niciodată ideea lui Dumnezeu, chiar dacă a trebuit s-o îngăduie la oamenii Lui (de exemplu patriarhii, David etc.).

2.1.11 Dăruieți unul altuia

Doi oameni stau față în față. Adam o primește pe Eva ca dar al lui Dumnezeu. Două feluri diferite de oameni se întâlnesc pentru prima dată. Unul altuia și unul pentru altul le sunt dăruite celor doi trupurile lor diferite, care se potrivesc unul cu altul. Prin sexul diferit și prin sexualitatea care îi aparține, Dumnezeu Își arată planul dragostei. Astfel, sexualitatea devine darul lui Dumnezeu unul pentru altul. Aceasta slujește îmbogățirii și împlinirii reciproce și ar trebui să ducă la recunoștință pentru deosebirea dintre sexe.

Când Adam era singur, nu putea exprima această recunoștință în reciprocitate. Fiind singur, nu era în stare nici măcar să se perceapă pe sine pe deplin ca persoană, pentru că încă nu exista un alt „eu”. A fi o personalitate are nevoie de relație și de un partener. *Pentru bărbat, femeia este ajutorul de a-și recunoaște propria umanitate și conștiința îmbogățirii reciproce. Nu doar Eva este un dar, ci ea îi face posibil lui Adam să se recunoască pe sine ca dar pentru ea. Nu doar a trăi împreună, ci a trăi unul pentru altul – acesta este felul de partășie pe care l-a plănuțit Dumnezeu.* Astfel ei oglindesc dragostea lui Dumnezeu ca daruri reciproce unul pentru altul, prin bărbăția și feminitatea lor.

Bucuria lui Adam, recunoștința lui că vede în Eva nu pur și simplu un ajutor subordonat, ci un dar al lui Dumnezeu, exprimă demnitatea personalității ei – pe care Eva, la rândul ei, a recunoscut-o și în Adam. *Eva este o personalitate*

liberă, egală în drepturi. A înțelege aceasta, și astăzi, înseamnă a o primi ca dar și ca dăruire a lui Dumnezeu. Feminitatea este un dar al lui Dumnezeu. Primul dar (în afară de viața și existența lui) pe care l-a primit bărbatul.

Autoritatea care cere supunere neagă darul. Când primești un dar, primești într-un anumit fel autoritate asupra celui dar. *Pentru ce a fost împuternicit Adam când a primit-o pe Eva? Ca să-și pună trupul în slujba ei, cu dragoste – dincolo de sexualitate.* El este împuternicit să o primească – ca pe o soră. Nu este o autoritate de a da porunci sau de a stăpâni peste ea. Aceasta va fi abia urmarea rea a căderii în păcat.

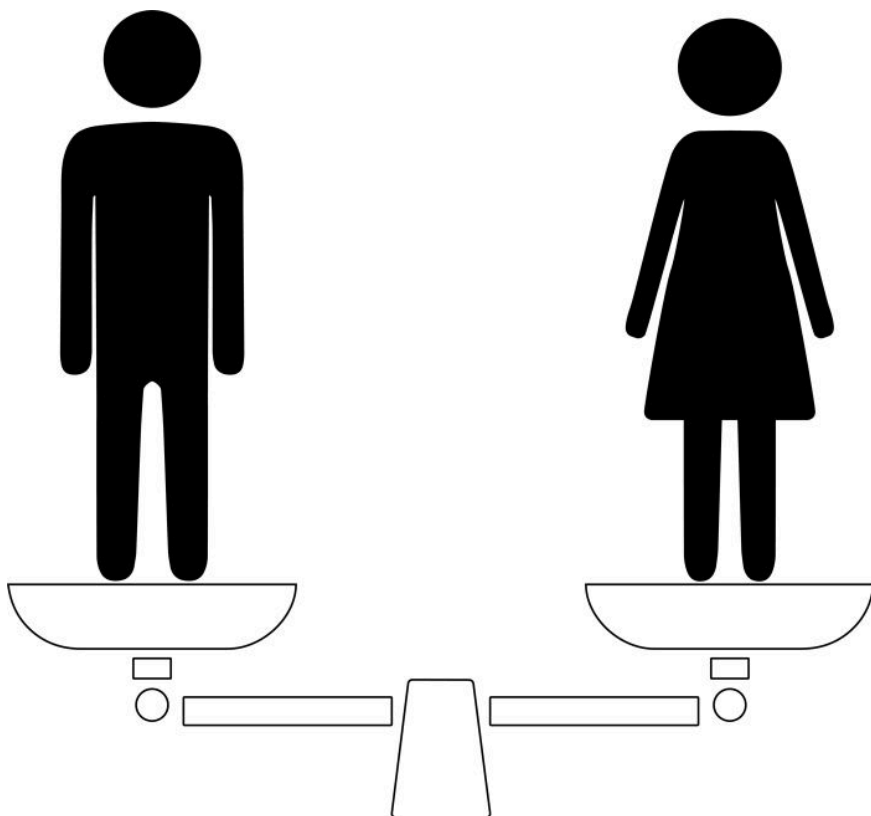
Primele cuvinte ale lui Adam, când o vede pe Eva, își găsesc ecoul la mirele din Cântarea cântărilor 4:9: „Mi-ai răpit inima, sora mea, mireasa mea; mi-ai răpit inima cu una din privirile tale.”

Bărbatul, creat primul, este împuternicit să iubească primul, să se jertfească primul, să slujească primul, să o împuternicească primul pe ea, și nu să exercite putere asupra ei.

Această atitudine de recunoștință unul pentru altul își găsește expresia desăvârșită în dragostea lui Hristos pentru Biserica Sa. Aceasta este ceea ce ar trebui să fie vizibil și palpabil în bisericile, comunitățile și adunările noastre pentru toți, inclusiv pentru vizitatorii necredincioși, și pentru oamenii din jurul nostru.

„Începutul Bibliei făgăduiește un vis străvechi al omenirii: egalitatea dintre sexe și o sexualitate fără inhibiții.”

Arnold Angenendt

Dreptatea Ta rămâne pe veci dreptate, și învățătura Ta este adevăr.

Psalzii 119:142 (Zürcher Bibel, traducere germană a Bibliei)

2.2 CĂDEREA ÎN PĂCAT A BĂRBATULUI ȘI A FEMEII

Când parcurg istoria începuturilor din primele trei capitole, renunț în mod conștient la aprofundarea interpretărilor tipologice sau a funcțiilor de prefigurare. Este vorba despre ființa umană, așa cum se arată ea în relația dintre bărbat și femeie, în existența lor la propriu. Aici încă nu are sens să aducem textele lui Pavel pentru interpretare. Spun „în acest loc”, pentru că mai târziu va trebui s-o fac în orice caz. Există o regulă importantă la citirea

Bibliei: *contextul*, contextul, contextul. Mai întâi și înainte de toate trebuie deschis textul în *legătura lui directă*, în mediul lui și în împrejurările lui istorice, atât cât este posibil. Pentru aceasta există astăzi multe mijloace ajutătoare și surse. Abia după aceea pașii următori ai interpretării sunt pe un drum bun.

Geneza 3 descrie înșelarea tragică și neascultarea Evei și apoi a lui Adam, care au dus la mai multe niveluri de frângere: rușine, vinovăție, vrăjmășie, trudă dureroasă, moarte și alungarea din grădina Edenului. Dumnezeu Se adresează tuturor celor implicați – șarpelui, bărbatului și femeii – și îi avertizează cu privire la urmările faptelor lor. Și îi pregătește, până la un anumit punct, pentru tot ce îi așteaptă. Există un verset care a ajuns în centrul dezbaterii. Este vorba despre Geneza 3:16: „Vei tânji după bărbatul tău, iar el va stăpâni peste tine”. Dar să parcurgem, ca mai înainte, pe scurt relatarea biblică [Geneza 3:1-7, tradus după Biblia germană Elberfelder]:

Și *șarpele* era mai șiret decât toate animalele câmpului pe care le făcuse Domnul Dumnezeu; și el a zis femeii: Oare a zis Dumnezeu cu adevărat: Să nu mâncați din toți pomii grădinii?

Și femeia a zis șarpelui: Din rodul pomilor grădinii mâncăm; dar despre rodul pomului care este în mijlocul grădinii, Dumnezeu a zis: Să nu mâncați din el și să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți.

Și șarpele a zis femeii: Nicidecum nu veți muri, ci Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul. Și femeia a văzut că pomul era bun de mâncat și că era o plăcere pentru ochi și că pomul era de dorit ca să dea pricepere; și a luat din rodul lui și a mâncat, *și a dat și bărbatului ei, care era cu ea, și el a mâncat*.

Atunci li s-au deschis ochii amândurora și au cunoscut că erau goi; și au cusut laolaltă frunze de smochin și și-au făcut șorțuri.

Dumnezeu îi spusese lui Adam, înainte să fi fost Eva acolo [Geneza 2:16-17, tradus după Biblia germană Elberfelder]:

Și Domnul Dumnezeu i-a poruncit omului și a zis: Din orice pom al grădinii poți mânca după plac; dar din pomul cunoașterii binelui și răului să nu mănânci; căci în ziua în care vei mânca din el vei muri negreșit.

Șarpele care vorbește se adresează în mod intenționat Evei, în manevra lui de înșelare. Era ea cea mai slabă? Sau cea mai ușor de amăgit dintre cei doi? Așa s-ar putea interpreta această situație. Nu pentru că era femeie. *Ci pentru că ea cunoștea porunca poate doar din a doua mână. Ce știa, putea ști doar de la Adam.* Un mic detaliu arată poate că Adam îi spusese mai mult decât îi spusese Dumnezeu lui. Sau că ea a adăugat ceva la ceea ce îi spusese Adam. Poate și ca măsură de precauție: *Să nu vă atingeți*, a spus Eva. Și în mijloc stătea totuși pomul vieții, mult mai important, nu pomul cunoașterii binelui și răului (Geneza 2:9).

Unii văd în cuvintele Evei deja primele semne de slăbiciune sau de neascultare. Dar cuvintele Evei, așa cum le-a scris Moise, ar putea transmite felul în care putem înțelege păcatul în chip figurat, ca necurăție. Cine, potrivit Legii lui Moise, *se atinge* de ceva necurat era necurat și avea nevoie de curățire. Cartea Leviticul descrie aceasta de peste 160 de ori. Din acest unghi, cuvintele Evei lămuresc ce înseamnă să cazi în păcat și să devii necurat.

Înșelăciunea ispititorului, a șarpelui, are succes. El seamănă îndoială cu privire la bunătatea și la adevărul lui Dumnezeu. Eva crede aceasta, și rodul interzis devine rodul dorit. Nu foamea, ci dorința de a dobândi priceperea și cunoașterea pe care Dumnezeu părea că le-o ține ascunse a făcut-o pe Eva să întindă mâna. O hotărâre fatală. Un pas mic cu un efect uriaș.

Eva și Adam erau împreună acolo. Adam era cu ea. Auzise și Adam șarpele vorbind? Își părăsise el rolul de conducere? Toate acestea sunt speculații. Eva îi dă rodul din care gustase deja ea însăși. Adam ia rodul interzis. *Adam încalcă în mod conștient porunca lui Dumnezeu, pe care o primise personal de la El.*

Deși din această întâmplare nu se poate deduce nimic bun, și această situație arată cum amândoi se poartă la fel de puternic și, în același timp, la fel de greșit. Eva este amăgită. Ea știa că pomul era interzis. Adam se lasă amăgit fără cuvinte, deși știa că acest pom era interzis.

Pe loc își dau seama că sunt goi. O cunoaștere nouă. Așa cum promisese șarpele.

[Geneza 3:8-19, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și au auzit glasul Domnului Dumnezeu, care umbla prin grădina în răcoarea zilei. Și omul

și soția lui s-au ascuns de fața Domnului Dumnezeu printre pomii grădinii. Și Domnul Dumnezeu l-a chemat pe om și i-a zis: Unde ești?

Ce privilegiu de neînchipuit: să te întâlnești zilnic în grădina paradisului, în răcoarea zilei, seara devreme, cu Dumnezeu Însuși, într-o formă vizibilă. Ca în Locul sfânt. Dar acum totul este altfel. Frica și un cuget trezit îi împing să fugă de Dumnezeu. Ei știu că relația cea bună este tulburată. Au nesocotit ceva ce era foarte important pentru Dumnezeu.

Și el (Adam) a zis: Am auzit glasul Tău în grădină și mi-a fost frică, pentru că sunt gol, și m-am ascuns. Și El a zis: Cine ți-a spus că ești gol? Ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci? *Și omul a zis: Femeia pe care mi-ai dat-o ca să fie lângă mine, ea mi-a dat din pom și am mâncat.*

Conștiința goliciunii vine odată cu călcarea poruncii. Una urmează celeilalte. Goliciunea devine dezgolire, rușine. Semnul vinovăției. Nevinovăția este de domeniul trecutului.

Dumnezeu numește concret călcarea poruncii. Adam este conștient de vina lui. Dar caută un alt vinovat, un țap ispășitor asupra căruia să-și arunce vina. Oricât de jalnic ar fi: el o face pe soția lui răspunzătoare. Ce lașitate! În loc să-și asume vina, își acuză soția. Și, practic, Îl face (co)răspunzător pe Dumnezeu, pentru că El îi dăruise femeia.

De fapt, Dumnezeu nu lămurește în această relatare chestiunea în întregime cu Adam, ci Se adresează și femeii. Fiecare este abordat și privit individual și ca egal în rang, așa cum Dumnezeu îi va judeca pe toți oamenii cu dreptate și nu va trece cu vederea niciun detaliu.

2.2.1 Răspunsul Evei

Eva fusese amăgită, păcălită de mincinosul și ucigașul de oameni. Când Dumnezeu i S-a adresat, ea l-a arătat pe cel care avea cea mai mare vină: șarpele.

Și Domnul Dumnezeu a zis femeii: Ce ai făcut! Și femeia a zis: *Șarpele m-a înșelat și am mâncat.*

Eva se distanțează de șarpe, îl acuză. Marea călcare a poruncii, prin care Eva pornește o avalanșă, a venit prin amăgire. Și ea recunoaște că a mâncat. Atitudinea ei este mai bună decât a lui Adam. Gradul călcării ei nu se poate compara cu al lui.

„Dumnezeu a întrebat-o pe femeie, ca în Geneza 3:13: «Ce ai făcut?» *Ea I-a răspuns lui Dumnezeu fără scuze. Ea I-a răspuns lui Dumnezeu fără reproșuri. A vorbit cu totul altfel decât bărbatul.* Nu s-a mai lăsat înșelată. Poate că i s-a lămurit totul când a auzit cum Dumnezeu îl întreba pe bărbat. În orice caz, vedea acum ce se întâmplase. În noua ei înțelepciune a recunoscut răul și a spus: «Șarpele m-a amăgit și am mâncat.» Cu acest răspuns a dat în vileag șarpele cel rău ca izvor al înșelării ei. Și a mărturisit răul pe care l-a făcut în timp ce era înșelată: «și am mâncat.» Săvârșise ea mai mult rău decât săvârșise bărbatul chiar atunci? Nu. L-a acuzat ea pe bărbatul care era cu ea? Nu. L-a acuzat pe Dumnezeu? Nu. Cu toate acestea, ceea ce ne spune Biblia despre ea nu este felul în care este adesea prezentată. Iar această prezentare greșită a ei există de multă vreme.”¹⁴

2.2.2 Truda Evei, sarcina și subjugarea

Cuvintele de pedeapsă ale lui Dumnezeu pentru Eva sună astfel în traducerea Elberfelder (traducere germană a Bibliei):

Femeii i-a zis: Voi înmulți foarte mult truda sarcinii tale, cu durere vei naște copii; și după bărbatul tău va fi dorința ta, dar el va stăpâni peste tine.

Zürcher Bibel (și Einheitsübersetzung) despart truda de sarcină. Și așa este corect, pentru că este vorba de două lucruri:

Femeii i-a zis: Îți dau multe necazuri și fac să-ți fie numeroase sarcinile, cu durere vei naște copii. După bărbatul tău vei tânji, iar el va stăpâni peste tine.

Bruce Fleming, citat mai sus, redă aceste cuvinte astfel:

Voi înmulți negreșit (1) munca ta trudnică pe câmp și (2) zămislirea ta.

14. Fleming, Bruce; Fleming, Joy; Hagemeyer, Joanne. The Book of Eden, Genesis 2-3: God Didn't Curse Eve (or Adam) or Limit Woman in Any Way. Versiunea Kindle, p. 56

Apoi Dumnezeu o învață pe femeie despre ceea ce s-a întâmplat cu ea și cu ei, acum că sunt muritori și căzuți.

Cu eforturi vei naște copii

Dorința ta [iubitoare] [este] spre bărbatul tău

Dar el [stăpânește răzvrătit peste sine însuși și] va stăpâni peste tine.

Este importantă această deosebire în prima parte a versetului 16? Prin ea, cuvintele adresate Evei primesc un ton cu totul diferit și, ceea ce este și mai important, un alt conținut. *Mai întâi este important să constatăm că în această cuvântare a lui Dumnezeu nu vine niciun blestem asupra Evei. Dimpotrivă! Mai întâi i se prezice că va avea multă osteneală și trudă în privința agriculturii. De aceasta țin creșterea vitelor și alte munci manuale necesare pentru întreținerea vieții. Cuvântul *trudă* apare astfel doar de trei ori și înseamnă întotdeauna munca grea pe câmp. Așa îl aude Adam: pământul este blestemat din pricina ta: „Cu *trudă* îți vei scoate hrana din el în toate zilele vieții tale.” Și așa îi spune mai târziu Lameh fiului său Noe (Geneza 5:29): „Acesta ne va mângâia pentru munca noastră și pentru *truda* mâinilor noastre, din pricina pământului pe care l-a blestemat Domnul.”*

Adam a luat pur și simplu rodul de la Eva, știind pe deplin de interdicție, și a mâncat. Dar blestemul lui Dumnezeu nu-l lovește pe Adam. El trece pe lângă el și lovește pământul. *Acesta este har în Eden.* Urmările sunt truda în producerea hranei. Existența devine o luptă pentru supraviețuire, altfel decât în Eden. Și pentru că Eva trăiește pe același pământ și pentru că, fiind soț și soție, merg împreună prin viață ca s-o ducă la capăt, pe ea o lovește aceeași trudă ca pe Adam. Motivul nu este Eva, ci Adam, căci din cauza faptei lui este blestemat pământul.

Dar acum, în a doua parte a primei propoziții, vine vestea bună, Evanghelia. *Sarcinile (la plural) vor fi înmulțite!*

În ciuda călcării poruncii, Eva poate împlini mandatul creației: Fiți roditori, înmulțiți-vă și umpleți pământul! În ciuda călcării poruncii, viața va merge mai departe. Vor fi mulți urmași. Și mai important: unul dintre acești urmași va zdrobi capul șarpelui. Șarpele a auzit primul aceste cuvinte, pe care Dumnezeu i le-a adresat lui:

Și voi pune vrăjmășie între tine și femeie și între sămânța ta și sămânța ei; el îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul.

Aceste cuvinte sunt numite Evanghelia primordială sau protoevanghelia. *Dar ele sunt adresate diavolului, iar pentru el nu sunt, desigur, o veste bună.* Apoi șarpele trebuie să audă cum Dumnezeu asigură și garantează că vor exista urmași, că va exista sămânța femeii. Pentru Eva, o veste bună, ca și pentru Adam și pentru noi, care avem voie să ascultăm și noi în grădină. *Astfel, cuvintele adresate Evei au o semnificație pozitivă, plină de nădejde.*

Nașterea de copii va fi pentru Eva grea, așa cum pentru Adam va fi grea cultivarea pământului. Viața a devenit alta după cădere. Când Eva a auzit cuvintele, încă nu născuse niciun copil. Șarpele și Adam aud cuvinte de blestem și de pedeapsă: există un înainte bun și un după negativ. *Eva nu!* Dumnezeu nu schimbă trupul femeii când îi vorbește în Eden. Dar unele traduceri sună ca și cum Dumnezeu ar schimba femeia într-un fel și ar transforma nașterea într-un lucru rău.

Nașterea este un proces riscant atunci când nu sunt la îndemână posibilitățile medicale de astăzi, ca în multe părți ale lumii. Dar Dumnezeu stă alături de femei. El este Ajustorul și Salvatorul lor (1 Timotei 2:15).

Într-o pildă, Isus le-a spus ucenicilor Săi – și putem presupune că este același care a vorbit cu Eva în grădină:

[Ioan 16:21, tradus după Biblia germană Elberfelder] Femeia, când naște, trece prin greutate (sau: necaz), pentru că i-a venit ceasul; dar după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de strâmtorare (sau: dureri), de bucurie că s-a născut un om pe lume.

„Scriitorul face în versetele 16-19 socoteala cu asprimită existenței omenești, mai ales cu aspectul creator al vieții: reproducerea și producerea hranei. Lipsa de griji de mai înainte se amestecă acum cu truda: binele (urmașii, hrana) vine împreună cu răul (truda).”

Și Domnul Dumnezeu a zis șarpelui: Pentru că ai făcut lucrul acesta, blestemat să fii între toate vitele și între toate animalele câmpului! Pe pânțele te vei târî și țărână vei mânca în toate zilele vieții tale. Și voi pune

vrăjmășie între tine și femeie și între sămânța ta și sămânța ei; el îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul.

Adresându-se șarpelui, Dumnezeu rostește care sunt urmările acestei călcări a poruncii pentru cei trei implicați. Șarpele este coborât la pământ și în țărână. Pentru șarpe, atacul asupra femeii are urmări devastatoare. A făcut o greșeală care îl va costa viața.

Mai întâi va exista o vrăjmășie veșnică între femeie și șarpe. Interesant: *Nu între Adam și șarpe. Și mai remarcabil: între sămânța șarpelui și sămânța femeii. Aici femeia va avea urmași, respectiv sămânță.* Unul dintre acești urmași va uide șarpele zdrobindu-i capul. Dar cu prețul unei mușcăături dureroase în călcâi.

Aceste puține cuvinte au o mare însemnătate și o mare bătaie. Șarpele este mai mult decât o reptilă. El este vrăjmașul oamenilor și vrăjmașul lui Dumnezeu, Satana, diavolul.

Mi se pare uimitor ce rol vor avea Eva și, împreună cu ea, femeile în acest conflict cosmic. Ca atare se și dovedește acest conflict atunci când privim înapoi la istoria lumii și la istoria mântuirii. Diavolul va ataca femeia în rolul ei „aducător de mântuire”. Va face totul ca s-o umilească, să-i slăbească lucrarea, să facă în așa fel încât cuvintele ei să nu fie auzite. *Ce rol important joacă femeia în acest conflict cosmic! Fără ea nu va putea exista nicio biruință a lui Dumnezeu printr-un urmaș.*

Deși tocmai fusese amăgită și păcătuisă, *ea este pusă de Creator ca mijloc de mântuire. Nu Adam.* Ea primește harul unei mari făgăduințe.

Nici chiar în acest capitol al căderii în păcat femeia nu este descrisă într-un rol subordonat. Este aproape invers. Ca și cum ea ar fi mai importantă pentru răsturnarea viitoare a căderii.

Acum, ca a doua urmare a călcării poruncii, este descrisă relația ei cu bărbatul. Orice cititor simte că aceasta descrie o tulburare gravă a relației lor. Nu este nimic bun. Nu o binecuvântare, ci ceva ca un blestem. Care s-a adevărat astfel în istoria lumii.

Și Adam, care este făcut răspunzător pentru acest păcat, trebuie să audă urmările amare ale faptei sale:

Și lui Adam i-a zis: Pentru că ai ascultat de glasul soției tale și ai mâncat din pomul despre care ți-am poruncit și ți-am zis: Să nu mănânci din el! –

blestemat să fie pământul din pricina ta: cu trudă îți vei scoate hrana din el în toate zilele vieții tale; spini și pălămidă îți va da, și vei mânca iarba câmpului. În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea, până te vei întoarce în pământ, căci din el ai fost luat. Căci țărână ești și în țărână te vei întoarce!

Dumnezeu nu-l scutește pe Adam de răspundere. Lui îi dăduse porunca, iar el o călcase. Dacă a fost indirect, prin soția lui, nu are importanță. El a primit porunca și el a călcat-o.

Urmările sunt întunecate. Truda și osteneala, într-un cuvânt lupta pentru supraviețuire și pentru existență, sunt ceea ce va forma soarta vieții lui Adam și a tuturor fiilor lui Adam. *În timp ce Eva aude „Evanghelia primordială sau protoevanghelia” și are un rol hotărâtor în ea, pentru Adam rămâne la sfârșit doar să se întoarcă la ceea ce fusese luat. O sentință tragică. Nicio perspectivă plină de nădejde. Dar biruința femeii, respectiv a seminței femeii, îl va smulge într-o zi și pe bărbat din țărână la viață.*

2.2.3 Dorința ta va fi după el, iar el va stăpâni peste tine

Acest cuvânt de pedeapsă este unul dintre cele mai tragice din Biblie și este (din păcate) interpretat diferit până astăzi. El ține de miezul cercetării noastre. Gute Nachricht (traducere germană a Bibliei) redă aici: *Vei fi atrasă spre bărbatul tău, dar el va stăpâni peste tine.* Cuvântul redat în traducerea Elberfelder cu *dorință* înseamnă dăruirea hotărâtă, neclintită, față de soțul ei.

Cuvântul *a stăpâni* este în sine neutru. Încă pare neclar dacă este vorba de o stăpânire bună sau rea. Dar simți că descrierea raportului și a relației dintre cei doi nu este ceea ce arată Geneza 1 și 2. Aici există o frângere, o asimetrie. *Un câmp de tensiune în care inegalitatea și dezechilibrul vor lua locul de frunte.* Pe de o parte, femeia, care a fost creată în vederea bărbatului, trăiește dezamăgire. Ea i se încredințează bărbatului în slăbiciunea și vulnerabilitatea ei. Slăbiciune, pentru că ea este, trupește, fizic, cea mai slabă. Dar și pentru că împrejurările ei sociale și culturale au devenit cele mai slabe și dezavantajate (1 Petru 3:7).

Dar la bărbat ea nu găsește răspunsul potrivit la dorința ei. Ceea ce îi vine în întâmpinare nu este empatie sau atracție reciprocă (vezi Geneza 2:24). Nici a

fi „un singur trup”. Poate în actul sexual și în procreare, dar nu în toate domeniile vieții împreună. Unitatea inimii este în pericol. Stăpânirea este răspunsul bărbatului. Nu împreună, de la egal la egal, ci subjugarea, asuprirea și discriminarea vor însoți relația dintre sexe. Aceasta nu este o binecuvântare. Este urmarea păcatului. Continuarea păcatului, aici a păcatului bărbatului. *A stăpâni peste soție sau peste femeie în general nu a fost și nu trebuia să fie niciodată parte a relației lor. Nicăieri nu le dă Sfânta Scriptură bărbaților îndrumări să stăpânească peste ele!*

Nu este ceea ce plănuise Dumnezeu și felul în care i-a creat pe cei doi. Crearea Evei și prima lor întâlnire erau atât de promițătoare. Dar „La răsărit de Eden” bate un alt vânt. Acolo sexul bărbătesc se arată rareori ca un cavaler, ci mai des ca despot și macho.¹⁵ Chiar și spre astfel de bărbați se simt atrase încă multe femei.

O altă interpretare înțelege acest cuvânt ca și cum femeia ar năzui la stăpânirea asupra bărbatului.¹⁶ Dar el s-ar impune împotriva ei, cu excepții desigur, și și-ar apăra puterea și supremația. Am auzit adesea această lectură. Ca și cum femeia, prin natura ei, ar întinde mâna după coroană. Dacă îi dai un deget, îți ia toată mâna. Asemenea femeii vor exista. Femei care vor să-și manipuleze și să-și conducă bărbații. Fără îndoială. Dar a pune întregul sex feminin sub această suspiciune generală sau a-l face răspunzător în mod colectiv izvorăște mai mult din mentalitatea și atitudinea degenerată a sexului bărbătesc. Acesta, la rândul lui, nu cade doar sub suspiciune, ci, după cuvintele lui Dumnezeu, sub sentința de a fi preocupat de autoritate. Și aici trebuie adăugat: cu excepții. Ambele comportamente există în toate formele posibile, puternice și slabe. *Iar aceasta nu exclude niciodată existența unor parteneriate pozitive, pline de dragoste! Desigur, și în afara căsniciilor creștine.*

Dorința femeii nu este o năzuință de dominare. Nu este nici o dorință sexuală de a avea copii. Aceasta poate fi cuprinsă în ea. Mai adânc, este atracția spre bărbat, căutarea ocrotirii, căutarea vieții împreună, așa cum este așezată în creație. Și ea devine soarta ei, în rolul ei de cea mai slabă și de cele mai multe ori lipsită de mijloace: „Ideea de bază este că dorința femeii, care o face dependentă, se datorează nevoii ei de a-și împlini instinctul matern ... Să ne

15. Te întrebi dacă acest cuvânt de pedeapsă al lui Dumnezeu privește și unele părți ale lumii animale.

16. Vezi aceeași construcție a propoziției ca în Geneza 4:7; dar și Cântarea cântărilor 7:10. Cuvântul mai apare doar în aceste două locuri.

amintim ce au numit sociologii principiul interesului mai mic sau cel mai mic: într-o relație la care participă doi parteneri, cel care depinde mai mult de celălalt partener este cel mai vulnerabil, în timp ce acela care are un interes mai mic de atașament față de relație se află într-o poziție dominantă.”¹⁷

Dacă luăm viziunea mutualistă¹⁸ a lui Freedman asupra Genezei 1–2, atunci lectura Genezei 3:16 va ieși cu totul altfel: „O tragedie de o cu totul altă amploare. *Relația originară de sprijin și putere reciprocă, de egalitate și împărțășire, de recunoaștere între egali și a celuiilalt ca tovarăș cel mai apropiat, a devenit o relație îngrozitor de dezordonată și inegală din punct de vedere emoțional, bazată pe putere și lipsită de dragoste. Femeia își va dori bărbatul, dar el o va domina. Este o prăbușire și o răsturnare înspăimântătoare.*”

Andrew Macintosh arată că urmările păcatului Evei „sunt definite pe acest fundal al complementarității radicale (egalitate și completare) a sexelor în creație: *exact acolo unde se găsește împlinirea plină de bucurie a femeii în viață întră acum povara durerilor și a subjugării.*”

Iată cum comentează Matthew Lynch acest verset: „Așa cum nașterea de copii este pentru ea un «bine» care acum este pătat de durere (3:16a), tot așa și «dăruirea» ei este un bine care acum este pătat de stăpânire (3:16b).”¹⁹

Acest verset este semnul tulburării atât feminine, cât și masculine, al dereglării și al tragediei. O femeie, în frângerea și vulnerabilitatea ei, se îndreaptă mai degrabă spre un bărbat decât spre Dumnezeu pentru a-și împlini nevoile, iar în loc de bunătate și compasiune întâlnește nevoia lui frântă și dezordonată de a o domina. O tragedie care se desfășoară de-a lungul istoriei cu o regularitate înspăimântătoare.

Răspunderea pentru căderea în păcat trebuie s-o poarte Adam. Eva a fost o victimă (și, desigur, totuși răspunzătoare). Adam a fost un făptaș. El a păcătuit „cu mâna ridicată”. Cu ochii deschiși și cunoscând pe deplin porunca lui Dumnezeu, a mâncat rodul. El, nu Eva, devine capul omenirii căzute (Romani 5; 1 Corinteni 15), deși ea este mama tuturor celor vii.

Pământul blestemat va hotărî viața lui Adam, îl va stăpâni și îi va face viața grea. Așa se va purta și el, la rândul lui, față de soția sa și față de sexul

17. Walton, 228, Genesis, The NIV Application Commentary, Zondervan, Grand Rapids, 2001

18. Mutualist înseamnă a fi reciproc, a depinde unul de altul și a fi dependenți unul de altul, în egalitate și unitate.

19. Lynch, Contrary Women Genesis 3:16b on the ESV

feminin în ansamblu.

De-a lungul întregii istorii a omenirii, femeia ajunge adesea într-o situație de dependență totală și de subjugare. Societăți întregi sunt marcate astfel. Nu este vorba aici de excepții, ci de regulă. În majoritatea culturilor, acesta a fost lucrul normal și adesea mai este și astăzi.

Amândoi, bărbatul și femeia, sunt acum păcătoși. Căzuți. Ca păcătos, bărbatul își va stăpâni soția, iar ea, ca păcătoasă, își va folosi toate posibilitățile ca să nu iasă în pierdere în această relație, să se apere și să-și găsească drumul. Și să-și manipuleze bărbatul și să aibă totuși, indirect, o influență care de cele mai multe ori îi este refuzată.

„Această luptă între sexe se va arăta în cele ce urmează la toate nivelurile culturilor tuturor popoarelor. Ea poate fi vindecată doar dacă răul care a declanșat-o este apucat de rădăcină.”²⁰

2.3 OBIECȚII ÎMPOTRIVA EGALITĂȚII

Împotriva poziției pe care o găsesc în relatarea creației există lectura opusă a acelorași câteva texte. Cei care cred într-un cap bărbătesc și într-o întâietate a bărbatului citesc istoria creației ca dovadă că Adam este capul Evei²¹ și că ea stă în ierarhie sub conducerea bărbatului.

Adam este atât nume, cât și denumire a neamului omenesc.

În acest caz, și Eva este „adam”, adică om. Dumnezeu nu a numit neamul omenesc „femeie”. Aceasta ar „mirosi” a conducere bărbătească.²² Eu văd aici accentul pus pe legătura bărbatului și a femeii cu pământul. Din adama (pământ) fusese luat Adam, iar apoi din Adam, Eva. Și ea, ca Adam, se va întoarce într-o zi în pământ. Greu se poate vedea aici un rol de conducere, dacă nu încerci să găsești unul.

Dumnezeu îl face pe Adam centrul.

20. Schmalenbach, 87, Frausein zur Ehre Gottes: ... im Kontext verschiedener Kulturen, 2007

21. Pe lângă alți autori, amintesc mai ales argumentele aduse de Alexander Strauch. Strauch, Alexander, 2001, Die Revolution der Geschlechter, Bielefeld

22. Ortlund, 119

Cu Adam începe proiectul „omenire”. Mai întâi este vorba de el. Până când se vedește că lipsește ceva. Cealaltă jumătate a vieții. Procesul care scoate în evidență această lipsă (punerea numelor animalelor) arată în același timp valoarea femeii, care împlinește lipsa. Omul – ca bărbat și femeie – este împreună centrul creației. Aceasta arată Geneza 1:26-27.

Adam, nu Eva, este creat primul. Prin urmare, el este deasupra Evei în ordinea ierarhică.

Cât timp, mult sau puțin, să fi trecut oare între crearea lui Adam și a Evei? Chiar dacă în Antichitate, spre deosebire de astăzi, ceea ce este vechi sau mai vechi este întotdeauna mai important și are întâietate, această concluzie nu este potrivită pentru o asemenea stabilire. Scriptura nu spune nicăieri că această ordine ar fi motivul rolului de conducere al bărbatului. Sunt și rămân concluzii arbitrare. Această ordine nu ar trebui interpretată ca o ierarhie. Când Pavel – despre care voi vorbi încă pe larg – subliniază în 1 Timotei 2 că Adam a fost creat primul, acolo nu este vorba de o lecție de recuperare la Biblie, ci de alte întrebări, care nu au nimic de-a face cu o ordine ierarhică.

Dreptul de întâi născut funcționează, după cum se știe, după acest principiu al succesiunii în timp. Dar nu este aplicat nicăieri relației dintre bărbat și femeie.

În funcție de felul în care citim Biblia, ea ne poate întări vederile greșite sau corecte. Nu rareori, înțelegerea noastră despre Biblie nu oglindește voia lui Dumnezeu, ci propriul nostru fel de a gândi sau atitudinea inimii noastre.

Această ordine se poate interpreta și altfel: nu primul are întâietate, ci al doilea este punctul culminant, apogeul relatării literare a creării omului. În prima relatare, omul (bărbat și femeie) este punctul culminant al creației. În a doua relatare, nu bărbatul, ci femeia. Aduc aceasta ca exemplu, nu ca să-mi întemeiez teza pe ea, ci ca să arăt cât de diferite pot fi perspectivele și cât de departe merg concluziile greșite când credem că ar exista o singură perspectivă sau doar perspectiva noastră.

Lui Adam, nu Evei, îi sunt date de Dumnezeu poruncile privitoare la pomul cunoașterii binelui și răului, ceea ce arată că el este capul/conducătorul natural.

Potrivit relatării creației, Eva nici nu exista încă atunci când Dumnezeu a dat această poruncă. Gândul ar fi îndreptățit doar dacă ea ar fi fost deja acolo și

Dumnezeu i-ar fi spus-o doar lui Adam.

Femeia este făcută din bărbat și de aceea este dependentă de el.

În formele de viață patriarhale această dependență există. Dar ea nu este susținută niciodată de Scriptură ca ideal. Chiar dacă toate persoanele din Vechiul Testament au trăit în ea și Biblia o descrie. Astăzi femeia nu este dependentă de bărbat. Amândoi pot trăi și exista pe cont propriu sau singuri. Privit neutru, aceasta poate fi văzută ca un progres. Este bine că este așa.

Adam îi dă femeii numele Eva, ceea ce este un semn că el are autoritate asupra ei.

Punerea numelui nu are nimic de-a face cu autoritatea. Ci mai degrabă cu cunoașterea, cu prețuirea și cu înțelegerea, pentru că în Biblie numele descriu adesea esența unei persoane. De aceea Adam o numește pe Eva „mama tuturor celor vii”. Cine leagă punerea numelui de autoritate ar trebui să observe că aceasta s-a întâmplat nu înainte, ci imediat după căderea în păcat.

Femeia este creată din bărbat ca să fie „ajutoarea” lui.

Așa cum folosește scriitorul termenul „ajutor”, nu este avută în vedere o persoană subalternă, ci o persoană la fel de puternică și de rang egal.

Bărbații salută bucuroși rolul de ajutor al femeii, ca să-și atingă țelurile, pe care le stabilesc doar ei. Dar nu acesta este gândul. Ajutorul nu întemeiază niciodată o deosebire de autoritate sau de rang. Cum s-ar aplica aceasta la Dumnezeu, care este ajutorul nostru? De altfel, nu va vrea și bărbatul să fie un ajutor pentru soția lui iubită? Fără ca prin aceasta să ia naștere o ierarhie?

Eva este creată pentru bărbat. Nu invers.

Așa este relatat. Totuși, Eva nu devine nici bunul, nici proprietatea lui Adam. Ea este creată ca un partener la fel de puternic, din latura lui Adam. Când este vorba de legământul căsniciei, atunci dorința bărbatului spre femeie este o direcție sau o mișcare din care s-ar putea trage chiar concluzia – dacă am vrea – că ea este cea mai puternică. El se simte atras de ea.

Eva păcătuiește prima. Un semn că femeia este sexul cel slab, mai expus ispitelor și înșelăciunilor.

Chiar dacă această concluzie ar fi adevărată – ceea ce nu cred –, ea nu întemeiază o ierarhie, având în vedere nenumărații bărbați care au fost

ademeniți de femei și au căzut în păcat.

De unde să fi știut ispititorul că ea era sexul cel slab? Adam nici n-a trebuit să fie ispitit ca să păcătuiască!

Adam nu și-a făcut datoria de a prelua conducerea și de a fi cap. De aceea s-a ajuns la tragedie.

Ca să împiedici această întâmplare și acest păcat original, nu ai nevoie de ierarhie. Asemenea situații se petrec zilnic de mii de ori. Păcatul este împiedicat printr-un „Nu” limpede. Este adevărat, Adam, pentru că primise porunca lui Dumnezeu, ar fi trebuit să o contrazică pe Eva. Această întâmplare nu întemeiază nimic cu privire la o ierarhie. La amândoi a fost o hotărâre liberă a unui om răspunzător și îndreptățit să hotărască.

Dacă Adam era capul și avea rolul de conducere și a dat greș în el, de ce este trasă Eva la răspundere? Atunci ar fi trebuit făcut răspunzător doar Adam. Dar tocmai pentru că amândoi sunt la fel de răspunzători, amândoi trebuie să dea socoteală în aceeași măsură. Vina lui Adam este mult mai mare decât a Evei. Ea a fost amăgită cu viclenie, și-a dat seama imediat de aceasta și, pe bună dreptate, a pus vina principală pe seama șarpelui. Adam a păcătuیت fără să ezite, „cu mâna ridicată”, și apoi a mai făcut-o și pe Eva răspunzătoare și, în cele din urmă, chiar pe Dumnezeu, care îi dăruise femeia.

Nu este posibilă și o argumentare inversă? Dacă Eva își asumă aici un rol de conducere, chiar dacă a dus la păcat, atunci aceasta arată totuși că într-o căsnicie poate conduce și femeia, la fel ca bărbatul. Într-o „echipă a căsniciei”, fiecare este uneori slab și fiecare este uneori tare. De aceea fiecare va prelua și conducerea, potrivit împrejurărilor, pentru ajutor reciproc și în supunere reciprocă.

Poate există mai multe argumente, dar niciunul nu poate răsturna echilibrul dintre bărbat și femeie voit de Dumnezeu. Textul biblic al originilor rămâne cel mai puternic argument pentru un parteneriat între egali în rang. Lipsește orice indicație despre o conducere a lui Adam voită de Dumnezeu sau pronunțată. Tot ce avem arată spre o viață împreună a unor parteneri. Totuși, lectura textului creației duce la poziții net diferite. *Aici, la început, se hotărăște cum răspunzi la chestiunea sexelor și cum o pui în practică și cum interpretăm afirmațiile Noului Testament despre această temă.*

2.4 DEOSEBIREA DINTRE BĂRBAT ȘI FEMEIE

Pentru că subliniez egalitatea și egalitatea de rang dintre femeie și bărbat, mi se va obiecta că trec cu vederea deosebiri. Dar nu fac aceasta nicăieri. Dimpotrivă, mă împotrivesc în mod expres oricărei „uniformizări” sau identificări a rolurilor. *Dacă există roluri diferite, bărbatul nu este prin aceasta capul care guvernează și conduce.* Această distincție este importantă. Dacă nu este făcută, se ajunge la o amestecare tendențioasă între o presupusă ordine a creației (bărbatul este capul femeii) și urmările căderii în păcat, unde se spune „el va stăpâni”.

Evident, trebuie să existe deosebiri. Căci altfel Eva n-ar fi un corespondent, un partener potrivit. Dacă lui Adam i se „ia” o latură, o jumătate întreagă, îi lipsește ceva ce regăsește sau primește înapoi în femeie. Amândoi împreună formează un întreg.

Totuși, Biblia nu este un manual despre deosebirile dintre bărbat și femeie. Nici chiar atunci când se face mereu trimitere la ele. Se trece astfel cu vederea că adesea este vorba de deosebiri care au rezultat din istorie, din dezvoltarea culturilor și a societăților, și care nu sunt expresia pură și desăvârșită a voinței creatoare a lui Dumnezeu.

„Relatarea creației nu oferă nicio indicație despre stăpânirea unuia asupra celuilalt și nici despre împărțirea sarcinilor după sex. Separarea strictă a domeniilor de activitate și a sarcinilor, observată mai târziu în culturile oamenilor, în domeniul public, creator de cultură, al bărbatului, și domeniul privat al reproducerii pentru femeie, nu poate fi întemeiată pe creație. Ea este la îndemână din cauza datelor biologice, dar nu poate fi dedusă și cerută din afirmațiile biblice ca voință creatoare a lui Dumnezeu. *Dimpotrivă, Dumnezeu le lasă aici bărbatului și femeii o mare libertate în împărțirea responsabilităților, în cadrul datelor biologice.*”²³

Numesc doar pe scurt câteva deosebiri specifice sexelor, care au fost recunoscute mai mult sau mai puțin și de cercetare – pe lângă cele cu totul evidente. Tema este complexă și, cu puține excepții, n-aș putea decât să redau

23. Schmalenbach, 72

ce au descoperit alții despre ea. Biblia însăși nu este, în această privință, o carte de specialitate.

Constituția fizică și statura sunt mai puternice și mai mari la bărbat. De aceea, la competițiile sportive se face separare între sexe.

Bărbații sunt, mai mult sau mai puțin, înzestrați pentru gândirea spațial-abstractă. Femeile au o competență de comunicare mai mare.

Nevoia de a vorbi este în medie mai mare la femei. Femeile sunt mai orientate spre persoane, iar bărbații mai orientați spre lucruri.

Trăirea sexuală este, în principiu, diferită.

Că femeile nasc copii, prin natura lor, și nu bărbații, nici nu mai trebuie amintit. Dar aici stă o mare deosebire biologică.

Pledez pentru o împărțire a rolurilor orientată după daruri, care să nu se orienteze după prescrierile culturale, sociale sau societale ale trecutului. Acolo unde egalitatea în drepturi face parte din constituție, cele mai bune capacități ar trebui puse în valoare și prețuite, independent de sex, spre folosul tuturor. *În Împărăția lui Dumnezeu și în biserica Lui, bărbații ar trebui să se îngrijească să le fie deschise femeilor aceste posibilități fără îngrădire. Acolo se pot repara destule lucruri.*

În vremea noastră (postmodernă), odată cu schimbările din societate s-a schimbat în multe privințe și rolul femeii și al bărbatului. Să menții în aceasta o pretinsă ordine a creației este greu, dacă nu imposibil. Adaptările la situația din societate nu sunt lumificare, ci fac parte din a face față existenței. Aceasta nu este o problemă dacă accepți că Biblia nu prescrie o anumită înțelegere a rolurilor. A fi bărbat și a fi femeie sunt tema multor cărți, ca sfaturi de viață bine intenționate. Biblia însăși dă aproape toate îndrumările bărbaților și femeilor în aceeași măsură.

Când astăzi un soț se ocupă de gospodărie și se îngrijește de copii, iar soția câștigă în schimb veniturile necesare, această împărțire a rolurilor este tot mai des realitatea vieții. Dacă aceasta este cea optimă nu se poate judeca din perspectivă biblică.

2.5 ORDINEA CREAȚIEI

Acest termen este folosit des. Un cuvânt tipic german (Schöpfungsordnung). Nouă, germanilor, ne place ordinea. Vrem să știm ce este valabil și ce nu. Lucrul acesta are avantaje și poate fi util. Termenul este folosit adesea atunci când se dorește întemeierea textelor din Noul Testament care vorbesc despre supunerea femeii față de bărbat.

Creația cea bună este descrisă în primele două capitole ale Genezei. Ea este modelul și expresia a ceea ce vrea Dumnezeu. Înainte de căderea în păcat!

Biblia nu cunoaște cuvântul „ordinea creației”. În sine, aceasta nu este o problemă, la fel ca la alți „termeni ajutători” teologici. Numai că: ce rânduieli vrem să deducem din aceste capitole sau chiar să le punem ca temelie obligatorie pentru toate timpurile? Poate veganismul, pentru că în Paradis nu se mănâncă carne? Ce facem cu cuplurile care nu au copii și nu pot fi roditoare? Ce facem cu numărul mare și tot mai mare de gospodării formate dintr-o singură persoană? Ce facem cu cei care se nasc cu ambele sexe? Să umblăm goi? Bineînțeles că nu. Dar așa era normal înainte de cădere. Cuvântul greu de *ordine a creației* trebuie folosit cu discernământ, dacă este util cu adevărat.

Într-adevăr: ce este descris în Geneza 1 și 2 despre bărbat și femeie trebuie să fie valabil pentru toate timpurile. Ce este altfel sau mai rău decât acolo a venit prin păcat și nu corespunde planului și voii lui Dumnezeu.

Bărbatul și femeia sunt de valoare egală, de demnitate egală, cu aceeași însărcinare, de rang egal, egali în poziție. Nu există ierarhie în capitolele 1 și 2. Este unitate în diversitate. Completare la același nivel. Completare reciprocă, nu unilaterală. Ajutorul descris în Geneza 2 nu este partea subordonată. „Ajutorul” este un partener cu drepturi depline, față în față cu Adam. Împreună, de la egal la egal, ei sunt o echipă puternică. Înzestrați și dăruiți în mod diferit, se ajută unul pe altul. Deosebirea dintre sexe este o parte esențială și de neînlocuit a întregului. Diversitatea este o necesitate, dar nu are nimic de-a face cu supunerea sau cu autoritatea. Deosebirea dintre sexe completează chipul lui Dumnezeu și îi face astfel în stare să îndeplinească vasta însărcinare a creației.

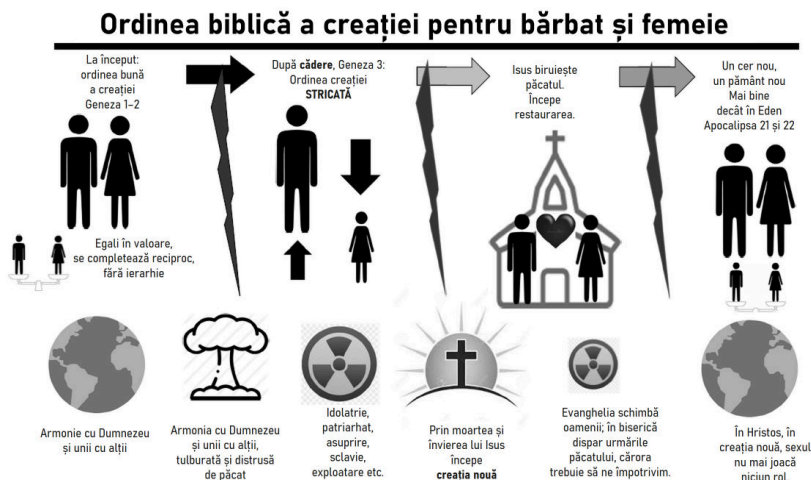
Această imagine a bărbatului și a femeii dinainte de cădere este norma divină: ordinea divină a creației. Ea este valabilă pentru totdeauna. Universal și dincolo de timp. După ea trebuie măsurat totul. Este o normă veșnică, ce rămâne în picioare pentru toate timpurile.

Vedem că această normă – sau, dacă vreți, această ordine – este dezechilibrată prin păcat, atacată și, cu puține excepții, distrusă. Abia mii de ani mai târziu această normă este restabilită în Hristos (Galateni 3:28), ca să rămână pentru totdeauna și să nu mai fie atacată niciodată.

Cuvântul *ordinea creației* este folosit adesea atunci când se face trimitere la supunerea femeii și la interdicția ca ea să vorbească în public (înaintea bărbaților), să învețe pe alții și să-i conducă. Un reflex înrădăcinat, atunci

când se insistă asupra ordinii. Dar după căderea în păcat cu greu se mai poate vorbi de o ordine a creației. *Este mai degrabă o NE-ordine a creației, când de acum bărbatul stăpânește peste femeie și rolurile de gen sunt determinate de acest lucru. Datorită constituției sale fizice mai puternice, bărbatul și-a însușit autoritatea.*

O ordine universală a creației este temelia eticii creștine. Ea nu cuprinde nicio diferență de ierarhie între bărbat și femeie. Din ea fac parte, pe lângă demnitatea omului, pe care o are ca purtător al chipului lui Dumnezeu, și însușirile care sunt ancorate în Dumnezeu: *dreptatea, dragostea și adevărul. Ele trebuie să facă posibilă buna conviețuire a oamenilor.*

2.5.1 De la grădina din Eden la Noul Ierusalim

Creștinii sunt pe drum spre noua creație (2 Petru 3:13). Un Eden nou și mai bun îi așteaptă. O creație nouă, care o continuă într-un fel sau altul pe cea de acum și care, în același timp, este nouă. Lucrul nou este descris acum ca o cetate în care regăsim elemente din Eden. Așadar, nu ne întoarcem la situația dinainte de căderea în păcat. Mergem înainte, spre cetatea cea nouă și veșnică.

În noua creație, bărbații și femeile se vor purta unii cu alții firesc, ca frații, ca frate și soră. În dragoste și respect. Fără ierarhie. Însărcinarea de a fi roditori și de a se înmulți se va fi încheiat atunci. Nu va mai exista sex. Tot ce are

legătură cu el va fi istorie. Ce joacă acum un rol mare nu va lipsi nimănui acolo. Deși vom rămâne mereu personalitățile individuale pe care Dumnezeu ne-a lăsat să devenim, sexul, adică faptul de a fi bărbat sau femeie, și-a pierdut în Hristos însemnătatea (Galateni 3:28). Cât „sex” va mai fi atunci, nu știm.

În lumea noastră căzută, un mic număr de oameni se nasc cu *ambele* sexe, mai mult sau mai puțin dezvoltate. Pentru ei este o situație grea. Pentru ei, Lumea cea Nouă este o eliberare (ca pentru noi toți).

Pentru că noua creație a început deja acum în biserică, felul în care ne purtăm unii cu alții poate fi marcat de ea încă de acum. *În trupul lui Hristos sexul nu mai joacă niciun rol.* Dar pentru că biserica este încă pe drum în prima creație, ea întâlnește cele mai diverse provocări culturale. De dragul Evangheliei, pot exista adaptări acolo unde sexul este totuși încă luat în seamă. Despre aceasta, mai multe mai târziu.

În noua creație nu va exista ierarhie sau supunere, căci în Hristos suntem toți una. Să trăim viața noii creații!

2.6 EL VA STĂPÂNI PESTE TINE – ISTORIA

În acest capitol urmăresc întrebarea tragică a felului în care s-au împlinit cuvintele de pedeapsă din Geneza 3:16. O pot face doar în mod limitat. *Această împlinire cuprinde un univers de asuprire, exploatare, discriminare și nedreptate. O mare de suferință și lacrimi.* Până în secolul al XXI-lea. Lumea a fost și este un loc periculos pentru toți cei care nu au putere, fie femeie, bărbat sau copil.

Datorită muncii de cercetare a multor istorici, arheologi și teologi avem astăzi multe dovezi despre cum stăteau lucrurile cu situația femeii. Internetul face ca multe informații să fie accesibile ușor și repede. Urmează o colecție de citate din diferite epoci, care arată cum gândeau despre femei bărbați influenți și cunoscuți. Pe scurt, acestei teme nu i se poate face niciodată dreptate. *Dar ar trebui să fie suficient pentru a recunoaște ce povară a fost adusă nu numai în lume, ci de acolo în Biserică, a fost creștinată și cultivată.*

Nu se poate trece cu vederea cum o atitudine de bază disprețuitoare față de femei s-a înrădăcinat, prin marii gânditori greci, în iudaism. Aceasta, la rândul ei, și-a lăsat urmele în Biserică. Mai mult, Părinții Bisericii au prețuit în această chestiune moștenirea greacă mai mult decât perspectiva Bibliei. Influența lor până în prezent este palpabilă. De aceea, aceasta ar trebui să ne motiveze și astăzi să dezvăluim și să ne împotrivim.

În această chestiune este valabil un singur motto: Înapoi la Biblie! Înapoi la Isus!

2.6.1 Antichitatea

Femeile din Antichitate²⁴ întruchipau frumusețea, erau subordonate bărbatului, dar erau și mai slabe în putere fizică. Dacă erau înstărite, purtau rochii lungi de mătase și aveau coafuri elaborate. Când un bărbat avea alături o femeie frumoasă, aceasta îi putea aduce avantaje în afaceri și în politică. În societate, femeile aveau drepturi limitate sau deloc. În caz de adulter, femeile puteau fi acuzate, depozitate de bunuri sau chiar exilate. Funcțiile publice erau ocupate numai de bărbați. Rolul femeii era clar stabilit. Se aștepta de la ele să dea naștere, pe cât posibil, unor urmași de parte bărbătească. Oamenii bogați aveau și sclavi care se ocupau de gospodărie. Sclavele nu aveau drepturi și trebuiau să facă multe servicii. Dar existau și excepții, în care câte o femeie înstărită avea o poziție mai înaltă și putea influența puternic deciziile. Farmecele feminine erau adesea un mijloc util într-o lume dominată de bărbați.

„«Bărbatul liber» sau «cetățeanul» (bărbat) era considerat în Antichitate modelul desăvârșit al omului, clar delimitat și de «femeia liberă» sau «cetățeană» (femeie). Femeia era considerată inferioară bărbatului din cauza constituției fizice și a inferiorității care i se atribuiau. Inferioritatea era socotită înăscută și de neschimbat; prin ea se justificau incapacitatea juridică a femeii și nevoia permanentă de un tutore bărbat. Corespunzător rolului ei în societate, femeia era considerată pasivă, ceea ce se extindea și asupra actului sexual (heterosexual-penetrant). Un rol activ al femeilor, de exemplu prin dominare în gospodărie, prin prea multă vizibilitate în public sau printr-o poziție dominantă în actul sexual, era privit ca rușinos și amenința poziția onorabilă a întregii familii. Bărbatul, în schimb, risca să-și piardă drepturile de cetățean

24. Prin Antichitate se înțelege cultura greacă și romană, aproximativ din anul 600 î.Hr. până în anul 400 d.Hr.

dacă nu-și stăpânea casa și pe cei ai casei (femei, copii, sclave), dacă nu-și controla propriile nevoi (mâncare, băutură, patimă, sexualitate, somn), dacă petrecea prea puțin timp în public sau dacă adopta roluri pasive în actul sexual.”²⁵

Femeile din Atena erau subordonate bărbatului, asemănător cu perioada Republicii romane, și trebuiau să se orienteze după el. Femeile erau întotdeauna minore din punct de vedere juridic, adică aveau nevoie de o persoană care să le îndrume și să le conducă. Ca față și ca femeie erai expusă tutorelui și toanelor lui.

2.6.2 Aristotel

Aristotel (384-322 î.Hr.), unul dintre cei mai mari filozofi și erudiți universali greci, a făcut din inferioritatea femeii un fapt general valabil. În chestiunea valorii femeii, toată învățătura lui nu-l ajută, și în această privință rămâne un copil al vremii lui. *„Femelele sunt masculi schilodiți”* este una dintre afirmațiile cu urmări grave ale viziunii lui despre lume. De când spiritul este cel care zămislește, femeile nu mai sunt decât niște ajutoare „fără spirit”, care își pun la dispoziție trupul/uterul ca incubator pentru sămânța „spirituală” a bărbatului. După ce Aristotel pornește de la inferioritatea înzestrării biologice a femeii și legitimează astfel subordonarea ei socială față de bărbat, o face în plus răspunzătoare pentru un eventual eșec, căci o predominare a părții feminine la zămislire este „... răspunzătoare pentru nașterea unor făpturi monstruoase.”

În această formă de societate nu exista o relevanță juridică sau socială a femeilor. Femeile erau excluse din politică, depindeau economic și în toate celelalte privințe de soțul lor, stăpânul casei; erau deci toată viața minore sub tutela unui bărbat. Bărbații se căsătoreau în general cu femei mult mai tinere, ceea ce le accentua și mai mult dominația. „Sarcina esențială a soților era să asigure moștenitori de parte bărbătească și să conducă gospodăria soțului.”

Fiicele erau adesea abandonate după naștere, prin decizia tatălui. De la fetele care supraviețuiau se aștepta castitate înainte de căsătorie, iar mai târziu fidelitate în căsătorie. Femeile respectabile își petreceau cea mai mare parte a vieții în casă.

25. Voß, Heinz-Jürgen, *Das differenzierte Geschlechterverständnis der Antike*, Gender, 2/2009

Ierarhiile sunt în viziunea aristotelică despre lume „date de natură”; și tot în natura lucrurilor stă ca unii să stăpânească și să aibă toate drepturile, iar ceilalți să fie stăpâniți și să nu aibă niciun drept. După viziunea lui despre lume, unii oameni sunt născuți ca să stăpânească, iar alții ca să fie stăpâniți. La el, masculinul valorează mai mult decât femininul și de aceea femininul există ca să fie condus de masculin.

„Ei bine, la fel cum omenirea este cea mai desăvârșită dintre toate viețuitoarele, tot așa, în cadrul omenirii, bărbatul este mai desăvârșit decât femeia, iar motivul desăvârșirii lui stă într-un plus de căldură, căci căldura este cea mai importantă unealtă a naturii.”

Aristotel a pus în felul acesta o temelie filozofică durabilă pentru ideea că femeile sunt inferioare bărbaților. El a formalizat practica discriminării sexuale și a oferit o dominație erudită, care credea în inegalitatea sexelor. Secole mai târziu, conducători ai Bisericii, ei înșiși produs al culturii și educației grecești, au interpretat scrierile lui Pavel din perspectiva filozofiei aristotelice.

Filozofii atenieni au lăsat lumii o dublă acuzație împotriva feminității. Din perioada clasică, mai ales din învățăturile lui Aristotel, a venit convingerea că femeile sunt inferioare bărbaților. De aceea femeile trebuie să fie comandate de bărbați și folosite pentru plăcerea bărbaților. Apoi a venit de la filozofii stoici convingerea că femeile sunt o distragere și o ispită pentru bărbați. De aceea femeile ar trebui evitate de bărbați, care altfel ar fi liberi să-și însușească acele calități care îi fac pe bărbați superiori. Ambele concepții stau la baza interpretărilor tradiționale ale scrierilor pauline cu privire la femei și la căsătorie. Și anume supunerea femeii și celibatul, care până în vremea Reformei a fost privit adesea ca ideal.

Socrate (470-399 î.Hr.) a fost cel care a făcut nemuritor disprețul atenian față de femei. Numind adesea femeile sexul mai slab, el argumentează că a fi femeie este o pedeapsă divină, de vreme ce o femeie este ceva intermediar între un bărbat și un animal.

Viața unui singur bărbat cântărește cât o mie de femei, spune Euripide (480-407 î.Hr.), poet tragic grec.

Ar mai fi multe alte citate, chiar și mai degradante, care nu fac decât să confirme cum se gândea în general despre femei.

2.6.3 Femeia ca avere

Femeilor li s-a luat în mare parte dreptul de a hotărî singure asupra lor; uneori erau tratate de-a dreptul ca un fel de bun posedat. Fiii erau prețuiți mai mult decât fiicele, ca moștenitori ai averii tatălui și ca viitori capi de familie – fiicele puteau fi vândute altor bărbați, ca resursă valoroasă, în schimbul unui preț de mireasă.

După cum dovedește literatura Antichității, femeile nu erau totdeauna și peste tot lipsite de drepturi, dar erau clar subordonate bărbaților. În cele din urmă, soții își foloseau avantajele ca să-și asigure, cât mai mult posibil, disponibilitatea sexuală a femeilor.

Femeile nu erau reprezentate în sfera publică și politică și rămâneau de regulă limitate la gospodărie și la munca de reproducere. Femeile se aflau în principiu sub tutela și în dependența economică totală a unui bărbat (a soțului, a tatălui sau a fratelui).

Puterea decisivă în căsnicie o avea soțul. El era tutorele soției și al copiilor și avea în toate chestiunile privitoare la avere și familie ultimul cuvânt și, de cele mai multe ori, singurul drept de decizie. Rolul soțiilor se rezuma aproape în întregime la gospodărie și la îngrijirea copiilor.

Capacității lor de a naște copii i se acorda o atenție deosebită, iar castitatea lor în afara căsătoriei se bucura de o recunoaștere socială deosebită. În schimb, de la femeile necăsătorite (concubine, slave) se aștepta să servească la satisfacerea nevoilor sexuale ale bărbaților liberi, pe proprietățile cărora lucrau.

2.6.4 Patriarhatul

Marile religii și hinduismul, cu regulile și prescripțiile lor, au contribuit în întreaga lume la apariția patriarhatului.

Din punct de vedere lingvistic, termenul derivă din grecescul *patér* – „tată” și *arché* – „origine” și „stăpânire”. Patriarhatul, numit și androcratie²⁶, descrie în

26. Androcrația, tradusă din greacă, înseamnă stăpânirea bărbatului. Acest cuvânt este folosit destul de rar ca sinonim pentru forma de stăpânire mai cunoscută a patriarhatului.

sensul tradițional un sistem derivat istoric din dreptul grec și roman. În acesta, capul masculin al familiei și al gospodăriei exercita puterea juridică și economică asupra membrilor familiei, femeii și bărbații, care depindeau de el.

În unul și același strat social, bărbații stau deasupra femeilor care le aparțin ca fiice, surori sau soții. Totuși, patriarhatul biblic nu trebuie înțeles greșit, pur și simplu ca stăpânire a bărbaților, deoarece femeile din stratul superior aveau putere asupra oamenilor subordonați lor, fie femei, fie bărbați.

Patriarhatul este forma socială dominantă de viață a gospodăriei, așa cum o putem recunoaște deja la patriarhi. S-a dezvoltat astfel și a fost ceva normal. Nu este un ideal cerut de Dumnezeu, ci o parte a istoriei culturale de dincolo de Eden. Cu toate avantajele și dezavantajele lui.

Unii cred că patriarhatul ar reflecta paternitatea lui Dumnezeu și ar corespunde astfel unui model divin. Dar o asemenea idee despre o structură familială nu este susținută în felul acesta. Chiar dacă ea poate funcționa bine sub „harul general” al lui Dumnezeu. Această structură familială face parte dintr-o lume căzută și este o dezvoltare a istoriei ei. Nu a luat naștere dintr-un model sau dintr-o poruncă divină. S-a impus ca un model care asigura supraviețuirea și care o mai asigură în multe locuri ale planetei. Ca asemenea formațiune socială trebuie evaluat în lumina Scripturii.

2.6.5 Influența greacă în gândirea iudaică

Faptul că l-am citat mai sus pe Aristotel are legătură cu faptul că această gândire a influențat și iudaismul.

„Când ajungem la Noul Testament, constatăm că cei mai mulți bărbați iudei nu le priveau pe femei cu prețuirea reflectată în Vechiul Testament. Trei factori i-au determinat pe iudei să deformeze relațiile dintre bărbat și femeie rânduindu-le de Dumnezeu.

1. Comportamentul păcătos. Păcatul deformează înțelegerea și relațiile.
2. Interpretarea greșită a textelor biblice.
3. Influența ideilor elenistice (grecești).

În secolul al III-lea î.Hr., ideile elenistice au început să se infiltreze în gândirea iudaică. Această infiltrație s-a accelerat în timpul domniei lui Antioh Epifanes, care și-a început domnia în anul 175 î.Hr. Antioh a invadat apoi Iudeea și a încercat s-o elenizeze cu forța. Rezultatul a fost că gândirea iudaică a fost influențată de filozofia greacă. Aceasta a colorat perspectiva iudaică asupra femeilor.”²⁷

„În ansamblu, poziția femeilor în legislația religioasă poate fi exprimată cel mai bine prin această formulă repetată mereu: «Femeile, sclavii (neevrei) și copiii (minorii)». Asemenea unui sclav neevreu și unui copil minor, o femeie are deasupra ei un bărbat care este stăpânul ei; aceasta îi limitează și participarea la serviciul divin, pentru că din punct de vedere religios ea este inferioară unui bărbat.

La toate acestea se poate adăuga că s-au exprimat din belșug păreri disprețuitoare cu privire la femei. *Te izbește să vezi cum asemenea păreri cântăresc mai mult decât părerile de mare prețuire, care nu lipseau nicidecum.* Este tipic că la nașterea unui băiat domnea bucuria, în timp ce nașterea unei fiice era primită adesea cu indiferență, ba chiar cu tristețe. De aceea avem impresia că și iudaismul din vremea lui Isus avea o părere foarte proastă despre femei. Așa cum se obișnuiește în Orient, unde femeia este prețuită mai ales pentru fertilitatea ei, dar este, pe cât posibil, izolată de lumea din afară. Și este supusă puterii tatălui sau soțului ei, și unde, din punct de vedere religios, este inferioară (subordonată) în comparație cu bărbații.”²⁸

2.6.6 Părinții Bisericii

Și aici pot fi amintite doar câteva citate, în care se recunosc și în creștinismul timpuriu urmele filozofiei grecești.

„La femeie, deja conștiința propriei firi trebuie să trezească rușine.” *Clement din Alexandria*, 150-215 d.Hr., Pedagogul

„Un exemplu marcant este Părintele Bisericii *Augustin* (354-430 d.Hr.), care a contribuit în mod deosebit la formarea imaginii «creștine» despre femeie. Marcat de filozofia lui Aristotel, i-a fost greu să recunoască deplina asemănare a femeii cu Dumnezeu: «Femeia, împreună cu bărbatul ei, este

27. Material de studiu WKG, septembrie 2003

28. Jeremias, Joachim, p. 359-375, *Jerusalem zur Zeit Jesu*, 1963

chipul lui Dumnezeu, adică amândoi împreună sunt un chip întreg. Dar în funcția ei de ajutor, o sarcină care îi revine numai ei, ea nu este chipul lui Dumnezeu. Cât despre bărbat, el, chiar luat singur, este la fel de deplin și de cuprinzător chipul lui Dumnezeu ca și cum ar fi unit cu femeia într-o unitate».”²⁹

În secolul al V-lea, Pavel a fost folosit pentru a confirma imaginea inegalității și a separării ierarhice, așa cum o dezvoltase Aristotel. Libertatea de la început a Evangheliei a trebuit să se retragă din nou. *Pe măsură ce structurile bisericești s-au consolidat, egalitatea de rang a mădurelor lui Hristos a rămas tot mai mult pe drum. Dovada este reducerea și excluderea din slujbele bisericești.*

„În anul 585, la o adunare la Mâcon, în Franța, la care erau prezenți 63 de episcopi și reprezentanții lor, la întrebarea «Sunt femeile ființe umane?» 32 au votat «da» și 31 «nu». Femeile au fost deci declarate oameni cu o majoritate de un vot!”³⁰

Teologul marcant al Evului Mediu, *Toma d’Aquino*, confirmă viziunea lui Aristotel (Prima Pars, Quaestio 92):³¹

„a) Se pare că aducerea la existență a femeii n-ar fi trebuit menționată printre primele lucrări ale creației. Căci:

I. Aristotel numește femeia o făptură omenească mai puțin desăvârșită decât bărbatul. Dar ceea ce este în sine nedesăvârșit și cu lipsuri nu trebuia menționat în descrierea primei rânduiei a lucrurilor.

II. Supunerea și micșorarea vin din păcat. Căci femeii i s-a spus: «Vei fi sub puterea bărbatului», iar Grigorie cel Mare scrie: «În ceea ce n-am păcătuit, în aceea suntem toți egali.» Dar femeia este prin natura ei mai slabă decât bărbatul, atât în demnitate, cât și în putere.

III. Ocaziile de păcat trebuie evitate. Dar Dumnezeu știa că femeia avea să devină mai târziu pentru bărbat o ocazie de păcat. Deci nu trebuia s-o aducă la existență. De cealaltă parte stă autoritatea Scripturii. (Geneza 2:18.)

b) Răspund că era necesar ca femeia să fie făcută «spre ajutorul bărbatului». Și anume nu spre ajutor pentru vreo altă lucrare, unde bărbatului l-ar fi ajutat

29. Schmalenbach, 196

30. Smith/Kern, *Frauen und Männer im Dienst für Gott*, Gießen, 2000, p. 114

31. Pentru o cercetare mai amplă, recomand biblioteca Părinților Bisericii, accesibilă gratuit la www.unifr.ch/bkv/ (în limba germană).

în orice caz mai bine un alt bărbat, ci pentru lucrarea zămislirii. Aceasta se vede cel mai bine dacă privim diferitele trepte ale zămislirii. ... Numai cu privire la natura omenească individuală, particulară, femeia este ceva cu lipsuri și mai slab.”

În alt loc el a scris că femeia va fi călăuzită de dorința sexuală, bărbatul însă de rațiune. Sau: femeia este o greșeală a naturii, inferioară trupește și sufletește, un fel de bărbat mutilat, ratat, nereușit.

Firul roșu a mers de la Aristotel, prin Pavel (așa se credea), prin Augustin și Toma, și a intrat și în teologia reformatorilor. Această perspectivă este înțeleasă astăzi de mulți (mai ales de creștinii din tradiția Reformei) ca ordinea universală a creației rânduită de Dumnezeu. Aceasta este într-adevăr o imagine despre om otrăvită de filozofie, în capcana căreia au căzut chiar și cei mai mari gânditori și teologi. Să-I plângem lui Dumnezeu acest lucru.

2.6.7 Reforma

Reforma a dus la ruptura de Biserica catolică medievală. Aceasta i-a adus femeii o libertate nouă și o prețuire nouă. Valorizarea femeii în căsnicie și familie de către Luther nu poate fi apreciată îndeajuns, dacă ne gândim că atitudinea obișnuită, relevantă social, față de femei era, mai mult sau mai puțin, disprețul riguros.

Pentru Luther, supunerea femeii era un lucru de la sine înțeles, dat de natură. El își prețuia mult soția, pe Katharina von Bora, care era pentru el un partener puternic și care știa și când trebuia să-și frâneze sau chiar să-și oprească Martinul. Dar vorbele lui despre femei în general reflectă probabil limbajul grosolan, obscen și vulgar al secolului al XVI-lea. „... stăpânirea femeilor n-a adus niciodată nimic bun de la începutul lumii, cum se obișnuiește a se spune: stăpânirea femeilor rareori are un sfârșit bun! Când Dumnezeu l-a pus pe Adam domn peste toate făpturile, totul stătea încă bine și drept, și totul era cârmuit în cel mai bun chip; dar când a venit femeia și a vrut să-și bage și ea mâna în oală și să fie isteată, atunci totul s-a prăbușit și s-a făcut o dezordine pustie. ... Când femeile sunt elocvente, aceasta nu e de lăudat la ele; li se potrivește mai bine să se bâlbâie și să nu poată vorbi bine. Asta le împodobește mult mai bine.” Sau: „Rânduiala cere disciplină și cinste, ca femeile să tacă atunci când vorbesc bărbații.” Sau: „Buruiana crește repede,

de aceea fetele cresc mai repede decât băieții.” El însuși o spunea literal, cu toată seriozitatea, când cita într-o predică Exodul 22:18: „Pe vrăjitoare (vrăjitoarea care face farmece) să n-o lași să trăiască.” În ce măsură Luther cel tânăr și Luther cel târziu joacă un rol în această privință, nu pot spune în acest moment. Nu este vorba de a judeca sau a condamna, ci de a cerceta cauzele. Evident, această întrebare trebuie lămurită mereu din nou, și în vremea noastră.

Preocuparea mea este să arăt cum chiar și mari oameni ai lui Dumnezeu au căzut în această mare rătăcire și cum Dumnezeu a suportat-o și a îngăduit-o. Așa cum face adesea și astăzi. El binecuvântează și lucrează și trebuie totodată să suporte concepții, practici și comportamente ale copiilor Săi pe care nu le-a vrut niciodată.

După desființarea mănăstirilor, slujirea și locul femeii au fost limitate la sfera casnică. *Slujbele bisericești nu i-au fost deschise femeii. Demnitatea ei ca om și ca soție a fost înălțată, dar nu și poziția ei în biserica lui Isus.*

Rezumând, istoricul Arnold Angenendt scrie: „Sexul feminin a fost, în nenumărate documente scrise din toate epocile și culturile, obiectul disprețului, ba chiar al batjocurii”. Aceasta este valabil în aceeași măsură pentru creștinism, nu rareori până astăzi.

„Noi, creștinii, am vrea să fim oameni mai buni. Dar nu suntem. Suntem, în cel mai bun caz, într-o situație mai bună.”³² *Nici astăzi creștinii nu sunt deschizători de drum convingători pentru o lume mai dreaptă pentru toți. Nu pot contrazice o femeie care spune: „În istoria Bisericii există atâta dispreț față de femei, încât ca femeie ți se taie respirația.”*

Totuși, spune Angenendt, creștinismul s-a întors în primele secole la ordinea creației rânduită de Dumnezeu la început: „Nu este de mirare, așadar, că tocmai femeile s-au simțit atrase de creștinism; în primele trei secole ele alcătuiau majoritatea în biserici. *Motivele se pot identifica ușor. Unde altundeva femeia era atât de egală cu bărbatul?*” Această lumină a Evangheliei avea, din păcate, să se întunece din nou.

În secolele al XVIII-lea și al XIX-lea au avut loc mari mișcări de trezire. În ele, adesea femeile erau cele care conduceau și vesteau Cuvântul.³³ În asemenea

32. Schmidt, 118, Endlich gleich, Holzgerlingen, 2019

33. Krüger, Hartmut, Frauen im Pietismus, Marburg, 2005

vremuri de înnoire, care nu erau organizate strict, unde lipseau structurile, unde Duhul lui Dumnezeu sufla cu putere, El era liber să lase darurile să lucreze nestingherit, pentru că deosebirea dintre sexe putea fi lăsată complet deoparte. *Aceasta este o premisă bună, când această deosebire nu joacă niciun rol.*

2.6.8 Mișcarea seculară pentru drepturile femeii

Termenul de feminism este adesea disprețuit de creștinii conservatori. Dar tocmai ei ar trebui să știe că femeii curajoase, și bărbați de asemenea, au obținut lucrul pentru care tocmai ei ar fi trebuit să lupte. Astăzi ei înșiși, și mai ales soțiile lor, beneficiază de ceea ce au obținut aceste mișcări. Aceasta nu este o canonizare a feminismului. Este o constatare și o recunoaștere a unor fapte, care sunt valabile la fel pentru realizările sindicatelor, de pe urma cărora creștinii (conservatori) beneficiază (fără merit). *Nu putem spune niciodată, în sine, că asemenea mișcări ale culturii moderne sunt rele sau un atac împotriva Bibliei, dacă noi înșine beneficiem deja într-un fel sau altul în mod pozitiv de ele și am renunța cu greu la aceste realizări.*

„Feminismul își are rădăcinile în mișcarea seculară a femeilor. Primul ei val, la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, a fost o mișcare pentru drepturile femeii, în lupta pentru dreptul egal la participarea politică. Mai ales dreptul de vot și accesul la funcțiile politice, în lupta pentru dreptul la educație, în special educația fetelor, în lupta pentru alegerea liberă a profesiei și pentru accesul la o activitate profesională. În 1896 femeile au fost admise pentru prima dată la universități ca auditoare libere; să studieze în mod regulat au avut voie pentru prima dată în Baden, din 1900, în alte landuri considerabil mai târziu; în 1918 a fost introdus dreptul de vot al femeilor, în 1949 egalitatea în drepturi a femeilor și bărbaților a fost consfințită în Legea fundamentală, în 1954 a fost desființată interdicția de angajare a femeilor căsătorite în serviciul public, în 1957 dreptul soțului la ultimul cuvânt, iar în 1958, în sfârșit, așa-numitul «celibat al învățătoarelor», care le obliga pe învățătoare să rămână necăsătorite și, în caz de căsătorie, să-și abandoneze profesia.

Al doilea val al mișcării femeilor, în anii șaptezeci ai secolului al XX-lea, s-a înțeles ca mișcare de eliberare a femeilor. Căci, deși erau în mare măsură egale în drepturi, cel puțin pe hârtie, femeile se simțeau în continuare

discriminate și lipsite de libertate: prin șanse inegale la educație – pe atunci încă mai mulți băieți decât fete frecventau liceele, studiau considerabil mai mulți bărbați decât femei; prin șanse mai slabe pe piața muncii; în vremuri de șomaj ridicat erau expuse reproșului că sunt «al doilea salariu din familie» sau nu erau angajate deloc, și din cauza posibilelor absențe prin sarcină; prin salarii mai mici pentru aceeași muncă; nu în ultimul rând prin povara dublă sau multiplă a familiei, a profesiei și a îngrijirii rudelor. Limbajul echitabil față de femei a ajuns în centrul atenției, au fost alese responsabile cu problemele femeilor, au fost scrise planuri de promovare a femeilor.”³⁴

Toate acestea sunt doar o fărâmkă din ceea ce s-ar fi putut aminti aici. *Sper că aceste câteva rânduri arată drumul greu al femeilor dincolo de Eden. Cât de puternic a influențat gândirea lumii gândirea Bisericii se vede din faptul că și astăzi se mai întemeiază un „Aristotel light” pe cuvintele lui Pavel. Numai puterile întunecate, al căror conducător este șarpele cel vechi, pot găsi plăcere în acest drum pietros al femeilor. Prin Isus devine pe deplin descoperită atitudinea lui Dumnezeu și față de ficele Evei.*

Poate vă gândiți că toate acestea sunt istorie. Că a trecut mult de atunci și că astăzi peste tot este cu totul altfel. Departe de adevăr: World Vision raporta (acum 10 ani) despre țări fără moștenire creștină: 450 de milioane de femei suferă de dizabilități fizice din cauza alimentației proaste din copilărie. În multe societăți, fetele și mamele lor mănâncă abia după ce s-au săturat bărbații și băieții. Femeile alcătuiesc jumătate din populația lumii, dar dețin doar un procent din avere. Din cele 1,3 miliarde de oameni care trăiesc în sărăcie, 70% sunt femei. Pentru o fată, probabilitatea de a nu primi nicio educație școlară este de două ori mai mare decât pentru un băiat.

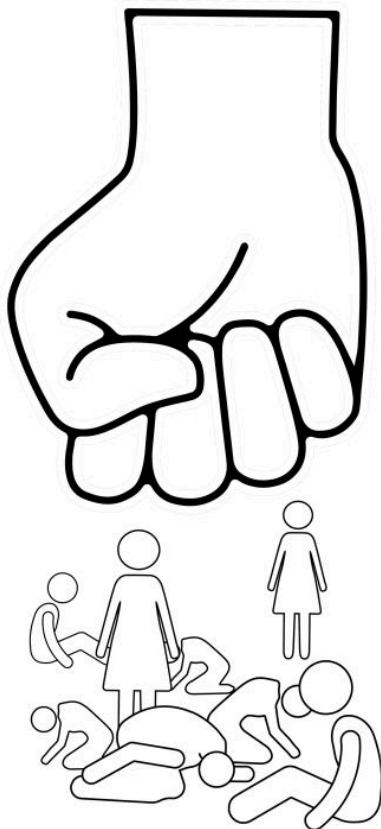
Două milioane de fete, mai ales în Africa și în Orientul Mijlociu, sunt mutilate prin circumcizie, ca să li se ucidă plăcerea sexuală. Dacă supraviețuiesc acestei proceduri, ele cresc și se confruntă cu un act sexual dureros, cu posibila infertilitate și cu o probabilitate mai mare de a muri la naștere. Statistici mai noi arată că în generația actuală lipsesc de fapt 100 de milioane de fete. Ele au fost ucise de familii din cauza sexului lor. Multe milioane dintre aceste fete lipsesc în India și China, unde mamele avortează în mod obișnuit când află că sunt însărcinate cu o fată. Sau sunt abandonate ca să moară, ca în Antichitate. Li se refuză îngrijirea medicală.

34. Wikipedia (diverse articole)

Câte lacrimi au fost plânse în ascuns? Și cerul plânge când Iahve Elohim vede ce li se întâmplă fiicelor Evei. Cine le va veni în ajutor? Cine va lua apărarea lor? A cui inimă rămâne neatinsă în fața acestor realități?

Ierarhia este originea patriarhatului, iar patriarhatul este originea abuzului de sex și de putere.

Beth Allison Barr

3 ISUS, MESIA, ȘI FEMEILE

Calendarul nostru începe cu o minune fără egal: Dumnezeu Se face om. Cel Veșnic, Creatorul, vine El însuși. Începe ca orice om de la zero, trece prin copilărie, tinerețe și viața de muncă de meseriaș constructor în Nazaret și împrejurimi. Mai târziu, când începe lucrarea Lui publică, Își are casa în Capernaum, în Galileea. Toate acestea se petrec în iudaismul secolului întâi.

Pentru femei, odată cu El începe și o eră nouă. Este Același care i-a întâlnit atunci pe Adam și pe Eva în grădină, în răcoarea zilei. Iahve Elohim, ca fiu al lui Adam, ca Fiu al omului, El este sămânța femeii. Și eliberatorul ei. Unul care înțelege femeile. Deși necăsătorit, i-a cunoscut pe mama și pe surorile Lui. Simte și vede zilnic cum se poartă bărbații față de soțiile lor și față de femei în general. El însuși este poate, ca întâi-născut, răspunzător de familie, dacă Iosif, tatăl Lui, nu mai trăiește și El a trebuit să-i preia rolul. Oare cum L-au trăit surorile Lui?

El vede în spatele culiselor. Cel târziu în slujirea Lui publică, dărmă ziduri și răstoarnă cu susul în jos lumea iudaică de atunci. *Dacă ne este cineva model, atunci Cel care L-a descoperit pe Dumnezeu.* El este sfârșitul oricărei contradicții.

În acest capitol nu este vorba de învățătură, dogmatică sau puncte de vedere. Este vorba de realitatea vieții. Povești. Întâlniri. Atitudini. Descoperiri.

Toate întâlnirile lui Isus cu femeile amintite aici au fost cercetate de multe ori.³⁵ Și ele sunt de o importanță decisivă. Chiar centrale, căci în aceste texte găsim cum *puterea lui Dumnezeu care răscumpără și restaurează devine realitate în viața femeilor. Cum sunt aduse înapoi în starea pe care femeia a avut-o în Eden. Acesta este scopul lui Dumnezeu. Să nimicească lucrările diavolului, inclusiv stăpânirea negativă, abuzivă și apăsătoare a bărbatului asupra femeii, în toate formele ei.*

Cum L-au trăit femeile pe Isus? Ele au fost acolo când S-a născut Isus, când a fost chinuit pe cruce și când a înviat. Citiți acest citat puternic și renumit în

35. Din motive de spațiu și de timp renunț la a le privi pe femeile curajoase din Vechiul Testament care au avut roluri de conducere sau au prorocit, precum și pe Elisabeta sau pe Maria. Mama lui Isus este o femeie unică, plină de curaj, independentă, duhovnicească și îndrăzneată, pe care nu o voi privi mai departe aici.

toată lumea al lui Dorothy L. Sayers:

„Poate că nu este de mirare că femeile au fost primele la iesle și ultimele la cruce. *Nu mai văzuseră niciodată un bărbat ca Acesta – și nici n-a mai existat vreodată altul ca El.* Un proroc și învățător care muștra fără cicăleală și lauda fără condescendență; care le lua în serios întrebările și argumentele; care nu le-a îndemnat niciodată să fie feminine și nu le-a batjocorit niciodată pentru feminitatea lor; care le lua așa cum erau și se purta cu ele cu totul firesc.”

Isus le întâlnește pe femei fără dublă măsură, fără excludere, fără condescendență, fără simplă toleranță, ci cu atenție și înțelegere, ba chiar cu bunătate și dragoste.

Poate că nu sunt prea multe întâmplările relatate. Dar acestea sunt pline de greutate. Vor fi existat multe altele, care nu ne-au fost relatate. Dar pe care poate le vom putea privi cândva în urmă, când va fi venit Împărăția veșnică a lui Dumnezeu.

Ați citit sau ați auzit aceste povești de o sută de ori. Totuși le voi privi și voi atrage pe scurt atenția asupra particularităților lor, și a celor culturale. Redau textele în întregime, nu este nevoie să luați Biblia alături. Și împărtășesc despre ele doar câteva gânduri. Pătrundeți voi înșivă în aceste momente sfinte!

3.1 UCENICE CARE SLUJEAU

[Luca 8:1-3, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și s-a întâmplat după aceea că El trecea din cetate în cetate și din sat în sat, propovăduind și vestind Împărăția lui Dumnezeu. Și cei doisprezece erau cu El, *și câteva femei care fuseseră vindecate de duhuri rele și de boli: Maria, numită Magdalena, din care ieșiseră șapte demoni, și Ioana, nevasta lui Huza, un administrator al lui Irod, și Suzana și multe alte femei, care Îi slujeau cu averea lor.*

Nu numai Isus, ci și alți rabini din vremea aceea erau înconjurați de ucenicii lor. Dar: rabinii nu aveau femei ca ucenice și nici nu voiau să aibă. A învăța de la un rabin era privilegiul exclusiv al bărbaților. Când vorbim despre ucenicii lui Isus, ne gândim mereu la cei doisprezece. Luca vorbește despre femei pe care le poate numi pe nume și despre multe femei fără nume. Știm

că erau mai mulți decât cei doisprezece bărbați. Luca vorbea despre 70 (Luca 10:1, 17). Dar poate că erau deja incluse și femei. În orice caz, mulțimea ucenicilor, așa cum o descrie Luca, ni se înfățișează ca o ceată amestecată de bărbați și femei. Unele dintre femei fuseseră salvate de rabin și îl urmau de atunci. Și își aduseseră averea. Ele îi slujeau Lui, Învățătorului lor, și probabil tuturor celor care erau pe drum cu Isus. Aceasta nu înseamnă să gătească și să spele rufe – poate și asta: ele slujeau cu averea lor. Ele, sau cel puțin unele dintre ele, *finanțau* misiunea lui Isus și a ucenicilor Lui.

Este o încălcare a unui tabu fără pereche: Isus primește femei în cercul ucenicilor Săi. Isus vrea ca ele să învețe. Căci El știe ce rol enorm de important aveau să aibă în viitor pentru Împărăția lui Dumnezeu și pentru biserica Lui femeile, pe care Se putea bizui mai mult decât pe bărbați. Luca le amintește în mod pozitiv, fără să menționeze vreo deosebire față de ucenicii bărbați.

3.2 FEMEILE TREBUIE SĂ ÎNVEȚE

[Luca 10:38-42, tradus după Biblia germană Elberfelder] Pe când mergeau mai departe, a intrat într-un sat; și o femeie, numită Marta, L-a primit în casa ei. Și aceasta avea o soră, numită Maria, care s-a așezat și ea la picioarele lui Isus și asculta cuvântul Lui. Dar Marta era foarte ocupată cu multă slujire; ea a venit și a zis: Doamne, nu-Ți pasă că sora mea m-a lăsat singură să slujesc? Spune-i deci să mă ajute. *Dar Isus a răspuns și i-a zis: Marta, Marta! Tu te îngrijorezi și te frământă pentru multe lucruri; dar un singur lucru trebuie. Căci Maria și-a ales partea cea bună, care nu i se va lua.*

Isus îi iubea pe acești trei frați. Îi plăcea să fie în casa aceasta. Era binevenit. Orele în care învăța pe alții erau ca o răpire. Din gura Lui ieșeau cuvinte ale vieții, cuvinte care aveau putere. Și Maria găsea lucrul acesta mai interesant decât să se îngrijească de mulțimea ucenicilor. E de înțeles că între surori a fost scandal. Dar Isus, către care Marta pare să se întoarcă cu reproș, îi dă Mariei, și prin aceasta tuturor femeilor, privilegiul de a fi ucenic și de a învăța. Fără deosebire între ucenic și ucenică. La picioarele lui Isus toate deosebirile sunt nivelate. Acolo toți sunt egali! Și astăzi. Pentru femei este la

fel de important să fie învățate în adevăr și să fie bine întemeiate în credință. Ele iau parte la schimbul de idei și la întrebări la fel ca bărbații.

3.3 TOȚI EGALI

[Marcu 3:33-35, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și El le-a răspuns și a zis: Cine este mama Mea și frații Mei? Și S-a uitat împrejur la cei ce ședeau în cerc în jurul Lui și a zis: *Iată mama Mea și frații Mei; căci oricine face voia lui Dumnezeu, acela Îmi este frate și soră și mamă.*

Familia lui Isus credea că Isus ajunsese acum complet în afara oricărui control. Isus nu apare aici ca un om al familiei. Pentru El contează mai mult familia cea nouă a Împărăției lui Dumnezeu și a noii creații. Așa cum s-a văzut la punctul anterior, în relația cu Isus, în ucenicie, sexul nu este desființat, dar nu mai are nicio însemnătate. Cu atât mai puțin o însemnătate ierarhică, ca și cum femeile ar fi subordonate bărbaților. Pentru înțelegerea rolului bărbatului și al femeii este decisiv faptul că Isus n-a vorbit niciodată despre o ierarhie și nici n-a învățat-o. Fără cuvinte, Isus a rupt deja prin faptele Sale convențiile culturale și „evlavioase” ale vremii Lui. Pe cei care Îl ascultă îi numește frați și surori!

3.4 MENSTRUAȚIA NU MAI ESTE NECURĂȚIE

[Marcu 5:32-34, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și Se uita împrejur ca s-o vadă pe cea care făcuse lucrul acesta. Dar femeia, plină de frică și tremurând, pentru că știa ce i se întâmplase, a venit, a căzut înaintea Lui și I-a spus tot adevărul. *Iar El i-a zis: Fiică, credința ta te-a vindecat; du-te în pace și fii sănătoasă de boala ta.*

Menstruația în sine este ceva care pentru o femeie nu înseamnă o binecuvântare, ci o povară. Noi, bărbații, nu ne putem pune în locul ei. În Israel, femeile erau necurate din punct de vedere ritual în timpul ciclului. Necurate pentru ceva ce nu era vina lor. Soartă? Mai rău decât atât era când sângerarea nu se oprea. Boala aceasta există și astăzi. Prin ea femeia era necurată în permanență. Asemenea unui leproș, cu greu putea lua parte la

viața socială și deloc la cea religioasă. Curajul ei de a apuca vindecarea la Isus este una dintre poveștile emoționante din Evanghелиi. Isus numește această boală chin. El este Cel care îi pune capăt. El o readuce pe femeie la viață. Asemănător cu felul în care o învie îndată după aceea pe fiica lui Iair. Spre ea era pe drum. *El o numește, în mod mișcător, fiică.* Ca un tată, El trezește în ea simțământul de a fi primită, ocrotită și prețuită, care îi lipsise timp de 12 ani. Ca atunci când o fiică primește grija plină de dragoste a tatălui ei. Înaintea tuturor oamenilor – strada era plină ochi – El îi vorbește astfel acestei „necurate” și face ce numai El făcea: vorbește în public cu o femeie și îi dă înapoi viața și demnitatea înaintea tuturor. Ce vor fi gândit bărbații? Și cu atât mai mult femeile!

3.5 RESPINSĂ ȘI GĂSITĂ

[Ioan 4:6-9, tradus după Biblia germană Elberfelder] Acolo era fântâna lui Iacov. Isus, obosit de drum, S-a așezat deci lângă fântână. Era cam pe la ceasul al șaselea. Vine o femeie din Samaria să scoată apă. Isus îi zice: Dă-Mi să beau! (Căci ucenicii Lui se duseseră în cetate să cumpere de mâncare.) Femeia samariteancă Îi zice atunci: *Cum Tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt o femeie samariteancă? (Căci iudeii n-au legături cu samaritenii.)*

[Ioan 4:27-30, tradus după Biblia germană Elberfelder] *Între timp au venit ucenicii Lui și s-au mirat că vorbea cu o femeie.* Totuși nimeni n-a zis: Ce cauți? sau: De ce vorbești cu ea? Atunci femeia și-a lăsat găleata, s-a dus în cetate și a zis oamenilor: Veniți de vedeți un om care mi-a spus tot ce am făcut! Nu cumva este Acesta Hristosul? Ei au ieșit din cetate și au venit la El.

Cât de des am auzit în tinerețea mea cuvinte din capitolul 4 al Evangheliei după Ioan. De cele mai multe ori pe acelea care spun că Tatăl caută numai astfel de închinători care se închină în duh și în adevăr. Din adevărul din tinerețea mea făcea parte faptul că femeile nu fac aceasta. Ele tac în adunări.

De ce a spus atunci Isus aceste adevăruri adânci și importante unei femei? Și pe deasupra unei samaritence? Uneia divorțate de mai multe ori? Uneia care abia acum Îl cunoștea pe Mesia?

El era liber. El era Iahve Elohim, care i-a creat pe bărbat și pe femeie de rang egal. El le putea întâlni pe femei așa cum trebuia să fie. Ucenicii s-au mirat că vorbea cu o femeie. Cât de degradată era imaginea despre femeie în zilele acelea! Isus a mers pe acest drum obositor ca să facă din povestea tragică de viață a acestei femei, care fusese alungată de mai multe ori, o istorie a mântuirii. Nu, nu un bărbat a fost cel căruia Isus i-a spus asemenea cuvinte, ci o femeie care își pierduse orice prețuire de sine și trebuia să se încredințeze încă unui bărbat ca să supraviețuiască. Acest bărbat de la fântâna din Sihar era altfel. Așa cum ar trebui să fie orice bărbat. Era Mesia.

Ea devine prima misionară. Tot satul ei vine la credință, pentru că ea își povestește istoria și își biruie frica. Este cu adevărat o poveste care îți taie respirația și care îmi aduce lacrimi în ochi. N-au fost mulți aceia cărora Isus le-a descoperit direct că El este Mesia. Dar acestei femei El îi deschide cerul.

Trebuie pusă întrebarea: cum poate fi interpretată interdicția lui Pavel de a vorbi astfel și extinsă asupra tuturor femeilor din Biserică, din toate timpurile, când Isus o învață aici pe o femeie despre natura închinării? Despre închinare, care este o trăsătură esențială a Bisericii!?

3.6 ADULTERUL SE FACE ÎN DOI

[Ioan 8:1-11, tradus după Biblia germană Elberfelder] Isus S-a dus la Muntele Măslinilor. Dar dis-de-dimineață a venit iarăși în Templu, și tot poporul a venit la El; și El S-a așezat și-i învăța. Atunci cărturarii și fariseii aduc la El o femeie prinsă în adulter, o pun în mijloc și-I zic: Învățătorule, femeia aceasta a fost prinsă în adulter, chiar în fapt. În Lege, Moise ne-a poruncit să ucidem cu pietre pe astfel de femei; Tu deci ce zici? Spuneau lucrul acesta ca să-L ispitească, ca să aibă de ce să-L acuze. Dar Isus S-a plecat în jos și scria cu degetul pe pământ. Fiindcă ei continuau să-L întrebe, S-a ridicat și le-a zis: *Cine dintre voi este fără păcat să arunce cel dintâi cu piatra în ea. Și iarăși S-a plecat în jos și scria pe pământ. Când au auzit ei lucrul acesta, au ieșit afară unul câte unul, începând de la cei mai bătrâni până la cei din urmă;* și Isus a rămas singur cu femeia, care stătea în mijloc. Atunci Isus S-a ridicat și, nemaivăzând pe nimeni decât pe femeie, i-a zis: Femeie, unde sunt pârașii tăi? Nimeni nu te-a osândit? Ea a răspuns:

Nimeni, Doamne. *Și Isus i-a zis: Nici Eu nu te osândesc; du-te și să nu mai păcătuiești!*

Diferite Biblii au ca titlu: Isus și femeia adulteră. Dar: unde era bărbatul adulter? Părinții Bisericii credeau, și unii mai cred și astăzi, că femeile sunt ispita spre păcatul sexual. Concepția iudaică despre femeie o făcea răspunzătoare pentru ispitirea sexuală. Isus, dimpotrivă, pune răspunderea asupra bărbatului (Matei 5:28). Când se uită la o femeie, el trebuie să ia seama la dorința sexuală și s-o înfrâneze. Cu alte cuvinte: nu te uita prea mult, dacă nu-ți ții dorința în frâu. Mă îndoiesc că femeia este cea care ispitește. Bărbații, mai repede excitați decât femeile, fac totul ca să cucerească repede o femeie. Cum a fost aici, nu știm. Iubitul o părăsise cu lașitate sau fusese acoperit de colegii lui bărbați.

„Isus a spus doar câteva cuvinte, dar ele au spus foarte mult. Păcatul era păcat – fie că era săvârșit de un bărbat, fie de o femeie. Fiecare dintre noi va sta înaintea judecății lui Dumnezeu. Nimeni nu se va putea ascunde sau scăpa. Nimeni nu va putea arăta cu degetul spre altul. Păcatul femeii nu era mai grav decât al bărbatului – dar nici mai ușor. Când egalitatea de rang este standardul, cu greu se mai aruncă cu pietre.”³⁶

3.7 DREAPTĂ, ÎN TOATĂ STATURA EI

[Luca 13:10-17, tradus după Biblia germană Elberfelder] Într-o zi de Sabat, El învăța pe oameni într-una din sinagogi. Și iată, acolo era o femeie care de optsprezece ani avea un duh de neputință; era gârbovă și nu putea nicidecum să se îndrepte. Când a văzut-o Isus, a chemat-o la El și i-a zis: Femeie, ești dezlegată de neputința ta! Și Și-a pus mâinile peste ea, și îndată s-a îndreptat și slăvea pe Dumnezeu. ... Dar femeia aceasta, care este o fiică a lui Avraam și pe care Satana o ținea legată, iată, de optsprezece ani, nu trebuia oare să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua Sabatului? Pe când spunea El aceste lucruri, toți potrivnicii Lui au rămas rușinați; și tot norodul se bucura de toate lucrurile minunate pe care le făcea El.

Sinagoga era locul bărbaților. Ei stăteau în față. Ei aveau cuvântul. Dar Isus o vede pe această femeie și o aduce în față. În centru. O femeie. Și pe deasupra

36. Hamilton, David

una care era îngrozitor de privit. Marele Doctor o aduce în prezența Lui. Bărbații nu vor fi salutați această încălcare a tradiției. Numai faptul că era Sabat le-a dat un motiv străveziu să-L atace pe Isus. Expresia „fiică a lui Avraam” este unică. Astfel se îndreaptă femeia gârbovă. Plin de milă și întors spre biata femeie, El Își pune mâinile peste ea. Apoi ea stă acolo unde altfel sunt numai bărbați. Dreaptă. Iahve Elohim nu-i dă înapoi doar sănătatea, ci și demnitatea: o numește fiică a lui Avraam. Acolo unde altfel se aud numai bărbați, ea își înalță glasul ca să-L slăvească pe Dumnezeu. Da, ea începe, ca să zicem așa, lauda lui Dumnezeu în sinagogă. Ce moment sfânt!

Sinagoga iudaică, unde femeile erau oarecum ascunse în fundal și numai bărbații vorbeau, nu este niciodată modelul pentru felul în care funcționează biserica lui Isus Hristos.

3.8 FĂRĂ DOBLĂ MĂSURĂ

[Matei 19:8-9 (5:31-32), tradus după Biblia germană Elberfelder] El le zice: Moise v-a îngăduit să vă lăsați nevestele din cauza împietririi inimii voastre; dar de la început n-a fost așa. Dar Eu vă spun: Oricine își lasă nevasta, afară de pricină de curvie, și ia pe alta de nevastă, preacurvește; și cine ia de nevastă pe cea lăsată, preacurvește.

Soții iudei își puteau lăsa destul de ușor nevestele. Un motiv se găsea întotdeauna. Astfel, femeia lăsată, sau mai bine zis alungată, era de-a dreptul izgonită și cu greu putea supraviețui. Isus este Cel care îi dă în vileag pe farisei și pe cărturari și îi duce înapoi la început. Bărbatul și femeia sunt creați de rang egal, ca chip al lui Dumnezeu, și uniți în căsnicie. Aceasta era ordinea creației.

Bărbații, ca și femeile, trebuie să respecte aceleași reguli ale jocului. Slavă Domnului, astăzi la noi nu mai este ca atunci la iudei. Dar divorțul rămâne ceva ce rănește în cel mai adânc mod și frânge și inima lui Dumnezeu. Isus, făcând referire la relatarea creației, ia apărarea femeii și face apel la bărbați să nu-și lase pur și simplu soțiile din motive nejustificate, în afară de cazul adulterului. El Se ridică pentru femei. Își înalță glasul pentru ele și muștră împietrirea inimii, pe care o vede ca motiv al acestor despărțiri.

3.9 HAR NERUȘINAT

[Marcu 14:3-9, tradus după Biblia germană Elberfelder] Pe când era în Betania, în casa lui Simon leprosul, și stătea la masă, a venit o femeie cu un vas de alabastru cu mir de nard curat, de mare preț. Ea a spart vasul de alabastru și a turnat mirul pe capul Lui. Unii însă erau mârniți în ei înșiși și ziceau: La ce s-a făcut risipa aceasta de mir? Căci mirul acesta s-ar fi putut vinde cu mai mult de trei sute de dinari și să se dea săracilor. Și se răsteau la ea. Dar Isus a zis: *Lăsați-o; de ce îi faceți necazuri? Ea a făcut un lucru bun față de Mine; căci pe săraci îi aveți totdeauna cu voi și, oricând voiți, puteți să le faceți bine; dar pe Mine nu Mă aveți totdeauna. Ea a făcut ce a putut; Mi-a uns mai dinainte trupul pentru îngropare. Adevărat vă spun că oriunde va fi propovăduită Evanghelia în toată lumea, se va spune și ce a făcut ea, spre pomenirea ei.*

Este o situație de neînchipuit, de-a dreptul jenantă. Femeia aceasta Îl întâlnise deja pe Isus, iar El îi înnoie viața. Ea își ia inima în dinți să dea buzna în această societate a bărbaților și să fie privită de toți. Ca să facă apoi ce putea. Isus știa că mai mult nu putea face. Un salariu pe un an, economisit, tot ce avea, merita pentru ea să fie jertfit pentru Isus. Niciodată înainte nu se turnase ceva atât de prețios pe capul Omului din Nazaret. Niciodată nu mirosise El atât de frumos. Și Isus o înalță pe această femeie înaintea tuturor și îi dă un loc în istorie pe care nu l-a dat niciunui bărbat. El a prețuit fapta ei peste măsură – nimeni nu înțelegea că misiunea Lui avea să-și aibă, în cele din urmă, punctul cel mai de jos și punctul culminant pe Golgota.

„Ea este mai mult decât o păcătoasă căreia i s-a iertat. Lacrimile ei multe de bucurie, când Îi slujește lui Isus, stau în contrast cu cele ale lui Petru, care plânge cu amar după ce renunță la slujire și se leapădă de Isus (Luca 22:62). Sărutările ei neîncetate stau în contrast cu sărutarea trădătoare a lui Iuda (Luca 22:47). Poziția ei la picioarele lui Isus este aceea a unui slujitor, poziția pe care o ia Isus însuși (Luca 22:26-27). Fapta ei plină de dragoste, de a sparge vasul de alabastru și de a turna conținutul lui prețios, este o imitare simbolică a lui Hristos, care îngăduie ca trupul Lui să fie frânt și sângele Lui prețios să

fie vărsat pentru toți cei iubiți ai Lui (Luca 22:20). Ea este o icoană (imagine) a lui Hristos!³⁷

Voi, toți bărbații care le impuneți femeilor tăcerea și le interziceți să predice: de câte ori ați amintit-o pe această femeie în vestirea și în predicarea Evangheliei?

3.10 CRUCEA: UNDE SUNT BĂRBAȚII?

[Matei 27:55-56, tradus după Biblia germană Elberfelder] *Erau acolo și multe femei care priveau de departe, dintre acelea care Îl urmaseră pe Isus din Galileea și Îi slujiseră. Între ele erau Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iose, și mama fiilor lui Zebedei.*

[Marcu 15:40-41, tradus după Biblia germană Elberfelder] *Erau acolo și niște femei care priveau de departe; între ele era și Maria Magdalena, și Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iose, și Salome, care Îl urmaseră și Îi slujiseră când era în Galileea; și multe alte femei, care se suiseră cu El la Ierusalim.*

[Luca 23:55-56, tradus după Biblia germană Elberfelder] *Femeile care veniseră cu El din Galileea au mers după El și au văzut mormântul și felul în care a fost pus trupul Lui în el. Apoi s-au întors și au pregătit miresme și miruri; iar în ziua Sabatului s-au odihnit, după Lege.*

[Matei 28:9-10, tradus după Biblia germană Elberfelder] *Și pe când se duceau să le dea de veste ucenicilor Lui, iată că Isus le-a ieșit înaintea și le-a zis: Bucurați-vă! Ele s-au apropiat, I-au cuprins picioarele și I s-au închinat. Atunci Isus le-a zis: Nu vă temeți; duceți-vă și spuneți fraților Mei să meargă în Galileea; acolo Mă vor vedea.*

Nu este remarcabil cum scriu aici despre aceste femei autorii bărbați ai Evangheliilor? Nu le trec cu vederea. Nu le uită. Doar le trăiseră pe femei ca împreună-ucenice, care Îl urmau pe Isus împreună cu cei doisprezece. Și acești autori crescuseră cu imaginea iudaică și talmudică despre femeie. Dar Isus le-a înnoit și lor imaginea despre femeie. A fost nevoie de câțiva ani, dar în această privință ei calcă pe urmele lui Isus.

37. Reid, Barbara E., p. 76, Wisdom's Feast, 2016

În plus, pentru ei, ca bărbați, era de-a dreptul jenant să scrie că femeile au privit răstignirea cel puțin de departe, în timp ce ei înșiși – în afară de Ioan – fugiseră.

Purtarea lui Isus față de femei le făcuse puternice și curajoase. El le-a sprijinit. Le-a prețuit slujirea. Ce citim aici este ecoul respectului pe care Isus îl avea față de ele. Împotriva tradiției și a convențiilor, El le primise în cercul ucenicilor și ucenicilor. Multe lucruri nu le știm, dar faptele amintite lămuresc un lucru: El îi respecta la fel, pe ucenici și pe ucenice. Chiar dacă din cercul cel mai apropiat nu făceau parte femei.

3.11 MARIA, APOSTOLA

[Ioan 20:15-18, tradus după Biblia germană Elberfelder] Isus i-a zis: Femeie, de ce plânger? Pe cine cauți? Ea, crezând că este grădinarul, I-a zis: Domnule, dacă L-ai luat Tu, spune-mi unde L-ai pus, și mă voi duce să-L iau. Isus i-a zis: Maria! Ea s-a întors și I-a zis în evreiește: Rabuni! – adică Învățătorule. Isus i-a zis: Nu Mă atinge, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu. *Ci du-te la frații Mei și spune-le: Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, la Dumnezeu Meu și Dumnezeu vostru. Maria Magdalena a venit și a vestit ucenicilor că L-a văzut pe Domnul și că El i-a spus aceste lucruri.*

Într-un proces judiciar nu existau femei ca martori. Nu erau vrednice să fie martore. Până acolo se ajunsese. Faptul că Isus încredințează și însărcinează femei cu cea mai importantă veste a tuturor timpurilor nu poate fi prețuit îndeajuns – nici pentru ucenicii înșiși. Niciodată nu a fost vestită o veste mai importantă și mai mare, imediat după răstignire. Maria a fost singura care era acolo unde putea fi auzită această veste. Ea este însărcinată să vestească acest adevăr ucenicilor, care se ascuseseră plini de frică. În fața acestei însărcinări, întrebarea dacă femeile au voie să predice dovedește puțină minte.

Pentru această trimitere unică o numesc pe Maria apostolă, o femeie însărcinată de Cel Înviat. Într-o grădină, Eva s-a lăsat ispitită. În grădina aceasta nu se vede niciun bărbat. Numai o femeie care Îl caută și duce dorul Domnului și Eliberatorului ei. Nu pe Cel viu, ci pe Isus cel mort. De El și-a

legat existența. El era totul pentru ea. Această credințioasă și dragoste este prețuită și cinstită de Domnul Isus.

Pentru că *Maria Magdalena* este numită ca prima care L-a întâlnit pe Cel Înviat și a fost rânduită de El să vestească ucenicilor Lui vestea învierii Sale (Ioan 20:11-18), ea a fost cinstită deja în Biserica veche ca „întocmai cu apostolii”. În secolul al III-lea, Hipolit al Romei a întemeiat titlul de cinste *apostola apostolorum*, care înseamnă apostola apostolilor, preluat de teologii Hrabanus Maurus și chiar de Toma d’Aquino, a cărui imagine despre femeie am schițat-o deja.

*„Isus n-a întemeiat o mișcare a femeilor, ci o mișcare pentru oameni. Nu surprinde totuși că femeile erau deosebit de receptive la ideile Lui. Prinse în izolarea unei familii uneori ostile, femeile știau cât de nesigură, nedreaptă și singuratică era lumea.”*³⁸

La Isus nu găsesc nicio aluzie la o supunere ierarhică a femeii sau la excluderea ei dintr-o slujire publică sau dintr-o slujire de conducere în biserică. În purtarea Lui față de femei devine clar cât de mult s-a îndepărtat imaginea rabinică despre femeie de planul Creatorului.

Mesia S-a îngrijit de fiicele Evei. El, care L-a descoperit pe Dumnezeu desăvârșit, în ființa Lui cea mai adâncă.

Tu ești totdeauna bun și îmi faci atât de mult bine! Doamne, ajută-mă să-Ți cunosc voia!

Psalmii 119:68 (Gute Nachricht, traducere germană a Bibliei)

38. Boulding, Elsie, 358, *A View of Woman through Time*, 1976

Pentru toată veșnicia, Doamne, Cuvântul Tău rămâne; el stă tot atât de neclintit ca cerurile.

Psalzii 119:89 (Neue Genfer Übersetzung NGÜ, traducere germană a Bibliei)

4 PAVEL, PRIETENUL FEMEILOR

Am auzit adesea, și uneori chiar am gândit eu însumi, că Isus și Pavel nu vor să spună și nu spun același lucru. Ca și cum S-ar fi contrazis. Dacă vrei să veдеți lucrurile așa, veți putea construi motive. Eu cred că Pavel merge pe urmele lui Isus, și când este vorba de femei. De demnitatea lor, de dăruirea și credincioșia lor. Într-adevăr, Pavel este cel care, prin epistolele lui, marchează imaginea femeii în Biserică chiar mai mult decât Isus. Însă cine îl înțelege greșit va construi o opoziție față de Isus.

Pavel însuși dă prilej, în unele pasaje ale epistolelor lui, ca el să fi intrat în istorie pentru mulți drept dușman al femeilor. Dar percepția se schimbă. Și aceasta pentru că poate putem și trebuie să înțelegem altfel pasajele respective. Despre aceasta, mai multe mai târziu.

Deși venea din tradiția fariseică, ce nu avea o imagine prea plină de prețuire despre femeie și era influențată de gândirea greacă, el a fost eliberat cu totul de ea.³⁹ În alt loc din această carte îmi exprim presupunerea că cei trei ani în Arabia, imediat după întâlnirea lui cu Hristos pe drumul Damascului, au fost o școală grea, ca să scape de toată această povară a formării fariseice. Căci imaginile talmudice despre femeie, pe care Isus le spărsese deja, n-au ce căuta în Împărăția lui Dumnezeu.

Lucrarea neobositului slujitor Pavel era înconjurată de multe femei și legată de ele ca într-o rețea. Ele erau implicate în misiunea lui și erau, ca verigile unui lanț, colaboratoare de neînlocuit. Mă tem că unii bărbați nu și-au dat seama ce lucrări mari și ce roade a lucrat Dumnezeu în Împărăția Lui prin femei. În toate secolele, mai ales în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Când pentru Dumnezeu părea să fie cu totul indiferent dacă femeile au voie să învețe pe alții și să conducă în public sau nu. Oricum ai întoarce lucrurile: *Probleme au apărut atunci când „stăpânii creației” au insistat asupra interpretării lor a Scripturii, dominate de bărbați, și au făcut, ca să zicem așa, fără efect planul lui Dumnezeu pentru slujirea femeilor (Luca 7:30).*

39. Există și presupunerea că învățătorul Gamaliel avea și învăța o imagine mai pozitivă despre femeie decât colegii lui și că Pavel a preluat-o.

În acest capitol dau câteva exemple despre felul în care Pavel, cel necăsătorit, numește femeile pe nume în epistolele lui. Nu este vorba deocamdată de principii sau de dogmatică despre faptul de a fi bărbat și femeie; la aceasta voi ajunge mai târziu. Este vorba de femei reale, cu care Pavel a avut de-a face. „Dacă pornim de la numărul femeilor care erau legate de Pavel în slujirea comună, pare să fi fost un lucru normal pentru femei să fie implicate activ în vestirea Evangheliei și în slujirile care existau în bisericile tinere. *În fond, Pavel folosește același limbaj pentru a-i descrie pe colaboratorii bărbați și pe colaboratoarele femei*”.⁴⁰

Cunoscută în această privință este lista de salutări din capitolul 16 al Epistolei către Romani, unde femeile sunt amintite nu doar pe nume, ci cu atribute ale slujirii lor. Cei care susțin excluderea femeilor din slujbele publice de conducere citesc aceste texte altfel decât mine. Hotărâți voi ce ar putea însemna. Pornind de la relatarea creației și dezvoltată în alte capitole ale acestei cărți, lectura mea despre egalitatea sexelor și în slujirea publică din biserică nu este doar posibilă, ci în unele cazuri lămurită fără echivoc.

4.1 LIDIA

Primul creștin european este o creștină, Lidia, negustoreasa de purpură din colonia romană Filipi. Ea își pune casa la dispoziția lui Pavel, a însoțitorilor lui și a primei biserici creștine din Europa. Ea nu este doar o primitoare a învățăturilor lui Pavel, ci o parteneră de discuție a lui Pavel. Ea este singura stăpână a casei. Ea stăruie ca Pavel și însoțitorul lui, Sila, să locuiască la ea:

[Faptele apostolilor 16:14-15, tradus după Biblia germană Elberfelder] Și o femeie, numită Lidia, negustoreasă de purpură din cetatea Tiatira, care se închina lui Dumnezeu, asculta; Domnul i-a deschis inima, ca să ia aminte la cele spuse de Pavel. După ce a fost botezată, ea și casa ei, ne-a rugat și ne-a zis: Dacă socotiți că sunt credincioasă Domnului, intrați în casa mea și rămâneți. Și ne-a silit să intrăm.

[Faptele apostolilor 16:40, tradus după Biblia germană Elberfelder] După ce au ieșit din temniță, s-au dus la Lidia; și când i-au văzut pe frați (sau:

40. Tucker, Liefeld, 436, la Kuen, Alfred, Die Frau in der Gemeinde, 1998

pe frații și surorile care erau adunați la Lidia), i-au îmbărbătat și au plecat.

„Aceasta arată că apoi casa ei a devenit repede și punctul de cristalizare al unei biserici în casă. Bisericile se adunau în case. Și nu numai Lidia, ci și alte femei apar ca unele care și-au pus casele la dispoziția bisericilor. Și în aceasta se află și un rol natural de conducere al acestor oameni – un rol de conducere în biserică, în calitate de gazde, femei și bărbați, care apoi ar fi putut să conducă bisericile respective și să prezideze serviciile divine.”⁴¹

4.2 FIVI

[Romani 16:1-2, tradus după Biblia germană Elberfelder] Vă dau în grijă pe Fivi, sora noastră, care este și o *slujitoare a Bisericii din Chencrea*, ca s-o primiți în Domnul, într-un chip vrednic de sfinți, și s-o ajutați în orice lucru ar avea nevoie de voi; căci și ea a fost un *sprijin* (în greacă: *prostatis*) pentru mulți, și pentru mine însumi.

Formula de salutare, care începe cu Fivi, o arată ca fiind persoana care a dus epistola către romani din Corint în capitala Imperiului Roman. Acolo probabil a citit-o în biserică (sau în bisericile din case) și, la întrebări, a explicat-o. Ea este diaconiță a bisericii din Chencrea, o suburbie-port a Corintului. Ea primește de la Pavel o sarcină de cea mai mare răspundere, care depășește slujba de poștaş.

„Aș vrea să subliniez că această observație din Epistola către Romani nu este și nu poate fi sfârșitul discuției despre femeile în slujire. Există alte texte, contexte și interpretări cu care trebuie să ne ocupăm. Dar atrag atenția că Pavel pare să nu fi avut nicio problemă cu faptul că femeile jucau în biserici un fel de rol de vorbitor. Dacă într-adevăr ar fi avut rezerve, atunci a fost cu adevărat foarte, foarte ciudat s-o trimită pe Fivi la Roma. Concluzia mea este că lauda lui Pavel pentru diaconița Fivi, poziția ei de binefăcătoare a lui (patroană a bisericii) și rolul ei de purtătoare a epistolei și de reprezentantă a lui în bisericile din Roma arată că femeile făceau parte din viața de învățătură a Bisericii, iar Pavel le încuraja în mod expres”.⁴²

41. Sabine Bieberstein, specialistă în Noul Testament la Eichstätt, interviu la Deutschlandfunk, 2013

42. Bird, 37

„Putem porni de la ideea că Fivi era pur și simplu femeia centrală a bisericii din casă din Chencrea, care poate și-a pus casa la dispoziție, care a sponsorizat sărbătoarea Cinei Domnului, Cina. Că Fivi răspundea de toate acestea, pentru că lucra și ca avocată sau patroană a acestei biserici – toate acestea se pot spune pe baza capitolului Romani 16.”⁴³

Pavel o numește *prostatis*, cuvânt tradus în traducerea Elberfelder (traducere germană a Bibliei) prin „sprijin”. Dar acest cuvânt, care apare în Noul Testament o singură dată, în acest loc, înseamnă și *a fi în frunte*. „Putem presupune în mod rezonabil că Pavel, un iudeu elenist, crescut în diaspora, era temeinic familiarizat cu termenul grecesc *prostates* în sensul de cel dintâi, stăpân, apărător sau demnitar care prezida în cetate. Aceasta ar însemna că, atunci când conducătorii creștini din Roma au primit-o pe Fivi, erau conștienți că ea era o conducătoare creștină acolo de unde venea.”

După Romani 12:8, a fi în frunte (a cârmui) este un dar al harului în trupul lui Hristos și de aceea nu este categoric un lucru exclusiv al bărbaților. Femeile au acest dar la fel ca bărbații. A fi în frunte face parte din sarcina prezbiterului (1 Tesaloniceni 5:12; 1 Timotei 5:17; 3:4-5, 12). Faptul că femeile ar trebui să fie prezbiteri sau conducătoare n-ar trebui, în fața acestor cuvinte ale lui Pavel, să pară nici el ciudat. Slujba de a fi în fruntea bisericii și de a purta de grijă de ea, împreună cu munca în Cuvânt și în învățătură care ține de ea (1 Timotei 5:17), nu va putea fi împlinită niciodată cu sânguință dacă trebuie să taci în adunare sau nu ai voie să vorbești sau să conduci în public.

„Ea este o *prostatis*, o conducătoare, este numită și diakonos, și de aici începe discuția: este o slujitoare, o ajutoare în biserică, cum se traduce?” Exegeții se ceartă pe tema aceasta până astăzi. *Einheitsübersetzung* (traducere germană a Bibliei) a Noului Testament vorbește simplu despre o „slujitoare a bisericii din Chencrea”. „... Interpretarea sau istoria influenței acestui termen a mers în așa fel încât, atunci când un bărbat ca Pavel se numește diakonos, el este un slujitor al Cuvântului, deci un apostol, un bărbat drept și liber, care pur și simplu slujește Cuvântului. *Dar când o femeie este numită așa, ea este o ajutoare în biserică, în sensul că: ea doar ajută.*”⁴⁴ Fivi face parte din cercul mare al celor care lucrează împreună cu Pavel la răspândirea vestii despre Hristos. Pavel o numește soră, ceea ce caracterizează prețuirea lui personală și relația dintre

43. Heininger, Bernhard, Würzburg, ibidem

44. Sutter Rehmann, Luzia, Basel

ei. Ca purtătoare a epistolei, Fivi era prima persoană de contact la întrebările bisericii din Roma. Ea cunoștea bine raționamentele lui Pavel și poate fi socotită astfel prima interpretă a textului.

Pavel i-a încredințat Fivei, unei femei, poate cel mai important document al creștinismului. Acesta nu este doar un indiciu, ci o dovadă că, în ceea ce privește slujirea și rolul în Împărăția lui Dumnezeu, el nu făcea deosebiri între sexe.

4.3 PRISCILA

[Romani 16:3-5, tradus după Biblia germană Elberfelder] Spuneți sănătate Priscilei și lui Acuila, tovarășii mei de lucru în Hristos Isus (care și-au pus gâtul pentru viața mea, cărora nu numai eu le mulțumesc, ci și toate Bisericile dintre neamuri), și Bisericii care se adună în casa lor.

Cuplul Priscila și Acuila, cel mai des amintit, sunt poate colaboratorii cei mai vechi și cei mai apropiați ai lui Pavel în lucrarea lui misionară. Erau creștini iudei. Deși la cupluri era numit întotdeauna mai întâi bărbatul, Noul Testament o numește pe Priscila, soția, de patru ori (din șase pomeniri) în primul rând. De ce? Pentru că ea mergea înainte și conducea în slujire. Poate pentru că era mai înzestrată decât soțul ei. Și totuși amândoi lucrau împreună ca parteneri de echipă, de valoare egală și de rang egal, în unitate. Fiecare cunoștea punctele tari și punctele slabe ale celuilalt. Ca femeie, Priscila era importantă și strategic, pentru că femeile erau de obicei evanghelizate de femei, nu de bărbați. Amândoi, cu Priscila în frunte, l-au învățat pe Apolo. Învățați de Pavel însuși, formați prin întrebări și răspunsuri în multe ore de lucru împreună la facerea corturilor, amândoi erau pregătiți să-i învețe pe alții. Aici trebuie s-o amintim în mod deosebit tocmai pe Priscila, o femeie. Soțul ei stătea în spatele ei, în rândul al doilea, dar fără ca prin aceasta să existe o ierarhie.

4.4 IUNIA

[Romani 16:7, tradus după Biblia germană Elberfelder] Spuneți sănătate lui Andronic și Iuniei, rudele mele și tovarășii mei de temniță, *care sunt cu vază între apostoli*, care au fost și înainte de mine în Hristos.

Un alt cuplu misionar este evidențiat de Pavel. Cei mai vechi interpreți ai Noului Testament, Părinții Bisericii, vorbesc despre Iunia cu mare respect. Ioan Gură de Aur (344-407 d.Hr.) scrie despre Iunia: „A fi apostol este ceva mare. Dar a fi renumit între apostoli – gândește-te ce laudă mare este aceasta. Cât de mare trebuie să fi fost înțelepciunea acestei femei, încât a fost găsită vrednică de titlul de apostol.”

În unele traduceri se citește însă până astăzi, în loc de *Iunia*, un alt nume: *Iunias* – un bărbat. Dar numele Iunias apare dovedit pentru prima dată abia în secolul al XIII-lea – la Egidiu Romanul, un pustnic augustinian și ucenic al învățătorului Bisericii Toma d’Aquino. *De ce a devenit deci Iunia Iunias? Pentru că în viziunea despre lume a multor creștini nu poate sau nu are voie să existe o apostolă.*

În cercetare s-a impus între timp părerea că Iunia, forma feminină, trebuie să fie cea originală, de la Pavel. „Pe la mijlocul secolului trecut s-a constatat că numele de bărbat Iunias aproape că nu există în Antichitate, adică nu este atestat, în timp ce numele de femeie Iunia este atestat frecvent. Ce a făcut-o pe Iunia să devină Iunias se poate explica probabil numai pe baza unei înțelegeri greșite a slujbei. Andronic și Iunia sunt numiți în Romani 16:7 ca fiind remarcabili între apostoli, și a fost o dificultate, sau este o dificultate, ca Iunia să fie socotită între apostoli.”⁴⁵

Argumentele și publicațiile pentru și împotriva unei apostole Iunia sunt nenumărate. Dacă a fost, atunci nu în sensul celor doisprezece sau al unui Pavel, ci ca misionară strategică și eficientă. Chiar dacă nu va fi fost apostolă, prețuirea ei trebuie să fi fost enormă. În cultura antică, aceasta nu era obișnuit. *Arată cum efectul vindecător al Evangheliei s-a răspândit și asupra chestiunii sexelor. Dar și cât de greu îi vine unei lumi bisericești dominate de bărbați să se împace cu această chestiune.*

45. Heiningen, Bernhard, ibidem

„Este posibil ca Andronic și Iunia, poate un cuplu căsătorit, să fi fost apostoli în sensul cuiva care este trimis de o biserică asemenea unui misionar, ca Epafrodit în Filipeni 2:25 și Tit în 2 Corinteni 8:23. Asemenea oameni sunt însă numiți de regulă, de biserica din care provin, «apostoli ai bisericilor» sau «apostolul vostru» sau chiar, ca Fivi, «slujitor (diaconiță) al bisericii din Chencrea». Alternativ, Andronic și Iunia pot să fi fost apostoli în sensul că au fost martori ai învierii lui Isus și au fost însărcinați atunci pentru slujba pe care o împlineau acum în afara Palestinei (1 Corinteni 15:6-7). Aceasta este susținută de faptul că Pavel spune că ei «au fost în Hristos înainte de mine», așa încât au fost convertiți cândva pe la anii 30-32 d.Hr. în Palestina. Singurele alte apariții ale cuvântului «apostol» în Epistola către Romani descriu însărcinarea lui Pavel de a merge la neamuri (Romani 1:1; 11:13). Eldon Epp a constatat recent: «*Rămâne un fapt că în cea mai timpurie generație a creștinismului a existat o apostolă, numită în mod expres astfel, iar creștinii de astăzi – laici și clerici – trebuie să facă față acestui lucru (și până la urmă o vor și face).*»⁴⁶

4.5 MARIA, TRIFENA ȘI TRIFOSA, PERSIDA

[Romani 16:6, tradus după Biblia germană Elberfelder] Spuneți sănătate Mariei, *care s-a ostenit mult pentru voi.*

[Romani 16:12, tradus după Biblia germană Elberfelder] Spuneți sănătate Trifenei și Trifosei, *care se ostenesc în Domnul.* Spuneți sănătate Persidei, *cea iubită, care s-a ostenit mult în Domnul.*

La ce ne gândim când Pavel vorbește despre muncă și slujire? Pavel își rezumă întreaga slujire, tot ce făcea, ca *muncă* (de exemplu 1 Corinteni 15:10; 16:10; Galateni 4:11; 1 Tesaloniceni 3:5; 5:12); evanghelizare, învățătură, îndemn; toate slujiri care aveau loc adesea în public și erau slujiri ale Cuvântului. *Ce motiv avem să înțelegem slujirea acestor femei altfel decât pe a lui Pavel?* Erau femei curajoase, care îi slujeau lui Hristos în mediul lor, în situația lor individuală. Nu doar la plită sau în casă, ci și în biserica din casă. Clădiri de biserică nu existau încă. Dar în casa particulară sau sub cerul liber. Creștinii se adunau și în locuri publice, în ateliere sau în hanuri. Sau, ca la Lidia, la râu, și la botezuri, asemenea femeii stăteau puternic în picioare, la fel

46. Bird, Michael, ibidem

ca frații lor în Domnul. Ce laudă Pavel este o muncă pentru Împărăția lui Dumnezeu, vizibilă și auzită în public.

Una peste alta, Pavel amintește 10 femei în Romani 16, dacă o includem și pe Fivi din Chencrea. Dacă includem femeile din celelalte epistole ale lui Pavel, numărul femeilor pe care le amintește crește la 18. Pavel prețuia slujirea femeilor și pe multe dintre ele le privea ca parteneri de slujire. Nu le-a numit niciodată pastorițe sau femei-prezbiter, dar nici pe partenerii lui de slujire bărbați nu i-a numit niciodată pastori sau prezbiteri. Pavel nu s-a referit niciodată la colaboratorii lui în termeni care să sugereze putere, autoritate sau prestigiu. El înțelegea că ei erau frații și surorile lui și că erau, întocmai ca el, trimiși ai lui Isus Hristos. Aceasta era înțelegerea lui despre slujire și colaborare.

4.6 EVODIA ȘI SINTIHIA

[Filipeni 4:2-3, tradus după Biblia germană Elberfelder] O îndemn pe Evodia și o îndemn pe Sintihia să aibă aceleași gânduri în Domnul. Da, și pe tine, tovarășul meu credincios, te rog să le ajuți, *pe ele, care au luptat împreună cu mine pentru Evanghelie.*

A lupta împreună pentru Evanghelie nu poate însemna altceva decât a o fi și vestit. Și anume în așa fel încât au întâmpinat și împotrivire în public.

Aceste două femei aveau neînțelegeri. Aceasta avea o influență directă asupra comunității. Nu era un front secundar, ci lovea în inima bisericii. De unde se poate trage concluzia că ele aveau anumite funcții de conducere. Pavel le numește dintr-o suflare cu Clement și cu alți colaboratori. Ca într-o echipă în care doi jucători trebuiau îndemnați să nu renunțe la spiritul de echipă.

Poate făceau parte dintre episcopii (supraveghetorii; *episkopos*) și slujitorii (*diakonos*) pe care Pavel îi salută și cărora li se adresează la începutul Epistolei către Filipeni. Această lectură nu este o problemă dacă ești convins că nu există o supunere ierarhică a femeii față de bărbat și că femeile și bărbații lucrează împreună în biserică, de rang egal.

4.7 CLOE

[1 Corinteni 1:11, tradus după Biblia germană Elberfelder] Căci, frații mei, am aflat despre voi, de la cei din casa Cloei, că între voi sunt certuri.

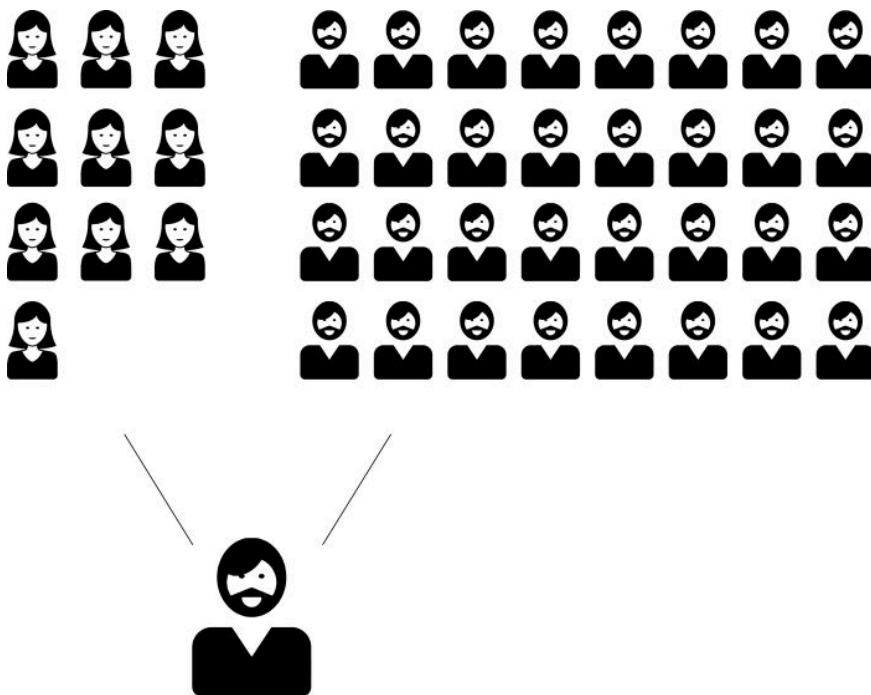
Poate putem spune că Pavel scrie în mod expres, tocmai la începutul Epistolei întâi către Corinteni: a auzit de la oamenii Cloei ce stări de lucruri domnesc în Corint. Căci aceasta înseamnă: această Cloe joacă un rol important, un rol public, în biserică. Este foarte posibil ca ea să fi fost o conducătoare și să fi trimis ea delegația la Pavel.

În orice caz, era o femeie care nu numai că era o bună cunoștință a lui Pavel, ci pe care el o amintește pentru că avea o însemnătate deosebită între corinteni. O asemenea însemnătate nu se capătă la Pavel prin bogăție, nici prin sex sau prin relații bune, ci prin slujirea credincioșilor.

4.8 NIMFA

[Coloseni 4:15, tradus după Biblia germană Elberfelder] Spuneți sănătate fraților din Laodicea și Nimfei și *Bisericii din casa ei*.

Este firesc ca femeile-gazdă ale unei case care putea primi o biserică în casă să fi avut și sarcini de conducere. Nu este obligatoriu, dar este foarte posibil. În general, este remarcabil că o femeie îi invita pe frații și surorile în credință. Ca gazdă, putea fi văduvă. Dacă era căsătorită și soțul ei era și el credincios, este cu atât mai izbitor că ea, și nu el, este numită ca gazdă. Asemănător cu ordinea Priscila și Acuila. În casa de familie din Antichitate, adesea femeia era administratoarea, care, deși era sub soțul ei, acționa acolo cu mare independență. Remarcabil este că în Epistola către Coloseni este amintit și așa-numitul cod casnic, ca să zicem așa regulamentul casei din familia patriarhală: [Coloseni 3:18] „Nevestelor, fiți supuse bărbaților voștri, cum se cuvine în Domnul.” Totuși Nimfa este cea care invită.

Pavel amintește pe nume în Noul Testament 39 de persoane ca fiind colaboratorii lui. 10 dintre acestea sunt femei. Despre toți vorbește în același fel, fără să facă vreo deosebire. Renumitul teolog F. F. Bruce, teolog respectat în toată lumea, din Mișcarea Fraților (Frații deschiși), remarcă: „(Pavel) pare să nu facă la colaboratorii lui nicio deosebire între bărbați și femei. Atât bărbații, cât și femeile primesc laudă pentru colaborarea în slujba Evangheliei, fără vreo aluzie la o deosebire ascunsă între unii și alții cu privire la poziție sau funcție.” Poate că ar mai fi și alte femei de amintit și numele și atributele lor de cercetat mai pe larg. Dar acum ar trebui să fie evident că un Pavel a fost pentru vremea lui un prieten revoluționar al femeilor, care a dăruit zidurile ierarhice. Unul care a fost la școala lui Isus, deși nu l-a cunoscut personal pe Isus cel pământesc. Dar a folosit multe ocazii ca să afle cât mai mult despre El. De la Petru și de la colaboratorul său Luca va fi aflat multe despre Isus. Din care făcea parte și purtarea Lui față de femei. Chiar dacă în echipa lui de călătorie, din câte știm, avea doar colaboratori bărbați, el nu făcea, după cum arată aceste texte, deosebiri care să le fi pus pe femei în rândul al doilea. Pentru el era decisiv

cât de credincioase erau, cât de înzestrate și cât de gata să se implice. Sexul nu conta pentru el!

4.9 PAVEL, MAMA CARE ALĂPTEAZĂ

Pavel a fost un deschizător de drum. Împotriva curentului vremii lui. Idealul greco-roman al bărbăției, care asigură, apără și trăiește cu sânguință ordinea ierarhică a societății, nu găsește la Pavel niciun ecou pozitiv. Pentru biserică, acest comportament patriarhal și orientat spre putere, care vrea ca cei slabi să rămână slabi și își întărește propria poziție de putere, este un mare pericol. Acest comportament se ascundea în spatele aproape tuturor tensiunilor și dezbinărilor din Corint. *Chestiunile de putere joacă și astăzi un rol între bărbați, adesea mai presus de conținut. Aici ar putea avea un efect vindecător chiar și simpla prezență a femeilor, de exemplu a soțiilor fraților care conduc sau ale prezbiterilor.*

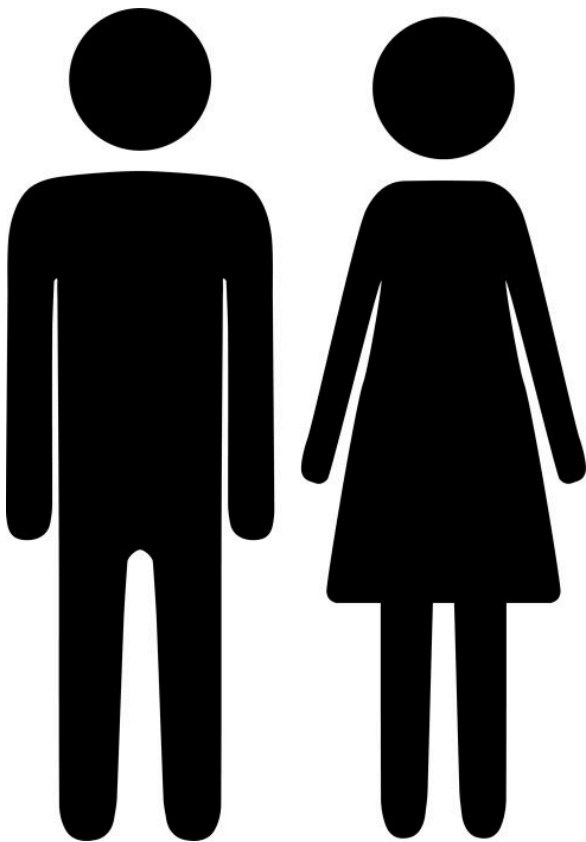
Pavel se prezintă de mai multe ori ca acela pe care trebuie să-l imităm, așa cum el este un imitator al lui Hristos (1 Corinteni 4:16; 11:1; Filipeni 3:17; 1 Tesaloniceni 1:6). El este un bărbat care nu vorbește bine, un nebun pentru Hristos, o femeie care alăptează un copil, un tată care aduce rușine asupra copiilor lui și un bărbat celibatar (1 Corinteni 1-7). Un asemenea bărbat ar fi ocupat în mod necesar, în societatea de atunci, o poziție inferioară și ar fi fost, în consecință, exclus din instituțiile și pozițiile rezervate bărbaților.

„Din perspectiva lui Pavel, instituțiile patriarhatului reprezintă structuri asupritoare ale veacului de acum și nu sunt reprezentative pentru felul în care trebuie să trăiască poporul lui Dumnezeu. ... Bărbații trebuie să fie nebuni, nu vorbitori dominanți, să nu-și folosească statutul la tribunalele romane, ci să numească bărbați cu statut mai scăzut ca să aplaneze certurile, să-și supună trupul soțiilor lor și să se adapteze obiceiurilor alimentare ale celor slabi. Rostul unor asemenea practici este să împiedice spiritul de partidă care amenința să-i dezbină pe corinteni, punând capăt comportamentelor care creează concurența și goana după putere și statut, care bântuiau în Corintul roman. *Pavel creează o identitate masculină specifică, asemănătoare lui Hristos, despre care știe că va submina felul de jocuri de statut și de putere care erau norma în contextele urbane romane. Scopul lui Pavel este unitatea comunității credincioșilor.* Ca să ajungă la această unitate, Pavel pune direct sub

semnul întrebării ordinile ierarhice care îi așază pe unii membri ai comunității deasupra altora, chemându-i pe acei membri ai comunității care ar putea beneficia de asemenea sisteme să întruchipeze în mod intenționat identități care îi identifică cu membrii comunității cu statut mai scăzut. *Legătura omniprezentă dintre putere și masculinitate a cerut ca Pavel să abordeze acest fel de masculinitate, spre care tindeau bărbații din Corint.*"⁴⁷

Cu privire la întrebarea rolului bărbatului în societatea antică, Tom Holland, cunoscut scriitor britanic, face următoarele observații: „Economia sexuală (a lumii antice) se bazează pe dreptul absolut al bărbaților romani liberi de a face sex cu oricine vor și cum le place.” Mai departe, el spune cu privire la comportamentul general al bărbaților aflați la putere: „Aproape din orice punct de vedere, aceasta este o lume nespus de crudă pentru felul nostru de a gândi”. În această lume intră, în viziunea lui Holland, epistolele și gândirea lui Pavel cu mare efect și tulbură mai ales lumea dominantă a bărbaților.

47. Being Subordinate Men: Paul's Rhetoric of Gender and Power in 1 Corinthians, Brian J. Robinson, Lanham, 2019, 214

5 BĂRBATUL ȘI FEMEIA ÎN CĂSNICIE

Din relatarea creației am dedus că nu există o supunere ierarhică a femeii față de bărbat. În Vechiul Testament aceasta nu este cerută. Când citim apoi epistolele apostolilor, se atrage atenția nu doar o dată că femeia trebuie să se supună bărbatului. Din aceasta s-ar putea recunoaște – chiar dacă după câteva mii de ani – totuși o ierarhie care trebuie trăită acum în căsnicie. Cum trebuie înțelese aceste îndrumări? Pentru aceasta este necesară o privire înapoi la viața de căsnicie și de familie din secolul întâi. Multe din cele ce am descris și citat deja despre relația dintre bărbat și femeie în istorie vor fi aduse aici din nou viu în amintire.

5.1 CASA ANTICĂ ȘI REGULILE EI

Oikos (în greacă: οἶκος) era în Grecia și Roma antică comunitatea casnică și economică ce forma centrul vieții. *Oikos*-ul cuprindea familia, precum și servitorii și sclavii, pământul, clădirile și tot inventarul mobil – asemănător vilei romane. Capul familiei era stăpânul, *kyrios*-ul, care domnea în mod patriarhal peste soția și copiii lui, adesea și peste fiii adulți care locuiau în *oikos* împreună cu soțiile lor.

Casa era spațiul de viață și forma antică a ceea ce numim noi familie. Nu ca familie restrânsă cu unul sau doi copii, ci ca familie extinsă, cu părinți sau socri și cu membri ai familiei necăsătoriți. Mărimea unei case depindea, firește, de puterea financiară. Marea majoritate a oamenilor erau săraci și trăiau la limita sau sub limita subzistenței. Structura socială a familiei lor era totuși tot cea a casei antice, chiar dacă locuiau în colibe de lut.

Casa antică era coloana vertebrală a societății antice. A conduce casa și a o administra era sarcina stăpânului casei, a *paterfamilias*-ului. Casa (*domus*) – numită de autorii antici celula de bază a societății și cetatea în mic – a devenit totodată una dintre cele mai importante metafore pentru primele biserici creștine. De exemplu, atunci când Biserica sau biserica locală este numită casă sau comunitate a casei, pe care o conduce Dumnezeu ca stăpân al casei (vezi epistolele către Timotei și epistola către Tit).

Astfel, casa este întruchiparea familiei antice, o casă reală și totodată o imagine a casei lui Dumnezeu, a bisericii. În aceste case aveau loc adunările creștinilor.

Adesea, Faptele apostolilor și Pavel vorbesc despre *casă*. Ceea ce înțelegem prin „casă” trebuie să vedem în contextul cultural din vremea lui Pavel, nu prin ochelarii vremii noastre.

Existau femei care își conduceau casa, dintre ele nu puține văduve. Ele au devenit gazde pentru bisericile din case și, ca atare, aveau și funcții de conducere.

Casa antică era un loc sacru, cu un altar casnic la care se aduceau zilnic jertfe zeilor. Bunăstarea comunității omenеști din casă depindea de cultivarea (cultus) relației cu zeitățile, care trebuia să asigure pacea cu zeii. Casa era spațiul femeii, care, ca preoteasă a cultului casnic, îndeplinea aceste acte de cult. Imaginați-vă ce situații dificile apăreau atunci când o femeie devenea creștină, dar bărbatul ei nu.

De ce sunt importante aceste fapte istorice pentru subiectul nostru? Pentru că apostolii își rostesc îndrumările în aceste structuri antice de relații, pe care nu le cunoaștem până în ultimul detaliu și în care astăzi nici nu mai trăim.

Casa, adică familia (extinsă), este descrisă în Noul Testament ca un dat. Nu este judecată nici ca bună, nici ca rea. Este un „produs cultural” străvechi. Așa s-a dezvoltat de-a lungul mileniilor, cu multe avantaje și dezavantaje. În această realitate pătrunde Evanghelia.

5.1.1 Codurile casnice în Noul Testament

„Un cod casnic (Haustafel) în Noul Testament desemnează o prescripție de stare, de funcție sau de rol pentru membrii unei case creștine antice în relația lor unii cu alții. Termenul, creat de Martin Luther (a doua anexă la Catehismul cel Mic, 1529), servește în Bibliile Luther, în forma «Codul casnic creștin» (Die christliche Haustafel), ca subtitlu pentru Efeseni 5:21–6:9 și Coloseni 3:18–4:1. Termenul este folosit pentru texte nou-testamentare cu caracter etic care se referă la grupuri de persoane din casă, uneori și din biserică (ca «casă a lui Dumnezeu», 1 Timotei 3:15), dar nu și la sfera social-politică.”⁴⁸

48. WiBiLex, Das wissenschaftliche Bibellexikon im Internet (în limba germană)

Pasajele despre felul în care soții și soțiile trebuie să se poarte în căsnicie sau despre cum trebuie să-și înțeleagă rolurile în relația lor unul cu altul fac parte din așa-numitele coduri casnice sau coduri ale gospodăriei. *Învățătura Noului Testament despre căsnicie stă în legătură cu întrebarea cum ar trebui să-și vadă gospodăria întregi noile poziții unii față de alții, acum, când unii sau toți membrii lor sunt creștini.* Pentru aceasta există numeroase exemple în Noul Testament și în scrierile creștine timpurii:

Efeseni 5:21–6:9; Coloseni 3:18-19; 1 Timotei 2:8-15 (bărbați – femei)

1 Timotei 6:1-2 (sclavi – stăpâni)

Tit 2:1-10 (bărbați în vârstă, femei în vârstă, bărbați tineri, sclavi)

1 Petru 2:18–3:7 (sclavi, soții, soți)

În scrierile creștine de mai târziu, inclusiv în Didahia, ele sunt dezvoltate în alte direcții: Didahia 4:9-11 (tați, copii, stăpâni, sclavi); Barnaba 19:5-7 (tați, copii, sclavi, stăpâni); 1 Clement 1:3 (conducători, tineri, femei), 21:6-9 (conducători, vârstnici/adulți, tineri, soții, copii); Ignatie către Policarp 4:1–6:2 și Policarp către filipeni 4:2–6:1 (soții, văduve, diaconi, bărbați tineri, fecioare, prezbiteri).

Asemenea învățături elementare pentru grupuri sociale apar și în texte necreștine, poate cel mai clar în Politica lui Aristotel și apoi la Arius Didymus, precum și la filozofii de stradă (Ps.-Charondas, Ps.-Zaleucos).

„McKnight observă că aceste reguli ale gospodăriei le vorbesc diferit unor cititori diferiți. Pentru unii, ele susțin în mod neechivoc structuri patriarhale; ele confirmă concepția ierarhică potrivit căreia tatăl și soțul este capul gospodăriei, prin care ei înțeleg în mod expres că el are autoritate asupra tuturor persoanelor aflate în grija lui. Altora le arată altceva. *«În timp ce unii descoperă în aceste pasaje instituirea patriarhalismului, alții văd că tocmai această structură este detronată sau cel puțin are șansa de a fi detronată.* Se pare deci, ca de atâtea ori în Biblie, că aceste coduri casnice ne spun ceva despre perspectivele vechi ale scriitorilor și ceva despre noi înșine, atunci când le citim! ... *Ar trebui să fim cu toții de acord că interpretarea codului casnic aduce cu sine propriile noastre concepții sociale.*»”⁴⁹

49. Peppiatt, Lucy, p. 87-88, *Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts*, 2020, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

Pentru o soție creștină de atunci nu era nimic nou să audă că se aștepta de la ea supunere. Îmi imaginez însă că îndrumarea adresată soților, citită cu voce tare ca s-o audă toți, adică întreaga biserică din casă, a stârnit valuri serioase în toată gospodăria. Acum știau și ea, și cei din jurul ei, că acest comportament se așteaptă și de la el, de la paterfamilias. Aici are loc revoluția creștină.

5.1.2 Efectul codurilor casnice creștine

„Scot McKnight subliniază că codurile casnice creștine aveau un scop concret. Ele «erau astfel concepute încât să promoveze comportamente respectabile din punct de vedere social, ca platformă pentru siguranță socială, apologetică și evanghelizare» (1 Petru 2:13–3:7, mai ales 2:12, 14; 3:2).

Creștinii trebuie «să trăiască ca oameni liberi, dar să nu-și folosească libertatea ca să facă răul; trăiți ca robi ai lui Dumnezeu» (1 Petru 2:16). *Creștinii erau bănuți că vestesc un mesaj subversiv și astfel erau puși la încercare; și, întrucât în filozofia morală greco-romană gospodăria era înțeleasă «ca unitatea fundamentală a civilizației», influența religiilor suspecte asupra familiei era urmărită îndeaproape.*

Epistolele au în codurile casnice elemente de subminare, prin despărțirea de concepția de atunci despre ranguri și prin răsturnarea ei. Cei subordonați sunt abordați direct în epistole. Aceasta este o inovație categoric creștină, aparent unică într-un mediu antic. Codurile casnice nou-testamentare li se adresează direct femeilor, sclavilor și copiilor, alături de soții, stăpânii și tații lor, ceea ce arată că autorul le recunoaște atât capacitatea de a acționa, cât și demnitatea.

Hurtado scrie: „Nu ar trebui să trecem cu vederea în grabă ce însemna o asemenea recunoaștere a demnității, fie ea și atât de modestă, în acel mediu antic, pentru cei care altfel nu erau în stare să-și schimbe situația. Ceea ce nu este evident pentru cititorul modern este faptul că codurile casnice creștine îi privesc pe membrii grupurilor subordonate ca pe niște agenți morali, «capabili și responsabili să răspundă îndemnurilor adresate lor». Gândiți-vă că gospodării întregi se închinau împreună și că epistolele erau citite bisericii adunate. Stările de jos auzeau îndrumările date superiorilor lor și invers. Aceasta este cu adevărat cheia pentru care codurile casnice creștine erau subversive; ele conțin în ele răsturnarea rangurilor obișnuite atribuite bărbaților, femeilor, sclavilor și copiilor și a așteptărilor care li se

puneau.”⁵⁰

5.1.3 Codul casnic din Efeseni 5

Sub titlul despre rânduiala casei antice, respectiv despre codul casnic, citez doi cunoscuți interpreți ai Bibliei, care surprind foarte bine forța răsturnătoare și revoluționară a Evangheliei pentru aceste structuri vechi.

Michael Bird a intervievat-o pe Lynn Cohick despre noul ei comentariu la Efeseni din cunoscuta serie NICNT și i-a pus, printre altele, această întrebare:⁵¹ *Ce facem astăzi cu codurile casnice? Ar trebui să ne străduim să le urmăm literal sau le înfrumusețăm, ca pe o încercare de a creștina etica socială păgână?*

„Ar trebui să ascultăm de Sfânta Scriptură – firește! Întrebarea este ce cere Pavel. În acest punct intră în joc termenul «literal». Nu putem asculta literal de Sfânta Scriptură care conține prescripțiile pentru sclavie, pentru că sclavia este interzisă (deși îmi dau seama că sclavia încă există, de exemplu în traficul de femei). Recunoaștem în mod tacit că Pavel nu insistă ca în societăți să existe sclavie; el abordează mai degrabă o nevoie: cum trebuie să-și trateze Biserica membrii care sunt sclavi și stăpâni de sclavi. Trebuie să aflăm ce vrea el în privința relațiilor omenești și a caracterului / virtuții și să aplicăm apoi acest lucru în contextul nostru. Din pasajul despre sclavie înțeleg că afirmația lui Pavel – Dumnezeu nu aparține pe nimeni – lovește în miezul relațiilor de dominare și de abuz. Sclavia era construită pe dominare, pe folosirea violenței și pe intimidare. Toate acestea sunt inacceptabile pentru Dumnezeu, căci El îi privește pe toți ca având valoare egală.

Etica socială păgână era ierarhică, cu o rânduială a dominării pentru cei superiori social, pentru cei bogați, pentru cei dominanți, și cu un deficit de poziție / considerație socială pentru cei săraci. O femeie care stăpânea sclavi avea autoritate asupra sclavului ei bărbat. În acest caz, proprietatea întregea genul. *Din cauza ierarhiei sociale stratificate și complexe din lumea romană, fiecare trebuia să se supună altcuiva, iar cheia era să te îngrijești să faci acest lucru cum trebuie. Astăzi vedem «supunerea» ca pe un cuvânt negativ, dar în Antichitate nu*

50. Peppiatt, Lucy, p. 87-88, *Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts*, 2020, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

51. www.patheos.com/blogs/euangelion/2020/07/lynn-cohick-on-ephesians/#disqus_thread

era așa. Când Pavel le cere tuturor credincioșilor să «se supună unii altora» (Efeseni 5:21), el dorește ca ei să se respecte unii pe alții ca împreună-credincioși, și anume nu pe baza valorii sociale pe care societatea i-a acordat-o întâmplător credinciosului. Un soț care își iubește soția cu jertfire de sine, așa cum a făcut Hristos pentru Biserica Sa, era ceva revoluționar pentru lumea neevreiască. Pavel introduce în căsnicie mutualitatea, împreunarea și reciprocitatea, întrucât soțul își vede soția ca și cum ar fi propriul lui trup. Aici se subînțelege că și soția își vede soțul ca și cum ar fi propriul ei trup. Pavel scrie acest lucru în 1 Corinteni 7:1-4, unde constată că bărbatul nu are autoritate asupra propriului său trup, ci soția lui are. *Odată ce recunoaștem ce fel de iubire reciprocă și plină de jertfire de sine ar trebui să caracterizeze căsnicia și recunoaștem că, în acea vreme, fiecare se supunea cuiva ca parte a culturii de atunci, pentru a-i onora pe alții, putem privi într-un mod nou acel pasaj controversat în care scrie literal: «Nevestele, bărbaților lor, ca Domnului» (5:22). Cititorul atent va observa că am uitat verbul, dar de fapt Pavel este cel care omite verbul. Sau, mai exact, preia verbul din versetul precedent, în care se cere ca toți credincioșii să se supună unii altora din respect / evlavie față de Hristos.*”

5.1.4 Temeiul supunerii reciproce

Craig Keener, teolog și exeget renumit, scrie despre codul casnic din Efeseni 5, la început cu puțină ironie⁵²: „Uneori Pavel are o reputație proastă. Narațiunile sclavilor sunt pline de sentimentele unor foști sclavi care îl iubeau pe Isus, dar îl urau pe Pavel, pentru că stăpânii de sclavi citau în mod regulat Efeseni 6:5: «Robilor, ascultați de stăpânii voștri». Ceea ce stăpânii de sclavi nu citau era restul pasajului, unde se spune mai departe: «Și voi, stăpânilor, faceți la fel față de ei» (6:9). Adică, dacă sclavii trebuie să asculte de stăpânii lor, atunci și stăpânii trebuie să asculte de sclavii lor!

L-a luat cineva în primul secol pe Pavel literal în acest punct? Probabil că nu. *Dar aceasta nu schimbă faptul că ceea ce a spus el de fapt exprima una dintre cele mai radicale concepții împotriva sclaviei din vremea lui. El nu vorbea despre răsturnarea violentă a instituției; nici chiar răscările eșuate ale sclavilor din*

52. www.cbeinternational.org/resource/article/mutuality-blog-magazine/case-mutual-submission-ephesians-5. Site-ul www.cbeinternational.org oferă resurse bune despre rolul bărbatului și al femeii în biserică. Motto-ul acestui site este: Femeile și bărbații conduc împreună, slujesc ca egali.

vremea lui nu încercaseră vreodată așa ceva. Dar el vorbea despre o etică ce mergea dincolo de simpla teorie.

Unii filozofi stoici timpurii pledaseră pentru egalitatea oamenilor, dar stoicii se retrăseseră de la această poziție, iar cei care își permiteau aveau sclavi. Pavel era de acord în principiu cu stoicii: el afirma că sclavii și stăpânii de sclavi au același Stăpân în cer (Efeseni 6:9). *Dar îndrumarea lui, «faceți la fel față de ei», trece dincolo de teorie, în practică.*

Nu este o întâmplare, nici o scăpare a lui Pavel sau a condeiului scribului său. Pavel încadrează întreaga sa secțiune a codului casnic în supunerea reciprocă. Ce sunt codurile casnice, vă întrebați?

În lucrarea sa despre conducerea statului, gânditorul grec Aristotel avea o secțiune mare despre rolul familiei. În ea îl îndruma pe capul de familie bărbat să-și guverneze soția, copiii și sclavii. Gânditorii de după el au preluat aceeași schemă, adesea în aceeași ordine. *Fiindcă Roma bănuia că grupurile religioase minoritare subminează aceste valori tradiționale, asemenea grupuri se străduiau adesea să-și afirme credința în valorile romane.*

Pavel prezintă o serie de coduri casnice în aceeași ordine ca Aristotel: relația capului de familie bărbat cu soțiile, copiii și sclavii. Este posibil ca Pavel să gândească asemenea unui membru al unei minorități religioase – la urma urmei, el scrie din captivitatea romană și se află probabil la Roma (Efeseni 3:1; 4:1; 6:20).

Totuși Pavel schimbă formula obișnuită. În loc să li se adreseze doar bărbaților care au sclavi, el li se adresează și femeilor, copiilor și sclavilor, care formau o parte mai mare a bisericii. (În bisericile urbane ale lui Pavel, sclavii ar fi fost sclavi casnici, care aveau mai multă libertate și mai des decât alți sclavi ocazia de a fi eliberați. Cu toate acestea, erau tot sclavi.)

Mai mult, el nu-l îndrumă niciodată pe stăpânul casei să guverneze. În schimb, el trebuie să-și iubească soția și să o slujească, jertfindu-și viața pentru ea (5:25). Nu trebuie să-și provoace copiii (6:4) și trebuie să-i trateze pe sclavi ca pe niște tovarăși de slujbă ai lui Dumnezeu (6:9).

Cel mai important este că Pavel își încadrează întregul catalog de îndrumări (5:21–6:9) prin îndemnul la supunere reciprocă: să se supună unii altora (5:21), chiar și față de sclavi (6:9). *Aceasta pune supunerea într-un context nou:*

exemplul și învățătura Domnului nostru, care ne-a chemat pe toți să ne slujim unii pe alții (Marcu 10:42-45; cf. Ioan 13:14-17, 34-35; Galateni 5:13-14).

Unii bărbați citează astăzi cu plăcere Efeseni 5:22 («Nevestelor, supuneți-vă bărbaților voștri») scos din context, asemenea stăpânilor de sclavi care citau Efeseni 6:5.

Dar în greacă nu există niciun verb în 5:22. Textul spune simplu: «Nevestele, bărbaților lor». Firește, nu spune: «Femeilor, faceți cu bărbații voștri ce vreți.» Gramatica greacă presupune că preluăm verbul din versetul precedent, iar acest verb este «a se supune». Dar fiindcă verbul este preluat din 5:21, el nu poate însemna altceva decât în 5:21. *Supunerea soției este doar un exemplu de supunere reciprocă; la fel cum soțul își jertfește viața pentru soția lui.*

Unii obiectează: «Dar supunerea este cerută în mod expres numai soției!» Ah, dar porunca de a iubi este dată în mod expres numai soțului (5:25). Cu toate acestea, înțelegem că toți creștinii ar trebui să se iubească unii pe alții (5:2) și că toți creștinii ar trebui să se supună unii altora (5:21). *Chiar dacă Pavel nu încearcă să acopere toate situațiile, el ne dă totuși un principiu general pentru felul în care ar trebui să trăim unii cu alții: să fim atenți la interesele celui alt, să ne ascultăm unii pe alții și să-i iubim pe alții mai mult decât pe noi înșine.*”

5.1.5 Îndrumări pentru viața creștină – astăzi

Așa-numitele coduri casnice nu pot, așadar, să cuprindă fiecare situație de viață și să dea pentru ea îndrumări concrete. Există însă îndrumări care sunt valabile întotdeauna și pretutindeni. „Ne gândim la aceste coduri casnice ca la felul în care Biblia oferă un cadru pentru o viață de creștini în societate. Dar se poate ca pentru mulți ele să fie pur și simplu irelevante, pentru că nu seamănă deloc cu propria lor situație de viață. Dacă o persoană trăiește singură, își crește singură copiii sau trăiește într-o comunitate de prieteni, cum se întâmplă adesea în Occident, atunci codurile casnice nu vor contribui cu nimic la viața lor în comun. Mai mult, pornim de la ideea că creștinii nu vor avea sclavi. Nu vor exista deci sclavi și poate nici soț, nici soție, nici copii. Pot exista în gospodărie numai bărbați sau numai femei, cum se întâmplă de secole în comunitățile mănăstirești. În aceste contexte, viața creștină nu va fi modelată de rânduiala casei, ci de mulțimea comportamentelor «unii altora». Există în Noul Testament 59 de asemenea versete, în care toți creștinii sunt

chemați în primul rând «să se iubească unii pe alții», să se ierte, să se încurajeze, să trăiască în pace, să se îngăduie unii pe alții, să se supună unii altora, să se roage unii pentru alții, să împartă unii cu alții tot ce au, să nu se urască unii pe alții, să nu se vorbească de rău, să nu se mintă, să nu se muște și să nu se mănânce unii pe alții. *Și creștinul căsătorit, și părintele creștin sunt legați de aceste versete «unii altora» și trebuie să fie modelați înainte de toate de îndemnul la «dragoste reciprocă».*⁵³

5.1.6 Femeia în casa antică

Pentru a face palpabilă realitatea vieții din casa antică, următoarea descriere a femeilor, în special a sclavelor, este una care te trezește la realitate: „Este important, de asemenea, să subliniem că, cercetând viața femeilor din bisericile din case, am găsit dovezi atât pentru rolul de conducere, participarea și implicarea femeilor în viața comunității la toate nivelurile, cât și pentru neputința și suferința femeilor. Femeile creștine timpurii nu au scăpat de multe dintre destinele și situațiile cumplite cu care se confruntau femeile în acea vreme. Atenția noastră s-a îndreptat în mod deosebit spre necazul celor mai lipsite de putere femei din sistem, fie ele iudaice, creștine sau altele: sclavele. Societatea era întemeiată pe sclavie și nu putea exista fără ea. *Cele mai multe gospodării, oricât de modeste erau, se bazau în parte pe munca sclavilor. Disponibilitatea sexuală a sclavilor pentru proprietarii lor și pentru toți cei cărora proprietarii îi puneau la dispoziție era un lucru de la sine înțeles.* Sclavele creștine aflate la vârsta fertilă trebuie să se fi aflat adesea în situații aproape imposibile, deoarece erau învățate să trăiască după un cod moral creștin, iar adesea le era imposibil să facă acest lucru. Nu putem exclude, de exemplu, că pentru unele dintre ele castitatea și fidelitatea față de propriii copii și față de tatăl copiilor lor erau imposibile și că pentru unele sclave disperate, care erau membre ale unor grupuri bisericești, și mai ales dacă erau în proprietatea unor necreștini, actul abandonării unui sugar putea părea o necesitate pentru supraviețuire. Am spera că într-o gospodărie de credincioși viața ar fi fost altfel, dar nu există dovezi temeinice că așa ar fi fost și există dovezi din belșug că gospodării întregi adesea nu s-au convertit împreună la noua credință. Probabil că erau mulți sclavi creștini în gospodării în majoritate

53. Peppiatt, 88, ibidem.

necreștine, a căror viață de credință era într-adevăr grea”.⁵⁴

Supunerea sau subordonarea nesilită și de bunăvoie față de Isus Hristos și față de oricine este ucenicul Lui arată cum este Isus. Însăși ființa lui Dumnezeu se descoperă atunci când stăpânul de sclavi se supune sclavului și soțul soției – și invers. *Dar, atunci când supunerea este reciprocă, temeiul ei nu poate fi o diferență de ierarhie.* Aceasta este, în lumea (de atunci), norma și obligația de comportament. Nu tot așa în Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, supunerea femeii față de soțul ei nu are nimic de-a face cu o relație ierarhică. Supunerea se distinge prin faptul că, în ciuda egalității, cineva adoptă o atitudine de supunere, și nu pentru că o ierarhie ar cere oricum acest lucru.

Închei cu constatarea că această epocă antică nu doar pare nesfârșit de îndepărtată din punct de vedere istoric, ci și că noi, în Occident, în Germania, trăim într-o vreme atât de diferită, mai liberă, mai simplă, mai sigură, ba chiar în multe privințe binecuvântată. Cum citim codurile casnice pentru noi? Pot fi ele aplicate astăzi literal? Cum le aplicăm?

5.2 CAPUL ȘI SUPUNEREA: EFESENI 5

Când Pavel a mers în Asia Mică, în Grecia și în Italia, a intrat în contact cu culturi care priveau femeile într-un mod cu totul diferit de ceea ce ne este familiar nouă astăzi, în Occident. Trebuie deci să ne străduim să vedem explicațiile lui Pavel despre căsnicie, familie și rolul femeilor în lumina situației de atunci a femeilor și a felului în care erau tratate.

Textul clasic pentru calitatea de cap a bărbatului este Efeseni 5. Clar și fără echivoc, Pavel spune că soțul este capul soției sale și că ea trebuie să i se supună:

[Efeseni 5:22-33, tradus după Biblia germană Elberfelder] Femeilor, supuneți-vă propriilor voștri bărbați, ca Domnului. Căci bărbatul este capul femeii, după cum și Hristos este capul Bisericii; El este Mântuitorul trupului. Dar după cum Biserica este supusă lui Hristos, tot așa și femeile să fie supuse bărbaților în toate.

54. Osiek, Carolyn, 2006, *A Woman's Place: House Churches in Earliest Christianity*, 127

Bărbaților, iubiți-vă femeile, după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine Însuși pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o prin spălarea cu apă prin Cuvânt, ca să-și înfățișeze Sieși Biserica slăvită, fără pată sau zbârcitură sau altceva de felul acesta, ci ca să fie sfântă și fără vină. Tot așa sunt datori și bărbații să-și iubească femeile ca pe propriile lor trupuri. Cine își iubește femeia se iubește pe sine însuși. Căci nimeni nu și-a urât vreodată propria carne, ci o hrănește și o îngrijește, după cum face și Hristos cu Biserica. Pentru că noi suntem mădulare ale trupului Său, din carnea Lui și din oasele Lui. „De aceea va lăsa omul pe tatăl și pe mama și se va lipi de femeia lui, și cei doi vor fi un singur trup.” Taina aceasta este mare; dar eu o spun cu privire la Hristos și la Biserică. Totuși și voi, fiecare dintre voi să-și iubească femeia ca pe sine însuși; iar femeia să se teamă de bărbat.

Colosenilor, Pavel le scrie:

[Coloseni 3:18-19, tradus după Biblia germană Elberfelder] Femeilor, supuneți-vă bărbaților voștri, cum se cuvine în Domnul. Bărbaților, iubiți-vă femeile și nu fiți amari față de ele.

5.2.1 Capul

În Efeseni 5, capul omenesc (în greacă: *kephale*) este, în sens figurat, metaforic, organul de conducere. În acest pasaj, ca și în alte locuri din epistolă, capul reprezintă superioritatea, înălțimea, stăpânirea.

Este remarcabil că această funcție a capului – de a guverna, de a conduce și de a hotărî – nu este pomenită și nici cerută nici măcar cu un singur cuvânt. Dacă scoatem în evidență îndrumările concrete date bărbaților, înțelegem ce funcții definesc calitatea de cap și care nu:

1. Totuși și voi, fiecare dintre voi să-și iubească femeia ca pe sine însuși.
2. El este Mântuitorul (salvatorul) trupului, ca Hristos.
3. Bărbaților, iubiți-vă femeile, după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine Însuși pentru ea.
4. Tot așa sunt datori și bărbații să-și iubească femeile ca pe propriile lor trupuri.

În acest pasaj, cele mai multe versete sunt despre bărbați, doar 3 despre femei. Faptul că Pavel nu descrie și nu cere autoritatea capului trebuie să aibă legătură cu o intenție. Nu a uitat pur și simplu. Despre aceasta, mai mult mai jos.

5.2.2 Familia în Antichitate

În acest capitol 5 și la începutul capitolului 6 este vorba despre soți. Apoi despre tați și copii și despre sclavi și stăpâni. Aceste persoane – la care s-ar mai putea adăuga bunicii sau socrii, frații și surorile necăsătoriți, mătușile și unchii – alcătuiesc *casa*, familia extinsă (vezi capitolul 5.1). Societatea nu era marcată, ca astăzi, de familii restrânse. Sub un singur acoperiș trăia toată casa. Ca patriarhat. Tatăl, în orice caz un bărbat, avea întâietatea în casă. Nu doar asupra propriei soții.

Această structură socială a familiei (extinse) nu este o revelație a lui Pavel, ci normalitatea vremii lui. *El nu schițează un model de familie nou sau mai bun, ci un nou „model de comportament”.*

Ordinea ierarhică descrisă aici nu este modelul ideal – chiar dacă el o compară cu Hristos și Biserica –, ci urmarea căderii în păcat. Patriarhatul face parte din împlinirea cuvintelor de pedeapsă adresate femeii, că bărbatul va stăpâni peste femeie.

Comparația dintre Hristos și Biserica și soț și soție este o imagine didactică, o analogie. O imagine care îl obligă pe bărbat, atunci când este comparat cu capul, cu Hristos. Și o imagine care tocmai nu pune ierarhia pe primul loc atunci când este vorba despre relația dintre Hristos și Biserica și dintre soție și soț. În această imagine este vorba despre unitate, împărtășire, purtare de grijă și, mai presus de toate, despre iubire.

Poate că această analogie are un dublu fund, care era mai important sau mai potrivit pentru vremea redactării decât astăzi. Pe de o parte, această imagine preia împărțirea rolurilor de atunci, pentru a o redefini însă în același timp.

5.2.3 Să luăm textul literal?

Putem transpune literal în ziua de azi o *imagine ierarhică a capului și a trupului*? Descrie Pavel aici norma vieții de căsnicie și de familie? Compar cu felul în care descrie el, în contextul comunității casei, copiii și sclavii. El spune:

[Efeseni 6:1-4, tradus după Biblia germană Elberfelder] Copii, ascultați de părinții voștri în Domnul, căci este drept. „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” – aceasta este cea dintâi poruncă însoțită de o făgăduință – „ca să-ți meargă bine și să trăiești multă vreme pe pământ.”

Și voi, taților, nu-i întărâtați la mânia pe copiii voștri, ci creșteți-i în disciplina și mustrea Domnului.

Aceste cuvinte au lucruri importante de spus pentru noi astăzi. Dar este îngăduit să ne întrebăm până la ce vârstă stăteau copiii, atunci și acum, sub autoritatea părinților. Tatăl avea o autoritate mult mai mare asupra copiilor săi decât este cazul astăzi. Copiii sunt educați astăzi spre independență. *Este remarcabil că nici pentru această relație nu se vorbește despre iubire. Nici din partea părinților, nici din partea copiilor.*

Și în privința sclavilor situația s-a schimbat, slavă Domnului, cu totul, lucru care însă nu se exprimă în acest text:

[Efeseni 6:5-9, tradus după Biblia germană Elberfelder] Robilor, ascultați de stăpânii voștri după trup, cu frică și cutremur, în curăția inimii voastre, ca de Hristos; nu slujind doar când sunteți văzuți, ca cei ce caută să placă oamenilor, ci ca robi ai lui Hristos, făcând voia lui Dumnezeu din inimă și slujind cu bunăvoință, ca Domnului, și nu oamenilor, fiindcă știți că orice bine va face fiecare, îl va primi înapoi de la Domnul, fie rob, fie slobod. Și voi, stăpânilor, faceți la fel față de ei și lăsați amenințările, fiindcă știți că atât Stăpânul lor, cât și al vostru este în ceruri și că la El nu se are în vedere fața omului.

Cine poate trăi aceste cuvinte literal? Încercarea de a le transpune ca atemporale asupra relației de astăzi dintre angajator și angajat va eșua. Nu se poate! Sclavie ca în Antichitate nu mai există. Și aici Pavel nu se ridică împotriva nedreptății

sclaviei, ci se ocupă de atitudinea celor implicați, care au devenit oameni noi prin Evanghelie. Creștinii nu-și orientează relația de muncă doar după aceste îndrumări. Ei vor lua ca măsură pentru astăzi și alte cuvinte ale lui Isus și ale lui Dumnezeu.

Ceva asemănător este valabil pentru comportamentul nostru față de guvernele noastre. Pavel și Petru cer supunere față de aceste autorități. Chiar dacă aceste forme de guvernare și cei care guvernează sunt orice, numai ideali nu. La fel de puțin ideali ca patriarhatul, ca sclavia și ca felul în care erau tratați copiii în Antichitate.

Când Pavel dă îndrumări care sunt valabile în structuri sociale precum familia și munca, el nu poate porni decât de la ceea ce cunoștea și era normal în vremea lui. El nu le scria creștinilor din secolul al XXI-lea! Cu toate acestea, este Cuvântul lui Dumnezeu, care este pentru noi normă divină.

Aceste texte tac în privința faptului că situația nu este ideală. Lucruri importante din perspectiva de azi nu sunt abordate. Trebuie să le aplicăm la situația de astăzi. Toți cititorii Bibliei și toți cei fideli Bibliei le transpun inconștient în vremea noastră, chiar și cei care cred că iau totul literal.

Să revenim la îndrumările date soților și la comportamentul soțiilor. Și aici nu este posibil, la fel de puțin ca la stăpâni și sclavi, să le transpunem literal în ziua de azi.

Cine vrea să pună în practică aceste îndrumări ar trebui să readucă la viață condițiile din Antichitate. *Înțelegerea noastră de astăzi despre căsnicie, chiar și a creștinilor conservatori, fideli Bibliei, este atât de departe de Antichitate, încât este de-a dreptul periculos să afirmăm că aceasta ar fi valabilă întocmai pentru astăzi.* Căci care femeie îi este soțului ei „supusă în toate”? Care femeie se teme de soțul ei? Aici este vorba de mai mult decât de simplu respect. Nu ne putem eschiva slăbind sau îndulcind anumite cuvinte și potrivindu-le cumva pentru secolul al XXI-lea. Dacă vrem să-l punem în practică literal, atunci pe deplin, așa cum scrie. Poate că acest lucru este posibil și necesar în culturi puternic patriarhale, chiar dacă nu corespunde niciodată idealului lui Dumnezeu. Acolo multe femei sunt prinse în tradiții familiale moștenite. Adesea nu își pot exercita drepturile fundamentale, iar copiii lor sunt la mila patriarhatului.

Din acest text, dacă îl interpretăm literal sau biblicist, decurge o supunere ierarhică a soției față de soț. Aceasta nu face dreptate întregului tablou biblic și nici unei aplicări la condițiile de viață de astăzi.

5.2.4 Contextualizarea

Acest cuvânt este privit cu suspiciune de creștinii conservatori. El nu înseamnă însă nimic altceva decât descrierea efortului de gândire prin care căutăm cum putem trăi astăzi gândurile lui Dumnezeu în vremea noastră, cu totul diferită. *Am putea numi aceasta fidelitate față de Biblie.*

Când este vorba despre supunerea femeii în toate lucrurile, Pavel nu descrie mai îndeaproape ce înseamnă aceasta. Nu este descris niciun caz concret și niciun exemplu. Cum trebuie să înțelegem aceasta? Trebuie femeia să accepte violența domestică? Trebuie să fie oricând gata pentru sex? Hotărăște bărbatul totul? Vom fi de acord că există limite și că „în toate” nu poate însemna, nici atunci, nici astăzi, chiar totul. Un fapt este că o femeie care, în Antichitate, nu i se supunea soțului ei (orice ar fi putut însemna aceasta în detaliu) era o mărturie proastă pentru Evanghelie.

Pavel le spune bărbaților ceva foarte clar. Cuvinte care nu se mai auziseră niciodată așa: o iubire necondiționată, îndreptată spre soție, îngrijirea și ocrotirea ei ca pe sine însuși. *Dacă acest lucru era urmat, din patriarhat se putea dezvolta un „patriarhat al iubirii”. În practica vieții de căsnicie, iubirea este sfârșitul supunerii.* Căci iubirea nu impune nimic cu forța, ci trăiește în acord reciproc. Un soț iubitor nu va trece peste voința soției lui. Așa se vor purta, în cele din urmă, și bărbații care cred într-o supunere ierarhică a soției. *Iubirea și respectul reciproc întrec supunerea sau subordonarea!* În acest text, Pavel face un prim pas mare de ieșire din patriarhat. Așa cum abolirea sclaviei avea să mai întârzie mult, la fel stau lucrurile și cu căsnicia, care avea să mai treacă multă vreme până să fie trăită în egalitate de drepturi.

Contextualizarea este întotdeauna necesară. Biblia dă îndrumări pentru situații care astăzi nu mai există. Ea nu dă și nu poate da îndrumări pentru situații care există abia în vremea noastră (post)modernă. Atunci nu existau cămine de bătrâni, nici democrații ca astăzi, nici internet, nici o medicină foarte dezvoltată, care prelungește viața etc. Cum ne purtăm în aceste

domenii? Încercăm să ne orientăm după Scriptură, după Isus, după porunca iubirii aproapelui.

5.2.5 Încă o dată: capul

Capul este o metaforă, o comparație pe care Pavel o aplică la relația din comunitatea căsniciei. Cuvântul „cap” poate însemna sursă, origine sau gura de vărsare a unui râu. De cele mai multe ori, capul propriu-zis. Dar și înțaietate și superioritate.

În Epistola către Efeseni, Pavel descrie ce înseamnă capul. În 1:22, Hristos cel înviat și înălțat pe tron este capul peste toate puterile și ființele din univers:

[Efeseni 1:22-23, tradus după Biblia germană Elberfelder] Dumnezeu a supus totul sub picioarele Lui și L-a dat Bisericii drept cap peste toate, Biserica, care este trupul Lui, plinătatea Celui ce plinește totul în toți.

Hristos, ca cap peste toate, are cel mai înalt loc de cinste care poate exista. Acestui cap I-a fost dăruită Biserica drept trup. *Nu că El, ca cap, stăpânește peste Biserică, nu, ci Biserica împarte cu El locul Lui deasupra tuturor lucrurilor. În unitatea dintre cap și trup, acesta este „Hristosul (întreg)”*. Așa cum Eva a fost luată din Adam și el a devenit întreg abia împreună cu ea, ca un singur trup, pentru ca apoi să împlinească împreună mandatul creației.

În 4:15-16, trupul crește spre cap și primește hrană duhovnicească și zidire din cap (din El, capul; vezi și Coloseni 2:19):

[Efeseni 4:15-16, tradus după Biblia germană Elberfelder] Să creștem în toate spre Cel ce este capul, Hristos, din care tot trupul, bine încheșat și legat prin fiecare încheietură care dă hrană, ... își lucrează creșterea trupului, spre zidirea lui însuși în dragoste.

Această metaforă subliniază hrănirea trupului de către cap. *Imaginea capului nu subliniază, în relația dintre Hristos și Biserică, supunerea ierarhică, și nici în relația dintre soț și soție. Ea este un model pentru bărbat, ca să fie ceea ce este Hristos pentru Biserică: Cel care îi poartă de grijă, nu stăpânitorul ei.*

Apropo, curățirea femeii prin apă era o muncă de sclav. Pavel merge extrem de departe în inversarea rolurilor: acum capul este chiar ca un sclav, făcând spălări în baia de apă (5:26).

Înapoi la realitatea vieții din primul secol: atunci femeile erau mult mai tinere decât bărbații. Unele erau măritate la 12 ani. Prin vârstă, bărbatul avea în mod firesc rolul mai puternic. Dacă în acest mediu cultural și social se aștepta supunere, aceasta nu era, în general, nimic nou pentru femei. Iar la o diferență mare de vârstă, bărbații deveneau automat capul, practic stăpânul lor.

La noi, astăzi, este altfel. Când soții își duc împreună viața în iubire și supunere *reciprocă* și întemeiază o familie, atunci nu este nevoie de supunerea *unilaterală* a femeii. De mai multe ori le-am pus această întrebare unor perechi căsătorite. *Ele nu au putut răspunde la întrebarea ce anume ar putea însemna astăzi sau în căsnicia lor această supunere, așa cum o descrie Pavel în Efeseni 5.* Ar fi prea simplu să o limităm la hotărârile importante, pe care bărbatul le ia în cele din urmă și pentru care își asumă și responsabilitatea. Nu, perechile pe care le-am întrebat iau hotărârile, mai ales pe cele importante, împreună, înaintea Domnului. Uneori unul îl urmează pe celălalt și invers. Această atitudine și acest mod de a proceda nu rănesc imaginea capului și a trupului.

Iubirea neegoistă și plină de jertfire de sine, așa cum Hristos a iubit Biserica, este noua măsură a Evangheliei. Aceasta face diferența care, asemenea unei semințe, încet, dar de neoprit, ar trebui să spargă betonul patriarhatului în căsniciile creștine. Este ceva nou. Este irumperea cerului într-o lume căzută. Totuși, în îndrumările sale, Pavel lasă patriarhatul în picioare și în mod explicit nu-l critică. Astfel, pentru acea vreme, imaginea capului ca autoritate se potrivește cu situația casei familiale și a căsniciei. *Chiar și atunci când ea nu este idealul creației, așa cum este descris în Geneza 1 și 2.*

O viață de cap, de soț, înseamnă a conduce, a-și asuma responsabilitatea, a sta alături de soția lui, a fi acolo pentru ea. A împărtăși totul cu ea. Aceasta nu este ierarhie! Este o viață în doi, o echipă. *Calitatea de cap fără ierarhie nu este doar posibilă, ci este concepția și calea împlinirii practice.*

„Rolul de cap”, calitatea de cap, „autoritatea de cap” după modelul lui Hristos înseamnă iubire, purtare de grijă, ocrotire – a merge înainte. Este o tărie căreia te încredințezi și o împreună-lucrare care nu duce la pasivitate, ci la activitate și, deopotrivă, la jertfire reciprocă.

O imagine rigidă, unilaterală, a capului și a trupului nu poate fi oricum aplicată la fel fiecărei căsnicii, căci oamenii sunt prea diferiți. *Metafora capului*

și a trupului vorbește mai întâi despre unitate, despre comuniune și, nu în ultimul rând, despre iubire.

5.2.6 Concluzii

Pe de o parte, Pavel redă fără critică imaginea patriarhală a căsniciei și a familiei. Pe de altă parte, el o revoluționează. *Autoritatea de facto din patriarhat este transformată în porunca iubirii, astfel încât calea veche este părăsită.* Dacă soțul iubește așa cum spune Pavel, o supunere unilaterală a femeii nu va mai fi o temă. Căci iubirea lui Hristos îi cere și bărbatului să se supună și să trăiască respectul față de soția lui.

Căci el introduce această secțiune sau o leagă de cea precedentă *spunându-le tuturor: Supuneți-vă unii altora (în trupul lui Hristos)! Așa ceva nu se mai auzise niciodată.* Aceste cuvinte nu pot fi subliniate îndeajuns.

Apoi, Pavel nu descrie rolul capului ca stăpânitor, conducere sau autoritate. El nu lasă loc acestei imagini, așa cum este ea adesea explicată la prima vedere, ca superioritate. *Capul nu stăpânește. El iubește necondiționat și cu jertfire de sine.*

Pavel nu descrie aici, pentru toate timpurile, o imagine ideală a căsniciei și a familiei. El aduce ceva cu totul nou într-o cultură existentă. *Evangelia este o sămânță care creează ceva nou. Eliberare de urmările căderii în păcat.* Schimbările eliberatoare nu se petrec repede. Ele pot fi înăbușite multă vreme sau distruse din nou. Se merge pas cu pas. Pas cu pas, în cel mai bun caz, crește ceva nou și mai bun. Libertatea de a trăi în egalitate de drepturi trebuie învățată. Structuri sociale vechi de milenii nu se vindecă într-un deceniu.

De aceea nu trebuie să ne mire că auzim de la Pavel și de la Petru că femeile trebuie să se supună. Aceasta era oricum normal în vremea lor. Soțul era stăpânul. Cel care hotăra. O instituție. *Dacă femeile ajunse la credință ar fi renunțat la această atitudine, așa cum era obișnuită, aceasta ar fi fost o pricină de poticnire. Evangelia ar fi ajuns să fie vorbită de rău. Lucrul acesta trebuia împiedicat.*

Astăzi suntem recunoscători că ne putem alege democratic guvernul. Și că nu mai există sclavie. Că există protecția angajaților. Că bărbatul și femeia sunt egali în drepturi. Că pedeapsa corporală este interzisă și copiii sunt ocrotiți.

Acestea sunt, în cele din urmă, urmări ale Evangheliei, rodul a cărui sămânță au semănat-o Isus, cei doisprezece și Pavel acum 2000 de ani.

Acum o sută de ani, *Katharine Bushnell*, medic și misionară în China, care stăpânea și limbile biblice vechi, scria: „Putem prinde curaj. Până în vremea cea mai recentă, existența unei clase de sclavi era privită ca o necesitate, iar sclavia ca legitimă. Unii bărbați se nășteau, așa se spunea, ca sclavi, alții ca stăpânii lor, iar lumea nu putea merge mai departe fără aceste două clase. Această neînțelegere s-a spart ca un balon, iar lumea merge mai departe cu totul normal. Cât timp a existat sclavia, oamenii credeau că au găsit în Cuvântul lui Dumnezeu o justificare pentru ea. Dar numărul celor care gândeau așa a devenit tot mai mic. Numărul celor care cred că găsesc în Cuvântul lui Dumnezeu o justificare pentru stăpânirea bărbatului asupra femeii scade tot mai mult.”

Vocea ei nu a mai fost auzită curând. Cu atât mai îmbucurător este faptul că, cartea ei a apărut în limba germană în același timp cu această carte (Reformatorischer Verlag H. C. Beese, Hamburg, vezi la sfârșitul cărții).

Supunerea pretinsă, pe care femeile o împlinesc, le face să renunțe la o responsabilitate pe care o pot și vor să o poarte. Sub dogma supunerii, femeile pot deveni oameni resemnați și pasivi, ale căror abilități și chemări nu ajung la împlinire. *Dar și lor li se adresează îndemnul de a fi tari și „bărbătești”, de a trăi cu curaj și activ în credință: în familie, în profesie, în biserică și în Împărăția lui Dumnezeu (1 Corinteni 16:13).*

Ca un efect secundar dureros al învățăturii despre supunere, trebuie, din păcate, cel puțin pomenite violența domestică și violența sexuală. Această învățătură poate servi foarte bine drept pretext sau acoperământ pentru folosirea violenței de către acei soți care nu au înțeles în ce ar trebui să constea rolul lor de cap pentru soție.

Și în căsniciile creștine conservatoare există – să ne plângem lui Dumnezeu de aceasta – violență domestică și viol. Aici, perspectiva biblică a egalității în valoare și a egalității de rang ar putea aduce vindecare. Ar putea scoate femeile din chinul lor, adesea trecut sub tăcere.

5.3 A FI SUPUS

Pentru că se insistă iar și iar asupra supunerii, merită să-i dedicăm încă un capitol separat.

Îndrumările date femeilor sunt clare și se repetă de mai multe ori: ele trebuie să li se supună soților lor! Termenul *hypotassō* are sensul de a se supune, a se subordona, a se pleca, a fi supus, a asculta.⁵⁵ Tocmai pentru că această îndrumare apare de mai multe ori în aceeași formulare, revin asupra ei, chiar dacă mă repet în concluziile mele. Rânduiala privitoare la femeie nu este doar o temă a căsniciei, ci are efect și în adunarea pentru închinare. Tăcerea și supunerea țin, evident, împreună (1 Corinteni 14:34), la fel interdicția de a învăța pe alții și îndrumarea de a învăța în supunere (1 Timotei 2:11). Despre aceasta, mai mult mai târziu.

Un studiu al cuvântului ar arăta în ce contexte apare acest cuvânt: ca îndemn la o atitudine, ca rezultat și chiar ca situație impusă cu forța. Lui Hristos I-au fost *supuse* toate puterile. Noi eram odinioară *supuși* fricii de moarte. Creștinii trebuie să se supună celor care lucrează pentru alții și pentru ei înșiși în Împărăția lui Dumnezeu. Creștinii trebuie să se supună autorităților. Sclavele și sclavii creștini trebuie să se supună stăpânilor lor (sau stăpânelor lor), de asemenea cei mai tineri celor mai în vârstă și, în cele din urmă, fiecare față de sora și fratele său. Avem un spectru larg de aplicare, dar, în relațiile dintre oameni, rămâne ideea de bază de a-l socoti pe celălalt mai presus și de a te pune sub el.

Aceasta arată limpede că supunerea nu este ceva străin pentru creștine și creștini, ci o virtute exersată și totodată contestată, pe care am putea-o numi rod al Duhului (chiar dacă nu este enumerată direct ca atare). În cele din urmă, conviețuirea omenească funcționează numai prin supunere. Iar aceasta nu este posibilă fără smerenie și fără ajutorul Duhului Sfânt. În smerenie trebuie să-l socotim pe celălalt mai presus de noi înșine (Filipeni 2:3). Modelul suprem este Isus. Totodată, nu mă împotrivesc autorității, fără de care nici societatea nu ar funcționa. Guvernele, angajatorii, învățătorii, părinții au autoritate în virtutea

55. Bergmeier, R., «ὑποτάσσω», în H. Balz – G. Schneider (edd.), *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2011, 976.

funcției sau a rolului lor. Este valabil acest lucru și pentru relația dintre bărbat și femeie, în general și în căsnicie? Cu privire la femeile creștine, iată cuvintele care stau înaintea noastră:

[1 Corinteni 14:34] Femeile să tacă în adunări, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, ci să fie supuse, cum zice și Legea.

[Efeseni 5:22] Nevestelor, fiți supuse bărbaților voștri, ca Domnului.

[Coloseni 3:18] Nevestelor, fiți supuse bărbaților voștri, cum se cuvine în Domnul.

[Tit 2:5] să fie cumpătate, curate, să-și vadă de treburile casei, să fie bune, supuse bărbaților lor, pentru ca să nu se vorbească de rău Cuvântul lui Dumnezeu.

[1 Petru 3:1] Tot astfel, nevestelor, fiți supuse și voi bărbaților voștri, pentru ca, chiar dacă unii nu ascultă de Cuvânt, să fie câștigați fără cuvânt, prin purtarea nevestelor lor,

[1 Petru 3:5] Astfel se împodobeau odinioară și sfintele femei care nădăjduiau în Dumnezeu și erau supuse bărbaților lor:

Este izbitor că acest fel de îndemn nu apare așa în Vechiul Testament. Nici la Isus. În creștinismul primar, el trebuie să fi fost ceva important. Erau femeile de atunci atât de răzvrătite, de turbulente sau de dornice de putere? Își așteptau șansa? Nu, cercetarea istorică a Antichității nu poate confirma acest lucru. La aceasta se adaugă faptul că femeile din Antichitate se aflau oricum în rolul celor supuse. Care este intenția acestei sublinieri a unui lucru care era oricum normal și care nu le-a surprins pe femeile creștine și nici nu le-ar fi silit la ceva ce le era străin?

Ar trebui să ne întrebăm în ce consta această supunere. În îndrumările bărbatului privitoare la gospodărie? Acolo femeile lucrau relativ independent; casa era spațiul lor, în timp ce bărbatul era în spațiul public. De aici trimiterea la treburile casei din Tit 2:5. În 1 Timotei 5:14, Pavel scrie că vădulele mai tinere trebuie să-și conducă gospodăria și folosește termenul „oikodespoteo”, care nu înseamnă nimic altceva decât a fi stăpânul casei. Înseamnă oare supunere în sexualitate, pentru a fi oricând la dispoziție? Când astăzi se cere ca aceste îndrumări să fie urmate literal, adică după

sensul lor inițial, pun aceeași întrebare: în ce constă astăzi, într-o căsnicie, această supunere? Cum poate fi descris acest mod de relație și cum ar putea fi trăit în secolul al XXI-lea în lumea occidentală? Repet: cu claritatea cu care este cerut, nu slăbit sau adaptat.

În cartea ei cu titlul ciudat „*Befreit durch Unterordnung*” („Eliberată prin supunere”)⁵⁶, Bunny Wilson face, cum lasă titlul să se bănuiască, o pledoarie angajată pentru supunerea femeii față de soțul ei. Pentru ea, supunerea față de bărbat, chiar și în cazul unor hotărâri evident greșite, este calea plăcută lui Dumnezeu, care poate fi corectată prin credință și rugăciune. În multe exemple de caz, ea descrie cum arată aceasta în practică. Ea însăși își împărtășește experiențele din căsnicie și felul în care Dumnezeu i-a vorbit și i-a arătat ce este corect și ce nu în această atitudine dificilă și disputată. Înțelegerea Bibliei și experiența se întrepătrund nu rareori. Toți ne aducem experiențele și trăirile atunci când citim Biblia. Nici întreaga mea carte nu a luat naștere fără experiența mea de viață și fără „imaginea mea despre femeie” și, de aceea, nu este neutră sau învățătură pură a Scripturii. Toți cei care se exprimă pe această temă aduc o colorare proprie. Dar pentru mine întrebarea decisivă este pe ce se întemeiază supunerea. O citez pe Wilson: „Din când în când, când soția mea și eu avem păreri diferite, ea îmi spune: «Cred că tu ar trebui să te supui mie, pentru că eu m-am supus ție data trecută. Biblia spune în Efeseni 5:21: „Supuneți-vă unii altora în frica lui Dumnezeu.”» Ce să-i răspund?

Sunt ușurată că nu sunt singura femeie care a încercat să folosească Efeseni 5:21 ca să-și impună voia. Îmi amintesc de prima dată când am folosit acest verset față de soțul meu; el a căutat atunci în Biblie un răspuns. Să ne uităm la versetul la care se referă soția dumneavoastră și la versetul următor: «Supuneți-vă unii altora în frica lui Dumnezeu! Nevestelor, supuneți-vă propriilor voștri bărbați ca Domnului» (Efeseni 5:21-22).

Supunerea în căsnicie nu funcționează la fel ca supunerea reciprocă în trupul lui Hristos. În trupul lui Hristos ne supunem unii altora punând în practică principii ale Scripturii. *În căsnicie ne supunem bărbatului nostru ca unei persoane cu autoritate.*

În Efeseni 5:21, Dumnezeu este singura autoritate. În Efeseni 5:22, femeia este supusă bărbatului ei. Dumnezeu îi dă bărbatului autoritate asupra femeii și îl

56. Wilson, Bunny, ediția a 3-a, 2020 („*Befreit durch Unterordnung*”), CLV, Bielefeld

și trage la răspundere.” (p. 77)

Această înțelegere nuanțată a lui „a se supune” nu poate fi însă scoasă din text. Ea îl privește pe bărbat, prin creație, ca pe o autoritate deasupra femeii. La aceasta se adaugă faptul că, pentru ea, cuvântul de pedeapsă adresat Evei, *dorința ta va fi după el, iar el va stăpâni peste tine*, este o împărțire a rolurilor voită de Dumnezeu. Femeia vrea prin firea ei să stăpânească, dar trebuie să se plece sub stăpânirea bărbatului ei. Bărbatul a omis să stăpânească în grădina că să oprească păcatul și, fiindcă prin firea lui ar înclina să nu stăpânească, primește însărcinarea de a o face.

Prima mea întrebare la această interpretare ar fi dacă nu avem aici un defect de construcție al Creatorului, care trebuie corectat? Sau, la fel de fatal: existau deja înclinații păcătoase înainte de cădere?

Această înțelegere a relatării creației pune, așa cum am arătat deja, macazul pentru înțelegerea fundamentală a rolurilor în întreaga Biblie. Cine îl vede pe Adam drept cap și conducător va interpreta chiar și cuvântul de pedeapsă ca pe un cuvânt de binecuvântare și va citi peste tot această înțelegere a rolurilor. Cine vrea să meargă consecvent pe această cale trebuie să privească în față realitatea căsniciilor cu cele mai diferite tipuri de oameni. Dacă femeia este puternică și bărbatul slab, supunerea poate duce la dezastru. Eu pledez pentru a trăi supunerea reciprocă și pentru a numi deschis înclinațiile păcătoase ale diferitelor caractere dintr-o căsnicie și a le combate împreună prin Duhul lui Dumnezeu.

În Eden am găsit o pereche de oameni care se completează reciproc, de valoare egală și de rang egal, fără diferență ierarhică. Fără o autoritate mai mare a bărbatului.

Dar oare aceste îndrumări ale apostolilor nu întemeiază de-a dreptul o ierarhie?

Sunt convins că diferența ierarhică este urmarea căderii în păcat. Nu este nimic de înfrumusețat aici, iar ea nu poate fi nici creștinată. Evanghelia i-a făcut pe toți credincioșii fii ai lui Dumnezeu. Și pe femei. Și astfel i-a eliberat din cultura creației căzute. Aceasta trebuie să o recunoască mai întâi și mai ales soții credincioși. De aceea ei, și nu femeile, sunt chemați la iubire neegoistă și tocmai nu la stăpânire. Independent de aceasta, stăpânirea ar trebui înțeleasă aici nu

negativ, ci pozitiv, așa cum trebuie înțeleasă și în mandatul creației. *De fapt, nu există nici măcar un mandat pozitiv pentru soț de a stăpâni, de a conduce sau de a merge înainte.*

În cultura antică era important ca noua credință în Mesia să nu ducă la un comportament al femeilor care își recunoșteau acum libertatea și egalitatea, comportament care ar fi pus sub semnul întrebării cultura onoarei și a rușinii. Femeile nu trebuiau să formeze o contracultură față de cultura normală a rânduielii căsniciei, a casei și a familiei. Aceasta era, ca temelie a societății, sfântă și de neatins. Evanghelia era în joc!

Compar aceasta cu Pavel, care, de dragul Evangheliei, ca să câștige oameni pentru Hristos, s-a făcut iudeilor ca un iudeu și grecului ca un grec. Câștigarea, convingerea oamenilor l-a costat ceva, pentru că și-a restrâns libertatea în Hristos. Tot așa și aici, când este vorba despre supunerea femeilor. Apropo, la Petru este vorba exact despre aceasta, și anume despre câștigarea soțului necredincios prin supunere.

Într-o cultură a onoarei și a rușinii trebuiau evitate cu desăvârșire comportamentele care puteau aduce necinste soțului în mediul lui. În culturile onoarei și ale rușinii, oamenii pun mare preț pe relații armonioase, cu respectarea tuturor ierarhiilor. Din aceasta va fi făcut parte și faptul că o soție care își contrazicea sau își corecta în public soțul încălca acest principiu al onoarei.

Îndrumarea dată femeilor de a se supune nu este întemeiată pe o diferență ierarhică între bărbat și femeie, căci aceasta nu există în creație. Este vorba despre o supunere de bunăvoie. Porunca supunerii era, pentru femeile creștine din Antichitate, o conlucrare la Evanghelia. Soțul care iubește face oricum supunerea de prisos. Dar spre exterior, în societatea antică, aceste îndrumări și respectarea lor erau o ocrotire împotriva discriminării și a persecuției. Era o atitudine care trebuia să înlăture de la bun început orice bănuială că familia ar fi distrusă.

Pentru noi, în secolul al XXI-lea, care nu trăim într-o cultură a onoarei și a rușinii, această îndrumare nu poate fi aplicată literal. În lumea occidentală, oamenii se orientează după un sistem de drept și de ordine. Pentru căsnicie este valabilă porunca iubirii, a fi unul pentru altul, unul cu altul și a se supune reciproc în Domnul. Critica este exprimată deschis, cu dragoste și la momentul potrivit, făcând orice efort ca nimeni să nu fie rănit.

La argumentele mele pentru egalitatea în drepturi aud adesea întrebări ca acestea:

„Argumentul că bărbații au întâietate asupra femeilor pare atât de simplu și de clar în Noul Testament. Dar poziția dumneavoastră [opusă] pare foarte complicată, cu trimiteri la limba greacă și la toate comentariile și așa mai departe. Nu este simplitatea poziției supremației bărbatului o dovadă puternică a faptului că ea este poziția corectă?”

Răspuns: Nicidecum. Cele mai simple interpretări ale Sfintei Scripturi sunt uneori corecte, dar uneori foarte greșite. La urma urmei, este cât se poate de ușor să arătăm că Noul Testament ne poruncește des, clar și fără echivoc să ne salutăm unii pe alții cu o sărutare sfântă.

Să ne salutăm unii pe alții cu o sărutare sfântă. (Romani 16:16) Salutați-vă unii pe alții cu o sărutare sfântă. (1 Corinteni 16:20) Salutați-vă unii pe alții cu o sărutare sfântă. (2 Corinteni 13:12) Salutați pe toți frații cu o sărutare sfântă. (1 Tesaloniceni 5:26) Salutați-vă unii pe alții cu o sărutare de dragoste. (1 Petru 5:14)

Toate acestea sunt porunci directe. Poruncile sunt fără echivoc. Nu le predicăm, nu le învățăm și nu le practicăm, deși argumentul pentru adoptarea acestei practici este simplu. Ce nu este de înțeles aici?

Motivul pentru care nu ne ocupăm de sărutarea sfântă (sau, apropo, nici de interdicția părului împletit și a podoabelor de aur, nici de prescripția de a purta vâl) este *că asemenea porunci sunt contrare culturii noastre de astăzi și nu și-ar mai împlini astăzi scopul lor inițial*. Ne luptăm cu rolul femeii pentru că, până de curând, cultura noastră a refuzat să le acorde femeilor aceleași șanse și aceeași recunoaștere ca bărbaților. Frații și surorile noastre mai în vârstă au crescut în această cultură și mulți (inclusiv femeile) au aprobat și au acceptat drepturile inegale ale femeilor. De aceea găsesc ei comode argumentele tradiționaliste – și de aceea „simple”.⁵⁷

Încă un exemplu care arată că foarte puțini dintre cei oricât de fideli Bibliei fac tot ce le spune Biblia creștinilor. Nu mă refer aici la întrebarea cât de ascultători suntem, căci toți ne poticnim adesea. Este vorba dacă luăm măcar în seamă anumite porunci sau practici și ne gândim să le împlinim. Pavel descrie în 1 Corinteni 7:5 o înțelegere între soți de a se abține de la sex ca să se

57. Guin, Jay, p. 157, *Buried Talents, In Search for a New Consensus*, 2014, Alabama

dedice rugăciunii. Celui care insistă asupra respectării literale a Scripturii i se poate pune întrebarea: când și cât de des a făcut el deschis această înțelegere cu partenerul său de căsnicie?

În sfârșit, o trimitere la cuvintele directe ale lui Isus, care a spus la spălarea picioarelor ucenicilor Săi: „Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul vostru, v-am spălat picioarele, și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora. Pentru că Eu v-am dat o pildă, ca și voi să faceți cum am făcut Eu.” (Ioan 13:14-15)

În lumea și cultura occidentală, aceasta este o practică pe care chiar și creștinii care iau Biblia în serios și literal o contextualizează ei înșiși și nu o practică.

5.3.1 Concluzie

Margaret Mowczko scrie: După ce, de-a lungul anilor, am petrecut ceva timp cercetând ce înseamnă verbul *hypotassō* („a se supune”) atât în documentele creștine timpurii, cât și în cele necreștine, am ajuns la următoarea definiție.

Supunerea „creștină” (adică supunerea dintre împreună-credincioși, inclusiv dintre soții și soțiile credincioși) este *„respect smerit, loial și plin de iubire, cooperare și sprijin.”*

Asemenea smereniei și blândeții, supunerea ar trebui să fie o trăsătură normală de caracter creștin. Iar în mod ideal ar trebui să se bazeze pe reciprocitate.

Katharine Bushnell scrie acum 100 de ani, în cartea ei de referință „God's Word to Women” (vezi recomandarea de carte de la sfârșitul acestei cărți):

„Adevăratul sens al cuvântului descrie harul sau virtutea creștină de a-i da întâietate altuia, în cazurile în care nu este în joc un principiu, în loc de a insista asupra propriilor drepturi. Lexiconul greco-latin al lui Schleusner pentru Septuaginta explică faptul că acest verb nu transmite întotdeauna «ideea unei supuneri servile». Isus, ca băiat, «le era supus» părinților Săi, și totuși știm că nici măcar nu i-a întrebat atunci când trebuia să fie «în casa Tatălui Meu» (Luca 2:49, 51).

Doi oameni nu pot conduce mult timp o afacere în parteneriat decât dacă sunt dispuși să «se supună» unul altuia. *Ei trebuie să renunțe la preferințe; trebuie să «se întreacă în cinste unul pe altul»; trebuie să-și armonizeze părerile, altfel vor fi curând siliți să se despartă.* Când apare o întrebare, situația lor nu se îmbunătățește prin faptul că unul are dreptul să-i poruncească celuilalt. A urma asemenea porunci nu este «supunere», ci servilism slugarnic, iar omul refuză să fie slugarnic, căci aceasta l-ar înjosi în caracterul lui.

În Efeseni 5:21, apostolul îi îndeamnă pe toți credincioșii, fără deosebire de sex: «Supuneți-vă unii altora în frica lui Hristos». Petru le spune tuturor credincioșilor, fără deosebire de sex: «Și toți, în legăturile voastre, să fiți împodobiți cu smerenie!» (1 Petru 5:5). Aceste locuri le prescriu în mod clar bărbaților «supunere», și totuși toată lumea simte instinctiv că ele nu pot însemna că bărbații pot ajunge sub stăpânirea arbitrară a altora atunci când devin creștini.

Dar când ajungem la cele trei locuri din Biblie în care apostolul le îndeamnă pe soții să se supună propriilor lor soți, ești privit aproape ca eretic dacă pui la îndoială că acest îndemn adresat «soțiilor» ar însemna ascultare absolută. Cuvântul «supunere», așa cum am arătat, nu a fost interpretat ca ascultare acolo unde privește relația dintre bărbat și bărbat, nici acolo unde poate însemna «supunerea» unor bărbați față de o femeie, ca în 1 Corinteni 16:16. Mai mult, de fiecare dată când este descrisă relația dintre soții și soții lor, dintre copii și părinții lor și dintre slujitori și stăpânii lor, se face o deosebire atentă în folosirea termenilor. Cuvântul «ascultare» este folosit în general pentru slujitori și întotdeauna pentru copii, dar cuvântul «supunere» întotdeauna pentru soții. Dacă sensul este același, de ce această grijă în alegerea unor cuvinte diferite? Pentru datoria soțiilor, vezi Efeseni 5:22; Coloseni 3:18; Tit 2:5. Pentru cea a copiilor, Efeseni 6:1; Coloseni 3:20. Cât despre slujitori, vezi Efeseni 6:5; Coloseni 3:22.

Este foarte grăitor și instructiv să cercetăm în ce sens este folosit uneori în Vechiul Testament termenul «a fi supus». Psalmul 62:1 spune: «Numai spre Dumnezeu așteaptă în tăcere sufletul meu; de la El vine mântuirea mea» (Schlachter, traducere germană a Bibliei). În versetul 5 al aceluiași psalm citim: «Numai spre Dumnezeu așteaptă în tăcere sufletul meu.» În Psalmul 37:7 găsim cuvintele: «Taci înaintea Domnului și nădăduiește în El.» Cuvintele «a aștepta» din primele locuri și cuvântul «a tăcea» din ultimul

sunt rediate toate trei, în versiunea greacă, prin singurul cuvânt *hypotassō*, «a fi supus», în timp ce sensul literal al cuvântului ebraic de origine este «fii liniștit față de ...». Comparați aceasta cu 1 Petru 3:1-2, unde femeile sunt îndemnate să-și câștige soții necredincioși prin «supunere». Cu siguranță Petru nu le cere aici soților să asculte orbește de necredincioși, căci, în cazul păgânilor, aceștia le-ar sili de îndată să se întoarcă la idolatrie, iar în cazul iudeilor, înapoi la iudaism. Mai degrabă, femeile creștine trebuie să-i câștige, prin «purtarea» lor, «fără cuvânt», de la credința falsă pentru credința creștină – faptele vorbesc, până la urmă, mai tare decât cuvintele. «Cu frică» – o asemenea frică de Dumnezeu, care le-ar face pe aceste femei, atât de blânde, liniștite și răbdătoare în viața de zi cu zi, să fie neclintite ca stânca în credințioșia lor față de Dumnezeu; iar de fidelitatea lor liniștită față de principii, împreună cu disponibilitatea de a ceda soților lor atunci când niciun principiu nu este pus în pericol, soții necredincioși ar fi atât de copleșiți, încât n-ar îndrăzni să-și silească soțiile să lucreze împotriva conștiinței lor, și astfel ar fi ei înșiși conduși treptat la credința creștină.”

„Spiritul de supunere nu este un rol de gen. Nici măcar nu este un rol. Este o atitudine și un comportament pentru toți frații și surorile în Hristos, iar supunerea reciprocă este idealul. Supunerea reciprocă nu era un concept străin în Biserica din primul secol și de la începutul celui de-al doilea, și ar trebui să fie norma în biserica de astăzi.”

Armin Wunderli

Dacă am trăi ceea ce scrie în Biblie, nu am avea nevoie de emancipare, căci atunci bărbații și femeile ar fi egali în drepturi. Danny Silk

Nu o primim dacă nu o vrem: egalitatea necondiționată în drepturi.

Veronika Schmidt

6 BĂRBATUL ȘI FEMEIA ÎN BISERICĂ

Biserica de pe întreaga lume nu face cea mai bună impresie. Pe lângă dăruire, rugăciune și ascultare, au legătură cu aceasta și convingeri greșite, cu urmări de mare anvergură. Astfel, mulți subestimează cât rău face o concepție greșită despre chestiunea genurilor. În viața multor oameni afectați, în Biserică în general și în imaginea ei în afară, adică în puterea ei de mărturie misionară.

Dacă urmărim o dogmă ierarhică despre bărbat și femeie, atunci ea nu este valabilă doar pentru căsnicie. Ea este valabilă automat și pentru rolurile din biserică. Nu doar în adunările pentru închinare, ci în viața bisericii în ansamblu. În casa lui Dumnezeu, care este biserica, suntem de fapt mereu!

În capitolul 6, unde va fi vorba despre participarea femeilor, de la cea care se aude până la cea de conducere, spațiile căsniciei și ale bisericii se suprapun. Dacă ar fi vorba aici despre o ordine a creației, aceste spații sau domenii nu sunt deosebite. Ambele domenii se află în creația văzută.

În acest capitol este vorba despre textele controversate din 1 Corinteni 11 și 14 și din 1 Timotei 2. Adică despre acoperirea capului, tăcerea și învățătura dată de femei.

Prilejul acestei cărți a fost, în mod concret, rolul femeilor în biserică. Fiindcă acesta este pus mereu în legătură cu ordinea creației, a fost necesară vastă muncă pregătitoare, pentru a ajunge acum la acest domeniu.

Aceste texte și interpretarea lor determină rolurile bărbaților și femeilor în biserici ca niciun alt text. Când studiezi aceste texte, constăți un lucru: sunt dificile, par contradictorii. Când citești comentarii care se ocupă de textul grec și încearcă să-i scoată la lumină sensul pentru atunci și pentru astăzi, se confirmă că sensul nu este univoc. Sau, mai bine zis, există diferite posibilități de interpretare.

Aceste texte arată limpede că nu putem stăpâni textul crezând că știm, în alb și negru, ce înseamnă și ce nu. Aceasta ar fi biblicist, unidimensional și chiar trufaș. Și eu prezint doar explicații posibile, mai mult decât una.

Un lucru însă îmi este important: *o interpretare care contrazice imaginea femeii pe care am găsit-o în Geneza 1 și 2 și felul în care l-am văzut pe Isus purtându-se cu femeile o resping*. A interpreta asemenea texte în defavoarea femeilor, într-un sens legalist, plin de teama de a nu greși ceva, nu corespunde duhului Scripturii și Evangheliei. Pavel n-ar spune niciodată altceva decât ce spune Scriptura, Biblia ebraică, Vechiul Testament.

Trebuie să învățăm că Scriptura nu este pentru noi clară peste tot. Pentru destinatarii direcți, nemijlociți, din secolul I era în orice caz clară. În condițiile lor de viață și în mediul lor cultural.

Astăzi suntem niște ucenici care învață, care merg pe drum sub călăuzirea Duhului Sfânt și care, de-a lungul vieții, își pot schimba părerile, înțelegerile, opiniile și convingerile. Cunoaștem în parte. Mai greșim și trebuie să ne corectăm.

Schimbarea perspectivei face parte din viață. Cine crede că a înțeles o dată pentru totdeauna sensul acestor texte, adică crede că stă în picioare, să ia seama să nu cadă.

Mă sperie întotdeauna puțin când aceste texte sunt interpretate aproape matematic, iar sensul lor este redat cu mare convingere, ca și cum s-ar fi

descoperit singurul adevăr valabil, și este pretins ca normă clară pentru viața bisericii.

În capitolele următoare voi prezenta diferite explicații. Aceasta nu are nimic de-a face cu arbitrariul. Nici cu faptul – cum sună reproșul neîntrerupt mai ales al creștinilor „fidei Bibliei” – de a răstălmăci Cuvântul lui Dumnezeu și de a-l potrivi propriilor dorințe.

Fidelitatea față de Biblie înseamnă pentru mine a cerceta sensul Cuvântului cu mintea limpede. Întrebările adresate textului sunt îngăduite și ajută. Totodată, a te așeza cu smerenie sub acest Cuvânt, cu o încredere de bază că ai înaintea ta Cuvântul de încredere al lui Dumnezeu. A nu-ți proclama propria interpretare ca fiind adevărul, a nu interpreta cuvintele Bibliei izolat, ci în contextul epistolei, al Noului Testament și al întregii Biblii. Pornesc de la ideea că nu există contradicții. Dacă există sau așa pare, atunci există explicații pentru ele (sau poate nu).

6.1 1 CORINTENI 11 – CAP, PĂR ȘI VĂL

Acest (jumătate de) capitol, 1 Corinteni 11:1-16, face parte din textele esențiale care sunt aduse ca temei pentru o ordine a creației între bărbat și femeie. Aici, se spune, este vorba clar despre rolul de conducere al bărbatului, care se vede și în acoperirea capului femeii.

Din tabăra conservatoare, fidelă Bibliei, aud *cât de limpede și de clar ar fi acest text*. El ar fi greu doar pentru aceia care vor să se împotrivescă îndrumărilor clare ale Cuvântului. Și anume prin faptul că îl socotesc legat cultural de vremea de atunci și fără valabilitate pentru astăzi.

Pe de altă parte, sunt surorile care nu se țin de eventualele prescripții privind acoperirea capului și tăierea părului, dar care apoi au muștrări de conștiință. Spre deosebire de cele care se țin de ele literă cu literă sau cred că fac acest lucru.

Cu toată fidelitatea față de Biblie, în miezul lucrurilor este vorba, ca de atâtea ori, de întrebări de interpretare (hermeneutică). De peste 40 de ani încerc să înțeleg acest text complex. Am citit multe despre el. Am întâlnit explicații și

tipare de comportament de la cele ușor de urmărit până la cele care îți ridică părul în cap.

O exegeză detaliată a acestui pasaj nu este posibilă aici, deși acest capitol este cel mai lung din carte. *Există multe interpretări ale lui, care se completează, dar se și contrazic. Și gândurile mele sunt doar o posibilitate.* Poate ea îl ajută pe cititor să scoată din acest text dificil mai mult decât până acum. Nimeni nu poate și nu are voie să fie convins că deține interpretarea adevărată și să derive apoi din ea prescripții de comportament și lucruri exterioare.

Cum voi proceda în pașii următori?

- (1) Mai întâi enumăr câteva aspecte care pot fi de ajutor la citirea textului.
- (2) Apoi încerc să stabilesc domeniul de aplicare al textului.
- (3) După aceea va fi vorba pe larg despre sensul termenului „cap”.
- (4) Trebuie adus mai mult context la tema acoperirii capului în Corint.
- (5) Semnul de stăpânire pe cap este un verset-cheie, care însă are un alt sens decât presupun mulți.
- (6) O parafrază explicativă a textului, așa cum l-aș explica pe scurt.
- (7) Trebuie lămurită relevanța pentru secolul al XXI-lea.

6.1.1 Principii și indicații pentru interpretarea textului

Mulți nu citesc acest text al lui Pavel pentru prima dată. Urmează câteva aspecte care pot deschide o nouă cale de acces la el. Ele sunt rodul preocupării mele cu acest text și al multor studii. Ele vă pot ajuta să nu cădeți în lectura obișnuită, care înțelege textul prin ochelarii subordonării ierarhice a femeii (femeilor).⁵⁸

Textul pune accentul mai ales pe felul în care totul trebuie să se facă spre slava lui Dumnezeu, nu spre onoarea bărbaților sau a femeilor.

Este vorba de a pune în lumină slava lui Dumnezeu în serviciul divin, prin faptul că bărbații și femeile se poartă și se îmbracă astfel încât atenția să nu fie îndreptată spre ei.

58. O versiune detaliată a acestei lucrări se găsește pe pagina de internet: www.hans-joerg-ronsdorf.de

(Unii) bărbați au fost pricina învățaturii date de Pavel, pentru că cereau ca femeile să renunțe la acoperământul capului.

Sunt abordate obiceiuri și datini culturale și sociale. De aceea rușinea și necinstea nu trebuie înțelese teologic, în raport cu Dumnezeu, ci în percepția societății.

Nu este vorba, așadar, de porunci atemporale, universale ale lui Pavel, chiar dacă el aduce în discuție istoria creației.

Libertatea în Hristos se află aici în tensiune cu datoria de a nu fi o pricină de poticnire pentru cei din jur, acceptând anumite îngrădiri.

Este vorba de acoperirea părului (nu pur și simplu a capului), și nici de o acoperire completă cu văl.

Nu este vorba de ordinea ierarhică a creației, în care bărbatul stă deasupra femeii. Nu este vorba de supunerea femeii față de bărbat. Amândoi se roagă și vorbesc prorocște, de rang egal și cu drepturi egale, amândoi au de respectat reguli exterioare de comportament specifice sexului lor.

În cele din urmă, Pavel vorbește despre toate femeile și toți bărbații, nu doar despre cei căsătoriți, deși metafora cap-trup se potrivește doar pentru aceștia. Rugăciunea și vorbirea prorocescă le practică toate: cele căsătorite, sclavele și văduvele.

Lucrurile exterioare, ca îmbrăcămintea sau pieptănătura, nu sunt niciodată prescrise de Evanghelie. Ele sunt prescrise în cultul Vechiului Legământ, dar nu în Noul Legământ, pe care corintenii îl sărbătoreau la Cina Domnului.

Într-un mediu păgân, Pavel caută o cale prin care să fie posibil să trăiești evanghelizator, fără să fii o pricină de poticnire pentru oamenii din cultura respectivă.

Nu este vorba de reguli de comportament pentru bărbați și femei în secolul al XXI-lea.

Înainte de a merge mai departe, citiți acum textul ținând seama de presupunerile numite aici. Chiar dacă până acum vedeți lucrurile altfel, admiteți-le pur și simplu o dată ca posibilitate de gândire, ca să adoptați o altă perspectivă, de care nu trebuie să fiți convinși imediat.

6.1.2 Domeniul de aplicare al textului

Pentru ce loc sau pentru ce cadru este valabil acest text? În versetele 4 și 5, Pavel scrie despre bărbați și femei care se roagă și prorocesc. Este valabil acest lucru pentru adunare, adică pentru strângerea laolaltă pentru închinare? Susținătorii „tăcerii femeilor” în serviciul divin resping acest lucru. Din punctul lor de vedere, cea mai mare parte a traducătorilor și a comentatorilor, care raportează textul la adunare (deja în titlurile acestui pasaj), se înșală. Ciudat este că tocmai ei „recomandă” îndrumările privind acoperirea capului pentru adunare, deși acest text nu ar trebui să fie valabil pentru ea.

Există două presupuneri pentru a nu raporta acest text la adunare:

1. În textul următor, începând cu versetul 17, tema se schimbă și de acolo înainte se referă expres la *adunarea* bisericii. Cuvântul pentru *a se aduna* este pomenit de mai multe ori începând cu versetul 17. În versetele 18, 20, 33, 34, dar nu înainte de pasajul 11:1-16 sau în el.
2. Mai departe în Epistola către Corinteni, în 14:34-36, femeile trebuie să tacă în adunare. Această poruncă categorică a tăcerii (despre ea pe larg în capitolul 6.2) ar trimite afirmația lui Pavel din 11:5 spre tot felul de ocazii posibile, dar toate în afara adunării.

Ambele argumente nu sunt atât de plauzibile pe cât par:

- Ar fi atunci acoperirea capului (dacă ea este cerută astăzi) complet irelevantă pentru adunare?
- Nu este valabilă pentru adunare afirmația că bărbatul este capul femeii? Doar porunca tăcerii este întemeiată pe supunere (14:35).
- Pentru ce ocazii mai este atunci valabil capitolul 11? Se face trimitere la multele posibilități pe care le au surorile în afara adunării. Desigur că există, numai că despre ele nu se vorbește nicăieri în această epistolă. *Rugăciunea (cu o singură excepție) și prorocia au loc la Pavel, în 1 Corinteni (capitolul 14), exclusiv în adunare.*

- Nu sunt valabile principiile mesei Domnului (cap. 10) pentru strângerea laolaltă la frângerea pâinii doar pentru că înainte de cap. 11:17 nu este numit actul adunării?
- Strângerea de ajutoare în ziua întâi a săptămânii avea loc în adunare, chiar dacă acest lucru nu este pomenit explicit (1 Corinteni 16:1-4).

Acoperirea sau neacoperirea capului ca semn vizibil pentru ceilalți prezenți presupune o adunare ca premisă pentru o asemenea îndrumare. *Altfel semnele vizibile ar fi în zadar.* O strângere laolaltă a oamenilor, respectiv a credincioșilor, este în 1 Corinteni întotdeauna adunarea.

6.1.3 Trei perechi cu un cap

Pavel începe cu trei perechi, fiecare cu câte un cap. Mai întâi: *Capul oricărui bărbat este Hristos.* Apoi: *Capul femeii este bărbatul.* În sfârșit: *Dar capul lui Hristos este Dumnezeu.* Multă vreme am văzut aici trepte ierarhice universale, în această ordine:

Dumnezeu

Hristos

Bărbatul

Femeia

Dacă înțeleg termenul „cap” direct ca *autoritate* superioară, atunci se ajunge la această succesiune ierarhică sau ordine de rang. Întrebarea este dacă Pavel intenționează acest lucru. Înseamnă „cap” aici autoritate?

În această așezare, femeia stă cel mai jos. În acest model ea nu are nicio legătură cu Hristos. Bărbatul ei (sau bărbatul în general) pare să fie un fel de mijlocitor. Dar orice cititor va confirma că bărbatul nu poate sta între femeie și Hristos. Ordinea treptelor nu corespunde celei din text; de aceea, în felul acesta, nu este nici intenționată, nici utilizabilă.

Dacă femeile trebuie să aibă un semn al autorității deasupra lor (v. 10), după ce se recunoaște acest lucru la bărbat, care și el are o autoritate deasupra lui? După ce semn exterior se recunoaște la Hristos că El este supus lui Dumnezeu? Poate că avea părul lung, ca un nazireu, lucru care în acest text este numit rușine.

Fiecare pereche stă de sine stătătoare. În ea trebuie văzută o comparație care explică, lămurește sau corectează. Perechile stau, ca exemple explicative, una lângă alta. Nu ca un lanț de comandă. Ordinea ar putea arăta, printre altele, că Pavel se adresează mai întâi bărbaților, care cereau ca femeile să-și dea jos acoperământul capului.

Această schemă se desprinde de ordinele de rang. Ordinea ierarhică nu este cheia acestui capitol.

6.1.4 Ce înseamnă „cap”?

Această întrebare nu este atât de simplă cum se spune uneori. Dimpotrivă, ea este aprins dezbătută între specialiști.

Cuvântul *cap* în sens figurat, plastic sau metaforic, este pus repede în legătură cu autoritatea în limba noastră. În vorbirea noastră germană (unde „cap” se spune Haupt): Hauptmann (căpitan), Hauptzollamt (vama principală), Hauptstraße (strada principală) sau altele asemănătoare. Intuitiv, influențați de limbă, legăm de el autoritatea, suveranitatea, conducerea, faptul de a fi superior, pe cineva care poartă o răspundere.

Care era pe atunci sensul cuvântului *cap*? El nu însemna în general autoritate. Nici chiar dacă avea acest sens în alte contexte. Dacă Pavel vrea să exprime autoritatea, atunci mai degrabă într-un mod lămuritor. *Căci bărbaților li se arată limpede că, înainte de a se gândi la autoritatea lor asupra femeii, trebuie mai*

întâi să țină seama de supunerea lor față de Hristos. Aceasta ar trebui să le determine relația cu femeile și atitudinea față de ele. În cele din urmă, chiar relația dintre Dumnezeu și Hristos trebuie să fie modelul, ca formă desăvârșită. Această relație va fi determinată mai mult de unitate și egalitate decât de chestiunea autorității.

Eckhard J. Schnabel scrie: „Lui Pavel nu-i pasă să întemeieze ordinea femeii și «autoritatea» bărbatului, ci să arate că toți – fiecare bărbat, fiecare femeie și chiar Hristos – au un «cap», adică sunt legați de o persoană cu poziție prioritară și îi datorează acestei persoane *loialitate*.”⁵⁹ Loialitatea înseamnă credincioșie, care nu este întemeiată pe o ierarhie sau o subordonare, ci mai ales pe o relație și o legătură.

Cap (în greacă: *kephale*) înseamnă și *origine*. Urmează patru motive pentru care cuvântul din 1 Corinteni 11 nu are (numai) sensul de autoritate sau conducător:⁶⁰

În traducerea greacă a Vechiului Testament (Septuaginta), „cap” este tradus prin *kephale*. În ebraică, ca și în germană, (rosh) poate însemna „cap”, „conducător” sau „stăpânitor”. În cazurile în care *rosh* însemna o persoană cu funcție de conducere, traducătorii nu au folosit în cele mai multe cazuri *kephale*. În schimb, au folosit de regulă cuvântul grecesc *archôn*, care înseamnă cam „conducător” sau „stăpânitor”. Cuvântul ebraic poate să însemne și început sau origine.

Un alt indiciu arată că *kephale* nu însemna de obicei „conducător” în greaca veche. Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon nu conține nicio definiție a lui *kephale* care să se apropie de „conducător” sau, ca sens, de o „autoritate”. R. Cervin constată că dicționarele operelor unor autori păgâni din greaca veche, precum Xenofon, Herodot, Platon, Tucide, Sofocle, Eschil, Polibi, Diodor din Sicilia și alții, nu conțin pentru *kephale* definiții care să însemne nici pe departe „conducător”. „Cap” în sensul de „conducător” practic nu este atestat în literatura greacă păgână până în secolul al IV-lea d.Hr. Dicționarele creștine, în schimb, redau acest cuvânt prin autoritate. Deși dicționarele Noului Testament dau pentru *kephale* definiția de „conducător”, este important de observat că numai Dumnezeu (1 Corinteni 11:3), Isus Hristos (1 Corinteni 11:3; Efeseni 1:22-23; 4:15-16; 5:23; Coloseni 1:18-19; 2:9-10; 2:18-19),

59. Schnabel, E. J., *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, Witten; Gießen 2018, 597.

60. Alcătuit de Margaret Mowczko, Sydney: www.margmowczko.com

bărbații (1 Corinteni 11:3) și soții (Efeseni 5:23) sunt pomeniți cu acest cuvânt. Numai de Pavel. Dacă el folosește *kephale* cu sensul de conducător sau mai-mare, de ce nu folosește cuvântul în altă parte în epistolele sale pentru oameni aflați în poziții de conducere sau în guvernare?

Mai mulți Părinți ai Bisericii primare, de limbă greacă, au luat *kephale* din 1 Corinteni 11:3 cu sensul de „origine” sau „început” sau „izvor”, chiar dacă unii scriau într-o vreme în care *kephale* putea să însemne uneori „conducător” sau „o persoană cu autoritate”. Pe lângă aceasta, acești Părinți ai Bisericii credeau oricum că bărbații aveau o măsură mai mare de autoritate decât femeile și că bărbații le erau superiori femeilor. *Totuși ei nu au folosit 1 Corinteni 11:3 ca să sprijine acest punct de vedere. Acești bărbați și alții erau îngrijorați că, dacă kephale din 1 Corinteni 11:3 ar fi înțeles ca „stăpânitor” sau „autoritate”, aceasta ar duce la o hristologie deformată. În schimb, ei au înțeles kephale în sensul de „început” sau „izvor”.*

Societatea greco-romană era patriarhală. Avem multe opere în care autori greci au scris despre stăpânirea bărbaților și a soților. *Dar niciun alt autor în afară de Pavel și de autorii creștini care l-au urmat nu a folosit cuvântul „cap” când a scris despre relația unui soț cu soția lui sau despre bărbați și femei în general. În afara literaturii creștine, kephale nu este folosit niciodată în greaca veche într-un context bărbat-femeie.*

Propun ca *kephale* din 1 Corinteni 11:3 să fie citit cu sensul de „origine” sau „început” sau, cum spun unii, „izvor”. În detaliu, explicația arată așa:

„Originea oricărui om este Hristos”, adică Hristos este reprezentantul lui Dumnezeu în creație. În 1 Corinteni 8:6, Pavel subliniază că Isus Hristos este Acela „prin care sunt toate lucrurile”.

„Originea femeii este bărbatul” (adică Geneza 2:21-23). Femeia [ishah] este „luată din bărbat [ish]”.

„Originea lui Hristos este Dumnezeu” (adică Hristosul este „Mesia”, iar originea lui Mesia este Dumnezeu). În limbajul secolelor de mai târziu se spune: „Fiul purcede de la Tatăl.” Hristos vine de la Dumnezeu.

În 1 Corinteni 11:2-16 se găsesc mai multe aluzii la relatarea creației din Geneza 2 și la originea bărbatului și a femeii (11:8-9; 11-12). *Astfel este plauzibil, în context, ca 1 Corinteni 11:3 să facă aluzie la creație și la origine.*

Nu putem spune definitiv care este întregul conținut de sens al cuvântului „cap”. Este el ambiguu sau este totul valabil exact la fel pentru fiecare „pereche”? În ce măsură este rolul bărbatului de cap al femeii la fel cu poziția lui Dumnezeu de cap al lui Hristos? De aceea se cuvine reținere și trebuie cântărit în ce fel acest verset 3 poate fi un gând călăuzitor sau un titlu pentru întregul paragraf care urmează.

Calitatea de cap a bărbatului înseamnă mai mult decât autoritate, dacă vrem neapărat să înțelegem termenul astfel. Ea înseamnă în egală măsură origine și izvor. Eu însumi aș deduce de aici, așa cum am arătat deja în cap. 5.2, că ea subliniază și unitatea și faptul de a fi legați unul de altul. De asemenea, funcția capului de a îngriji și de a ocroti trupul, de a-l purta și de a-l sprijini.

Poate că au existat și influențe iudaice cărora Pavel li se opune. În lumina relatării din Geneza, și nu invers, Pavel pare să corecteze aici istoria creației înțeleasă greșit, respectiv interpretată în mod iudaic. Din ea, iudaizatorii în general și cei din Corint în special întemeiaseră supunerea femeii și legaseră de ea lucruri exterioare precum acoperirea capului și părul lung.

Pavel respinge acest lucru în sensul relatării creației: femeia nu este nimic fără bărbat (soț). Și tot așa bărbatul nu este nimic fără femeie (soție). Ei se completează unul pe altul. Și cum s-a ajuns aici? Femeia a ieșit din bărbat. Și cum a continuat? Orice bărbat este născut dintr-o femeie. *Cum s-ar putea rezuma mai bine relatarea creației? Și cum s-ar putea formula mai plauzibil egalitatea lor în valoare și egalitatea de rang?* Amândoi, bărbatul și femeia, ies modelați din mâna lui Dumnezeu, ca o completare desăvârșită și ca un partener față în față. Cu roluri, pe de o parte, diferite, dar în realitatea vieții adesea interschimbabile, care nu sunt determinate de sex.

În completarea acestei egalități de rang dintre bărbat și femeie există și învățătura anterioară a lui Pavel din cap. 7:3-5:

„Bărbatul să-i împlinească femeii datoria de soț și tot așa și femeia bărbatului. Femeia nu are putere asupra propriului trup, ci bărbatul; tot așa nici bărbatul nu are putere asupra propriului trup, ci femeia. Să nu vă lipsiți unul pe altul, decât poate prin bună învoială pentru o vreme, ca să vă îndeletniciți cu rugăciunea; și apoi să vă împreunați iarăși, ca să nu vă ispitească Satana din pricina neînfrânării voastre.”

Cu această afirmație, Pavel dă peste cap concepțiile și ideile antice despre sexualitate. Femeia nu trebuie să-i stea unilateral la dispoziție bărbatului, ori de câte ori acesta caută satisfacție sexuală. Femeia nu îi aparține bărbatului. Ei își aparțin unul altuia. În sexualitate se respectă unul pe altul. Sexualitatea nu este o stradă cu sens unic. Ea este o datorie, pentru că bărbatul și femeia au nevoi sexuale, pe care Dumnezeu Însuși le-a pus în ei ca să fie împlinite. Sexul este o faptă consimțită de amândoi, care servește la satisfacerea ambilor parteneri. Și aici Pavel subliniază clar egalitatea de statut a ambelor sexe. Altfel n-ar spune că femeia are putere asupra trupului bărbatului ei. Întrucât actul sexual este un lucru trupesc, este subliniat trupul, care însă în cele din urmă reprezintă întreaga persoană. Faptul că femeia are putere (autoritate, stăpânire) asupra bărbatului este adesea trecut cu vederea, pentru că se pornește de la ideea că femeia nu trebuie să stăpânească peste bărbat, ci să se supună. Aceasta este o lecție importantă pentru o viață sexuală sănătoasă în căsnicie. Pe atunci nu era pe măsura vremii. Dar aceasta este ordinea creației.

6.1.5 Acoperirea capului în Corint

Dacă nu cercetăm obiceiul acoperirii capului și/sau al purtării vălului, există pericolul de a transfera acest text al lui Pavel 1:1 în ziua de azi. Și anume într-o hermeneutică unidimensională, în alb și negru, care până la urmă devine justificarea unui legalism îngust, așa cum am trăit-o eu însumi.

M. Auerback rezumă argumentația pentru acoperire: „*Simbolurile, afirmațiile, au sens doar într-o cultură care știe ce înseamnă ele.*” „Dar în știința biblică tradițională, cei mai mulți au pornit de la ideea că purtarea vălului în 1 Corinteni 11:3-16 înseamnă «supunere», fără să se ocupe de înțelegerea sensurilor pe care vălul le avea pentru femei în cultura antică din estul Mediteranei sau în folosirea lui, încă foarte răspândită, într-o serie de culturi moderne.”⁶¹

Bruce Winter constată că, în vremea Imperiului Roman, „se poate porni cu siguranță de la ideea că acoperirea capului cu văl era simbolul decenței și al castității care se așteptau de la o femeie căsătorită.”⁶²

61. Westfall, p. 26 Westfall, Cynthia Long. Paul and Gender: Reclaiming the Apostle's Vision for Men and Women in Christ. Baker Publishing Group, 2015

62. p. 27

„Acum însă avem acces la relatări ale femeilor din culturi care practică acoperirea femeilor cu văl, relatări care spun o altă poveste. Constatăm că în islam și în iudaism există un puternic curent de femei evlavioase, fundamentaliste, care se acoperă cu vălul din motive care sună foarte asemănător cu argumentarea lui Pavel din 1 Corinteni 11:3-16. Totuși nu depindem în întregime de paralele antropologice mai târzii, care riscă să fie anacronice. *Istoria femeilor care refuză să-și dea jos vălul și motivele purtării vălului pot fi urmărite înapoi până în cultura asiriană.*”⁶³

„Preocuparea lui Pavel pare să se întindă asupra tuturor femeilor din biserică ce prorocesc și se roagă – inclusiv slave, femei eliberate, necăsătorite și văduve. Ținuta vestimentară a matroanei⁶⁴ romane manifesta atât rangul ei, cât și «statutul și rolul ei de femeie aptă pentru viața sexuală în societatea romană». *Pe de altă parte, un cap neacoperit cu văl însemna disponibilitate sexuală, astfel încât unei slave sau unei femei eliberate îi era interzis să poarte văl.*”⁶⁵

„Reglementarea purtării vălului era privilegiul bărbaților; ei ar fi fost aceia care ar fi văzut în modul cel mai firesc nevoia de a stabili o regulă. *În practica romană, atât bărbații, cât și femeile își acopereau capul ca să se roage. Se pare că Pavel îi învăța pe bărbații din biserici să se roage cu capul descoperit, contrar practicii romane (1 Corinteni 11:4), astfel încât bărbații s-au gândit poate că ce e bun pentru găscan e bun și pentru găscă. Dar în timp ce capul descoperit al unui bărbat era un semn al smereniei lui înaintea lui Dumnezeu, capul descoperit al unei femei nu era un semn al smereniei unei femei înaintea lui Dumnezeu; dimpotrivă, el trimitea un semnal despre disponibilitatea ei sexuală, care putea echivala cu o ademenire. Dar idealurile culturale despre ceea ce era potrivit puteau fi abandonate de cineva în favoarea unor priorități aparent teologice.*”⁶⁶

„De obicei se presupune fără discuție că Pavel le-a corectat pe femeile din Corint. *Pasajul este însă mai coerent dacă presupunem că femeile din Corint refuzau să-și dea jos acoperămintele capului sau vălurile, dar erau presate sau încurajate de persoanele cu autoritate, de bărbații din biserică din casă sau poate chiar*

63. p. 29

64. Matroană (matrona) era numită, în societatea Imperiului Roman, femeia căsătorită cu un cetățean roman. Locul ei era de cele mai multe ori în casă, în grija pentru familie și gospodărie. Ea se afla sub ocrotirea și tutela stăpânului casei, fie a tatălui, fie a soțului. Wikipedia

65. p. 29

66. p. 31

de propriii soți, să-și dea jos vălurile. Acesta este un fel de scenariu care se repetă mereu în culturile care poartă văl.”⁶⁷

„Aceasta nu doar semnaliza că astfel de femei erau disponibile sexual, ci menținea și ordinea socială și o deosebire între clase. ... *Sprijinul lui Pavel pentru purtarea vălului de către toate femeile a egalizat relațiile sociale în biserică; în măsura în care această purtare a vălului era în mâna lui, el a asigurat respect, onoare și curăție sexuală pentru femeile din biserică, cărora acest statut le era refuzat în cultură.*”⁶⁸ Purtarea vălului făcea vizibile deosebirile sociale dintre cei de sus și cei de jos, adică o deosebire de stare socială, așa cum poate fi observată de-a lungul a 1.800 de ani, până în epoca modernă.

„În cultura Orientului Apropiat, o femeie din clasa superioară își acoperea capul ca să-și semnalizeze devotamentul și modestia. Capul ei acoperit semnaliza direct și propria ei onoare și onoarea familiei ei – în special a lui paterfamilias (capul familiei din casa antică), *izvorul identității ei*. Pavel recurge la sensul complex al simbolului ca să aducă un argument teologic pentru purtarea vălului, pe baza relatării creației.”⁶⁹

E. Schnabel scrie: „Purtarea unui acoperământ pe cap de către femei (nu doar în contexte religioase) are în spațiul cultural romano-elenistic o plauzibilitate de la sine înțeleasă. Statuile romane, în primul rând portretele femeilor din familia imperială, precum și reliefurile funerare, înfățișează femei căsătorite cu stola trasă peste cap (*palla*) sau cu *vitta*, banderola de lână pentru cap sau păr, care erau socotite simbol al decenței și al castității. Femeile nu *erau obligate* să poarte stola în public. Purtarea stolei simboliza însă castitatea lor. Legislația lui Augustus privind căsătoria stabilea că prostituatelor le era interzis să poarte stola soției decente, a *matroanei*.”⁷⁰

Era un lucru răspândit să-ți acoperi capul. Cu puțin efort, femeile romane își puteau trage de la spate peste cap mantia sau haina de deasupra, *palla*, prin care și părul le era aproape acoperit. Așa se poate vedea în nenumărate reprezentări antice.

„Aceasta infirmă presupunerea dominantă în știința biblică, potrivit căreia vălul simboliza supunerea femeii față de soțul ei. Purtarea vălului nu era un

67. p. 32

68. p. 33

69. p. 37

70. Schnabel, E. J., 602–603.

simbol privat, ci o practică publică, reglementată de lege și de obicei, iar de la bărbați și de la femei deopotrivă se aștepta să se supună obiceiului. *Pe scurt, vălul reprezenta onoarea, statutul și ocrotirea femeii.*" ⁷¹

„Era (și este) obișnuit ca femeile să refuze să-și dea jos vălul, pentru că el simbolizează onoare și ocrotire. Este mai probabil ca femeile cărora nu li se îngăduia să poarte vâl în public să fi vrut să poarte vâl în adunare, ca să simbolizeze că fuseseră făcute neprihănite prin Hristos. *Îndrumarea lui Pavel ca toate femeile să poarte vâl era anticulturală sau contraculturală și binevoitoare față de femei. Practica potrivit căreia toate femeile poartă vâl a echilibrat relațiile sociale în biserica creștină.*” ⁷²

Am insistat atât de amănunțit ca să arăt că aceste semne exterioare erau adânc înrădăcinate în cultura și societatea de atunci. Ca să nu fie pusă în primejdie mărturia lui Hristos și Evanghelia, era necesar să se găsească o cale între libertatea în Hristos și adaptarea la normele sociale. Aceasta însemna, pe de o parte, adaptare (femeile își acoperă capul). Dar, contracultural, și acoperirea capului tuturor femeilor, ca să se demonstreze egalitatea în Hristos. La fel și respingerea acoperirii capului pentru bărbați, pentru că ea putea să însemne o adaptare la cultele idolatre. Acest principiu trebuie păstrat și astăzi. Preluarea normelor sociale antice nu ne ajută în secolul al XXI-lea. Dimpotrivă, asemenea lucruri exterioare ar stârni nedumerire, cum din păcate se și întâmplă.

6.1.6 Un semn de stăpânire pe cap?

Versetul 10: De aceea femeia trebuie să aibă pe cap o putere, din pricina îngerilor.

Multe traduceri au adăugat aici un „*semn de putere sau de autoritate*”! Acolo însă scrie doar putere, împuternicire sau autoritate. Această adăugire nu surprinde, deoarece, așa cum am amintit la început, acest text al lui Pavel a fost înțeles ca o confirmare a ierarhiei bărbatului deasupra femeii. Lucrul acesta i-a influențat pe traducători (aproape exclusiv bărbați). *Cu alte cuvinte: această adăugire este o interpretare.*

Mai degrabă acest verset ar trebui redat astfel:

71. p. 42

72. p. 44

De aceea femeia trebuie să aibă autoritate asupra capului ei, din pricina îngerilor.

(așa Schnabel, Westfall, Bushnell, Keener, Schirmmacher ș.a.)

Pavel arată că în comunitatea creștină este dreptul femeii să poarte vâl, ceea ce transformă simbolul. Prin aceasta, el nu este explicit un semn al subjugării sau al subordonării ierarhice. Aceasta ar putea să însemne că o femeie ar trebui să fie în stare să-și exercite propria judecată în privința îmbrăcăminteii femeilor, pentru că ea este chemată să judece lumea și pe îngerii, așa cum spusese el deja în 1 Corinteni 6:2-3. *„Prin purtarea acoperământului tradițional al capului, soția își demonstrează controlul asupra capului ei, acceptându-și credințioșia față de soțul ei, precum și statutul ei social personal. Semnalele erotice pe care femeile le trimit prin descoperire în cadrul public al adunării bisericii sunt evitate. Raportarea bărbatului și a femeii unul la altul rămâne păstrată, iar exprimarea realității lui Dumnezeu de către femeie, în rugăciune și în vorbirea prorocască, rămâne autentică”*.⁷³

„Prin urmare, bărbatul și femeia sunt, în teologia originilor a lui Pavel, în mod expres dependenți unul de altul. În contextul din 1 Corinteni 11:3-16, Pavel atenuează diplomatic orice independență nepotrivită a femeilor, care ar rezulta din sprijinul său pentru dorința lor de a purta vâl.”⁷⁴

6.1.7 Relevanța pentru astăzi

Cuvântul lui Dumnezeu este atemporal. Niciun cuvânt nu va trece. Dar există lucruri care țin de o anumită epocă și care sunt adresate în această epocă.

Prin acoperirea capului, femeile nu trebuiau să atragă atenția asupra lor, să nu arate slava părului lor și să nu-i distragă pe bărbați (poate și pe unele femei). Slava lui Dumnezeu trebuia preamărită și laudată. Slava lui Dumnezeu, prezența Lui, era centrul adunării. Nimic nu ar trebui nici astăzi să-l înalțe pe om în serviciul divin, nimeni nu ar trebui să atragă atenția sau cinstea asupra sa.

Femeile nu ar trebui, prin înfățișarea lor, prin frumusețea lor scoasă în evidență sau gătită, să ia ceva din cinstea lui Dumnezeu. *Acesta este principiul*

73. Schnabel, E. J., 610–611

74. p. 73

etic al textului, care este valabil până astăzi. Niciun vorbitor, niciun predicator, nimeni care dă o mărturie de viață sau un raport misionar, niciun cântăreț, niciun instrumentist, niciun om nu trebuie să atragă atenția asupra sa prin îmbrăcăminte, întocmai ca atunci.

„În ce privește practica acoperirii capului, în societățile occidentale nu mai este de mult obișnuit ca femeile să-și semnalizeze statutul de soții credincioase printr-un acoperământ al capului. În țările islamice, și deci în bisericile din regiunile islamice, lucrurile stau altfel! Când soțiile creștine dintr-o astfel de situație sunt active în biserică fără acoperământ pe cap, este tocmai pentru că ele se mișcă și în spațiul public al orașului în care trăiesc fără acoperământ pe cap. *Lipsa acoperământului nu trimite niciun semnal. Când unii creștini cer ca soțiile să poarte și astăzi un acoperământ pe cap din «ascultare de Scriptură», atunci îndrumările apostolului Pavel tocmai nu sunt înțelese și puse în practică «cu ascultare»: lui Pavel nu-i pasă de acoperământul capului, ci de disprețuirea și batjocorirea conștiință a convențiilor tradiționale, care sunt importante și fundamentale pentru societate ca întreg.*

Când femeile din bisericile Europei de Vest poartă un acoperământ pe cap, aceasta nu este conformarea cerută de Pavel față de o convenție care simbolizează castitatea și solidaritatea unei soții, ci un comportament care tocmai *nu* se conformează. În Occident, solidaritatea conjugală și decența abia mai sunt simbolizate printr-un anumit fel de îmbrăcăminte. Acest lucru se face mai degrabă verbal, adică prin afirmații concrete despre valoarea căsătoriei și a partenerului de căsătorie.”⁷⁵ Și, desigur, printr-o verighetă, care arată fără putință de tăgadă că purtătorul ei se află într-o relație (de căsătorie) stabilă și nu este liber pentru o nouă relație sau în căutare de aventuri sexuale. De acestea verigheta ocrotește doar în parte; este vorba de semn.

Cine totuși crede că astăzi trebuie să le prescrie femeilor (sau ele însele lor) un acoperământ pe cap nu a apucat încă libertatea Evangheliei, la care am fost chemați.

6.1.8 Parafrază explicativă

Urmează o redare a textului în cuvintele mele. Așa aș explica pe scurt și la obiect acest text complex. Nu este o traducere a textului grecesc, ci o versiune

75. Schnabel, E. J., 624

parafrază, așa cum o înțeleg și cum aș explica-o, din perspectiva autorului, Pavel:

Îmi este important ca voi, corintenilor, să vă dați seama că originea, adică capul oricărui bărbat, este Hristosul, Mesia. Prin El ați fost creați voi, bărbații. Și ca bărbați sunteți rânduiți în legătură cu El. Acest lucru devine vizibil în adunare. Pe voi vă pomenesc mai întâi, pentru că le cereți femeilor să nu poarte acoperământ pe cap atunci când se roagă și prorocesc.

Capul femeii este bărbatul. Din coasta lui a fost creată ea, ca să devină una cu el. El capul, ea trupul. Bărbatul este originea ei și ea este rânduită în legătură cu el, lucru care devine vizibil în adunare.

Această relație o vedem și la Hristos. Capul Lui este Dumnezeu. El L-a născut din veșnicie și ca om, pe Fiul Său, care Îi este egal.

Când un bărbat din Corint se roagă cu glas tare în adunare lui Hristos sau lui Dumnezeu, sau când vorbește prorocște și are capul acoperit, aceasta este o rușine. El își dă cinste sieși, nu lui Hristos. Căci idolatrii își acoperă capul când aduc jertfe idolilor. Cu capul descoperit, bărbatul își arată smerenia și Îi dă cinste Celui Preaînalt, Hristosului nevăzut.

La femei este exact pe dos. Femeile care se roagă și vorbesc prorocște în adunare și nu-și acoperă capul aduc rușine asupra capului lor. Se necinstesc pe ele însele și pe soțul lor, adică pe capul lor. Căci atrag atenția asupra lor, în loc să o îndrepte spre Dumnezeu și spre Hristos.

Dacă cineva cere ca femeile să nu fie nevoite să-și acopere capul, la fel ca bărbații, acela nu-și duce gândul până la capăt. Căci doar știți că o femeie neacoperită în Corint este socotită ca una tunsă și seamănă cu o femeie care se prostituează sau care umblă după întâlniri sexuale. Dacă ea nu se învelește sau nu se acoperă, atunci, logic, ar trebui să-și taie și părul sau să se radă de tot.

Știu că nu asta vreți să obțineți cu cererea voastră! Dar în societatea în care trăiți, aceasta ar fi consecința! De aceea nu riscați să deveniți o pricină de poticnire pentru oamenii care vin la voi și văd cum este respins obiceiul obișnuit al femeilor acoperite în public.

Bărbații să nu se acopere în adunare, în prezența lui Dumnezeu. Căci bărbatul este chipul lui Dumnezeu și strălucirea slavei Lui.

Și femeia este chipul lui Dumnezeu, dar pe lângă aceasta ea este și strălucirea slavei bărbatului. Frumusețea ei este a bărbatului ei, cu care ea este una.

Cum a putut ea să devină slava lui? Desigur nu pentru că el a fost creat din ea, ci pentru că ea a fost făcută din el, din coasta lui.

Și ea nu este slava bărbatului pentru că el a fost creat pentru ea, ci invers. Ea a fost creată pentru el, pentru că el era singur și avea nevoie de ajutor. Și, ca femeie, era pentru el de o frumusețe care îi stârnea dorința.

De aceea, pentru că femeia are o asemenea valoare și îi este de un folos atât de mare bărbatului, de aceea ea însăși să hotărască asupra capului ei, dacă îl acoperă sau nu. Nimeni nu are voie să-i prescrie acest lucru. Nici soțul ei, nici conducătorii bisericii nu au voie să-i prescrie să nu poarte (sau să poarte) un acoperământ pe cap.

Totuși femeia, în independența și în libertatea ei de decizie, să țină seama că nu este despărțită sau independentă de bărbat. Ea nu există în biserică fără bărbat și nici bărbatul nu există fără femeie. Ideea lui Dumnezeu a fost întotdeauna împreună-lucrare și unitatea dintre bărbat și femeie. În unitatea dintre cap și trup ei lucrează împreună, în acord, înțeleși între ei, în pace, supuși unul altuia, completându-se.

Ce înseamnă că unul nu există fără celălalt? Aduceți-vă aminte încă o dată de crearea perechii de oameni. Femeia a ieșit la început din bărbat. Din coasta lui. Rânduită în legătură cu el, ca să fie iarăși un singur trup cu el. Dar gândiți mai departe: de atunci orice bărbat vine dintr-o femeie. Fără bărbat n-ar exista femeie și fără femeie n-ar exista bărbat. Amândoi sunt egali în demnitate, egali în valoare și egali în drepturi, completarea desăvârșită în deosebirea lor. Toate acestea au fost ideea lui Dumnezeu. El este capul din care au ieșit toate acestea.

Față de toate acestea vă întreb: este cuviincios ca o femeie să se roage lui Dumnezeu în public, dar neînvelită și neacoperită? Nu, veți fi de acord, nu este, având în vedere obiceiurile din Corint și din Imperiul Roman.

Există, iată, obiceiuri și datini care pentru oameni sunt ca niște legi ale naturii. Dacă un bărbat poartă păr lung, altfel decât cer obiceiurile și datinile, acest lucru este socotit o rușine. Și aici, la femei este exact pe dos. Părul lung al femeilor este slava lor, podoaba lor naturală, care este și simțită ca atare.

Părul lung i-a fost dat ca un văl sau o mantie care o împodobește, ca să fie slava bărbatului.

Această podoabă, care li se pare bărbaților atât de vrednică de dorit, ea trebuie s-o acopere în adunare. Acesta nu este locul unde să se arate cu această slavă, la fel cum bărbatul trebuie să-și arate smerenia cu capul descoperit. Căci este vorba de cinstea și slava lui Dumnezeu și a lui Hristos. El este Cel care ne invită la audiența Împăratului tuturor împăraților.

Dacă cineva din Corint vrea să discute despre aceasta și pune la îndoială acest obicei al acoperirii capului, acela să-și dea seama că așa ceva nu se întâmplă nicăieri. Așa cum vreți voi să le prescrieți femeilor să nu poarte acoperământ pe cap. Nicio biserică nu practică așa ceva; de aceea țineți-vă de ceea ce este obișnuit în privința acoperirii capului, ce este cuviincios și nu stârnește poticnire la nimeni.

6.1.9 Încheiere și rezumat

Limbajul pasajului și concluzia lui Pavel sugerează că cineva voia fie să restrângă, fie să interzică purtarea vălului în bisericile din casele din Corint, dar că toate femeile, unele femei sau o singură femeie voiau să poarte văl. Mai întâi, Pavel rezumă pe scurt relatarea creației și explică faptul că crearea femeii din bărbat și pentru bărbat este motivul pentru care femeia este slava bărbatului. Bărbatul este capul ei pentru că ea a fost creată din el, iar capul ei reflectă prin urmare slava lui sau o exprimă într-un fel oarecare. În relatarea din cartea Geneza, ea era și slava lui pentru că fusese creată anume ca să-l atragă, spre deosebire de toate animalele (Geneza 2:18-23).⁷⁶

Textele pauline conțin o teologie a sexelor (gender), care se realizează în felul în care Pavel explică relatarea creației cu termeni și simboluri ale culturii greco-romane și cu expresiile limbii grecești. Aplicând metafora „capului” la Adam, Pavel arată că Eva are mai multe identități. Femeile sunt chipul lui Dumnezeu, chipul lui Adam și, de asemenea, „slava bărbatului”. Descrierea femeii de către Pavel ca „slava bărbatului” nu indică o subordonare sau o slavă mai mică, ci trimite la o slavă suplimentară: puterea frumuseții ei asupra bărbaților. Tot așa de puțin putem proiecta înțâietatea bărbatului în scurta relatare a lui Pavel din 1 Timotei 2:13-14, unde se spune că Adam a fost creat întâi (v. 13). În schimb,

Pavel învață reciprocitatea pornind de la relatarea creației, căci Pavel îl înfățișează pe bărbat ca beneficiar al unor avantaje, ca unul care are nevoie de ajutorul femeii. El descrie aceasta în termeni pe care cultura i-ar fi înțeleș. *Femeia a fost formată din bărbat, astfel încât în relatarea creației bărbatul funcționează, în uzul limbii grecești, ca fiind capul femeii (originea vieții ei); dar mai târziu orice bărbat vine din femeie, astfel încât femeia este și ea originea vieții, ceea ce înseamnă numele „Eva” din Geneza 3:20.*

De aceea, prin planul lui Dumnezeu, femeia și bărbatul nu sunt independenți unul de altul. Nu există niciun motiv imperios de a-l interpreta pe Pavel în sensul că el ar contrazice, ar reinterpreta sau ar relativiza autoritatea femeii din relatarea creației din Geneza 1:27-28 sau din folosirea de către el a expresiei grecești „cap”. Atât bărbatul, cât și femeia au fost creați după chipul lui Dumnezeu și amândoi au fost creați pentru stăpânire, care, potrivit lui Pavel, se exercită în sensul comuniunii și al reciprocității, în cadrul prescripțiilor culturale corespunzătoare.⁷⁷

6.1.10 O altă lectură a textului din 1 Corinteni 11

Cu aproximativ 25 de ani în urmă am auzit pentru prima dată că Pavel, în acest text, nu își prezintă propriile gânduri, ci le aduce în discuție sau le citează pe ale unor bărbați din Corint și le respinge. Aceasta se numește teoria citatului sau teza citatului. În limba germană a elaborat-o Thomas Schirmacher. Multă vreme am fost sceptic. Căci rezultatul este ceea ce spune titlul cărții sale: *Paulus im Kampf gegen den Schleier* (Pavel în lupta împotriva vălului).⁷⁸ Așadar nu o pledoarie pentru acoperirea capului, ci respingerea acestor lucruri exterioare. Este o întoarcere de sens de 180°. Un „gamechanger”, cum i se mai spune. Această teză este o perspectivă cu totul diferită asupra acestui text.

Prin teologi de limbă engleză, care susțin aceeași teză independent de T. Schirmacher, am revenit la interpretarea lui. Consider această teză cu totul coerentă. Și aceasta cunoscând criticile variate care au fost aduse împotriva ei.

⁷⁷. p. 105

⁷⁸. Paulus im Kampf gegen den Schleier, Thomas Schirmacher, Eine alternative Auslegung von 1. Korinther 11,2-16, ediția a 5-a, adăugită, VTR, Nürnberg, 2002 (prima ediție 1993), cu un cuvânt înainte de Hans-Georg Wüch, director de studii și profesor de Vechiul Testament la Theologisches Seminar Rheinland, care susține această lectură ca citat.

Schirmmacher însuși răspunde criticilor în ediția a 5-a a cărții sale. Această interpretare nu este dovedită, dar care este?

Ea nu provine din metoda istorico-critică, deoarece exista deja înainte de apariția acestei metode. Nu este vorba de critica Bibliei, ci de înțelegerea firului gândirii. Nu pentru a devaloriza textul, ci pentru a-l integra în învățătura lui Isus, a apostolilor și a Bibliei.

EXEMPLE DE CITATE

Ca să ajungem măcar la posibilitatea că Pavel, în 1 Corinteni 11, citează pe larg cerințele derutante ale unor bărbați din Corint, aduc exemple asemănătoare din Epistola întâi către Corinteni. El se referă de mai multe ori la gânduri, păreri și întâmplări din Corint. În cap. 1-4 este vorba de formarea unor grupări, în care o grupare îl declară, în lipsa lui, conducătorul ei, ceea ce îl duce la întrebarea dacă el a fost răstignit pentru ei. În cap. 5-6 este vorba de disciplina în biserică, în cap. 6-7 de dragostea conjugală, în cap. 8-10 de carnea jertfită idolilor, în 12-14 de darurile Duhului și în 15 de înviere. El tratează o mulțime de teme disputate, de păreri greșite și de concluzii greșite. Totodată se observă câte o afirmație ironică.

Mai mult decât în alte epistole, Pavel numește gânduri greșite ca să le corecteze. Pe cele mai multe dintre ele le aflase probabil dintr-o scrisoare de răspuns a corintenilor la prima lui scrisoare către ei (5:9), pe care nu o mai avem, precum și de la o delegație din Corint. Este un lucru cu totul obișnuit să citezi ceva sau să-l redai liber, ca apoi să-l comentezi sau să-l respingi.

Un exemplu de citat este 1 Corinteni 7:1: *Este bine pentru om să nu se atingă de femeie*. Mulți au declarat că aceasta ar fi părerea lui Pavel. Din cel puțin trei motive acest lucru este îndoielnic: fraza începe expres cu ceea ce corintenii i-au scris lui Pavel. Apoi este vorba de atingere, ceea ce înseamnă relația sexuală, așa cum era exprimată în limba greacă. Pavel nu este împotriva actului sexual, cum credeau corintenii, respectiv unii dintre ei. El îl privește ca pe o datorie reciprocă în căsnicia dintre bărbat și femeie.

În 10:23 se spune: *Toate lucrurile sunt îngăduite*. Pavel nu descrie aici libertatea creștină, ci concepția corintenilor, care însă este greșită. *Niciodată nu sunt toate*

lucrurile îngăduite. Nici acest citat, deși incomparabil mai scurt, nu este marcat ca atare. Contextul face lucrul acesta clar.

Este general recunoscut că Pavel citează în 1 Corinteni fie liber, fie dintr-o scrisoare: 6:12, 13; 7:1; 8:1, 4; 10:23; 15:12. Nu orice citat este mereu marcat ca atare, ci este dedus în mod plauzibil din context. La urma urmei, corintenii știau exact despre ce era vorba – ceea ce pentru noi astăzi este mai greu de aflat.

Cele două argumente principale împotriva teoriei citatului sunt că Pavel nu le marchează fără echivoc ca citate și că, în cap. 11 și 14, ele sunt prea lungi în comparație cu alte citate. Dacă un citat este lung – priviți firul lung al gândirii despre jertfele aduse idolilor din cap. 8-10 –, aceasta ține de complexitate. Nu putea fi redat mai scurt fără riscul unei neînțelegeri.

Obiecția că un citat lung nu poate fi Cuvântul lui Dumnezeu este o concluzie greșită. Multe lucruri sunt redate în Biblie fără să fie adevărul, chiar cuvinte ale diavolului, care sunt fără îndoială greșite. Esențială este întotdeauna transmiterea fidelă.

Aceste gânduri premergătoare ar trebui să arate că, în principiu, este posibil să citim 1 Corinteni 11 în acest fel.

6.1.11 Traducere alternativă a textului din 1 Corinteni 11:2-16

Citiți textul mai întâi într-o traducere cunoscută, pe care o folosiți cel mai mult. Apoi citiți această traducere alternativă, așa cum o propune Schirrmacher, și comparați-o frază cu frază.

(2) Vă laud însă că în toate vă aduceți aminte de mine și țineți tradițiile așa cum vi le-am predat.

(3) Vreau însă să știți că capul oricărui bărbat este Hristosul, iar capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos este Dumnezeu.

Acum urmează, de la versetul 4 până la 9, poate chiar până la versetul 10, concepția greșită a iudaizatorilor, pe care Pavel o citează sau o redă liber:

(4) Orice bărbat care se roagă sau proorocește având ceva care îi atârână de pe cap își necinstește capul.

(5) Orice femeie însă care se roagă sau prorocște cu capul neacoperit își necinstește capul; căci este unul și același lucru ca și cum ar fi rasă.

(6) Căci dacă o femeie nu se acoperă, atunci să i se taie și părul.

Dar fiindcă este rușinos pentru o femeie să i se taie părul sau să fie rasă, să se acopere.

(7) Căci bărbatul, ce-i drept, nu trebuie să-și acopere capul, fiindcă este chipul și slava lui Dumnezeu; femeia însă este slava bărbatului.

(8) Căci bărbatul nu este din femeie, ci femeia din bărbat;

(9) căci nici bărbatul n-a fost creat pentru femeie, ci femeia pentru bărbat.

Acum Pavel respinge aceste cerințe, le contrazice clar și, oarecum, le duce la absurd:

(10) De aceea femeia trebuie să aibă autoritate asupra capului ei, din pricina îngerilor.

(11) Căci, la urma urmei, în Domnul nici femeia nu este fără bărbat, nici bărbatul fără femeie. (12) Căci după cum femeia este din bărbat, tot așa și bărbatul este prin femeie; dar toate sunt de la Dumnezeu.

(13) Judecați voi înșivă! Este cuviincios ca o femeie să se roage lui Dumnezeu neacoperită!

(14) Natura nu vă învață că, dacă un bărbat are păr [lung], este o rușine pentru el, (15) dar dacă o femeie are păr [lung], este o cinste pentru ea! Căci părul i-a fost dat în loc de văl.

(16) Dacă însă cuiva îi place să fie certăreț, [să se gândească la aceasta:] noi nu avem un astfel de obicei, [și] nici bisericile lui Dumnezeu.

Alternativ, versetul 10 poate fi adăugat la textul cu alineat retras și tradus atunci ca citat:

(10) De aceea femeia trebuie să aibă pe cap o putere, din pricina îngerilor.

Lucy Peppiatt consideră și versetul 6 un cuvânt al lui Pavel, în care el duce la capăt cerința acoperirii capului și arată contradicțiile grotești ale iudaizatorilor, ca apoi să continue cu citatul.

Această lectură lămurește multe dificultăți ale textului. Știu că această lectură, în comparație cu 2.000 de ani de istorie a Bisericii, are sau a fost gândită de cel mult 200 de ani. Este ea de aceea greșită?

Pentru cei care cred, de exemplu, în răpirea Bisericii înainte de necaz, este valabil exact același lucru, căci nici această teză nu este mai veche. Dacă noi și nenumărați creștini studiem zilnic Biblia, atunci nu trebuie să fie o surpriză că pot apărea noi înțelegeri care ne ajută să mergem mai departe sau care pot dezlega enigme vechi de mulți ani.

6.1.12 Concluzie

Pentru cei care n-au citit niciodată 1 Corinteni 11:1-16 în acest fel, această lectură este o ușurare. De aici rezultă înțelegeri eliberatoare: femeia nu trebuie astăzi să-și acopere capul sau să poarte vâl când se roagă și proorocește în public. Ea își poate tăia părul cum vrea, pentru că poate hotărî singură asupra lui. Bărbatul poate avea păr lung, dacă vrea. Pavel însuși a avut foarte probabil, o vreme, păr lung (Faptele apostolilor 21:24). Natura, orice ar însemna ea, nu este niciodată învățătorul care ne arată cum Îi putem plăcea lui Dumnezeu.

Mai profund încă, din text nu rezultă nici o succesiune de rang, nici o ordine de rang care să-l pună pe bărbat deasupra femeii sau pe femeie sub bărbat. Nici în general orice femeie și orice bărbat, nici o pereche căsătorită de credincioși nu este înfățișată aici cu o diferență de autoritate.

Astfel se poate răspunde clar la întrebări de conștiință și la cerințe ale conducătorilor de biserică sau ale „fraților conducători” și se poate lua de pe umerii surorilor povara răspunderii sau a unei legi omenеști.

Există *explicații istorice* care ajung la rezultatul clar că astăzi acoperirea capului nu mai joacă niciun rol. *La aceasta se poate ajunge și fără teza citatului, așa cum am arătat mai sus.* În funcție de obiceiuri și datini (în Antichitate sau până în secolul al XVIII-lea ori chiar al XIX-lea), femeile care, de exemplu, vorbeau în public cu capul neacoperit stârneau scandal.

Într-adevăr, este vorba de a nu da pricină de poticnire. Totodată nu este vorba de ceva care alcătuiește miezul Evangheliei. Există adaptări în sensul în care Pavel se face păgân cu păgânul și iudeu cu iudeul (9:19-23), ca să-i

câștigate. El plătește un preț, renunțând la libertate ca să câștige oameni pentru Isus. Astfel se poate ca, din aceste motive, să existe o adaptare voluntară (nu teologică!) sau o păstrare a unor obiceiuri în care trăiesc și sunt înrădăcinați oamenii respectivi. Aceste obiceiuri și lucruri exterioare, care se pot întemeia pe o înțelegere greșită a rolurilor, sunt, oarecum, acceptate și tolerate. Și ele pot, pe temeiul libertății Evangheliei, să se schimbe și să dispară. În Germania și în cele mai multe state occidentale democratice nu există această situație. Acolo „obiceiurile evlavioase”, regulile de îmbrăcăminte și lucrurile exterioare nu fac parte din cultura lumească, ci dintr-o cultură creștină care a fost transmisă dintr-un trecut îndelungat până în prezent și este continuată, cu întemeiere religioasă, în propriul ei mediu. Fără influență sau constrângere lumească. Aceasta poate stârni o nedumerire inutilă la întâlnirile unor astfel de creștini cu necreștini.

Un frate de orientare conservatoare subliniază că este mai bine ca lucrurile exterioare să nu fie respectate, de exemplu la evanghelizări, ca să nu fie „o piedică prin înfățișări și comportamente de neînțeles pentru ei”.⁷⁹ *Răspunsul meu: tot ce este o piedică pentru Evanghelie trebuie evitat. Ce dilemă contradictorie, dacă Biblia (chipurile) dă prescripții care în același timp pot fi o piedică pentru Evanghelia lui Dumnezeu.*

Există un singur lucru care are voie să fie o piedică sau o piatră de poticnire: crucea lui Isus Hristos! Acolo se despart spiritele. Nu la lucruri exterioare, nu la reguli despre vorbire, îmbrăcăminte și locurile în care stă fiecare.

O mare piedică este dacă femeilor le-ar fi interzis să vorbească și să participe în serviciul divin. Despre aceasta, în capitolul următor.

„Faptul că am folosit în mod greșit ceea ce am socotit a fi cuvinte ale lui Pavel (care însă nu sunt) ca să reducem la tăcere femeile din biserică trebuie privit ca una dintre cele mai mari tragedii din istorie.”

Danny Silk

Da, sunt într-adevăr două texte biblice care, de generații, hotărăsc asupra existenței sau inexistenței femeii.

Veronika Schmidt

79. Herbert Briem, *Die Kopfbedeckung der Frau*, 2018

6.2 NU SĂ VORBEASCĂ, CI SĂ TACĂ

Printre creștinii din bisericile libere există doar o mică parte de biserici în care femeile tac în timpul serviciului divin. Pentru că am crescut în această lume bisericească, subiectul mă preocupă până astăzi, adesea și emoțional.

N-am înțeles niciodată care ar putea fi gândul lui Dumnezeu atunci când femeile trebuie să tacă în adunările pentru închinare, în afară de cântare și de „Amin”-ul rostit împreună. Și totuși, pentru că așa spune Cuvântul lui Dumnezeu, așa se face. Ca bărbat, sunt atins doar indirect. Nici nu pot spune cum se simte să nu ai voie, o viață întreagă, să spui nimic în serviciul divin.

Astăzi am impresia că, în calitate de bărbat, nu sunt atins doar indirect. *Sunt atins de două ori și direct*. Pe de o parte, sunt răspunzător de răspunsul și de temeiul pe care le am atunci când interpretez, predau și vestesc Biblia. Și trebuie să existe un motiv foarte bun ca jumătate din trupul lui Hristos să fie pusă să tacă în cel mai important eveniment al Bisericii din toată lumea, și anume în strângerea ei laolaltă. Sunt atins, pentru că jumătate din daruri n-ami pot fi de folos atunci când ne adunăm. Se pierde binecuvântare.

Dacă această înțelegere este o greșeală, dacă Dumnezeu vrea totuși să audă acolo glasul femeilor la fel ca pe al bărbaților, atunci aceasta este o problemă reală și nu un fleac. A purta răspunderea pentru aceasta, gândindu-ne la scaunul de judecată al lui Hristos, merită cântărit bine.

Eu însumi am petrecut decenii în asemenea adunări. Am interiorizat practica aceasta, am considerat-o corectă, am apărat-o și am pretins-o de la alții. Odată, în tinerețea mea, o soră s-a rugat cu voce tare la o conferință; ea nu cunoștea această tradiție. Eu și alții am fost profund șocați. Atât de speriați, de parcă urma să ne lovească pe loc un trăsnet din cer. Mai târziu, sora aceasta a fost „lămurită”.

Am arătat deja clar că femeile care tac nu sunt niciodată voia lui Dumnezeu. Nu urmăresc să ocolesc cu încăpățănare și ingeniozitate această afirmație incomodă, în loc s-o urmez simplu și cu smerenie. Din păcate, acesta este reproșul persistent și monoton al susținătorilor tăcerii. Nu, nu este atât de simplu. *Există motive bune și suficiente pentru ca surorile în Hristos să nu tacă.*

Este vorba de acest text:

[1 Corinteni 14:34-36, tradus după Biblia germană Elberfelder] *Femeile să tacă în adunări, căci nu le este îngăduit să vorbească, ci să fie supuse, cum zice și Legea. Dar dacă vor să învețe ceva, să-și întrebe acasă bărbații lor; căci este rușinos pentru o femeie să vorbească în adunare. Sau Cuvântul lui Dumnezeu de la voi a ieșit? Sau numai până la voi a ajuns?*

6.2.1 Întrebări

Ar trebui să ne gândim încă o dată, din nou, la acest text. Miza este mare. Urmați-mă, vă rog, pur și simplu în gând și suportați lucrul acesta o vreme, chiar dacă vedeți lucrurile cu totul altfel. Dacă n-ar exista aceste ultime

versete din 1 Corinteni 14, v-ați fi gândit vreodată, chiar și de departe, la o poruncă a tăcerii? Există undeva în toată Sfânta Scriptură o asemenea îndrumare? Aceasta nu este o „întrebare sugestivă feministă”. *Ar trebui să ne dea de gândit faptul că o îndrumare cu consecințe atât de mari nu este pomenită sau măcar sugerată nici măcar o singură dată în altă parte.* Nu este vorba aici de a învăța pe alții și de interdicția de a învăța pe alții din 1 Timotei 2:12. Aceste afirmații nu țin de contextul întrebării mele (chiar dacă textul acesta este adus adesea imediat ca argument). Este vorba de participarea audibilă a femeilor. De o rugăciune, de relatarea unei experiențe, de o cântare, de un cuvânt profetic, de citirea Bibliei sau de o predică.

Chiar în contextul imediat al epistolei există tocmai *afirmații contrare*. Afirmația cea mai izbitoare a lui Pavel, despre care am vorbit deja în capitolul anterior, este aceea că femeile „se roagă și prorocesc” (11:5). Am arătat deja și mă repet: „a se ruga și a proroci” sunt caracteristice pentru strângerea laolaltă, așa cum este descrisă pe larg în capitolul 14. Vălul sau acoperirea capului cerute în capitolul 11 au sens numai în adunare, în prezența bărbaților. În textul acesta nu este vorba de rugăciunea de la masă, nici de grupuri de femei sau de școala duminicală pentru copii. Acestea din urmă probabil nici nu existau încă.

Pentru Pavel este cu totul de la sine înțeles că femeile participă. Așa se exprimă el de mai multe ori în capitolul 14. Citiți întregul capitol cu această întrebare în minte.

Pentru bărbați și femei, pentru frați și surori este valabil:

Versetul 5: Aș dori ca *toți* să vorbiți în limbi, dar mai mult, să prorociți!

Versetul 12: căutați să aveți (*toți*) din belșug, spre zidirea bisericii.

Versetul 23: Dacă, deci, *toată biserica* se adună la un loc și *toți* vorbesc în limbi ...

Versetul 26: Ce este de făcut, deci, fraților? Când *voi* vă adunați laolaltă, *fiecare din voi* are o cântare, are o învățătură, are o descoperire, are o limbă, are o tălmăcire; toate să se facă spre zidire.

Versetul 31: Pentru că puteți să prorociți *toți*, *unul după altul*, ca *toți* să învețe și *toți* să fie mângăiați.

Adresarea „frați” îi are în vedere pe toți: frați și surori. Ar fi fără nicio ambiguitate mai bine să se traducă prin *frați și surori*. Prima epistolă către Corinteni începe multe paragrafe cu cuvântul „frați” (*adelphoi*), care se adresează fără îndoială fraților și surorilor. Nu numai bărbaților. De obicei, femeile erau incluse în pluralul masculin. Așa se folosește astăzi „masculinul generic”. Titularii de conturi bancare, de pildă, sunt bărbați și femei. Pentru surorile de sânge exista cuvântul *adelphai*. Fără să mă abat aici de la subiect, amintesc cuvântul lui Isus în care toate ucenicile și toți ucenicii sunt numiți și cuprinși împreună tocmai cu acest cuvânt: „*toți sunteți frați*” (Matei 23:8b). La aceasta se adaugă faptul că toate femeile sunt acum și „fii ai lui Dumnezeu” (Galateni 3:26). Dacă contextul nu-i are în vedere fără îndoială numai pe bărbați, atunci toate surorile sunt incluse. *Dragostea frățescă* le va cuprinde, desigur, și pe surori.

La aceste afirmații clare se adaugă faptul că înzestrările, adică darurile Duhului (vezi capitolul 12), darurile harului sunt împărțite tuturor mădularilor – *nu în funcție de sex*. În niciun text cu privire la aceasta nu există vreo deosebire care să sugereze că acest criteriu, de a fi bărbat sau femeie, ar avea vreo însemnătate la împărțirea darurilor, respectiv la înzestrare. La Rusalii, potrivit făgăduinței prorocului Ioel, Duhul a fost turnat peste orice făptură, *peste fii și fiice* deopotrivă (Faptele apostolilor 2:17).

6.2.2 Nedumerire la sfârșitul capitolului

După ce Pavel a vorbit în 11:5 despre femei care se roagă și prorocesc în public, iar în capitolul 14, până în acest punct, nu le-a pomenit pe femei separat și nici nu le-a exceptat, ci le-a inclus, vine acum o afirmație care nedumerește. *Femeile să tacă. De trei ori se repetă lucrul acesta în cele două versete. Prin urmare, tot ce s-a spus înainte nu le privește*. Să fi uitat Pavel lucrul acesta când scria și să-l fi adăugat la sfârșit? Sau este punctul culminant de la sfârșitul învățăturii sale? Nu, Pavel era un scriitor genial și înzestrat. Fiecare cuvânt era la locul potrivit și bine gândit.

Ele, femeile, potrivit textului, să tacă și să fie supuse, cum zice și Legea (14:34). Când este pomenită Legea, care ar trebui să cuprindă și să întemeieze ambele îndrumări, cea a tăcerii și cea a supunerii, ar trebui să fim atenți. *Este acesta felul de a vorbi al lui Pavel?*

O asemenea lege nu există în Tora lui Moise. Nici cu privire la supunere, nici cu privire la tăcere. Și cum ar putea o lege a Vechiului Testament să fie o îndrumare atât de concretă pentru strângerea laolaltă din Noul Testament? În versetul 21 al acestui capitol se vede cum se raportează Pavel la Lege: printr-un citat pe care oricine îl poate citi în Isaia 28:11-12. De ce nu și aici? Pentru că nu este Legea lui Moise.

Se argumentează că întreaga Lege a lui Moise sau întregul Vechi Testament ar trebui înțelese în direcția aceasta, chiar dacă nu concret sau literal. Nici acest lucru nu poate fi întemeiat. Pentru o îngrădire atât de mare a femeilor, este pur și simplu prea puțin. *Nimeni dintre cei care argumentează astfel n-ar accepta o sentință împotriva sa întemeiată atât de general sau de subțire.*

Unii cred chiar că Pavel se referă aici la cuvântul de pedeapsă din Geneza 3:16, unde se spune că bărbatul va stăpâni peste femeie. Oricât de nepotrivit ar fi acest lucru, dacă ar fi într-adevăr așa, atunci porunca tăcerii ar fi o pedeapsă directă pentru căderea în păcat. Adică o pedeapsă care presupune că înainte nu fusese așa. În biserica Noului Legământ (!), această pedeapsă ar putea, respectiv ar trebui, să fie totuși ridicată.

6.2.3 Lectura ca citat

Aici este vorba poate de un citat. Atunci, 1 Corinteni 14:33-36 se citește așa:

„Căci Dumnezeu nu este [un Dumnezeu] al neorânduiei, ci [un Dumnezeu] al păcii, cum [este] în toate bisericile sfinților.

Urmează ce voiau să impună și să introducă iudaizantii. Pavel citează sau formulează el însuși ce pretind ei:

Femeile voastre să tacă în biserici, căci nu le este îngăduit [de voi] să vorbească, ci să fie supuse, cum zice și Legea. Dar dacă vor să învețe ceva, să-și întrebe acasă bărbații lor, căci este rușinos pentru o femeie să vorbească în biserică.

Acestui lucru Pavel i se împotrivesc acum clar și ironic:

Sau nu cumva Cuvântul lui Dumnezeu a ieșit de la voi [bărbaților sau corintenilor] ori a ajuns numai până la voi?"

Nu este ideea lui Pavel că femeile trebuie să tacă. Altfel s-ar contrazice singur. *Avem noi, bărbații, voie să trecem cu bună știință peste o asemenea contradicție și s-o aplicăm apoi în defavoarea femeilor? Am tolera așa ceva în viața noastră de zi cu zi?*

Probabil erau bărbați iudei cei care voiau să le oblige pe femeile din biserică din Corint să poarte văl și aici chiar să tacă.

Despre aceasta, Schirmmacher spune: „Robert W. Allison s-a ocupat în plus de întrebarea referirii la Lege în 1 Corinteni 14:34. El ajunge la concluzia că legea Vechiului Testament nu conține nicio poruncă de a tăcea pentru femei. Concluzia din 1 Corinteni 14:34 corespunde însă întru totul exegezei rabinice a textului din Geneza 3:16, pe care am cunoscut-o deja la început pe baza Talmudului și care s-a reflectat și în 1 Corinteni 11:2-16, dar contrazice învățătura pe care Isus și Pavel au dobândit-o din Vechiul Testament.

Joyce Harper și John A. Anderson pornesc de la ideea că referirea la Lege corespunde interdicției totale de a vorbi impuse femeii în Talmud și că aici nu Pavel se referă la Lege, ci învățătorii iudei se referă pe nedrept la interpretarea lor a Legii.⁸⁰ Ei citează Talmudul cu cuvintele: «Este o rușine pentru o femeie să-și facă auzit glasul printre bărbați.»⁸¹

S. Aalen a vrut să întemeieze aceeași concepție arătând că formularea «nu le este îngăduit» este o formulă rabinică⁸², cu care rabinii îngăduiau și interziceau anumite lucruri.”⁸³

Există și alte indicii că aceste cuvinte provin din gândirea iudaică. De pildă, cunoscutul istoric Iosif Flaviu: „Femeia, spune Legea, este în toate lucrurile mai prejos decât bărbatul. Să fie deci supusă, nu spre umilirea ei, ci ca să fie călăuzită, căci autoritatea i-a fost dată bărbatului de Dumnezeu.” (Contra lui Apion 2.201)

„Privită în ansamblu, poziția femeilor în legislația religioasă poate fi exprimată cel mai bine prin această formulă repetată mereu: «Femeile, sclavii

80. Joyce Harper. Women and the Gospel. C. B. R. F. Occasional Paper 5. Christian Brethren Research Fellowship: Pinner (GB), 1974. p. 14-15; John A. Anderson. Women's Warfare and Ministry: What Saith the Scriptures? David Waldie: Stonehaven (GB), 1933. p. 20-26.

81. Joyce Harper. Women and the Gospel. op. cit., p. 14 (Megila, carte a Talmudului).

82. S. Aalen. „A Rabbinic Formula in I Cor 14,34”. p. 513-525 în: F. L. Cross (ed.). Studia Evangelica II. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 87. Akademie-Verlag: Berlin (de Est), 1964.

83. Citat din Thomas Schirmmacher, p. 110

(neevrei) și copiii (minorii)». Ca un sclav neevreu și ca un copil minor, femeia are deasupra ei un bărbat care îi este stăpân; aceasta îi îngrădește la fel și participarea la serviciul divin, pentru că, din punct de vedere religios, ea este mai prejos decât un bărbat.

De aceea avem impresia că și iudaismul din vremea lui Isus avea o părere foarte proastă despre femei, așa cum este obișnuit în Orient, unde femeia este prețuită mai ales pentru fertilitatea ei, dar este pe cât posibil izolată de lumea din afară, supusă puterii tatălui sau soțului ei, și unde, din punct de vedere religios, ea este inferioară (subordonată) în comparație cu bărbații.”⁸⁴

Încă câteva afirmații al căror duh se regăsește în cuvintele pe care le citează Pavel:

Glasul femeii este interzis, pentru că stârnește sexual. Talmud, Berachot 24a

Glasul femeii este goliciune murdară. Talmud, Berachot

„Femeia nu are nevoie să fie învățată în Tora, ea nu este vrednică să depună mărturie, cuvintele ei sunt puțin vrednice de încredere, este înclinată să umble de colo-colo, este pizmașă față de oaspeți.” (Strack-Billerbeck, Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch. IV, 1226)

S-ar mai putea aduce multe despre cum stăteau lucrurile cu femeia în iudaism și în Orient în vremea lui Isus și a Bisericii primare. Nici măcar prețuirea pe care Vechiul Testament o arată femeii nu a fost păstrată. Aceasta este, printre altele, o urmare a elenizării, care a adus în gândirea iudaică idei grecești despre natura femeii.

Putea Pavel să lase nepomenite aceste gânduri ostile femeilor? Poate că i se păreau atât de absurde, poate că nici nu erau atât de răspândite și de influente în Corint, încât să se ocupe de ele doar pe scurt; dar, pentru orice eventualitate, trebuia totuși să le abordeze. Clar, chiar ironic, îi ia Pavel la rost pe acești iudaizanți. Oare ei sunt aceia de la care pornește Cuvântul lui Dumnezeu? Oare ei stabilesc cum se desfășoară serviciul divin? Ceea ce, desigur, nu poate fi în niciun caz. *Este totuși izbitor că această afirmație, în forma ei masculină, se adresează bărbaților, și nu femeilor, care ar fi trebuit de fapt să fie cele vizate. S-ar putea traduce și așa:*

Sau a ajuns numai până la voi, bărbaților?

84. Jerusalem in the Time of Jesus (Jerusalem zur Zeit Jesu) de Joachim Jeremias, p. 375.

Celui care astăzi le obligă pe femei să tacă i se adresează aceleași cuvinte ale lui Pavel: Ați primit cu privire la aceasta o descoperire dumnezeiască? Poate cineva să se împotrivescă pur și simplu îndrumărilor apostolului?

În Biserica primară, femeile nu tăceau în nicio adunare. Adunarea nu era o continuare sau o nouă ediție a sinagogii, unde femeile (cu puține excepții) tăceau și stăteau separat. Sinagoga a fost doar în mică măsură modelul pentru adunare. Acolo domnea în mare parte ordinea ierarhică dominată de bărbați. Aceasta n-avea voie niciodată, în lumina textului din Galateni 3:28 (în Hristos toate deosebirile și-au pierdut importanța), să intre în biserică. Pentru aceasta luptă Pavel.

6.2.4 O lege romană?

Istoricul Beth Allison Barr își deduce presupunerea că este vorba de redarea unor idei romane dintr-un citat al consulului Cato.⁸⁵ „Dacă 1 Corinteni 14:34-35 este citit ca un citat care redă o practică din Corint (lucru pentru care au argumentat D. W. Odell-Scott în 1983, Charles Talbert în 1987, Thomas Schirmacher în 1991, Katharine Bushnell deja acum 100 de ani și, mai recent, din nou Peppiatt), intenția lui Pavel pare să fie clară: să deosebească ce făceau corintenii («Femeile să tacă») și să lămurească faptul că creștinii nu trebuie să urmeze practica din Corint («Ce!»). Deși nu pot garanta că acesta este lucrul pe care l-a făcut Pavel, are foarte mult sens (din punct de vedere istoric). Prima epistolă către Corinteni conține deja mai multe citate care nu sunt ale lui Pavel, iar formularea versetelor 34-35 este remarcabil de apropiată de izvoarele romane. Marg Mowczko observă: «Concepția că 14:34-35 este un citat care nu este al lui Pavel este una dintre puținele care oferă o explicație plauzibilă pentru schimbarea bruscă de ton pe care versetele 34-35 o aduc în text, precum și pentru schimbarea bruscă de subiect, de ton și de gen gramatical

85. „Acasă, libertatea noastră este copleșită de furia femeiască, aici, în For, este călcată în picioare și, pentru că nu le-am ținut în frâu pe fiecare în parte, ne temem de soartă ... Într-adevăr, am roșit când am trecut de curând prin mijlocul unei mulțimi de femei ... Ar fi trebuit să spun: «Ce purtare este aceasta? Să alergați pe drumuri în public, să blocați străzile și să vorbiți cu soții altor femei! N-ați fi putut să le cereți același lucru acasă propriilor voștri soți? Sunteți mai fermecătoare în public cu soții altora decât acasă cu ai voștri? Și totuși nici acasă nu se cuvine să vă îngrijiți de ce legi se votează sau se abrogă aici.» Strămoșii noștri nu voiau ca femeile să se ocupe de vreo treabă – nici măcar de una privată – fără un tutore; voiau ca ele să stea sub autoritatea părinților, a fraților sau a soților; noi (zeii să ne ajute!) le lăsăm acum chiar să râvnească la guvernare și să se amestece în For și în adunările noastre. Ce fac ele acum pe străzi și la răscruci, dacă nu să-i convingă pe tribuni să voteze pentru abrogare? ... Dacă acum ies învingătoare, ce nu vor mai încerca? De îndată ce vor începe să vă fie egale, vor fi devenit superioarele voastre.”

din versetul 36 care urmează». Dacă Pavel citează într-adevăr concepția romană despre lume, ca să-i opună concepția creștină despre lume, atunci sensul cuvintelor lui este exact opusul a ceea ce au fost învățate femeile evanghelice. *Să fie oare cu puțință ca Pavel, în loc să le spună femeilor să tacă, așa cum făcea lumea romană, să fi vrut de fapt să le spună bărbaților că în lumea lui Isus femeile aveau voie să vorbească? Să fie oare cu puțință să fi trecut (iarăși) cu vederea ce voia să spună Pavel? Că, în loc să luăm în serios musturarea lui și să le îngăduim femeilor să vorbească, continuăm tocmai practicile patriarhale pe care Pavel le-a condamnat?*⁸⁶

6.2.5 Nicidecum!

Atrag atenția asupra unei particularități din versetul 36. Acolo se spune: „*Sau nu cumva Cuvântul lui Dumnezeu a ieșit de la voi [bărbaților sau corintenilor]? Sau a ajuns numai până la voi?*”

Aceste două întrebări, care vin după afirmația despre tăcere și supunere, Pavel le începe cu particula *ἢ*. Particula „*ἢ* servește adesea la introducerea unor întrebări retorice la care se așteaptă un răspuns negativ: Matei 7:9 «Sau este oare vreun om între voi ...?»; 12:5 «Sau n-ați citit oare ...?»; cf. Matei 20:15; 26:53; Luca 13:4; Romani 3:29; 6:5; 7:1; 9:21; 11:2; 1 Corinteni 6:9.16.19; 9:8; 10:22; 2 Corinteni 11:7; 13:5; Iacov 4:5; *întrebare dublă 1 Corinteni 14:36.*”⁸⁷

„La fel în întrebări retorice cu caracter negativ ... ; doar nu se culeg struguri din spini, nici smochine din ciulini? Matei 7:16; cf. Marcu 4:21; 1 Corinteni 1:13; Iacov 3:12. ... În general, *ἢ* se găsește adesea în propoziții interogative — α. pentru introducerea și adăugarea unor întrebări retorice (Just., D. 2,4 ș.a. Ath. 8,3 ș.a.) ...; sau crezi oare că? Matei 26:53. ...; sau este oare Dumnezeu numai Dumnezeul iudeilor? Romani 3:29. ... sau nu știți oare? 6:3; 7:1; 1 Corinteni 6:9.16.19; cf. 10:22; 2 Corinteni 11:7.”⁸⁸

Echivalentul lui *ἢ* în limba noastră ar însemna „Ce?”, „Prostii!” sau „Nicidecum!”: Nicidecum nu trebuie să tacă femeile în adunarea pentru

86. Barr, Beth Allison. The Making of Biblical Womanhood (p. 62). Baker Publishing Group.

87. PEPPERMÜLLER, R., „*ἢ*”, în H. BALZ - G. SCHNEIDER (edd.), *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2011, 276.

88. BAUER, W., în K. ALAND - B. ALAND (edd.), *Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, Walter de Gruyter, ed. a 6-a, Berlin; New York 1988, 693–694.

închinare. Este o împotrivire hotărâtă a lui Pavel.

6.2.6 Alte explicații

Dacă cineva respinge lectura ca citat, tot trebuie să explice de ce porunca tăcerii ar trebui să fie valabilă în general. Dacă acestea ar fi cuvintele lui Pavel, ar trebui rezolvate în mod plauzibil contradicțiile deja amintite.

Ar trebui lămurit cu siguranță despre ce fel de „vorbi” a femeilor este vorba. Este flecăreala care deranjează, evaluarea prorociei, întrebările (puse mereu) (care întrerup), vorbirea neorânduită, deranjantă? Învățătura dată altora? Corectarea publică (lipsită de respect) a soțului? *Oricare comentarii le-ai studia, există aici, la fel ca la 1 Corinteni 11, aproape tot atâtea explicații câți interpreți.*

Mi s-a spus și mi s-a scris nu o dată că ar trebui să ne rugăm mai departe pentru lămurire. Astăzi resping această atitudine (evlavioasă) în acest punct. Căci pentru această chestiune s-au înălțat deja milioane de rugăciuni spre cer, dar se pare că nu au fost ascultate. Întrebările au rămas. Și neclaritățile.

O explicație vrednică de luat în seamă este cea a lui Armin Baum, care nu susține lectura ca citat. Perspectiva lui este „sensibilă la cultură” și istorică. Femeile din Antichitate nu aveau voie să ia cuvântul în public. Aceasta era sarcina bărbaților. Teologii iudei erau convinși că femeia nu are ce vorbi acolo unde este locul bărbatului. De aceea, în Faptele apostolilor vorbeau în public numai bărbații. Femeile, în schimb, puteau fi active numai în sfera privată. Din cauza acestui obicei antic, Pavel le-a interzis femeilor să vorbească în public sau chiar să pună întrebări. Dar de ce? Ca să se poarte „sensibil la cultură”. *Motivul dat de Pavel nu este unul teologic (de pildă o ordine a creației), ci ține seama de obiceiurile de atunci.* Era rușinos pentru o femeie să vorbească în public. Prin aceasta ar fi putut aduce în chip inutil Evanghelia și pe creștini într-o lumină proastă. Până acum aproximativ 200 de ani (!), această interdicție pentru femei de a vorbi în public era ceva normal. Astăzi, după cum se știe, totul este altfel.

Armin Baum explică foarte potrivit: „Dar, s-ar putea întreba, nu începe totul să alunece când procedăm așa cu textele biblice dificile? Nu se pot astfel «contextualiza până la dispariție» toate îndrumările Noului Testament? Nu

este cazul. Căci metoda contextualizării este destinată numai îndrumărilor care sunt întemeiate cultural. Pentru îndrumările care sunt întemeiate teologic, ea nu-și are locul.”

Michael Bird explică această îndrumare a lui Pavel astfel: „Explicația cea mai probabilă pentru 1 Corinteni 14:33b-35 este că Pavel se ocupă de felul în care soțiile se raportau la soții lor și interacționau cu ei în timpul serviciului divin public. Observați cum 14:33a și 14:40 se concentrează pe ordine și cuviință în adunări. Pavel nu dă o interdicție generală pentru femei de a vorbi deloc în biserică, căci 11:2-16 și alte texte se referă, dimpotrivă, la femei care vorbesc în biserică. *Pavel interzice un anumit fel de a vorbi, și nu posibilitatea ca soțiile să vorbească.* Cel mai probabil, Pavel își imaginează că soțiile fac ceva de felul acesta: întrerup un vorbitor ca să le pună soților lor întrebări în timpul prorociilor sau al vorbirii în limbi, ori vorbesc peste altcineva ca să fie auzite. Poate că femeile chiar își chestionau soții înaintea bisericii în probleme de prorocie sau de interpretare a Sfintei Scripturi ori îi contraziceau. Dacă femeile sunt cu adevărat interesate să învețe și să discute, atunci acest lucru este mai mult decât frumos, dar locul potrivit pentru aceasta este acasă, în loc să deranjeze sau să fie certărețe.”⁸⁹

În această interpretare, cuvintele lui Pavel s-ar citi așa cum sunt exprimate în această parafrază:

Ca în toate bisericile sfinților, soțiile să nu vorbească în biserici într-un fel care este socotit nepolitic sau imoral. Nu le este îngăduit să vorbească [astfel], ci trebuie să fie supuse, cum spune Geneza 2 [despre faptul că soțiile sunt o completare potrivită pentru soții lor, nu criticii lor publici]. Dacă vor să învețe ceva, să-și întrebe acasă propriii soți; căci este o rușine ca o femeie să vorbească [nepolitic sau imoral] în adunare. Își are Cuvântul lui Dumnezeu originea la voi [și nu la iudei]? Sau sunt ei singurul popor la care a ajuns [Evanghelia a ajuns la mulți oameni care socotesc foarte imoral ca femeile să-i pună pe bărbați sub semnul întrebării]?

Un alt exemplu din istoria teologiei care arată că acest text al lui Pavel este interpretat în feluri diferite: Philipp Jacob Spener voia să pună textele în practică cât mai exact. De aceea, femeile trebuiau să stea în adunările lui într-o încăpere separată. Acolo puteau, ce-i drept, să asculte, dar nu puteau lua

89. Wunderli, ibidem.

parte la discuții. Comunitatea Fraților din Herrnhut, ceva mai tânără, a contelui Nikolaus Ludwig von Zinzendorf, a mers pe calea opusă: femeile aveau foarte multe posibilități de a fi active în biserică. Textul lui Pavel a fost interpretat în lumina vremii în care a fost scris.

6.2.7 Probabil nu de la Pavel

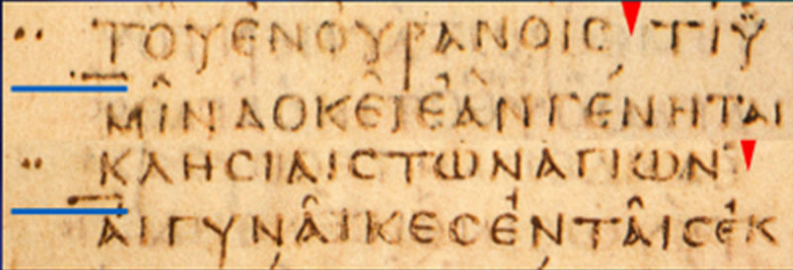
Așa cum am sugerat în cuvântul înainte, această secțiune 6.2.7 a fost adăugată pentru că există (cel puțin pentru mine) cunoștințe noi, care au de-a face cu manuscrisele vechi. Philip Barton Payne a lucrat intens la această temă și, la fel ca alți câțiva cercetători ai textului, a observat următoarele particularități:

În unele manuscrise, versetele 34 și 35 stau acolo unde stau și în Bibliile noastre, dar în alte manuscrise ele stau după versetul 40.

A fost mutat un text relativ lung. Acest lucru este foarte neobișnuit și îngăduie următoarea presupunere: aceste versete au fost inserate ulterior. Ele erau scrise pe margine, iar următorul copist le insera de obicei în text, pentru că poate fuseseră uitate mai înainte. El hotăra unde erau inserate.

Această teză este întărită de o descoperire în Codex Vaticanus, unul dintre cele mai ample și mai importante codice din secolul al IV-lea. Acolo, aceste versete sunt într-adevăr marcate ca inserție:

Codex Vaticanus (secolul al IV-lea)
marchează 14:34-35 ca inserție care tulbură textul

2 puncte + liniuță marchează un bloc de text care tulbură

Triunghiurile roșii arată **golul** exact acolo unde textul original a fost întrerupt.

Sursa imaginii: Bibliothèque nationale de France

Îl citez în această privință pe Philip B. Payne, care a făcut cercetări de pionierat în acest domeniu: „*Șapte motive care reies din manuscrise și nouă motive care reies din cuvintele acestor versete mă conving pe mine și pe mulți alții că ele nu se aflau în epistola originală a lui Pavel, ci au fost adăugate mai târziu. Acum voi rezuma doar trei dintre ele.*”

În primul rând, sensul evident al acestor versete contrazice afirmațiile din acest capitol că «toți» au voie să învețe pe alții și să proorocească, precum și constatarea din capitolul 11:5 că femeile prorocesc.

În al doilea rând, în manuscrisele epistolelor lui Pavel nu există niciun alt pasaj care să fie nici pe departe atât de lung și care să stea (în manuscrise diferite) în două locuri diferite, atât de îndepărtate unul de altul, fără să existe pentru aceasta un motiv evident.

În al treilea rând, cea mai veche Biblie marchează aceste versete ca o adăugire ulterioară, neautentică.⁹⁰

90. Codex Vaticanus B, care este considerat pe scară largă cel mai demn de încredere manuscris grecesc al Noului Testament.

În primul rând, aceste versete contrazic multe alte afirmații din acest capitol.

Ca să evite contradicțiile, mulți spun că Pavel reduce la tăcere doar *flecăreala care deranjează* sau, cum s-a propus pentru prima dată în 1962⁹¹, doar *evaluarea* prorociilor. Dar aceste interpretări nu se potrivesc cu cerința fără restricții de a tăcea, care este repetată în acest pasaj de trei ori, cu tărie. Dacă versetul 34 interzice doar evaluarea prorociilor, atunci v. 34 îngăduie și vorbiri care sunt interzise în versetul 35. La urma urmei, a pune întrebări din dorința de a învăța ceva este cu totul altceva decât a evalua prorociile și rareori deranjează. Aceste interpretări duc la situația în care Pavel ar contrazice ce tocmai a scris.

În al doilea rând, în toate manuscrisele grecești „occidentale”, aceste versete urmează după versetul 40, dar în cele mai multe alte manuscrise urmează după versetul 33.

Iată faimosul Codex D „occidental” din secolul al VI-lea. Primul paragraf complet al acestei imagini este sfârșitul capitolului 14. Paragraful următor sunt versetele 34-35. Cu ultima secțiune începe capitolul 15.

Cele două locuri diferite în care stau versetele 34-35 sugerează că cineva le-a scris pe margine, iar copiiștii de mai târziu le-au inserat fie după versetul 33, fie după versetul 40. Permiteți-mi să explic:

Principiul de bază la stabilirea textului original al Sfintei Scripturi este: «Textul care explică cel mai bine apariția tuturor celorlalte texte este cel mai probabil textul original.»

Niciun manuscris al vreunei epistole a lui Pavel nu mută vreun bloc mare de text, fără vreun motiv vizibil, nici pe departe atât de mult, și niciun cititor din primele timpuri n-a criticat poziția acestui text.⁹² Dar era obișnuit ca scribii să copieze textul de pe margine în textul principal.

91. W. Klein, „The Church and the Prophets”, *ATR* 44 (1962) 8.

92. Ulrich Schmid, „Conceptualizing «Scribal» Performances: Reader’s Notes”, în *The Textual History of the Greek New Testament: Changing Views in Contemporary Research*, ed. Klaus Wachtel and Michael Holmes (Atlanta: SBL, 2011), 49-64, at 62, 50, 58: „Readers ... react[ed] to what they read by adding comments in the margin. . . . Unele dintre aceste note ar fi putut fi copiate în text de scribi care trebuiau să copieze un asemenea [manuscris] «înfrumusețat». . . . Înclinația scribilor, cel puțin din perspectiva celor vechi, pare să fi fost aceea de a prelua notele de pe margine în textul principal.”

Codex Vaticanus din secolul al patrulea conține, de pildă, 20 de locuri cu text vechi pe marginea textului Evangheliei după Matei. Toate, în afară de 3, se găsesc în textul principal al practic tuturor manuscriselor de mai târziu.

Grecii credeau cu tărie că femeile trebuie să tacă în adunările publice.⁹³ De aceea nu este de mirare că un cititor, cândva înainte de anul 200 d.Hr., a adăugat pe margine «înțelepciunea cunoscută sau obișnuită» pe care o exprimă aceste versete.

Singura explicație pentru cele două locuri în care stau aceste versete, care se potrivește cu obiceiurile cunoscute ale scribilor, este că cineva a scris mai întâi aceste două versete pe marginea unui manuscris, iar copiii de mai târziu le-au inserat fie după versetul 33, fie după versetul 40.

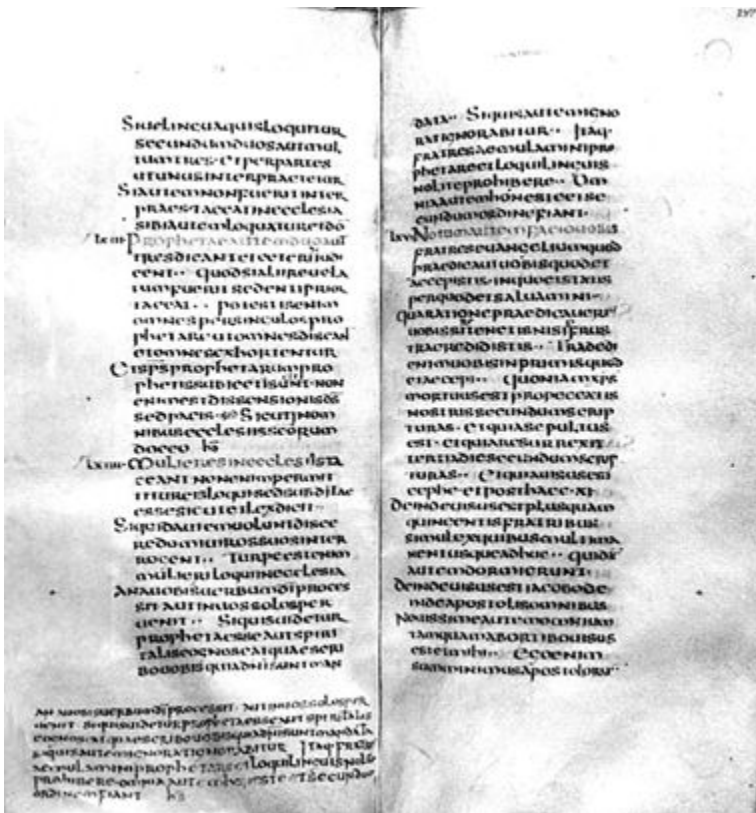
Bunul-simț cere să considerăm că ceva obișnuit – inserarea în textul principal a unui text de pe margine – este mai probabil decât ceva atât de neobișnuit, pentru care nu se cunoaște niciun alt caz – mutarea atât de departe a unui text atât de lung, fără vreun motiv evident.⁹⁴

În al treilea rând, cea mai veche Biblie a noastră, Codex Vaticanus, care este lăudat pe scară largă pentru acuratețea lui, marchează aceste versete, care le reduc pe femei la tăcere în biserică, drept o întrerupere neautentică, falsă.

Este adevărat totuși că versetele 34-35 apar undeva (adică după versetul 33 sau 40) în toate manuscrisele păstrate, ceea ce presupune o inserare extraordinară de timpurie. Dar nu numai Vaticanus le marchează ca neautentice. Episcopul Victor a pus să se scrie pe marginea de jos a lui Codex Fuldensis un text corectat, care omite aceste versete, iar textul neoccidental MS 88 le omite după versetul 33, dar le inserează după versetul 40, cu simboluri care arată că ar trebui să urmeze după versetul 33. Deoarece aceste versete nu apar în martorii textuali ai lui Victor pentru 1 Corinteni, afirmația lui Dan Wallace «că aceste versete apar în toți martorii textuali pentru 1 Corinteni» nu este adevărată (<https://bible.org/article/textual-problem-1-corinthians-1434-35>). Cercetătorii textului atribuie unor texte diferite din unul și același manuscris semne de manuscris diferite. 14:34-35 nu apare în toate textele care sunt deosebite prin aceste simboluri de manuscris separate. Nu este adevărat că textul din 14:34-35 este «susținut» de toate manuscrisele.

93. De ex. Plutarh, Aristofan, Aristotel, Sofocle, Democrit, Aelius Aristides și mulți rabini.

94. Aceasta se numește „probabilitate de transcriere”. Acesta este un caz unic. Motivul principal pentru care îl recunoaștem ca text de pe margine nu subminează credibilitatea niciunui alt text.

În *Codex Fuldensis* (originalul se află la Fulda), jos a fost scris textul fără versetele 34 și 35, ca o corectură sau o notă de subsol. Copistul avea, evident, la mijlocul secolului al VI-lea, un text fără aceste versete.

Scurtă digresiune: Codex Fuldensis

Codex Fuldensis (F) este un manuscris al Vulgatei care conține textul celor 23 de cărți canonice ale NT, precum și Diatessaronul și Epistola către laodiceeni. Este unul dintre cele mai vechi manuscrise date ale Noului Testament și singurul manuscris timpuriu al NT despre care se știe că a fost editat de un cărturar important, episcopul Victor de Capua. Este al doilea martor important al textului Vulgatei, cel mai important și cel mai vechi martor al textului complet al Diatessaronului. Codexul este o mărturie importantă,

dacă nu chiar cea mai importantă, în discuția despre autenticitatea textului din 1 Corinteni 14:34-35.

A fost scris între anii 541-546 la Capua, din porunca episcopului Victor. A fost, de asemenea, verificat și corectat de el personal. La sfârșitul Apocalipsei se află data de 2 mai 546, scrisă de mâna lui Victor însuși. Victor a verificat textul codexului a doua oară și de aceea există și o a doua dată – 12 aprilie 547.

Codex Fuldensis – Wikipedia, die freie Enzyklopädie

Pe baza premisei lui greșite, Wallace obiectează «că ele trebuie să se fi strecurat în text în stadiul cel mai timpuriu al transmiterii ... în documentul original». Că așa ceva este posibil se poate vedea din preluarea rapidă a verbului «a se supune» în Efeseni 5:22⁹⁵, ceea ce ar putea explica ușor adăugarea acestor versete 34-35 în toate manuscrisele păstrate, până departe în secolul al doilea.”

„Renumitul cărturar romano-catolic Joseph A. Fitzmyer⁹⁶ constată că «majoritatea interpreților de astăzi» ajung la concluzia că acest text [14:34-35] este o adăugire ulterioară. Cercetătoarea textului Kim Haines-Eitzen constată

95. Așa cum arată practic toate edițiile grecești, în cele mai timpurii manuscrise ale textului din Efeseni 5:22 nu există verbul „a se supune”. În comentariul lui Ieronim se spune că în manuscrisele grecești, în versetul 22, verbul „a se supune” din versetul 21 nu este repetat niciodată. În textul UBS se spune că este „aproape sigur” că „a se supune” a fost adăugat mai târziu. Primul manuscris în care apare undeva în versetul 22 o formă a verbului „a se supune”, Codex Sinaiticus, a fost scris în jurul anului 360 d.Hr. Dar după aceea, fiecare manuscris păstrat conține „a se supune”. Deoarece niciun manuscris de mai târziu nu a eliminat „a se supune”, nu este plauzibil ca „a se supune” să fi fost eliminat din toate manuscrisele cele mai timpurii. Pavel a scris de fapt: „Supuneți-vă unii altora în frica lui Hristos, voi, femeilor, bărbaților voștri ...”. Prin urmare, supunerea soției depinde, pentru verbul ei, de „supuneți-vă unii altora”. Pronumele reciproc cere o supunere reciprocă. Prin urmare, nu se poate referi la supunerea față de un superior. „A se supune” înseamnă aici mai degrabă „supunere în sensul unei cedări de bunăvoie, din dragoste”, BDAG 1042. În Coloseni 3:18 se spune că femeia trebuie să se supună „cum se cuvine în Domnul”. Motivul pe care îl dă Biblia pentru supunerea femeii nu este o ierarhie a sexelor instituită de Dumnezeu, ci „pentru ca să nu se vorbească de rău Cuvântul lui Dumnezeu” [Tit 2:5], adică a se purta astfel încât să nu încalce normele culturale. Cf. „pentru ca, chiar dacă unii dintre soții lor nu ascultă de Cuvânt, să fie câștigați fără cuvânt, prin purtarea soțiilor lor ... Soții se supun în același fel [propriilor soții], trăiesc într-o relație înțeleaptă unii cu alții, le recunosc ca pe un vas mai slab, feminin [BDAG 208, gynaikos, «feminin»], prețioși, și dați-le cinstea pe care o merită ca împreună a moștenitoare ale harului vieții, ca să nu fie împiedicate rugăciunile voastre” [1 Petru 3:1.7].

96. Joseph A. Fitzmyer, *First Corinthians*, AB (New Haven: Yale, 2008), 530

acest lucru pentru «aproape toți cărturarii de astăzi».⁹⁷ Gordon Fee, probabil cel mai renumit cercetător evanghelic al textului, argumentează că aceste versete nu se aflau în epistola lui Pavel, ci au fost adăugate pe marginea unui manuscris și au fost inserate de copiiști de mai târziu fie după versetul 33, fie după versetul 40.⁹⁸ Cartea mea *Men and Women One in Christ*, 226-227, numește cincizeci și cinci de studii care ajung la concluzia că 1 Corinteni 14:34-35 nu se afla în epistola originală a lui Pavel. La paginile 227-53 sunt aduse *șapte motive externe*, iar la paginile 253-65 *nouă motive interne* pentru faptul că textul nu provine de la Pavel, iar la paginile 265-67 se răspunde la obiecțiile împotriva ipotezei unei glose. Una peste alta, după părerea mea, situația dovezilor de critică textuală vorbește cu tărie pentru faptul că este vorba de o glosă, scrisă probabil de un cititor înainte de anul 197 d.Hr.”

6.2.8 Evaluare finală

Citez un alt autor, care a lucrat foarte intens la această temă, din cartea lui *Men and Women in Christ*:

„Unii cititori au poate impresia că eliminarea versetelor 34-35 este pur și simplu prea comodă. Lucrul acesta este de înțeles. *Suntem învățați, pe bună dreptate, să fim extrem de sceptici față de propunerile de a elimina din Biblie texte dificile.*

Este important să subliniem că aici nu avem de-a face cu argumente pentru neautenticitate care se întemeiază numai pe dovezi interne. Dacă problema acestor versete s-ar reduce la faptul că ele nu se potrivesc cu contextul lor, că ele conțin o greșeală evidentă cu privire la conținutul Vechiului Testament și că nu s-a găsit nicio soluție de interpretare care să le dea un sens mulțumitor, le-am lăsa în text, ne-am recunoaște limitele și am nădăjdui în lumină nouă în viitor.

Aici trebuie explicate și indiciile externe. Cum se face că aceste cuvinte se găsesc în manuscrise diferite în locuri diferite? Ceva a mers prost, dar ce anume? Așa cum am văzut, soluția cea mai probabilă pentru această caracteristică a dovezilor externe este că versetele 34-35 nu provin de la Pavel,

97. Kim Haines-Eitzen, *The Gendered Palimpsest: Women, Writing, and Representation in Early Christianity* (Oxford: Oxford University Press, 2012), 62

98. Gordon D. Fee, *The First Epistle to the Corinthians*, NICNT (Grand Rapids: Eerdmans, 1987), 699-708

ci dintr-un comentariu timpuriu de pe margine, care a fost preluat în textul principal.

Acest lucru este confirmat în plus de notele episcopului Victor din Codex Fuldensis, care arată că exista un text în care aceste două versete lipsesc cu totul. Iar dacă felul în care Payne vede dovezile din Codex Vaticanus este corect, aceasta este o confirmare în plus.

Dacă adunăm dovezile externe și interne, argumentele pentru respingerea acestor două versete sunt limpezi. A le elimina nu este o mutare ideologică; este vorba de a urma dovezile. În principiu, aceasta nu se deosebește de respingerea altor adăugiri (cum ar fi sfârșitul Evangheliei după Marcu, Ioan 5:3-4 și Faptele apostolilor 24:6-7), care au apărut în text, au fost preluate o vreme în Bibliile noastre și apoi au fost scoase, atunci când examinarea dovezilor disponibile a dus la concluzia că probabil nu erau totuși autentice.

Cel puțin, Bibliile noastre ar trebui să conțină o notă de subsol, cam în felul acesta: Indiciile din manuscrise arată că versetele 34 și 35 ar putea fi o adăugire ulterioară, care nu provine de la Pavel, și ar trebui de aceea omise. Mai bine ar fi ca versetele 34-35 să fie tipărite cu litere cursive sau puse într-o notă de subsol, împreună cu o explicație că felul discrepanțelor din manuscrise lasă să se înțeleagă că autenticitatea lor este îndoielnică. «*Legea Domnului este desăvârșită și înviorează sufletul*» (Psalmul 19:7). Nu propun aceasta aici ca un criteriu al autenticității. Dar dacă unii cititori s-au simțit vinovați că sufletele lor n-au primit prea multă învioreare din 1 Corinteni 14:34-35, poate că acum se pot împăca cu gândul că aceste versete poate că nu fac totuși parte din Biblie.”

Permiteți-mi să închei acest capitol astfel: cunoșteam această variantă deja când am scris cartea aceasta, dar nu am îndrăznit să pun sub semnul întrebării acest text. Acum însă faptele se prezintă în așa fel încât aproape că nu mai este posibil să înțelegem aceste două versete ca fiind Cuvântul inspirat al lui Dumnezeu.

Aceasta face o diferență izbitoare. De ce? Pentru că toate încercările de explicare (în afară de teza citatului) eșuează din cauză că este vorba de o poruncă absolută a tăcerii. În toate interpretările, încercările de explicare se izbesc de claritatea acestei cerințe. Care însă nu provine de la Pavel, ci

corespunde gândirii lumești. Ce tragic! Doar îi acuză pe cei care se angajează pentru femei de feminism și de adaptare la lume.

Să fie oare cu puțință ca vrăjmașul, potrivnicul și cel care încurcă totul, să fi reușit să strecoare în Biblie ceva care a avut urmări fatale pentru femeile Bisericii și pentru Biserica întregă în toate secolele?

Cum putem ieși dintr-o situație atât de tragică? Cât de gravă este, până astăzi, această presuposiție greșită? Aici trebuie să luăm definitiv o poziție clară și să privim faptele în față.

La încheierea acestui capitol, citiți textul din Corinteni fără versetele 34 și 35 și constatați cât de logic și plin de sens apare el astfel:

„Pentru că puteți să prorociți toți, unul după altul, ca toți să învețe și toți să fie mângâiați. Și duhurile prorocilor sunt supuse prorocilor. Căci Dumnezeu nu este un Dumnezeu al neorânduiei, ci al păcii, ca în toate adunările sfinților. Dacă crede cineva că este proroc sau om duhovnicesc, să recunoască faptul că ce vă scriu eu este o poruncă a Domnului. Iar dacă cineva nu știe, să nu știe. De aceea, frații mei, răvniți să prorociți și nu împiedicați vorbirea în limbi. Dar toate să se facă în chip cuviincios și cu rânduială.” [1 Corinteni 14:31-40, tradus după Biblia germană Elberfelder]

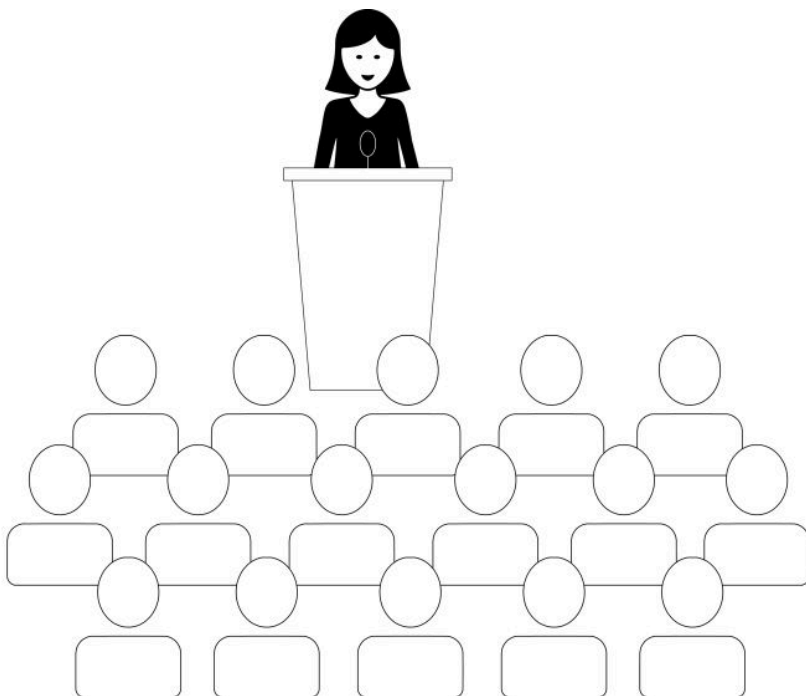
Nu a existat și nu există nicio poruncă a tăcerii pentru femei în adunările bisericii lui Isus! La aceasta se poate ajunge fără cunoștințe de greacă și fără teza citatului. Poate fi oare adevărat că apostolul, care avea multe femei drept colaboratoare, pe care le numește pe nume, pe care se bizuia, care au luptat împreună cu el pentru Evanghelie, le-ar fi interzis tocmai acestor femei să vorbească?

În încheiere întreb: cine are cel mai mare interes ca surorile să tacă? Ca trupul lui Hristos să amuțească pe jumătate? Ca femeile să nu-i completeze pe bărbați atunci când ne adunăm? Este șarpele cel vechi, potrivnicul și nimitorul, tatăl minciunii și ucigașul de la început. Numai vrăjmașia lui față de femeie poate fi motivul unei asemenea orbiri, pentru care bărbații din conducere și învățătură vor trebui să-și asume răspunderea.

Biserica ce le reduce pe femei la tăcere Îl va reduce la tăcere pe Duhul Sfânt.
Katharine C. Bushnell

Văd în Cuvântul lui Dumnezeu că Isus, zămislit de o femeie fără contribuția unui bărbat, nu le-a redus pe femei la tăcere, ci, dimpotrivă, le-a îndemnat să vorbească. Că a încuviințat ca o femeie să stea la picioarele Rabinului și să învețe, așa cum stătea Pavel la picioarele lui Gamaliel. Și că a îngăduit unei femei să-I facă o slujbă preoțească importantă și a primit de la ea ungerea pentru înmormântarea Sa. Femeile au fost ultimele la cruce și primele la mormânt. 5 din cele 7 „cuvinte de pe cruce” sunt mărturisite și transmise numai de femei (în afară de soldații romani), iar cele mai importante repere ale istoriei mântuirii au fost mărturisite numai de femei. Isus le-a întâlnit în mod intenționat pe femei după învierea Sa și le-a dat însărcinarea să le spună fraților Săi că a înviat. Ce putea face mai mult ca să lămurească o dată pentru totdeauna că egalitatea deplină a femeii în biserica răscumpărată a lui Dumnezeu este intenția originară și neschimbătoare?

Christian Beese

6.3 AU VOIE FEMEILE SĂ ÎNVEȚE PE ALȚII?

Când citiți Faptele apostolilor, după 18 capitole ajungeți la acest pasaj: „Și el (Apolo) a început să vorbească cu îndrăzneală în sinagogă. Dar când l-au auzit Priscila și Acuila (soț și soție), l-au luat la ei și i-au explicat mai exact calea lui Dumnezeu” (18:26). Calea lui Dumnezeu – aceasta este istoria mântuirii și centrul ei, Mesia. „A explica” poate fi înțeles ca „a învăța pe alții” sau „a instrui”.

Pavel îi îndeamnă pe *toți cei prezenți* la o adunare creștină: „Ce este de făcut atunci, fraților? Când vă adunați laolaltă, fiecare dintre voi are un psalm, are o *învățătură*, are o descoperire, are o limbă, are o tălmăcire; toate să se facă spre zidire.” (1 Corinteni 14:26). Aceasta este valabil pentru frați și surori (în greacă nu exista un cuvânt pentru „surori” în acest sens).

Oamenii (frați și surori) trebuie să-i instruiască pe alții, pentru ca și aceștia, la rândul lor, să-i poată instrui pe alții (2 Timotei 2:2). În acest sens, femeile în vârstă trebuie să fie „învățătoare ale binelui” (Tit 2:3). Locul și cadrul acestei instruirii nu sunt prescrise și nici limitate.

Isus vrea ca ucenicii și ucenicele să-i învețe pe alții: „Duceți-vă dar și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt, și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit!” (Matei 28:19-20)

Astăzi, în fiecare școală, inclusiv în cele creștine, există profesoare. La fiecare universitate, în fiecare domeniu, inclusiv teologia, există femei profesor universitar. Nenumărate cărți scrise de femei, cu un conținut didactic atât de natură seculară, cât și creștină, sunt citite de bărbați. Și nu în ultimul rând: o femeie a fost timp de 16 ani cancelar federal al Germaniei. Astăzi există multe femei în tot felul de funcții de conducere. Pentru mulți, încă prea puține, dar aceasta este o altă temă.

Motivul este, din perspectiva de astăzi, banal: femeile sunt la fel de capabile intelectual ca bărbații. Sau îi depășesc. Nu este nicio surpriză. Ele pot învăța pe alții și instrui la fel de bine, nu rareori mai bine decât bărbații.

Acum o sută de ani nu era încă așa. Femeile erau pe atunci la fel de înzestrate și de inteligente, dar într-o lume dominată de bărbați erau excluse de la studiile universitare și cu atât mai mult de la predare. M-aș putea ocupa de această temă istorică; eu însă mă uit la Biserică, la lumea bisericilor evanghelice și conservatoare.

Și la începutul acestui capitol încep cu o întrebare: După ce ați citit Biblia, în special Noul Testament, ați ajunge la concluzia că femeile nu au voie să-i învețe pe alții?

Probabil că nu. Ar trebui totuși să omiteți un scurt pasaj, și anume 1 Timotei 2:11-15. Tocmai acest singur text, și *niciun altul*, conține o asemenea îndrumare, pe care nu o putem trece cu vederea dacă Sfânta Scriptură este norma credinței și a vieții noastre. Aceeași întrebare am pus-o când a fost vorba despre tăcerea femeilor în serviciul divin. Am constatat în 1 Corinteni 14 că acest scurt paragraf, ca unică indicație, nu poate în niciun caz să reducă la tăcere jumătate din trupul lui Hristos atunci când se adună.

Tot așa este ciudat că mulți bărbați, conducători de biserici și prezbiteri le interzic femeilor să-i învețe pe alții. Aceasta este valabil pentru serviciul divin, dar și în afara adunărilor. Iar dacă li se permite, atunci doar să învețe femei sau copii. Gama aplicărilor este largă; aici am amintit o formă în care am crescut eu însumi.

Voi analiza singurul text biblic pe care se sprijină interdicția de a învăța pe alții. Menționez de la început că acest text este complex în limba originală și deloc lipsit de ambiguitate – aceasta este constatarea multor exegeți și cunosători ai limbilor originale. Poate el să aibă consecințe și restricții atât de ample pentru femeile creștine și, prin urmare, pentru trupul lui Hristos?

6.3.1 Textul din 1 Timotei 2:8-15

Vreau deci ca bărbații să se roage în orice loc, ridicând mâini sfinte, fără mânie și fără îndoieli.

Tot așa și femeile să se împodobească cu o înfățișare cuviincioasă, cu rușine și cumpătate, nu cu împletituri de păr, cu aur sau cu perle sau cu haine scumpe, ci – așa cum se cuvine femeilor care mărturisesc că sunt evlavioase – cu fapte bune. *Femeia să învețe în liniște, cu toată supunerea.*

Dar nu-i dau voie femeii să învețe pe alții, nici să stăpânească peste bărbat, ci să stea liniștită, căci Adam a fost întocmit întâi, apoi Eva; și nu Adam a fost amăgit, ci femeia a fost amăgită și a căzut în neascultare. Totuși ea va fi mântuită prin nașterea de copii, dacă rămân în credință, în dragoste și în sfințenie, cu cumpătare. (tradus după Biblia germană Elberfelder)

Înainte de a parcurge textul, sunt de folos câteva indicații generale și istorice.

6.3.2 Situația istorică din Efes

Prima epistolă către Timotei se adresează personal celui mai apropiat colaborator al lui Pavel, care se afla în acea vreme la Efes și slujea acolo bisericilor din case. De ce nu a scris direct bisericii, așa cum a făcut-o în Epistola către Efeseni pe care o cunoaștem, nu știm. Acea nu numai că a fost scrisă mai devreme, ci este și cu totul diferită. Lui Timotei, Pavel i se adresează cu multe indicații și avertismente. Scrie despre basme, despre șiruri nesfârșite de genealogii, despre învățători ai Legii, despre oameni fără cuget, despre duhuri înșelătoare, despre învățături ale dracilor, despre asceți, despre văduve, despre adversari ai cuvintelor sănătoase ale Domnului Isus Hristos și despre multe altele. În această epistolă este vorba de probleme concrete, care la Efes erau un pericol serios pentru biserică. La acestea se adăuga și ce apare în textul de mai sus: bărbații trebuiau opriți de la certuri și motivați să se roage, iar femeile trebuiau îndemnate la reținere.

Efesul era un creuzet al diferitelor religii, culte, vrăjitorii și magie. Luca relatează despre aceasta în Faptele apostolilor 19. În centru, cunoscută și venerată mult dincolo de granițele orașului, era Artemis din Efes, zeița (greacă), fiica lui Zeus și sora geamănă, întâi-născută, a lui Apollo. Acestei zeițe i se slujea cu mare entuziasm și cu mari cheltuieli. I s-a construit un templu care, ca cea mai mare clădire a vremii, era una dintre cele șapte minuni ale lumii antice. I se aduceau jertfe. În cinstea ei se țineau sărbători și procesiuni. Se credea că Artemis din Efes avea puterea de a crea viață nouă. Și de a o lua. Ea putea ajuta la naștere și putea alina durerea. Era ocrotitoarea fecioarelor, atât a celor de parte bărbătească, cât și a celor de parte femeiască.⁹⁹ Romanii o numeau și Diana.

99. Vezi în acest sens: Paulus an die Epheser, Nacherzählt, Erklärt, für heute (Epistola lui Pavel către Efeseni – repovestit, explicat, pentru azi), Hans-Jörg Ronsdorf

În această metropolă a Antichității, cultul Artemisei era prezent în aproape toate domeniile vieții private și publice și avea o influență pe care astăzi abia ne-o putem imagina.

Cu toate acestea, Pavel a putut lucra acolo trei ani și a putut evangheliza întreaga provincie romană Asia. Luaseră naștere un mare număr de biserici în case. Dar în acest mediu ele erau confruntate și cu acesta și cu alte culte. *Cei care veniseră la credință nu-și puteau scutura trecutul cu o simplă apăsare de buton.* Este posibil ca basmele și miturile despre care vorbește Pavel să se fi referit și la cultul Artemisei și la lumea de gânduri și învățături legată de el, chiar dacă el nu-l numește explicit. Sincretismul, adică combinarea și amestecarea credinței creștine cu cultele idolești și cu practicile și învățăturile lor, nu era ceva neobișnuit, iar formele lui erau când mai vizibile, când mai puțin vizibile. Astfel, zeița Artemis a fost pusă în legătură și cu Eva. Irineu a pus învățăturile false din Efes în legătură cu gnoza, cel puțin cu precursorii ei. Tertulian a înțeles miturile și genealogiile nesfârșite în acest sens. Pe lângă referințele iudaice, acestea pot avea de-a face și cu gnoza și cu nenumărații ei eoni și cu succesiunea, respectiv apariția lor. Gnoza „creștină” timpurie a amestecat Tora și aspecte ale iudaismului cu diferite culte grecești și romane, care la rândul lor se hrăneau din religiile Orientului Apropiat. *Irineu scrie că gnosticii interpretau și repovesteau în felul lor istoria creației și căderea în păcat. Eva era puterea feminină, spirituală, care a suflat viață în sufletul lui Adam. În alte variante ale creației, Eva avea prioritate și întâietate față de Adam. Cultul Artemisei din Efes era dominat de femei. Eva avea un statut deosebit, pentru că a căutat cunoașterea prin care omul este mântuit (gnoza). Pavel își încheie epistola cu un avertisment împotriva „științei cu nume mincinos” (gnoza), pe care unii au mărturisit-o și s-au abătut de la credință (6:20-21).*

Cercetările istorice despre Efes continuă. Este, așa cum am descoperit eu însumi, o temă complexă. Dar indiferent dacă acceptăm sau nu această reconstituire, este greu de susținut că fundalul Artemisei nu face nicio diferență pentru interpretarea textului din 1 Timotei 2:8-15, așa cum vor să ne convingă mulți susținători ai ierarhiei, care apără o interdicție generală a femeilor de a învăța pe alții. *Într-un fel sau altul, acest fundal trebuie luat în seamă pentru înțelegerea pasajului.*

6.3.3 Cadrul

Traducerile Bibliei au titluri precum „*Purtarea cuvenită în serviciul divin*”. Ar fi atunci interdicția de a învăța pe alții valabilă doar în serviciul divin, dar nu și în alte ocazii? Însă Pavel pare tocmai să nu se refere la serviciul divin, ci mai degrabă să li se adreseze în general bărbaților și femeilor, oriunde s-ar afla și s-ar întâlni. Pare să fie vorba și de situația soților în casă. „Nu există nimic în 1 Timotei 2:1-8 care să restrângă contextul la un «serviciu divin public», fără a lua în considerare că serviciile divine aveau loc în sfera casei, nu într-un loc public. Prin urmare, nu este limpede că restul capitolului dă îndrumări pentru comportarea în adunările pentru închinare sau într-un cadru public; iar conținutul restului pasajului se potrivește greu în contextul unui «serviciu divin public», mai ales trimiterea la nașterea unui copil.”¹⁰⁰

„Pavel ar putea vorbi despre o femeie care învață un grup de bărbați sau despre femei care învață grupuri de bărbați, dar nu este normal să vorbești despre o femeie care învață «un bărbat» într-o adunare. Folosirea singularului semnalează mai degrabă o interacțiune privată între o femeie și un bărbat. În cultura greco-romană, interacțiunile private între o femeie și un bărbat aveau loc cel mai probabil între membrii familiei, iar în pasaj sunt multe lucruri care indică un context casnic.”

La aceasta se adaugă: nu este o epistolă către o biserică, ci o scrisoare personală, care are la bază cunoștințe pe care nu le putem reconstitui în proporție de 100%. Acest fapt trebuie cel puțin luat în considerare.

În principiu, se poate deduce de aici că nu este vorba de îndrumări pentru adunarea bisericii, chiar dacă lecțiile etice sunt, desigur, valabile în orice împrejurare.

6.3.4 Rugăciunea în orice loc, mânia și podoabele

Vreau deci ca bărbații să se roage în orice loc, ridicând mâini sfinte, fără mânie și fără îndoieli.

100. Cynthia Westfall, *Paul and Gender: Reclaiming the Apostle's Vision for Men and Women in Christ*, 2015, 291

Tot așa și femeile să se împodobească cu o înfățișare cuviincioasă, cu rușine și cumpătate, nu cu împletituri de păr, cu aur sau cu perle sau cu haine scumpe, ci – așa cum se cuvine femeilor care mărturisesc că sunt evlavioase – cu fapte bune.

Textul dinainte, versetele 1-7, este fundalul în fața căruia aceste cuvinte apar în adevărata lor lumină: Pavel declară rugăciunea pentru toți oamenii drept unul dintre cele mai importante conținuturi ale vieții creștine. Aceasta este, pentru creștini, influența importantă, indirectă și binecuvântată asupra lumii. *Ea sprijină și promovează cel mai mare vis al lui Dumnezeu: toți oamenii să fie mântuiți.*

Astfel, acest text pune în centru rugăciunea, care face parte din misiunea lui Dumnezeu de a mântui lumea. Pentru aceasta arde Pavel și vrea să aprindă (din nou) acest foc la efeseni, prin faptul că ei se roagă! Bărbații trebuie să lase în urmă mânia și îndoielile. Să nu se lase abătuți de la rugăciune. Pavel li se adresează aici bărbaților (și femeilor) și subliniază pentru amândoi o purtare care face să înainteze Evanghelia, nu o oprește. Bărbații și femeile trebuie să renunțe la vechiul lor mod de viață stereotip. Bărbații plini de testosteron vor să se întreacă, să discute și să aibă dreptate. Femeile vor să se împodobească și pun mare preț pe cele exterioare. Dar acestea nu trebuie să le mai determine viața.

Dacă aici este vorba de rugăciunea în public, se pune întrebarea dacă Pavel vrea ca

1. bărbații să se roage într-un anumit fel (v. 8) și 2. femeile „tot așa” (v. 9) să se îmbrace într-un anumit fel,

sau ca

1. bărbații să se roage într-un anumit fel și 2. „tot așa” femeile să se roage, și anume într-un anumit fel, care se referă la îmbrăcăminte.

Potrivit specialiștilor, ambele interpretări și traduceri sunt posibile din punct de vedere gramatical. *Este deci încurajarea lui Pavel la rugăciune (2:1) gândită doar pentru bărbați? Nu. Ei nu se roagă cu mai mare șansă de a fi ascultați și nici nu au mai multă credință decât femeile. Pavel vrea pur și simplu ca întreaga biserică să se roage. Bărbații și femeile trebuie să se roage oriunde se ivește prilejul, în orice loc, pentru ca visul veșnic al lui Dumnezeu să devină realitate. Bărbații fără mânie, iar femeile cu bună-cuviință și decență.*

„Tot așa și femeile” este ca un semn de egalitate și se referă la rugăciune. Astfel, rugăciunea în public, înaintea bărbaților sau în prezența lor, este permisă – mai corect spus: poruncită.

Înfățișarea femeilor are de-a face cu situația specială din Efes. În mediul cultului Artemisei, femeile, mai ales cele bogate, care își permiteau acest lucru, se împodobeau costisitor și bătător la ochi. În casa lui Dumnezeu nu mai trebuia să fie așa. Aici ieși în evidență prin fapte bune. Era important să te distanțezi consecvent de acest cult idolesc, și anume în toate privințele. Desigur, o femeie are voie să se împodobească, dar nimic nu trebuia să reflecte acest cult idolesc.

A transpune strict și literal în vremea noastră interdicția podoabelor și a coafurilor nu o fac probabil nici cei care pornesc de la o interdicție a femeilor de a învăța pe alții. Nici bărbații care se roagă cu voce tare nu își vor ridica toți mâinile. Ridicarea mâinilor deschise, în așteptare și gata să primească, este o atitudine ușor de recunoscut pentru mijlocire, în așteptarea a ceva de la Dumnezeu. Dar nici din aceasta nu se poate face o regulă. Împreunarea mâinilor, la noi o atitudine de rugăciune răspândită, nu este greșită și este percepută și la noi drept rugăciune.

6.3.5 A învăța în liniște și supunere

Femeia să învețe în liniște, cu toată supunerea.

Aceasta este singura propoziție din întregul pasaj la modul imperativ. Puține femei aveau educație. *Faptul că Pavel le prețuiește aici, ca să zicem așa, pe toate femeile ca persoane care învață este de-a dreptul revoluționar.* Educația nu era accesibilă celor mai multe femei, nici dorită, nici sprijinită. Era treaba bărbaților. În aceste condiții, cuvântul lui Pavel capătă un alt sunet. Mai mult: ar putea fi cheia pentru a înțelege corect interdicția de a învăța pe alții.

Nu este exclus ca Pavel să se gândească aici doar la o anumită femeie, care crea probleme în biserica din Efes, deoarece „femeie” este la singular. Uneori Pavel numește persoanele care fac probleme. Alteori nu le numește. Dacă este vorba de o femeie concretă, *atunci o asemenea îndrumare poate fi aplicată astăzi doar femeilor care se poartă ca femeia respectivă.*

Supunerea este de obicei întemeiată pe ordinea creației. Dar, așa cum voi arăta mai jos, nu despre aceasta este vorba. *Aici este vorba de o atitudine de supunere, ca opusul rebeliunii. Poți învăța doar dacă ești deschis să primești, dacă primești cu dorința de a învăța adevărul Evangheliei și lepezi vechile moduri de gândire și învățăturile cu basme.* Aceasta se întâmplă doar în liniște. Nu este vorba de tăcere, ci de o atitudine de învățare, în care întrebările sunt permise și ajută la înaintare. Dar nu ca o încercare de împotrivire, de combatere sau de opoziție. Aceasta era o problemă concretă în Efes – *nu o problemă generală a femeilor*, ca și cum toate femeile, fără excepție, ar fi alcătuite așa și ar avea nevoie să urmeze această îndrumare a lui Pavel. Ca s-o spun limpede: în acest context este vorba de supunerea față de învățătura apostolilor și a Evangheliei, nu de supunerea față de un bărbat.

6.3.6 A nu învăța pe alții și a nu stăpâni peste bărbat

Dar nu-i dau voie femeii să învețe pe alții, nici să stăpânească peste bărbat, ci să stea liniștită.

Acest verset este un punct fierbinte, la care creștinii se despart în două tabere. Una vede aici o interdicție generală a femeilor de a învăța pe alții, cealaltă pornește de la o situație specială, problematică, din Efes. Să luăm oare cuvântul pur și simplu așa cum stă scris în germană sau într-o limbă modernă și să-l respectăm?

Fiind cel mai apropiat colaborator al lui Pavel, Timotei ar fi cunoscut o eventuală interdicție generală a femeilor de a învăța pe alții. Ar fi ciudat să i se amintească aici de ea, după mulți ani de colaborare. Aceasta vorbește mai degrabă pentru o situație deosebită în Efes.

Cuvintele care urmează despre Eva și Adam sunt considerate temeiul unei interdicții de a învăța pe alții. Motivul ar fi atunci o ierarhie a creației. Dacă o femeie învață un bărbat, aceasta ar însemna că stăpânește peste el. Oricât de smerit ar învăța o femeie, poate chiar cu capul acoperit, ar fi interzis, pentru că ar fi stăpânire. Oare chiar aceasta se vrea spus?

6.3.7 A învăța pe alții înseamnă a stăpâni?

Întrebarea mea de principiu a fost întotdeauna: de ce este legat *a învăța pe alții* de *stăpânire* sau de autoritate? Cunoașteți undeva în Noul Testament această legătură? Cunoașteți o întâmplare în care a învăța pe alții este numit în același timp a stăpâni? Ca acțiune dăunătoare? Sau chiar ca o combinație pozitivă? Nu este oare învățarea altora o slujire pentru alții, în care te așezi sub cei care învață și ascultă?

Învățătura și a învăța pe alții sunt o temă a epistolei: de 15 ori apar învățătura și a învăța pe alții, de două ori mai des decât în oricare altă epistolă. A învăța pe alții nu pare să fie pur și simplu a predica, ci are cu adevărat un caracter puternic, mai obligatoriu. A învăța învățătura sănătoasă înseamnă apărare și respingere a atacurilor, înseamnă vindecare și zidire a bisericii. Dar este aceasta stăpânire? Sau exercitarea autorității?

„În 1 Timotei 4:11 – deci în aceeași epistolă – Pavel folosește expresia «Poruncește și învață aceste lucruri». Pentru «a porunci» stă în greacă cuvântul *parangello*, care apare și în 1 Timotei 5:7 și 6:17. El înseamnă «a dispune, a îndemna, a porunci». În 1 Timotei 4:11 este folosit în legătură cu «a învăța». Această legătură există și în 1 Timotei 2:12, dar cu un alt cuvânt pentru «a stăpâni». Prin urmare, sensul nu coincide neapărat cu 1 Timotei 4:11.”¹⁰¹

Noțiunea de „autoritate de învățătură”¹⁰² există în spațiul bisericesc. Întrebarea este cine are autoritatea de a face o afirmație doctrinară care este obligatorie pentru alții și căreia nu i se poate contrazice. În chestiuni de credință nu există arbitrar. Dar oare la aceasta s-a putut gândi Pavel aici?

101. Wunderli, 37

102. Magisteriul bisericesc (*magisterium ecclesiae*) desemnează în biserici autoritatea de învățătură exercitată de anumiți slujitori și de anumite instanțe bisericești. Magisteriul bisericesc s-a dezvoltat în istoria Bisericii în legătură cu slujba de episcop, mai ales cu apariția episcopatului monarhic. Rezultatul acestei dezvoltări a fost primatul papei în creștinătatea apuseană, care s-a accentuat mai întâi în sensul unui *ius appellationis* și mai târziu prin dogma infailibilității de la Primul Conciliu Vatican. Drept temei al învățăturii bisericești sunt considerate Scriptura și Tradiția. În contrast cu aceasta, Martin Luther a formulat în 1523 „că o adunare sau o comunitate creștină are dreptul și puterea de a judeca orice învățătură și de a chema, a numi și a destitui învățători”. Unicul etalon ar fi aici Biblia. În cursul consolidării Reformei, judecarea învățăturii a fost ridicată la nivelul bisericilor regionale, iar alături de Biblie au apărut, ca norme secundare, scrierile confesionale. (Wikipedia)

Corectitudinea unei învățături nu depinde niciodată de genul celui care învață. Are un bărbat, doar pentru că este bărbat, o autoritate de învățatură? În învățatură este vorba de conținut, de adevăr, nu de o chestiune de gen.

Apolo era puternic în Scripturi (Faptele apostolilor 18:24), pentru că avea în mod evident un dar deosebit de a învăța pe alții.

A învăța pe alții cu autoritate nu înseamnă a stăpâni. Pentru aceasta ar trebui să găsim un alt cuvânt.

6.3.8 Ce înseamnă „a stăpâni”?

Cuvântul pentru „a stăpâni” nu este cuvântul obișnuit pentru „a exercita autoritate”: *el apare o singură dată, în acest loc*. De aceea sunt cu atât mai precaut să accept acest verset ca unic temei pentru o interdicție a femeilor de a învăța pe alții.

„Cuvântul pentru «a stăpâni» («authentēin») este folosit numai în acest loc din Noul Testament.¹⁰³ Substantivul corespunzător, «stăpânitor», înseamnă la origine «ucigaș»¹⁰⁴, mai exact «sinucigaș» sau «ucigaș al propriei familii»¹⁰⁵. Mai târziu, în limba vorbită, a căpătat sensul de «stăpân», «dominator», «autocrat»¹⁰⁶ //¹⁰⁷.

Felul de a *stăpâni* despre care este vorba aici nu este ceva pozitiv și de dorit. Dacă îl privim totuși pozitiv, atunci bărbații trebuie să stăpânească prin faptul că îi învață pe alții, iar femeile nu. Aceasta ar fi concluzia acestei

103. Ca hapax legomenon, cuvântul nu este discutat nici măcar în Theologisches Wörterbuch al lui Kittel. El se găsește însă la mulți mari autori clasici de limbă greacă, cf. N. J. Hommes. „Let Women be Silent in Church”. Calvin Theological Journal 4 (1969) 5-22, aici p. 18 și literatura indicată acolo; un bun rezumat al contribuției lui Hommes în New Testament Abstracts 13 (1969) 365.

104. C. D. Osburn. „Authenteo (1Timothy 2: 12)”. Restoration Quarterly 25 (1982) 1-12.

105. N. J. Hommes. „Let Women be Silent in Church”. op. cit. p. 18.

106. Ibidem. Walter Lock. A Critical and Exegetical Commentary on The Pastoral Epistles (I & II Timothy and Titus). International Critical Commentary. T. & T. Clark: Edinburgh, 1936. P. 32 indică drept sens al lui «authentēin» în greaca populară «despotes» (= «despot») și ca traducere în engleză: „a self-actor”, „to lord it over” ș.a. Sir Robert Falconer. „1 Timothy 2 14,15: Interpretative Notes”. Journal of Biblical Literature 60 (1941) 375-379, aici p. 375 traduce asemănător: „a master, an autocrat”. Joseph H. Thayer. Greek-English Lexicon of the New Testament. Baker Book House: Grand Rapids (MI), 1977. P. 84 (nr. 830) indică drept sens al lui «authentēo»: „one who with his own hand kills either others or himself”, „one who does a thing himself, the author”, „one who acts on his own authority, autocratic”, cu același sens ca «autokrator», „an absolute master”.

107. Schirmacher, 122

dogme, în care bărbatul se află în autoritate deasupra femeii. Când bărbatul îi învață pe alții, el stăpânește peste femeie și peste toți cei care ascultă și învață.

Slujirea conducătorilor, a liderilor sau a prezbiterilor în biserică, din care face parte și învățarea altora, nu este numită niciodată „stăpânire”.

Asemănător judecă Marilyn Smith și Ingrid Kern: „Un alt punct din acest pasaj al epistolei către Timotei este folosirea cuvântului *authentēin*, care a fost tradus prin «a exercita autoritate». Asupra conținutului de sens al lui *authentēin* nu există un acord, dar un lucru este sigur: dacă Pavel ar fi avut de gând să le interzică femeilor orice exercitare a autorității, în sensul obișnuit al acestui cuvânt, ar fi folosit cu mare probabilitate cuvântul obișnuit pentru aceasta, *exousia*. În loc de aceasta, Pavel folosește un cuvânt cu totul diferit, care nu apare în niciun alt loc din Noul Testament, pentru a arăta că se gândește aici la un fel cu totul diferit de autoritate. Istoricul Iosif Flaviu folosește *authentēin* pentru a-l descrie pe Antipa, fiul lui Irod, care a fost acuzat de uciderea celor doi frați ai săi și de tentativa de a-și ucide tatăl (...) Prin urmare, *authentēin* înseamnă cam «a stăpâni» sau «a exercita o putere absolută» asupra unor persoane, cu intenția de a le distruge.”¹⁰⁸

În acest context nu este vorba de două lucruri separate unul de altul – ele țin aici împreună, se condiționează și se adună într-un mod negativ: *a învăța pe alții și a stăpâni*. Având în vedere situația istorică și religioasă din Efes, este vorba de a învăța pe alții într-un mod dominator. Într-un mod negativ, dominant, până la unul abuziv, așa cum se întâmpla din partea femeilor din mediul Artemisei. Strict vorbind, poate fi chiar vorba de o situație ca în cultul Artemisei, în care era vorba de fertilitate și de dăruirea vieții. O dominare a bărbaților pe plan sexual. Oricât de străin ar suna, acesta era mediul în care Pavel scrie Prima epistolă către Timotei. Atunci această propoziție ar suna așa: Nu-i dau voie unei femei să învețe pe alții (lucruri greșite) și să-l domine sexual pe bărbat.

Nu este vorba, așadar, de o interdicție de a învăța pe alții în public, înaintea bărbaților. Nici de faptul că soția nu ar avea voie să-și învețe vreodată soțul. Femeile aveau atunci o rămânere în urmă în ce privește educația, pentru că erau aproape excluse de la studiu și învățătură. Dar dacă o femeie era de mult timp ucenică a lui Isus, ea își va fi învățat neapărat soțul, care venise la credință mai târziu decât ea.

108. La Wunderli: Smith/Kern 2005, 98; Bauer 1988, 1240

În Efes era vorba poate de femei care, după modelul gnostic, învățau pe alții în mod arogant și dominator. Își revendicau autoritatea, și-o însușeau oarecum cu forța, ca să învețe pe alții. Mai rău: învățau învățături false. Nici aceste femei, nici învățăturile lor nu puteau fi tolerate. În casa lui Dumnezeu nu este loc pentru o asemenea purtare și pentru învățături false. *La fel nici dacă bărbații ar face-o*. Dar o anumită femeie sau un grup de femei erau problema în Efes. *Nu există niciun motiv ca toate femeile creștine să fie puse pe aceeași treaptă!* Trimiterea la femeia Izabela (Apocalipsa 2:20), care învăța pe alții în Tiatira, corespunde acestui model: problema de acolo nu era că învăța pe alții ca femeie, ci că învăța lucruri greșite.

În acest context, a stăpâni nu poate fi explicat ca „conducere” sau „autoritate” spirituală. Adică cu funcția de conducere sau de păstor într-o biserică. Isus și Pavel nu ar fi înțeles aceasta drept stăpânire. Felul creștin de a stăpâni este a sluji. Și a nu fi cel dintâi, ci cel din urmă (Marcu 10:42-45). O atitudine posibilă atunci când mergi înaintea altora ca un conducător. Petru le amintește păstorilor că stăpânirea nu are nimic în comun cu slujba de păstor:

„Păstoriți turma lui Dumnezeu care este la voi, purtând grijă de ea nu de silă, ci de bunăvoie, nici pentru un câștig mârșav, ci cu toată inima, și nu ca și cum ați stăpâni peste cei ce v-au căzut la împărțeală, ci făcându-vă pilde turmei.” 1 Petru 5:2-3

A sta liniștită nu înseamnă a ține gura închisă pentru că trebuie să taci, ci o anumită purtare, și anume: „a rămâne în pace”, „a rămâne liniștit” sau „a păstra ordinea”.¹⁰⁹ În procesul învățării și al ascultării unii de alții, această purtare este regula pentru femeile în cauză, dar ar fi la fel și pentru bărbați, dacă ar crea aceleași probleme.

A sta liniștit și atent la picioarele lui Isus, ca Maria, este atitudinea ideală de învățare, pentru a-L asculta pe Învățătorul tuturor învățătorilor.

6.3.9 Adam și Eva în Efes

... căci Adam a fost întocmit întâi, apoi Eva; și nu Adam a fost amăgit, ci femeia a fost amăgită și a căzut în neascultare.

109. Cf. ExWNT, vol. II, p. 311

Prin aceste cuvinte, Pavel pare să întemeieze de ce o femeie nu are voie să învețe pe alții în public. Căci „a învăța pe alții” nu este supunere, ci stăpânire. Așa am auzit adesea. Și eu însumi am înțeles întotdeauna așa. Totuși, ca s-o spun deschis, cu câteva îndoieli în minte. Se poate oare ca o succesiune în timp, cu o diferență de câteva ore (dacă credem în zile ale creației de 24 de ore), să aibă o asemenea însemnătate? Adam și Eva sunt ca niște gemeni, întocmiți la scurt timp unul după altul. Ar trebui oare acest scurt răstimp să stabilească o asemenea interdicție de a învăța pe alții pentru toate femeile? Și este oare pedeapsa lui Dumnezeu faptul că femeile nu au voie să învețe pe alții, pentru că Eva a fost amăgită? Nicio femeie, de la Eden încoace, nu are voie de aceea să învețe pe alții? Chiar dacă ar fi înzestrată pentru aceasta?

Cel puțin creștinii dintre iudei aveau Septuaginta și/sau Tora. Aceasta era Biblia creștinilor înainte să existe canonul Noului Testament. Pavel repetă acum ceva ce oricine putea citi. *De ce amintește Pavel ceva atât de cunoscut și de limpede? Că Adam a fost creat întâi și că Eva a fost ispitită.*

La aceasta se adaugă că Pavel, dacă înțelegem textul așa cum tocmai am amintit, s-ar contrazice într-un fel. În Romani 5, de la versetul 12, el îl descrie pe Adam, care a adus păcatul în lume și astfel devine, *ca cel dintâi*, capul familiei sale, al comunității mondiale a tuturor oamenilor care se nasc în păcat. Adam este responsabil. Răspunsul și mântuirea lui Dumnezeu este un nou cap, care ne „adoptă” în comunitatea Sa: Isus Hristos.

Aici, în 1 Timotei, s-ar putea crede că Pavel o face pe Eva capul responsabil. Trebuie să existe un motiv deosebit pentru care o spune aici așa. Și, așa cum am remarcat mai sus, circulau versiuni proto-gnostice ale creației, care susțineau contrariul. Eva ar fi fost creată întâi și Adam ar fi fost ispitit întâi. În mediul Artemisei, femeile erau, în acest cult influent, mai importante decât bărbații. Aceasta ar putea fi justificarea pentru ca o femeie sau câteva femei să învețe pe alții în mod dominant, să se răzvrătească împotriva învățaturii lui Hristos și s-o contrazică.

Trimiterea la Adam și Eva este poate și o trimitere pozitivă. Nu la slăbiciunea Evei sau la superioritatea lui Adam, ci la necesitatea educației, a studiului și a supunerii față de Dumnezeu. Eva a fost înșelată, poate pentru că nu fusese învățată îndeajuns. Adam, în schimb, a păcătuit conștient, nesupunându-se poruncii directe a lui Dumnezeu. „Să nu mai lăsăm să zacă împrăștiate alte

proiectile neexplodate și mine, cu care oamenii se lasă derutați. Să citim acest text așa cum, după părerea mea, a fost gândit: ca o posibilitate de a zidi Biserica lui Dumnezeu, pe bărbați și pe femei deopotrivă. Așa cum lui Pavel i-a stat la inimă să aplice aceasta într-o anumită situație, tot așa trebuie să ne gândim cu grijă și să ne rugăm încotro ne duc propria noastră cultură, propriile prejudecăți și propria indignare. Trebuie să facem tot ce ne stă în putință ca să nu ne conformăm vreunui dintre diferitele stereotipuri pe care le oferă lumea, ci mesajului vindecător, eliberator și plin de iubire de oameni al Evangheliei lui Isus.”¹¹⁰

6.3.10 Acum nu-i dau voie

„Acum nu-i dau voie” nu este o interdicție permanentă sau universală pentru femeile care conduc și îi învață pe alții (v. 12). Philip Payne și alții au argumentat că „Nu-i dau voie femeii să învețe pe alții” nu este cea mai bună traducere a textului grecesc. „Acum nu-i dau voie” este o traducere mai bună. „Acum nu-i dau voie” indică o îndrumare prezentă și specifică pentru o problemă anume și limitată în timp din Efes (nu o interdicție permanentă sau universală pentru femei de a învăța pe alții). Diferiți cercetători au arătat că folosirea de către Pavel a indicativului activ epitrepō cu negația ouk („Nu-i dau voie ...”) indică puternic o îndrumare specifică pentru o anumită situație. În marea majoritate a cazurilor în care epitrepō este folosit în Noul Testament, și de fiecare dată în Vechiul Testament grecesc, indicația se referă la „un anumit timp sau doar o durată scurtă sau limitată.”¹¹¹ Prin urmare, dacă femeia anume sau grupul de femei ar fi înțeles, primit și învățat învățătura, această interdicție de a învăța pe alții ar fi fost ridicată în mod logic.

Nu se poate repeta îndeajuns: nu este o interdicție universală a femeilor de a învăța pe alții pe baza unei ordini a creației a primilor doi oameni. Aceasta nu este învățătura lui Pavel. Nu este o îndrumare pentru toate bisericile lumii, din toate timpurile, ci este adresată unei situații speciale din Efes. Nu este o interdicție a femeilor de a învăța pe alții, ci o poruncă privitoare la atitudine. Aceste femei

110. Wright, N. T., p. 27, Paul for Everyone: The Pastoral Letters, London, 2003

111. Hill, Graham Joseph, p. 63-64, Holding Up Half the Sky: A Biblical Case for Women Leading and Teaching in the Church

nu trebuie să-i învețe pe alții în mod dominant, ci să învețe ele însele cu smerenie.

6.3.11 Mântuire prin nașterea de copii?

Totuși ea va fi mântuită prin nașterea de copii, dacă rămân în credință, în dragoste și în sfințenie, cu cumpătare.

Sunt legături ciudate, dacă nu cunoști fundalul istoric. Ce legătură are învățarea altora și învățarea proprie cu nașterea? Mi s-a spus de mai multe ori că mulți creștini citesc Biblia, dar pur și simplu nu au cum să cunoască aceste fundaluri antice. Oare nu S-a îngrijit Dumnezeu ca acest text să poată fi înțeles fără toate cunoștințele de fundal?

Am primit o minte luminată. Duhul Sfânt este învățătorul nostru. Astăzi avem posibilitatea să avem pe ecran, în câteva secunde, multe rezultate ale cercetărilor. Avem nenumărate studii despre aceste texte. Cercetări în limbile originale asupra oricărei posibilități imaginabile. Laolaltă, deja aproape prea multe ca să mai poți păstra o imagine de ansamblu. Fiecare învățător trebuie să cerceteze asemenea întrebări.

În orice caz, fiecare cititor al Bibliei ar trebui să se ocupe de fundalul textului. Cu mijloacele și posibilitățile pe care le găsește. La școală se învață și se exersează lucrul cu textele și întrebările pe care li le punem. Astfel pot vorbi doar pentru vremea noastră, când citim Biblia, și nu scutesc pe nimeni de datoria de a-și face ceva mai multe gânduri asupra textului, dincolo de o înțelegere literală. Și de a-L ruga stăruitor pe Dumnezeu să dăruiască limpezime și puterea de a asculta. Nu ar trebui să depindă de noi, de superficialitatea mea, de teama de descoperiri noi, de comoditate sau de prea puțină reflecție asupra textului.

În Efes, femeile însărcinate se încredințau la naștere zeiței Artemis. Aceasta era puternică să facă nașterea să reușească. Dar aceasta era atât de greșit, la fel ca basmul că Eva a fost creată întâi și Adam a fost ademenit întâi. Singura salvare la naștere, care este adesea primejdioasă pentru viață și dureroasă, o poate dăruia Dumnezeu. Numai El este Mântuitorul și Ajutorul nostru. Astfel, Pavel vrea să spună că trebuie să scuturăm în sfârșit toate aceste basme, mituri și

așteptări înfricoșătoare, să le aruncăm peste bord și să ne încredințăm în toate singurului Dumnezeu Mântuitor.

Pentru acest verset dificil citez o altă explicație posibilă: „O altă problemă aparentă apare la «mântuirea prin nașterea de copii». Să fi învățat Pavel că femeile sunt mântuite dacă nasc copii?! Această învățătură este cu neputință de imaginat! Ea ar contrazice întreaga lui învățătură și de aceea pur și simplu nu poate fi aceasta ce se vrea spus aici. Mai degrabă, Pavel se referă aici la Geneza 3:15, și anume la faptul că urmașul femeii aduce mântuirea. Întrucât învățătoarele mincinoase pe care Pavel le mustră aici credeau că mântuirea vine nemijlocit prin femei, Pavel lămurește că mântuirea vine într-adevăr prin femei, dar în realitate prin urmașul născut dintr-o femeie, Hristos (în timp ce gnosticii considerau trupescul – și prin urmare și nașterea de copii – ceva primitiv și depășit).”¹¹²

6.3.12 1 Timotei astăzi

„Întrebarea pentru noi, credincioșii de astăzi, nu este cum îi putem constrânge pe bărbații și femeile secolului al XXI-lea să intre în idealurile greco-romane de masculinitate și feminitate. *Întrebarea pentru noi este cum putem fi oameni ai rugăciunii într-o atitudine de sfințenie.* Cum să dovedim aceasta ca oameni de astăzi? Propun ca evitarea mâniei și a dezbinării să fie considerată universală, așa că poate ar trebui să începem cu aceasta. O altă întrebare este cum demonstrăm noi, ca oameni care «mărturisesc că sunt evlavioși», acest lucru prin fapte bune. Ce fel de fapte bune ar fi acestea în contextul nostru de astăzi?

Și observați acel «ei» de la sfârșitul capitolului 2, în versetul 15. *Acel «ei» se referă la bărbații și femeile cărora li se adresează acest pasaj.* Întregul capitol 2 formează un contrast cu purtarea hulitoare a lui Imeneu și Alexandru (1 Timotei 1:20). Cum putem așadar să înaintăm în mântuirea noastră, prin marea îndurare și harul lui Isus Hristos, în credință, în dragoste și în sfințenie, cu stăpânire de sine? Cum arată aceasta?

Ca s-o repet încă o dată, aș vrea să spun că, după părerea mea, Pavel nu trage concluzia că femeile se deosebesc atât de mult de bărbați încât sunt excluse în general de la anumite roluri în biserică sau în gospodărie. De fapt, este

112. Michael Trenkel, 2017 (vezi Bibliografia)

adevărat contrariul. Bărbații și femeile sunt egali înaintea Domnului. El nu vrea să spună prin aceasta că femeile nu pot fi puse în anumite roluri din cauza genului lor. În Antichitate, femeile erau în mod regulat conducătoare ale casei, respectiv ale gospodăriei. *Adam și Eva nu formează temeiul poruncii din versetul 12, ci servesc drept exemple pentru ce nu trebuie făcut.* În 2 Corinteni 11:3, Pavel folosește amăgirea Evei de către șarpe ca ilustrație *pentru întreaga biserică*. Aici, în 1 Timotei, ea este aplicată doar femeilor.

Eu personal nu aștept de la soțul meu să se poarte ca și cum ar fi capul unei gospodării greco-romane. Ar fi ciudat dacă s-ar purta în felul acesta. Suntem oameni ai secolului al XXI-lea, care trăiesc viața secolului al XXI-lea. Dacă aş aștepta de la el să exercite autoritate ca și cum ar fi un soț din secolul I, i-aș face pe necredincioși să privească critic credința creștină. Așa cum avertizează 1 Timotei 5:14, nu trebuie să-i dăm potrivnicului niciun prilej de vorbire de rău.”¹¹³

6.3.13 Concluzii

O privire asupra situației istorice din Efes lămurește câte ceva. Totuși, chiar și atunci rămân întrebări deschise. Intenția textului a devenit însă recognoscibilă. Iată ce a reieșit: *nu este o interdicție generală de a învăța pe alții sau de a predica, nici o interdicție de a conduce, ci interdicția de a învăța pe alții o anumită teologie, și anume una falsă. Și interdicția de a învăța pe alții într-un mod dominant, care pretinde ascultare, sau chiar abuziv.* Sau de a-și revendica pe nedrept autoritatea de învățătură. Aceasta nu își are locul în viața creștină și nici în adunarea lui Dumnezeu. Era o problemă specifică în Efes. În general vorbind, aceasta este valabilă desigur și pentru bărbați. De data aceasta, în această chestiune, nu ei au fost motivul muștrării. *Pavel nu definește, așadar, rolul femeilor în Biserica universală, ci corectează mai degrabă abuzuri din Efes.*

Câte femei sunt printre noi care au primit darul de a învăța pe alții, dar nu îl pot exercita pentru că bărbații le închid calea?

Nenumăratelor femei înzestrate în Hristos le-a fost făcut imposibil, prin acest singur verset, să-i învețe pe alții la fel ca bărbații. *Răspunzători pentru aceasta sunt bărbații! Ei trebuie să pună capăt acestei nedreptăți.*

113. Kidson, *Persuading Shipwrecked Men: The Rhetorical Strategies of 1 Timothy 1*, 2020, Mohr Siebeck Tübingen

6.3.14 Parafrază explicativă a textului din 1 Timotei

Urmează o redare explicativă, parafrazată, a pasajului. Așa aş reda textul dacă ar trebui să-l explic pe scurt. *Acesta este textul meu, sunt cuvintele mele, nu textul biblic.*

Dragă Timotei, ca să fie ținute în frâu problemele din Efes cu unii bărbați și unele femei, ar trebui să se întâmple următoarele: bărbații să înceapă să se roage. Oriunde se întâlnesc. Și în public. În loc să se certe pe mituri și pe învățături false. Mânia și cearta împiedică rugăciunea. Rugăciunea împreună duce la o viață liniștită și pașnică. Cu mâini ridicate, deschise și gata să primească, curate de ceartă și de violență, să se închine împreună Dumnezeului, Mântuitorului nostru, și să mijlocească pentru toți oamenii înaintea tronului lui Dumnezeu.

Desigur, și femeile să se roage, la fel ca bărbații. Este important ca femeile – mă gândesc mai ales la femeile bogate – să se arate modeste oriunde apar și sunt văzute. Podoaba lor, care atrage atenția asupra lor, ba chiar ca să le întreacă pe alte femei, să nu stea în coafuri costisitoare și bătătoare la ochi, nici în bijuterii de aur și perle și în haine scumpe și extravagante. Femeile care Îl urmează pe Mesia nu au nevoie să se pună astfel în scenă sau să exercite în felul acesta influență și dominare. Există o podoabă și o influență care valorează mai mult și care este respectată chiar de toți oamenii: faptele bune.

Femeia să învețe care este adevărul Evangheliei. Cu dorință de a învăța, atentă și setoasă de cunoaștere. În propria casă. Mai ales uneia dintre aceste femei nu-i dau voie să ducă mai departe toate aceste mituri și învățături false. Să nu se ridice deasupra soțului ei sau a bărbaților în general și să nu-și revendice o autoritate de învățătură care nu i se cuvine, de vreme ce nu cunoaște și nu înțelege învățătura sănătoasă. Să asculte atunci când i se explică învățătura sănătoasă. Căci are nevoie de aceasta, pentru că îi lipsește cunoașterea, iar această neștiință face mult rău când ea răspândește mituri prin case. Crearea lui Adam și a Evei este exemplul potrivit pentru această situație. Adam a fost creat întâi și el era cel care trebuia s-o învețe pe Eva. El nu a fost amăgit. Dar Eva a fost amăgită și înșelată. Dacă femeile nu învață de

bunăvoie, vor fi înșelate ca Eva și vor deveni o cursă pentru alții. Dacă unele femei din Efes nu învață de la soții lor, se va întâmpla la fel.

Iar aceste femei trebuie să știe că vor fi păzite la nașterea de copii. În ciuda amăgirii Evei și a durerilor mari ale nașterii. Dumnezeu, Mântuitorul nostru, mântuiește, nu zeița ocrotitoare Artemis din Efes, făcută de oameni. De aceea să se concentreze asupra credinței, a dragostei și a sfințeniei. Împreună, ca soți, care sunt, ca Adam și Eva, un singur trup. Femeile să nu se teamă să aibă copii, iar bărbații să se stăpânească pe plan sexual și să se gândească la faptul că prea multe sarcini sunt un pericol pentru soțiile lor.

6.4 PORUNCI UNIVERSALE ȘI PORUNCI LEGATE DE VREMEA LOR

După ce am tratat acest scurt text și au rămas și aici întrebări deschise, aş vrea să atrag atenția asupra principiului valabilității:

De unde știm când poruncile din Sfânta Scriptură sunt universale și când altele sunt limitate de context, respectiv culturale?

Adesea le putem recunoaște pe baza contextului. Curvia, de exemplu, este întotdeauna păcat. Aceasta este limpede universal! Dar uneori este foarte greu, pentru că Biblia conține diferite genuri, adică genuri literare sau tipuri, respectiv forme de text, precum istorie, narațiune, îndrumări, îndemnuri etc., iar pe această bază practica și etica sunt deduse în mod diferit. La aceasta se adaugă întrebarea cui anume i se adresează textul. Un exemplu simplu: Israel a primit în Vechiul Testament îndrumări care astăzi nu sunt valabile pentru biserica Noului Legământ.

În epistolele lui Pavel există indicii care ne ajută să recunoaștem aceasta:

Se repetă îndrumările? Le vedem în contexte diferite? Există un limbaj clar și comun? Sau, altfel spus, dacă Pavel folosește noțiuni sau cuvinte rare și neobișnuite, aceasta ne face să presupunem că situația este deosebită și mai restrânsă. Pentru tema specială a acestei cărți se vede că textele centrale (1 Corinteni 11; 14; 1 Timotei 2) au argumente atât de speciale și un vocabular atât de neobișnuit, încât cu greu pot dovedi o interdicție universală a femeilor în învățătură și conducere.

Rânduielele universale se încadrează în contextul general al Bibliei și nu produc contradicții.

Interpretarea biblică nu are loc niciodată într-un vid neutru. Nu ne lepădăm presupuzițiile, experiențele, formarea și valorile atunci când ne apropiem de Biblie. Ne aducem pe noi înșine în înțelegerea și interpretarea textului. Dacă nu ținem seama de aceasta, există pericolul unui biblicism nesănătos.

6.4.1 Biblicismul și Sola Scriptura

La început am amintit noțiunea de „biblicism”. Ca o atitudine negativă și nesănătoasă față de Biblie și față de viața creștină. Biblicismul este atitudinea care neglijează deosebirea dintre poruncile universale și cele legate de vremea lor. Este o atitudine care își revendică fidelitatea față de Biblie, delimitându-se de alții, care în anumite locuri nu iau Biblia literal, ci o contextualizează. Pentru astfel de credincioși „fidei Bibliei” nu contează cât de bine își întemeiază ceilalți poziția. Adesea li se atribuie acestora intenția de a adapta Biblia propriilor dorințe sau spiritului vremii.

Biblicismul explică și limitează rolul femeii în Biserică la câteva texte biblice și trece cu vederea tabloul mare pe care Biblia îl arată limpede, încă din Vechiul Testament. Pentru fiecare tradiție și fiecare mod de a organiza atât serviciul divin, cât și viața creștină, se cere un verset biblic drept justificare. Desigur, Biblia este dreptarul și norma, dar acolo unde îndrumările nu sunt pe deplin clare, trebuie urmat tabloul de ansamblu al Bibliei și nu trebuie să ne sprijinim în mod servil pe versete izolate. Abia o anumită înălțime de zbor îți permite să ai o privire mai largă, ca să cuprinzi cu ochii întregul teren biblic. La fel, când privești un tablou, trebuie să faci un pas înapoi ca să-l vezi în întregime, ca să nu rămâi agățat doar de detalii. Uneori trebuie găsite soluții pragmatice, cu deschidere și cu încredere în Dumnezeu.

Biblicismul este acel mod de a citi Biblia și de a te apropia de ea care o admite ca sursă exclusivă pentru formularea credinței creștine și, în special, și a practicii vieții creștine. În sine, aceasta este o atitudine bună. Dar când fundalurile istorice sunt neglijate sau respinse ca nesigure și neimportante, devine problematic. *Biblicismul trece cu vederea cunoștințele largii tradiții creștine și nu este în stare să-și evalueze propria situație și poziție culturală în comparație cu vremea în care a luat naștere Noul Testament.* Biblicismul este imun la întrebări

și argumente îndreptățite. Propria cunoaștere a grupării, a mișcării, a uniunii sau a „tribului” este considerată, conștient sau inconștient, cea mai înaltă sau cea mai profundă și este transmisă fiecărei generații. Biblicismul este orbirea față de faptul că și tu te afli într-o tradiție de interpretare, cu propria formare, cu proprii precursori de gândire și cu propriile constrângeri de grup.

„Sola Scriptura” al Reformei, adică „Numai Scriptura”, nu este biblicism! Când reformatorii, respectiv urmașii lor, au formulat principiile „Sola”, nu s-au gândit la Scriptura goală sau doar la Scriptură, ci la *întâietatea Scripturii alături de tradiție, experiență și natură*. Când protestanții au subliniat claritatea Scripturii, nu au vrut să spună că toată Scriptura este la fel de clară, ci că ea este clară atunci când este vorba de *Evangelhie și de mântuire*. Când au proclamat deplina suficiență a Sfintei Scripturi, nu au vrut să spună că ea este suficientă pentru a ne ocupa de lucruri care depășesc contextul biblic, precum chirurgia pe cord deschis, tratamentul tulburării bipolare sau macroeconomia. *Biblia poate avea, ce-i drept, valori, principii și afirmații care contribuie la aceste lucruri, dar ele nu ajung pentru a le trata în totalitatea lor*.

Când protestanții vorbeau despre autoritatea Scripturii, se gândeau la autoritatea Duhului Sfânt care vorbește în Sfânta Scriptură. La Duhul care îi călăuzește pe credincioși în adevăr și îi luminează, care formează și dăruiește Bisericii învățători și care îi însușește mărturisirea de credință și moștenirea liturgică.

Ca creștini ai secolului al XXI-lea, stăm pe umerii înaintașilor noștri, așa cum și aceștia au stat pe umerii înaintașilor lor. Fidelitatea față de Biblie și înțelegerea Bibliei nu au loc niciodată într-un „spațiu vid”, niciodată pe un „teren neutru”. Este deja o premisă bună să ținem seama de această cunoaștere la citirea Bibliei, la studierea Cuvântului, la formularea învățăturii și la descrierea practicii vieții creștine.

Biblicismul rigid duce nu rareori la un dogmatism rigid și la o strictețe și îngustime legalistă tocmai acolo unde situația nu este limpede. Aceasta nu se potrivește cu libertatea Evangheliei și cu harul la care sunt chemați creștinii.

Îmi permit să atrag atenția aici că și creștinii fideli Bibliei consideră anumite cuvinte biblice ca nemaifiind potrivite pentru vremea noastră, de exemplu când este vorba de darurile harismatice (1 Corinteni 12), despre care cred că astăzi nu mai există. Niciun text biblic nu confirmă această teză. Sunt

concluzii, adesea pură teologie a experienței, pentru că ei înșiși nu trăiesc aceste daruri. Și aceasta, deși ele sunt prezente și active în multe locuri din lume și, de exemplu, multe vindecări miraculoase pot fi dovedite. Această teologie este determinată de presupoziii și experiențe. Cu alte cuvinte, ei nu iau aceste texte literal.

Sfânta Scriptură lămurește multe întrebări ale primei generații de creștini. Întrebările secolului al XXI-lea pot fi lămurite doar în sensul Scripturii. Aceasta rămâne o provocare, în care apar și răspunsuri diferite – o dificultate care va rămâne.

Rhyne Putman a fost interviuat despre noua sa carte „Când învățătura dezbină poporul lui Dumnezeu”¹¹⁴ și a făcut această afirmație: „Sola Scriptura (numai Scriptura) nu înseamnă «nuda Scriptura» (Scriptura goală) sau «solo Scriptura» (doar Scriptura). ... cred că putem spune suprema Scriptura (întâietatea Scripturii) atunci când vorbim despre relația dintre Scriptură și alte surse, precum tradiția, rațiunea, experiența etc. Scriptura are întâietate față de alte surse, dar aceste surse au valoare pentru formarea noastră teologică și spirituală. Totuși, numai Scriptura este sursa inspirată și infailibilă. Numai Scriptura este norma care normează aceste alte surse.”

6.4.2 Interpretarea literală și sensul literal

A înțelege Biblia, a o interpreta și apoi a o aplica în practica vieții este cu adevărat complex. Sensul literal al textului și luarea lui literală nu sunt același lucru. Sensul literal trebuie cercetat în fiecare text biblic. Dar a lua totul literal va duce la rezultate controversate și de-a dreptul comice.

Sensul literal stabilește, ca rezultat, mai întâi despre ce tip de text (gen) este vorba. Există multe în Biblie: pilde, epistole, texte de învățătură, poezie, literatură apocaliptică, legi, istorie, predică etc. Mai departe se cercetează care este intenția afirmației, potrivit tipului de text în care este făcută. O pildă are de cele mai multe ori o singură intenție centrală, nu mai multe în același timp. De obicei, nici nu va fi o întâmplare petrecută cu adevărat.

Întreaga Biblie trebuie explicată sau interpretată întotdeauna după sensul literal. Ce anume din ea trebuie aplicat literal în viața noastră, și cum, trebuie

114. Putman, Rhyne R., *When Doctrine Divides the People of God: An Evangelical Approach to Theological Diversity*, Crossway, 2020

cercetat foarte bine și cu exactitate. Multe lucruri nu pot fi aplicate literal. Aceasta este valabil mai ales pentru practicile legate de cultură și de vreme.

Suma cuvântului Tău este adevărul și veșnic rămâne toată legea dreptății Tale.

Psalmii 119:160 (Zürcher Bibel, traducere germană a Bibliei)

7 FEMEI-PREOT, FEMEI-PREZBITER ȘI DIACONIȚE

În grădina Paradisului, Adam și Eva, în nevinovăție, sunt *împărați* care stăpânesc și *preoți* care trăiesc în prezența lui Dumnezeu. Grădina Paradisului din Eden este o imagine a Locului Preasfânt din templul cosmic. Noul și mai bunul Eden, adică noul pământ, va fi un Loc Preasfânt la scară globală. Întregul pământ va fi o grădină a Paradisului. De aceea, noul Ierusalim, o imagine a noii creații, are forma unui cub uriaș. Aceasta corespunde aceleiași forme a Locului Preasfânt din cortul întâlnirii și din templu. *Noul pământ va fi populat de femei și bărbați, de împărați și împărătese, de preoți și femei-preot. Credeți că atunci va exista o ierarhie?* Unii cred că nu, pentru că este noua creație. Ierarhia ar fi valabilă doar pentru vechea creație. Dar în biserică noua creație a început deja. Ea este cel dintâi rod. Ea este capul de pod al lui Dumnezeu în această lume. De ce ar trebui totuși să existe întotdeauna o ierarhie în biserică?

Ajung acum la un punct în care toate cunoștințele de până acum trebuie să devină concrete și practice. Ce facem acum cu toate informațiile, concluziile și lecțiile capitolelor precedente? Adevărul trebuie să atingă acum pământul realității și al vieții de zi cu zi a bisericilor. Din tot ce a fost spus până acum trag o chintesență:

Nu există o ierarhie a sexelor! Nici în biserică!

7.1 PREOȚIA UNIVERSALĂ

Reforma a scos din nou la lumină acest adevăr, multă vreme îngropat. În practica bisericească însă, aceasta nu s-a reflectat. Nimeni, nici chiar Biserica

Catolică¹¹⁵, nu pune la îndoială preoția universală a credincioșilor. Întrebarea este ce înseamnă practic, pentru viața bisericii, acest adevăr afirmat de toți.

Faptul că fiecare credincios, femeie și bărbat, este preot ar trebui să fie deja un motiv suficient pentru ca ambele sexe să aibă același rol în serviciul divin. Departe de așa ceva. Preoția universală este trăită, pe de o parte, personal. Rugăciunea și părtășia cu Dumnezeu sunt o binecuvântare personală, individuală.

Întregul model al preoției și al slujbei jertfelor legate de ea vine din Vechiul Testament, unde preotul conducea și oficia serviciul divin oficial. *De aceea este firesc ca la preoția universală să ne gândim nu numai, dar și, la adunarea credincioșilor, care intră împreună ca închinători în Locul sfânt ceresc. Și aduc jertfe duhovnicești de laudă. Pot sau au voie să existe aici deosebiri între sexe? Cuvântul lui Dumnezeu nu face aceste deosebiri în Noul Legământ. Atunci nici noi n-ar trebui să le facem.*

7.2 PREZBITERI ȘI FEMEI-PREZBITER

În cazul prezbiteriului este vorba de o funcție de conducere. Este vorba de grijă, supraveghere și ocrotire a bisericii. Este o slujbă de păstor, cu sarcini de învățătură. Cu mersul înaintea celorlalți și cu a le fi pildă. Pot și femeile să îndeplinească slujba de episcop (supraveghetor) sau de prezbiter?

Ben Witherington spune lucrurilor pe nume: „Uneori se aude argumentul că în 1 Timotei se spune că prezbiterii trebuie să fie bărbați ai unei singure soții, care sunt credincioși, și că aceasta ar semnala că numai bărbații ar trebui să fie prezbiteri. Se uită cu totul că Pavel, ca misionar, vorbea într-un mediu 115. Din Catehismul Bisericii Catolice, despre hirotonia preoțească: „Domnul Isus a ales bărbați pentru a forma colegiul celor doisprezece apostoli, iar apostolii au făcut la fel când au ales colaboratori care să le urmeze în misiunea lor. Colegiul episcopilor, cu care preoții sunt uniți în preoție, face prezent colegiul celor Doisprezece până la revenirea lui Hristos. Biserica se știe legată de această alegere făcută de Domnul însuși. De aceea nu este posibilă hirotonirea femeilor.” În acest sens, doar bărbații Îl pot reprezenta pe Hristos. Și această poziție se află astăzi sub presiune. Pare ambivalent și contradictoriu ca femeile să nu poată fi preoți, în timp ce Maria, ca Maică a lui Dumnezeu, este invocată și venerată în evlavie populară catolică aproape ca egală cu Dumnezeu. Biserica Catolică se află sub presiune, căci multe femei catolice cer accesul la slujba hirotonită. Argumentul lor este preoția universală a tuturor credincioșilor. Schimbările nu sunt posibile fără despărțiri/schisme bisericesti sau doar prin concilii. Dacă la baza acestora stă o motivație spirituală sau lumească nu este tema mea. Atenția mea nu este îndreptată spre Biserica Catolică, ci spre mediul meu evanghelic conservator, care trebuie să se ocupe de propriile probleme.

cultural puternic patriarhal, fie la Efes, fie în Creta. Principiul lui este să înceapă de acolo unde se află oamenii, și nu de acolo unde i-ar dori el. *Aceasta înseamnă să înceapă cu structura de conducere masculină existentă în cultură, până când aluatul Evangheliei își poate desfășura pe deplin efectul și schimbă lucrurile din interior. Este deci cu totul firesc ca Timotei și Tit să pună mai întâi doar bărbați drept conducători ai acestor biserici nou întemeiate. Aceasta nu înseamnă că așa trebuie să fie pentru totdeauna. Noii convertiți ar trebui însă convingși, printr-o lucrare de convingere plină de dragoste, că este în regulă ca și femeile să îndeplinească asemenea roluri. Se vede deja cum Pavel începe să împingă în această direcție, căci în Romani 16 amintește o conducătoare pe nume Fivi, care este diaconiță în bisericile din Corint. Și probabil există o trimitere la diaconițe în Epistolele pastorale, în discuția despre prezbiteri și diaconi. Așa cum am spus deja, nu trebuie doar să evaluăm ce spune Pavel, ci să-l citim în contextul său cultural și să ne întrebăm ce fel de schimbări încearcă Pavel să facă atunci când aplică Evanghelia la situația dată.*"¹¹⁶

Aș compara excluderea femeilor din această slujbă cu acest cuvânt al lui Pavel: [Efeseni 5:29] „Căci nimeni nu și-a urât vreodată trupul lui, ci îl hrănește și îl îngrijește, ca și Hristos Biserica.” Nu este o binecuvântare pentru biserică atunci când noi, bărbații, le excludem pe femei din slujba de prezbiter. Este mai mult decât o pierdere. Prin aceasta, adesea ajung bărbații nepotrivii într-un rol care îi depășește (fie că sunt numiți oficial prezbiteri, fie ca participanți la o „oră a fraților” – Bräderstunde): „*Prejudecățile legate de sex sunt, după părerea mea, responsabile nu numai pentru faptul că am exclus multe femei înzestrate de la conducere; ele au calificat, pe deasupra, mulți bărbați care nu sunt deosebit de înzestrați ca lideri.*”¹¹⁷

Unele femei, din motive bune sau mai puțin bune, vor influența „pe la spate”, prin soții lor, chestiunile de conducere. Ar fi mai bine dacă soțiile prezbiterilor ar fi prezente la numeroasele discuții și dacă tot zgomotul de fond ar fi rostit deschis, față în față.

116. Ben Witherington III, Why Arguments against Women in Ministry Aren't Biblical

117. Danny Silk

7.3 EA DOREȘTE UN LUCRU BUN

Jim Reiher a atras atenția asupra unui fapt din 1 Timotei 2 și 3: „Mulți văd 3:1 în primul rând ca începutul logic pentru restul capitolului 3, care conține o lungă discuție despre prezbiteri și diaconi. Eu aș argumenta însă că, de fapt, el aparține încheierii capitolului 2, chiar mai mult decât introducerii capitolului 3. Aceasta are importanță pentru femeile din biserică, pentru că ar însemna că versetul 1 îi încurajează atât pe bărbați, cât și pe femei să devină prezbiteri/episcopi (supraveghetori). *Dacă el încheie capitolul 2, se vede că Pavel îi sprijină pe ambele sexe să-I slujească lui Dumnezeu în funcții de conducere, atâta vreme cât sunt deprinși și maturizați în credință. Da, el le-a impus femeilor din biserica din Efes, pentru moment, câteva restricții, dar nu vrea ca acestea să fie văzute ca un «joc final». Mai degrabă adaugă, cu totul în general, că este un lucru bun dacă atât bărbații, cât și femeile se străduiesc să fie prezbiteri.*

Pavel arată foarte limpede că vrea ca femeile să fie instruite cum se cuvine (2:11). Acest verset conține, în mod interesant, singurul imperativ din acest pasaj: să învețe. Aceasta înseamnă că versetul 11 este ceea ce se apropie cel mai mult de o poruncă a lui Pavel: el insistă ca femeile să fie instruite. Este un punct culminant în gândirea și scrierea lui. Aceasta este, într-adevăr, cheia acestui paragraf: Pavel vrea ca toate măduarele bisericilor să fie instruite cum se cuvine în credință. Nu numai bărbații, ci atât bărbații, cât și femeile. Când sunt instruiți cum se cuvine și maturizați, atunci pozițiile de învățătură și de conducere vor intra în discuție deopotrivă pentru femei și pentru bărbați.

Ce-ar fi dacă 1 Timotei 3:1 ar fi adresat acestor femei? Ajungem atunci la capitolul 3, versetul 1. Ce scrie acolo exact? Ei bine, un lucru care nu scrie acolo este că „este un lucru bun dacă numai bărbații umblă după slujba de prezbiter.” Nu. Ar putea fi o trimitere doar la bărbați. Dar s-ar putea referi și doar la femei. Sau, foarte probabil, se referă atât la bărbați, cât și la femei. NIV (New International Version) a făcut aici traducerea mai bună. Textul spune: „Iată o afirmație vrednică de încredere: «Cine se străduiește să fie episcop (supraveghetor) dorește o sarcină nobilă.»” (La fel în toate traducerile germane pe care le cunosc, unde acel „cine” poate însemna atât bărbați, cât și femei.)

În capitolul 3, versetul 1 nu este folosit cuvântul grecesc pentru „bărbați” sau „bărbat”. Nici cuvântul de sine stătător pentru „el”. Este folosit însă cuvântul grecesc *tis*. Același cuvânt este folosit pentru bărbați și pentru femei. În mod asemănător, cuvântul pentru „el sau ea dorește” este o rădăcină verbală a cuvântului „dorește”, cu terminația atașată „el, ea sau aceasta”. Contextul trebuie să decidă la cine se referă acest verb.

Dacă așezăm 1 Timotei 3:1 ca încheiere a pasajului 2:8-15, atunci acest verset devine o indicație puternică ce întărește conducerea femeilor în biserică. Pentru că, așa cum am amintit, cuvintele folosite se pot referi la bărbați sau la femei, este posibil ca 3:1 să însemne pur și simplu: „Dacă o femeie dorește să fie episcop (supraveghetoare), atunci este un lucru bun pe care și-l dorește.” *Aceasta înseamnă că Pavel ar putea comunica ceva de felul: „În ciuda insistenței mele ca femeile să fie instruite, respectiv să învețe, și ca ele să nu poată învăța pe alții sau avea autoritate până când nu sunt mature și competente – este un lucru bun pentru o femeie dacă dorește să fie prezbiter.”*

Așadar, în locul împărțirilor din 1 Timotei 2:8-3:14 pe care le vedem adesea:

Femei și bărbați în biserică (2:8-15). Prezbiteri bărbați (3:1-7). Diaconi bărbați (3:8-10). Femei-diacon (sau soțiile diaconilor) (3:11). Din nou diaconi bărbați (3:12-14).

Ar trebui să înțelegem firul de gândire al epistolei în felul acesta:

Femei și bărbați în biserică (2:8-3:1). Situația prezentă: adresarea către conducerea prezentă într-un mod specific sexului (3:2-7). Diaconi bărbați (3:8-10). Femei-diacon (3:11). Diaconi bărbați (3:12-14).

7.4 DIACONIȚE

Pentru cuvântul *diacon* nu exista (în limba greacă) o formă feminină. *Diaconesă* (Diakonisse) este un cuvânt care a apărut abia câteva sute de ani mai târziu și care nu mai avea nimic de-a face cu slujbele bisericesti sau cu slujirile din serviciul divin.

Alături de prezbiteriu, diaconii ocupă în biserică o slujbă care se caracterizează prin ceea ce este un diacon: un slujitor. Că și femeile pot ocupa această slujbă, sau mai bine zis, se pot dăruia acestei slujiri și pot fi

recunoscute, prețuite și confirmate ca diaconițe, arată Romani 16:1. Fivi este o diaconiță. Cum a devenit, nu știm. Poate pentru că biserica se aduna în casa ei. În orice caz, dăruirea ei în slujirea pentru biserică a făcut-o diaconiță.

În 1 Timotei 3:11 este posibil să nu se vorbească despre soțiile diaconilor, ci să fie vorba de femei-diacon:

Femeile, tot așa, vrednice de cinste, nu clevetitoare, cumpătate, credincioase în toate.

Chiar și John MacArthur, un susținător declarat al ierarhiei (complementarist), susține femeile-diacon: „În 1 Timotei 3:11, Pavel se referă la un grup separat de diaconi. Mai mulți factori indică faptul că Pavel vorbește aici despre un grup aparte de diaconițe, și nu despre soțiile diaconilor. În primul rând, folosirea lui «tot așa» (cf. 2:9; 3:8; Tit 2:3, 6) pledează puternic pentru a vedea aici un al treilea grup, alături de prezbiteri și diaconi. În al doilea rând, nu există niciun pronume posesiv și niciun articol clar care să lege aceste femei de diaconi. În al treilea rând, întrucât Pavel nu a dat calificări pentru soțiile prezbiterilor, de ce ar face-o pentru soțiile diaconilor? În al patrulea rând, Pavel nu a folosit cuvântul «diaconițe», pentru că în limba greacă nu exista un asemenea cuvânt. Fivi este numită în Romani 16:1 diacon, pentru că nu există o formă feminină a lui *diakonos*. ... Folosirea termenului «femei» (*gunaikeios*) era singura posibilitate pentru Pavel de a le deosebi de diaconii bărbați. În sfârșit, calificările lor corespund celor ale diaconilor bărbați. *Evident, Pavel introducea o altă categorie de diaconi*. Prefer să le numesc femei-diacon, pentru că astfel se păstrează terminologia Noului Testament.”¹¹⁸

Că aici ar fi introdus un al treilea grup de slujbe, se poate pune la îndoială. *Acel „tot așa” le pune pe aceeași treaptă cu diaconii bărbați!* Aceasta arată încă o dată la ce concluzii ești, ca să zicem așa, silit să ajungi atunci când bărbatul și femeia nu pot avea această slujbă de diacon cu rang egal, pentru că ar exista o diferență ierarhică, în care bărbatul ar avea autoritate asupra femeii.

În ce constă slujba diaconului nu se spune. N-aș exclude ca un diacon să aibă și sarcini de conducere. Încă un gând la întrebarea slujbei diaconilor în ce privește conducerea: „Ceva asemănător este valabil când comparăm între ele

118. MacArthur, J., *Different by design*, MacArthur Study Series, Victor Books, Wheaton, IL 1996, 153–154.

calificările prezbiterilor și ale diaconilor din 1 Timotei 3. Wilfrid Haubeck deduce din asemănarea listelor că prezbiterii și diaconii au condus împreună biserica, ceea ce ar putea însemna, la rândul său, că Fivi (Romani 16:1) făcea parte din conducerea bisericii.”¹¹⁹

În Epistola către Corinteni nu se vorbește deloc despre prezbiteri, ci despre darurile de conducere, care pot fi date oricărui mădular, femeie și bărbat (1 Corinteni 12:28; la fel Romani 12:8: darul de a cârmui).

În 1 Corinteni 12:23 este vorba de mădulare care au mai puțină cinste. „Ci, mai mult, mădularele trupului care par a fi mai slabe sunt de neapărată trebuință; și pe cele pe care le socotim mai puțin vrednice de cinste ale trupului, pe acestea le înconjurăm cu o cinste mai bogată; iar cele necuviincioase ale noastre au o cuviință cu atât mai bogată”. *Se poate oare ca Pavel să se gândească aici la femei, copii și sclavi?*

7.5 PREDICATOARE

Astăzi, în bisericile evanghelice, predica este de cele mai multe ori partea principală a serviciului divin. Totul este organizat. Adesea tema sau textul biblic al predicii sunt cunoscute dinainte. În secolul întâi era altfel. Mai degrabă așa cum descrie Pavel în 1 Corinteni 11 și 14.

[1 Corinteni 14:26, tradus după Biblia germană Elberfelder] Ce este de făcut atunci, fraților? Când vă adunați laolaltă, fiecare dintre voi are un psalm, are o învățătură, are o descoperire, are o limbă, are o tălmăcire; toate să se facă spre zidire.

Fiecare aducea ceva și contribuia ca toți să fie zidiți. Mai puțin podium, mai mult schimb și părtășie. Mai multă așteptare unii pe alții, mai mult Duhul lui Dumnezeu. Este remarcabil că în această adunare nu este amintită predica (kerygma), sau ceea ce înțelegem noi astăzi prin ea și ce am făcut din ea.

Deoarece vin dintr-o adunare închisă (exclusivistă) a fraților, ADN-ul meu era format astfel încât femeile nu participau și cu atât mai puțin predicau. Odată am fost în vizită la o biserică FEG (Freie evangelische Gemeinde, biserică evanghelică liberă). A predicat o femeie. Pe atunci, pentru mine nu

119. Wunderli, 48

era în regulă și abia o puteam suporta. Totuși am ascultat. În ciuda rezervelor mele, a trebuit să recunosc că această predică era mai profundă și mai vie decât multe dintre cele pe care le auzeam în adunările mele.

Poate că „a proroci” sau „a profeti”, vorbirea de la Dumnezeu, este ceea ce înțelegem noi prin predică. Deoarece aceasta se aplică femeilor, potrivit 1 Corinteni 11:5, și această slujbă a predicării trebuie să facă parte din domeniul lor de lucru în biserică. Dumnezeu vrea să aibă bărbatul și femeia ca glas al Său în biserică. *Fără glasul femeilor, bisericii îi lipsește ceea ce Dumnezeu a pregătit pentru ea.*

Cu ceva timp în urmă, cunoscutul teolog N.T. Wright a fost întrebat ce crede despre femeile predicatori. „Ideea obișnuită că femeile au fost asuprite în Antichitate și că abia în vremea cea mai recentă feminismul le-a ridicat din nou este cu totul greșită”, argumentează Wright. Teologul, care a publicat de curând o carte intitulată *Das Neue Testament in seiner Welt* (Noul Testament în lumea sa), a spus că femeile care aveau o anumită autoritate în Biserică și în societate nu erau o grozăvie în Antichitate. „În lumea lui Pavel erau multe femei independente, și acesta era un lucru cu care Pavel lucra.”

În Ioan 20, când Isus este înviat din morți, prima persoană pe care o întâlnește este Maria Magdalena. „El nu spune: Maria, am o veste cu adevărat importantă – vreau să-l aduci pe Petru, pentru că trebuie să i-o spun lui, ca apoi el să poată merge s-o spună tuturor celorlalți”, explică Wright. În schimb, „El spune: Maria, du-te și spune-le fraților Mei – bărbaților care se ascund acasă pentru că le este frică – du-te și spune-le că Mă duc la Tatăl Meu și Tatăl vostru ...”. Vestea că Isus cel răstignit a fost înviat din morți și este acum Domnul lumii este „temelia oricărei slujiri creștine”, spune Wright. Faptul că Isus îi încredințează această veste Mariei, în loc de unuia dintre ucenicii Săi bărbați, ar fi „o revoluție aproape tot atât de mare ca învierea însăși”.

Celălalt exemplu pe care se sprijină Wright ca să răspundă la întrebarea dacă femeile au voie sau nu să predice se găsește în Romani 16. Wright spune că Epistola către Romani este „probabil cea mai importantă scrisoare scrisă vreodată”. Faptul că Pavel i-a încredințat această epistolă, cea mai importantă, lui Fivi, care era diaconiță în biserica din Chencrea, lângă Corint, este foarte semnificativ, dacă privim contextul epocii și al culturii. „În lumea

antică, persoana care aduce scrisoarea este persoana care o va citi cu voce tare”. Fivi era „probabil o femeie de afaceri independentă”, care călătorea la Roma pentru afaceri, explică Wright. În plus, există o mare probabilitate ca Fivi să fi explicat și sensul celor scrise de Pavel atunci când oamenii aveau întrebări despre epistolă. De fapt, este „foarte probabil ca prima versiune a Epistolei lui Pavel către Romani să fi fost adusă de o femeie de afaceri creștină din portul răsăritean al Corintului”, a spus Wright. „Pavel ar fi putut alege ușor un bărbat pentru aceasta”, a explicat el. În schimb, a ales-o în mod conștient pe Fivi.

7.6 REZUMAT

Închei cu o conștiință trezită: Cum am putut vreodată să susțin o imagine patriarhală despre femei, având în vedere ansamblul mărturiei biblice? Și având în vedere ceea ce a lucrat Dumnezeu prin femei în ultimele două secole ale misiunii mondiale? Femei care au dat totul, care au predicat, au învățat pe alții, au condus și au evanghelizat? Ce dispreț față de ființa lui Dumnezeu, să ții femeile departe de vreo slujire.

Există informații de încredere că din cele peste 100.000 de biserici în case care există în prezent în China, peste 70% sunt conduse de femei. Pe cel care L-a înțeles pe Isus, pe cel care l-a înțeles pe Pavel, aceasta nu-l miră. Nu voi mai accepta niciodată și nu voi mai tolera în sfera mea de răspundere disprețul față de femei al filozofiei grecești, nici discriminarea iudaizantă a femeilor și cu atât mai puțin discriminarea bisericească a femeilor.

Nu cei care îi tratează la fel pe bărbat și pe femeie gândesc și lucrează lumește. Ci cei care le poruncesc femeilor să tacă, să nu învețe pe alții, să nu conducă și să nu facă niciun fel de slujire publică. Toate slujbele, slujirile și funcțiile, publice sau nepublice, le revin, potrivit mărturiei biblice, femeilor și bărbaților fără deosebire. Să le ajutăm noi, bărbații, să crească pas cu pas în aceste slujiri. Așa cum ne-au ajutat și pe noi!

8 „UNA ÎN HRISTOS”: GALATENI 3:28

Niciun cuvânt biblic nu este citat și sărbătorit atât de des când este vorba de rolurile bărbatului și ale femeii. *El ar fi „aclamat ca Magna Carta a feminismului creștin (evangelic)”*.¹²⁰ Iată întregul pasaj, despre care, ca despre toate pasajele, este valabil că trebuie explicat în contextul lui:

[Galateni 3:23-29, tradus după Biblia germană Elberfelder] Dar înainte de venirea credinței, eram păziți sub Lege, închiși în vederea credinței care avea să fie descoperită. Astfel, Legea ne-a fost îndrumător spre Hristos, ca să fim socotiți neprihăniți prin credință. Dar, odată ce a venit credința, nu mai suntem sub îndrumător; căci toți sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Isus. Căci toți câți ați fost botezați pentru Hristos v-ați îmbrăcat cu Hristos. *Nu este nici iudeu, nici grec, nu este nici rob, nici slobod, nu este bărbat și femeie; căci toți sunteți unul în Hristos Isus*. Iar dacă sunteți ai lui Hristos, sunteți deci sămânța lui Avraam și moștenitori prin făgăduință.

Care era fundalul și care era problema în Galatia? Pe scurt, următoarea: galatenii primiseră cu bucurie Evanghelia pe care le-o vestise Pavel. Fuseseră botezați pentru Hristos și trăiseră cu putere prezența lui Dumnezeu în Duhul Sfânt. Apoi au venit învățători iudei, *iudaizanți* – cum fusese odată și Pavel însuși –, și au încercat să introducă adaosuri la Evanghelie: neamurile care credeau în Hristos trebuiau toate să se taie împrejur. Ca să devină iudei care cred în Hristos. Ca să devină astfel fii ai lui Avraam (care fusese și el tăiat împrejur și primise aceasta de la Dumnezeu ca semn al legământului). Ca să intre prin tăierea împrejur în legământ și să devină moștenitori. Nu există o altă epistolă în care Pavel să folosească niște cuvinte atât de drastice împotriva acestor iudaizanți și a pretențiilor lor. Căci ei falsificau Evanghelia, care nu cerea faptele Legii, ci credință.

120. Strauch, 122

8.1 CE SPUNE TEXTUL

Pasajul citat, nu doar singurul verset 28, este un punct culminant în combaterea acestor iudaizanți. Un adevărat cuvânt al lui Dumnezeu, în care se simte inima lui Dumnezeu, bunăvoința Lui nemăsurată și voința Lui nestăvilă de a mântui în Hristos. Îndreptățirea prin credință face parte din mesajul central al epistolei. Cu alte cuvinte: achitați, ca și cum n-am fi păcătuit niciodată!

Legea a fost, pentru o vreme limitată, doar un îndrumător, care trebuia să ajute la căutarea și primirea lui Hristos. Prin credință, toți au devenit fii ai lui Dumnezeu! Toți, bărbați și femei deopotrivă. În cultura de atunci, femeile nu jucau niciun rol public. Trăiau retrase, nu erau moștenitoare și se aflau până la căsătorie sub tutela tatălui sau a fiului celui mai mare. Apoi deveneau proprietatea soțului lor. *Pavel le ridică aici pe femei la statutul de fii!* Nu este vorba de masculin sau feminin, ci de poziția privilegiată, de înaltul privilegiu de a fi fiu. Modelul pentru această poziție nu derivă doar din relațiile de familie culturale și sociale, legate de vremea aceea. Această calitate de fiu are drept model pe aceea a Fiului lui Dumnezeu Însuși. Toți sunt primiți și ridicați la poziția de fii. Numai în limbajul *de astăzi* putem spune, pe bună dreptate, și: la poziția de fiice.

Pentru creștinele din contextul cultural de atunci, în schimb, n-ar fi fost un câștig să fie numite fiice ale lui Dumnezeu. Ca „fiice”, ele ar fi fost atunci subordonate „fraților” lor din biserică. Dar, declarându-i pe toți credincioșii fii ai lui Dumnezeu, Pavel le atribuie femeilor același statut ca bărbaților. De aceea încheie, în mod consecvent, cu „toți sunteți unul” (nu „una”!), pentru că „în Hristos” toți sunt fii ai lui Dumnezeu, și femeile credincioase. În condițiile de atunci, această „schimbare de gen în vederea mântuirii” a femeilor nu este ostilă femeilor, ci începutul a ceva nou. Dacă și femeile sunt „fii ai lui Dumnezeu”, are aceasta urmări pentru rolul lor în biserică?

Toți fiii și toate fiicele lui Dumnezeu s-au îmbrăcat cu Hristos prin botezul în apă. În ei, în fiecare dintre cei numiți în versetul 28, se vede acum Hristos. Fără deosebire. Aceasta este valabil fără excepție și indiferent de rasă, statut social sau sex. Pavel ar mai putea numi și alte exemple de lucruri care

despart, ca să lămurească faptul că nimeni, din niciun motiv, cu atât mai puțin dintr-un motiv pentru care nu poartă nicio vină, nu este exclus de la lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu. Această mare mântuire îi face pe toți urmași ai lui Avraam și, prin urmare, moștenitori, prin Hristos, sământa lui Avraam. Născuți în chip duhovnicesc în noua creație. *Aceasta face ca înrudirea de sânge și tăierea împrejur să nu mai aibă nicio însemnătate.*

În Hristos, toți sunt egali. Ridicați deopotrivă la calitatea de fii și de moștenitori. Un mesaj uriaș, răsturnător și nemaiauzit până atunci, venit direct din cer. Chiar și tăierea împrejur dispare ca intrare în legământ. *Privilegiul bărbătesc al tăierii împrejur s-a sfârșit la cruce și a devenit pentru totdeauna istorie.* Femeile nu mai trebuie să se frământa niciodată cu întrebarea cum poate fi exprimată și întărită apartenența lor la legământ. *Botezul este acum pentru toți noul simbol al mântuirii.*

8.2 CE NU SPUNE TEXTUL ÎN MOD DIRECT

În acest cuvânt al lui Pavel nu este vorba în primul rând de înțelegerea rolurilor bărbatului și femeii (*se spune „parte bărbătească și parte femeiască”, cu trimitere la Geneza 1:27*). Textul nu desființează deosebirile dintre aceste trei perechi. Ele continuă să existe în lume. Naționalitățile rămân, un sclav nu devine liber atunci când crede în Hristos, iar sexele nu se neutralizează. Bărbatul rămâne bărbat și femeia rămâne femeie. Faptul de a deveni una și de a deveni egali se referă la mântuirea în Hristos. La relația cu Tatăl și la locul în trupul lui Hristos. Nu la creația vizibilă și la condițiile sociale. Sau la ordinea creației. Lucrul acesta este subliniat în mod deosebit și mereu de susținătorii complementarismului, adică ai supunerii ierarhice a femeii. Și eu, pe care Strauch și Johnson jun. m-ar numi „feminist evanghelic”¹²¹, nu iau acest cuvânt al lui Pavel ca argument principal în argumentația mea pentru egalitatea de rang. În acest loc, aceasta nu este tema lui Pavel.

121. Probabil că în SUA termenul acesta nu are o rezonanță atât de negativă ca în Germania. Eu nu l-aș numi pe un susținător al supunerii femeii masculinist creștin. Feminismul reprezintă un complex mare, o mișcare cu multe straturi, cu tot felul de extreme. Una care a produs lucruri bune, lucruri mai puțin bune și, ca orice altă mișcare, lucruri rele. Observ în această mișcare o inversare a dominației, ceea ce înseamnă trecerea de la o extremă și de la o greșeală la cealaltă. Eu nu pledez pentru feminism, ci pentru imaginea biblică de ansamblu despre bărbat și femeie. Insinuările continue că aș fi influențat de această mișcare sau că aș susține-o indirect nu sunt de folos.

8.3 CE SPUNE TOTUȘI TEXTUL ÎN MOD INDIRECT

Totuși, prin acest cuvânt se spune ceva care privește în mod concret sexele. El se află în același lanț de temeuri și argumente care a început cu Geneza 1. În versetul 28 este mai mult decât o simplă înșiruire comparativă a faptului că toți au parte deopotrivă de mântuire. Este o mântuire din care nu face parte doar iertarea păcatelor, ci una care salvează încă de acum din ruina, din falimentul și din zdrobirea creației și a omenirii căzute. La toate cele trei perechi este sugerată implicit o tensiune, ceva care desparte. Altfel Pavel nu le-ar fi adus în discuție. Pe fundalul vremii lui Pavel și al culturii și felului de viață de atunci, este abordat ceea ce nu este așa cum ar trebui să fie din perspectiva Creatorului. În tensiunea, în inegalitatea acestor perechi, harul lui Dumnezeu lucrează acum, prin Duhul Său cel bun, vindecând, împăcând și restaurând.

Chiar dacă acest aspect nu ar fi fost atunci în prim-plan, cu siguranță este astăzi, privind înapoi peste 2000 de ani de istorie a Bisericii și a culturii. Cuvântul lui Dumnezeu este atemporal și poate face lucruri noi în fiecare generație și în fiecare secol.

8.3.1 Iudeu și grec

Această deosebire marchează despărțirea dintre neamurile închinătorilor la idoli și Israel, poporul singurului Dumnezeu adevărat. Ea arată harul lui Dumnezeu față de un popor mic și neînsemnat pe atunci. Îl scoate în evidență. Numai ei sunt poporul care este al lui Dumnezeu dintre toate popoarele. Dar aceasta a trecut. Această despărțire este istorie. Mântuirea este pentru toți. Toți devin fii ai lui Dumnezeu.

Pavel începe intenționat cu această deosebire, pentru că iudaizantii le presau pe neamurile credincioase să se taie împrejur, ca să devină astfel iudei și să intre în legământul lui Avraam.

Neamurile, la fel ca iudeii, își vor păstra naționalitatea până în lumea nouă și veșnică a lui Dumnezeu. Nimeni nu-și poate lepăda naționalitatea. Dar prin mântuirea în Hristos sunt desființate toate fenomenele negative și păcătoase,

toate efectele distrugătoare care însoțesc existența popoarelor diferite și adesea dușmane. În biserică și în Împărăția lui Dumnezeu, lucrul acesta ar trebui trăit. Toți să se primească unii pe alții, cum ne-a primit Hristos pe noi.

8.3.2 Rob și slobod

Ce mesaj de neînțeles pentru sclavi, care erau proprietatea stăpânilor lor, ca o marfă. În Hristos, ei sunt acum frați, de aceeași valoare și de aceeași demnitate înaintea lui Dumnezeu. Sclavia este însă expresia unei omeniri căzute. N-a fost niciodată voia lui Dumnezeu. Pentru că nu corespunde demnității omului, întemeiate pe faptul că el este făcut după chipul lui Dumnezeu. Un om nu este niciodată proprietatea altui om, prin constrângere și violență.

Poate că mica epistolă a lui Pavel către Filimon se află în canonul Noului Testament tocmai pentru că aici un sclav, Onisim, și pe deasupra unul fugar, este prețuit de Pavel ca frate și colaborator. Totuși, el îl lasă pe Filimon, stăpânul lui credincios, să hotărască cum se va purta cu sclavul atunci când acesta se va întoarce acasă. Pe scurt, Pavel nu luptă direct împotriva sclaviei. Războiul acesta ar fi fost pierdut atunci înainte să fi început. Dar indirect, lupta împotriva sclaviei a început. Prin învățătura lui Hristos, prin Evanghelie, sclavul este acum un om cu drepturi depline, care trebuie respectat ca atare. Evanghelia este lovitura de grație pentru orice sclavie. Evanghelia este motivul pentru care ea a fost desființată, din păcate mult prea târziu.

Nici aici nu se poate trece cu vederea faptul că Evanghelia aduce libertate. Și din sclavia la propriu (nu numai din cea duhovnicească). În noua creație nu vor mai exista sclavi. *În biserică și în Împărăția lui Dumnezeu, rodul Evangheliei, această nouă creație a început deja. Efectul Evangheliei asupra omului dinăuntru și asupra lucrurilor din afară stă într-o relație de interdependență. Ele țin neapărat împreună.*

În biserică, sclavul și stăpânul de sclavi sunt egali. Deosebirea ierarhică face parte din lumea căzută. Același lucru este valabil pentru deosebirea dintre bărbat și femeie, care în biserică, în noua creație, nu mai este valabilă.

8.3.3 Informații despre sclavie

Abolitionismul (din englezescul *abolition*, din latinescul *abolitio*, „desființare”, „abrogare”) desemnează o mișcare pentru desființarea sclaviei. Alimentată atât din convingeri creștine, cât și din convingeri iluministe, aceasta s-a petrecut în tot mai multe țări occidentale, începând cu Portugalia în 1761 și până la Brazilia în 1888. Începând din 1808, Marea Britanie a avut un rol de pionierat în lupta împotriva sclaviei. William Wilberforce (1759-1833) a fost un parlamentar britanic și un conducător al luptei împotriva sclaviei și a comerțului cu sclavi. În Anglia a fost important faptul că în pietism și în misiunea evanghelică din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea s-a impus concepția că o înțelegere a omului ca un copil al lui Dumnezeu nu este compatibilă cu sclavia. În statele din sudul SUA, sclavii au continuat să fie exploatați în ferme și plantații. Deoarece statele din nord cereau desființarea sclaviei în toată țara, în 1861 s-a ajuns la război în țară (Războiul Civil). În cele din urmă au câștigat statele din nord, iar prin Amendamentul al 13-lea la Constituție, în decembrie 1865, sclavia a fost desființată în toate Statele Unite.

Europenii, Europa creștină, au fost cei care au comercializat sclavia pe scară largă. *Acest lucru este îngrozitor, având în vedere învățătura lui Isus în Europa creștină.* La fel și faptul că a durat atât de mult și a fost un drum atât de greu până la desființarea ei. Astăzi există încă traficul de persoane. Victimele sunt mai ales copiii și femeile. Cine cunoaște și iubește Evanghelia ar trebui să se ridice împotriva acestuia, acolo unde îi este cu putință.

8.3.4 Bărbat și femeie

Acum, ultimul dintre cele trei exemple, cel mai relevant pentru tema noastră. Aici este valabil același lucru ca la exemplele de mai înainte. Căderea în păcat a dezechilibrat relația dintre bărbat și femeie. Bărbatul s-a făcut pe sine cel mai tare, stăpânitorul. În toată lumea, începând de la Adam până astăzi, bărbatul a uzurpat pe nedrept autoritatea asupra femeii și o exercită în mod discriminatoriu.

Cum aduce Evanghelia vindecare în această relație? Prin inimi noi, prin dragoste gata de jertfă și lipsită de egoism. Prin supunere reciprocă,

credincioșie și respect, în puterea Duhului Sfânt. Atunci când bărbații recunosc că soțiile lor sunt un partener față în față, fără de care viața lor nu reușește așa cum vrea Dumnezeu; prin bărbați care nu insistă pe supunere, ci, în dragoste lipsită de egoism, le susțin pe soțiile lor, luptă pentru ele și le ocrotesc, își împart viața cu ele. Și prin femei care se supun de bunăvoie unor asemenea bărbați și îi urmează. Și invers. Evanghelia poate elibera pe deplin relațiile din căsnicie, astfel încât bărbatul și femeia să se completeze reciproc: trupește, sufletește, intelectual.

Este absolut important să ducem gândul acestui cuvânt al lui Pavel mai departe decât doar la mântuirea sufletului și doar la unitatea familiei lui Dumnezeu. De ce se îndreaptă o căsnicie stricăță și destrămată atunci când amândoi cred Evanghelia? Pentru că Dumnezeu nu creează doar „inimi curate”, ci și „inimi noi”. Pentru că vechea concepție luminează, patriarhală, despre bărbat și femeie își găsește sfârșitul la cruce, la fel ca sclavia și poziția exclusivă a iudeilor.

Nici atunci Pavel nu a combătut direct această înțelegere căzută, patriarhală, a rolurilor. Dar a combătut-o indirect și, astfel, eficient pe termen lung. Faptul că această imagine despre bărbat și femeie s-a menținut cu încăpățănare chiar și în creștinătate este o rușine de care nu poți decât să te rușinezi.

8.3.5 Pământesc și duhovnicesc?

Karl-Heinz Weber crede că abia în noua creație va înceta „ordinea creației”. A fi în Hristos nu ar fi totuna cu poziția pământească a unui om credincios pe pământ. Aceasta ar fi valabil pentru toate domeniile de activitate. Și pentru adunări, unde, potrivit ordinii creației, surorile tac.¹²²

Mai întâi se pune întrebarea de ce ar trebui să înceteze „ordinea creației” în noua creație. Tocmai noua creație va avea o ordine a creației plină de binecuvântare, netulburată și desăvârșită. Și anume cea de dinainte de căderea în păcat. *Ordinea creației și ordinea mântuirii în Hristos nu se pot contrazice. Ordinea mântuirii restabilește ordinea originară a creației.* Acolo, bărbatul și femeia sunt de rang egal. Evanghelia are urmări vindecătoare și eficiente pe plan social. Desigur, mai întâi în biserică, adică mai întâi între oamenii credincioși. Sunt schimbări de mare amploare, pozitive și răsturnătoare. Este putere spre mântuire, care poate desființa structuri

122. Weber, 11-13

păcătoase vechi de mii de ani și poate schimba și salva culturi și națiuni întregi.

Este un dualism nebiblic să desparți existența pământească de Evanghelie. Nu este o evanghelie socială, dar este un mesaj eficient, cu o direcție verticală de neoprit în relația cu Dumnezeu. Dar, în același timp, și cu un efect orizontal între oameni. Evanghelia este relevantă pentru mântuire și pentru cultură. *Desigur, există o tensiune între „deja” și „încă nu”. Dar acest „deja” trebuie lăsat liber și trebuie să poată elibera, ca să-și poată desfășura efectul deplin aici, în lumea aceasta.*

În mod asemănător argumentează Anstey: „Există două expresii care deosebesc aceste două lucruri: «în Hristos» (Galateni 3:28) și «în adunări» (1 Corinteni 14:34).” Una ar fi valabilă în cer, cealaltă pe pământ. La aceasta se poate constata doar că suntem „în Hristos” pentru totdeauna și în orice loc, și în adunări. Orice altceva ar pune sub semnul întrebării mântuirea noastră și ar contrazice pur și simplu Scriptura.

8.3.6 Nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască

„Faptul că apostolul ia cu toată seriozitatea masculinizarea femeilor în vederea mântuirii se vede din sprijinul său consecvent pentru o eclezioologie neutră din punctul de vedere al genului, care duce la o practică a bisericii ce le îngăduie tuturor, fără a ține seama de statutul social, de originea etnico-religioasă și de sex, să preia în principiu orice funcție în biserică. *Singurul criteriu este capacitatea, pe care Pavel o înțelege ca înzestrare prin Duhul Sfânt (1 Corinteni 12).* ... Interesant este însă că, la categoria genului, nu se spune acum că nu mai există bărbați și femei. Se lucrează mai degrabă cu termenii «masculin» și «feminin». *Aceasta duce la presupunerea că ... nu era vorba de a desființa apartenența la un sex a fiecăruia în parte, ci de a dizolva aspectul de gen al funcțiilor din biserică.*

În practică, aceasta înseamnă atunci: a proroci nu este masculin și nu este feminin. A conduce biserica nu este masculin și nu este feminin. Vorbirea în limbi nu este nici masculină, nici feminină. ... A fi trimis de Hristos să vestești nu este nici masculin, nici feminin. A predica nu este masculin și a sluji nu este feminin etc. De aceea, în bisericile pauline există diaconi femei, precum Fivi (Romani 16:1), apostoli femei, precum Iunia (Romani 16:7) etc.

Faptul că eclesiologia fără deosebire de gen a creștinismului primar nu era limitată la ... se vede din biserica din Roma. Apărută independent de Pavel, în ea un colegiu de femei a jucat evident un rol remarcabil. Pavel le numește pe Maria (Romani 16:6), Trifena, Trifosa și Persida (Romani 16:12).¹²³

În comentariul său, Martyn formulează: „*Căci toți sunteți unul în Hristos Isus. Opozițiile religioase, sociale și sexuale nu sunt înlocuite prin egalitate, ci printr-o unitate nou creată. În Hristos (în ceea ce Pavel va numi mai târziu «trupul lui Hristos», 1 Corinteni 12:13, 27), persoane care erau iudei și persoane care erau dintre neamuri au fost făcute o unitate nouă, care este identificată atât de fundamental cu Hristos Însuși, încât Pavel folosește forma masculină a cuvântului «unu». Mădularele Bisericii nu sunt un singur lucru; ele sunt o singură persoană, primită în trupul unicului om nou.*

Din alte epistole ale lui Pavel știm că apostolul era conștient de faptul că, chiar și în Biserică, capul de pod al noii creații a lui Dumnezeu, mai existau încă unele semne de excludere sexuală și socială (de ex. 1 Corinteni 7; Filimon). De aceea a trebuit să reflecteze mai târziu cu seriozitate la tensiunea dintre afirmarea unității reale în Hristos și continuarea îngrijorătoare a semnelor distinctive ale vechii creații.”¹²⁴

8.4 REZUMAT ȘI CONCLUZIE

Rezum acest capitol cu cuvintele lui Michael Bird: „Pavel nu vrea să sugereze că, pentru creștini, sexul încetează să existe, ca și cum Dumnezeu i-ar privi pe oameni doar de la gât în sus și ar șterge astfel deosebirea fizică dintre bărbați și femei. Nașterea din nou nu înseamnă că vom aspira vreodată la unisex și că vom putea folosi aceleași toalete în biserică. Pavel nu spune nici că această învățătură este valabilă numai pentru mântuire sau pentru lucrurile duhovnicești. Ceea ce vrea să spună Pavel este că noua creație înseamnă desființarea deosebirilor care i-au despărțit pe oameni unii de alții în trecut.

Interlocutorii lui principali nu erau aici feministele sau susținătorii ierarhiei, ci creștinii iudei care voiau să-și păstreze privilegiile identității lor etnice. Pentru

123. Kügler, Joachim; Paulus und die prophetischen Frauen in Korinth, Zur Gender-Politik des Apostels (1Kor 11,2-16; Gal 3,26-28)

124. Martyn, J. L., Galatians: A New Translation with Introduction and Commentary, 33A, Anchor Yale Bible, New Haven; London 2008, 377.

Pavel, nimeni nu este mai aproape de tronul lui Dumnezeu nici prin rasă, nici prin clasă, nici prin sex. Dumnezeu a vrut să creeze o singură familie, nu două sau mai multe familii, iar familia lui Avraam are copii din toate neamurile, bogați și săraci, bărbați și femei. Aceasta subliniază principiul egalității din Evanghelie, potrivit căruia nimeni nu se poate lăuda că el are legătura directă cu Dumnezeu și nimeni nu-i poate atribui cuiva că ar fi mai bun sau mai folositor decât oricare alt om. Deși conținutul principal al textului din Galateni 3:27-28 se concentrează pe soteriologie (mântuire), trebuie să ținem seama că el are legătură și cu ecleziologia (Biserica, biserica locală) și cu pnevmatologia (Duhul Sfânt). Aici nu este vorba doar de egalitatea înaintea lui Dumnezeu, ci de unitatea din Biserică, creată prin legăturile botezului și pecetluită prin darul Duhului Sfânt.¹²⁵

După cântărirea multor aspecte și detalii, acest cuvânt biblic este un argument puternic, un argument dumnezeiesc pentru un rol de rang egal al femeii credincioase în căsnicie și în biserică. *În lumina acestui adevăr despre răscumpărare, pe cât de simplu, pe atât de profund, trebuie interpretate toate celelalte texte care vorbesc despre relația dintre bărbat și femeie, despre rolul femeii în căsnicie și, de asemenea, în biserică. Ca să revin la început: da, acest cuvânt al lui Pavel este echivalentul unei Magna Carta.*

125. Bird, 37

9 DUMNEZEU TATĂL, FIUL ȘI DUHUL SFÂNT

În Biblie, Dumnezeu este prezentat în formă masculină. El este Tată. Fiul Său, Isus, Mântuitorul lumii, este bărbat. El Își alege 12 bărbați ca ucenici. Nicio femeie. Toate cărțile Bibliei au fost scrise de bărbați. În vechiul legământ numai bărbații erau preoți. *Luată împreună, nu spun toate acestea destul de limpede că bărbatul are față de femeie o poziție superioară de autoritate și o funcție de conducere?* Atâta masculinitate nu trece pe lângă noi fără să lase urme. În orice caz, percepția înconștientă, dacă Dumnezeu este sau nu de gen masculin, are un anumit efect asupra gândirii noastre, asupra felului în care ne vedem pe noi înșine și asupra felului în care Îl vedem pe Dumnezeu. La bărbați probabil altfel decât la femei, bănuiesc eu.

„Această accentuare a figurilor masculine și a imaginilor și limbajului masculin în Sfânta Scriptură și în Biserică a fost descrisă de John Piper ca un «simțământ masculin» al credinței creștine. Într-un anumit fel, este greu de contestat acest lucru. Se pune totuși întrebarea dacă este vorba aici de oglindirea unei ordini voite de Dumnezeu sau dacă în acest mesaj, aparent evident, este ținut un alt mesaj. Accentuarea narațiunilor androcentrice¹²⁶ și patriarhale din Biblie este oare o susținere clară a structurilor patriarhale în biserică, familie și societate? Sau există în texte alte indicii care ne duc la concluzia că Biblia străpunge aceste structuri patriarhale și le oferă bărbaților și femeilor aspecte alternative ale relației?”¹²⁷

Dumnezeu Se descoperă în Isus. El este chipul lui Dumnezeu. El este întipărirea ființei Lui. El este descoperirea ultimă, deplină și cea mai profundă a lui Dumnezeu, în viața Lui și în moartea Lui pe cruce. Dar înainte de venirea lui Isus, puteam deja afla multe despre Dumnezeu. Scriptura descoperă deja cine este Dumnezeu și cum este El. Isus completează această imagine până la desăvârșire.

Când Dumnezeu Se descoperă într-un bărbat din secolul întâi, într-un iudeu, un meșteșugar constructor necăsătorit, sunt în același timp conștient că

126. Prin androcentrism se înțelege o perspectivă care îi socotește pe bărbați centru, măsură și normă. Androcentrismul poate fi înțeles ca o fixare a societății asupra bărbatului sau asupra „masculinului”. Wikipedia

127. Peppiatt, Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts

Dumnezeu, Cel veșnic, Cel cu totul altfel, este mai mult decât se putea vedea la Isus. Pe El însuși, pe Fiul lui Dumnezeu, nu-L putem înțelege nici măcar pe deplin. Cunoașterea noastră este în parte. McFarland trage concluzia: „De aceea trebuie să fim atenți să-L prezentăm pe Isus în așa fel, încât Logosul [Cuvântul] care vine în trup să nu fie redus la trup.”

Dumnezeu este Duh (Ioan 4:24). Dumnezeu este un Dumnezeu întreit. Aceste două trăsături ale ființei lui Dumnezeu nu trebuie să treacă în plan secund. Chiar dacă în Vechiul Testament Dumnezeu este descris în mod masculin, ca Tată, războinic sau împărat. Ca Unul care uneori simte și lucrează ca un om. Așadar, numitele „imagini antropomorfe”¹²⁸ ale lui Dumnezeu” arată lucrarea și simțămintele lui Dumnezeu prin comparații și analogii omenești. Cât de aproape sunt aceste imagini de realitatea lui Dumnezeu? Dumnezeu, ca trei în unul, ca Duh și fără început, este de neînțeles pentru noi. Când El vine la noi și devine unul dintre noi, un bărbat, aceasta nu înseamnă că Dumnezeu este bărbat, ci că Se descoperă astfel. Dumnezeu nu are un trup ca noi și de aceea nu are nici gen.

9.1 ESTE DUMNEZEUL DE GEN MASCULIN?

Dumnezeu Se descoperă ca Tată. Își descoperă El prin aceasta genul? Nu, dar descoperă ceva mult mai important: El este o Persoană și este un Dumnezeu al relației, al afecțiunii și al părtășiei. Acest Dumnezeu, care ne este descris în imagini omenești, vorbește, ascultă, avertizează, ocrotește, întărește, lucrează, încheie legăminte, face promisiuni și, mai presus de toate, iubește cu o dragoste gata de jertfă și care nu se stinge. El este neschimbător, dar are emoții adânci. Deși este de nepătruns, El are cel puțin, într-o măsură necunoscută nouă, toate capacitățile pe care le avem noi ca oameni, ca femeie și bărbat. Imaginile omenești încearcă să-L descrie pe Cel ce nu poate fi descris. Multe în limbaj masculin. Dar există nenumărate imagini feminine ale lui Dumnezeu, care scot în evidență și laudă latura Lui feminină. Voi aminti câteva dintre ele, fără să uit că Dumnezeu nu este nici femeie. Încă o dată: El nu are gen. *Imaginile feminine despre Dumnezeu arată ce a devenit trup în*

128. Antropomorfismul (din grecescul ἄνθρωπος anthrōpos „om” și μορφή morphē „formă, chip”) înseamnă atribuirea de însușiri omenești animalelor, zeilor, forțelor naturii și altora asemenea (umanizare). Însușirile omenești se pot arăta atât în înfățișare, cât și în comportament. Wikipedia

Eden: bărbatul și femeia sunt chipul lui Dumnezeu și oglindesc în existența lor și în genul lor ființa lui Dumnezeu, care nu are gen.

Descrierea lui Dumnezeu printr-o gramatică masculină este și, dar nu numai, o limită a limbii. Dacă în germană și în toate celelalte limbi Dumnezeu n-ar fi descris nici masculin, nici feminin, ar rămâne doar pronumele neutru „es” („el/ea” la neutru, pentru lucruri). Aceasta ar fi impersonal și n-ar duce la țință. Același lucru este valabil pentru limbile originale ale Bibliei. De exemplu, cuvântul grecesc pentru duh, *pneuma*, este neutru. Dar cuvântul ebraic *ruach* este feminin. În germană nu se poate exprima, dar s-ar putea, vorbind despre Duhul lui Dumnezeu, să spunem „ea” sau „ei” („Geistin”, adică un „Duh” la feminin). Dar nici aceasta nu poate atribui un gen persoanelor divine. Ne-ar sări în ochi, probabil ne-ar deranja, pentru că suntem pur și simplu obișnuiți cu pronumele personale masculine și nu cunoaștem altceva. Întrebarea despre genul lui Dumnezeu nu poate fi lămurită prin limbă, nici prin cea biblică, nici prin cea modernă.

În Vechiul și Noul Testament nu există nicio indicație concretă despre genul lui Dumnezeu. Acest lucru trebuie subliniat, pentru că zeii Orientului antic și ai Antichității erau în mod conștient masculini și feminini. Ciclul vieții era menținut prin sexualitate. Fertilitatea era idealul zeitelor. Sexualitatea era centrul în jurul căruia se învâneau cultele. Nu însă la Iahve, Dumnezeul lui Israel. El nu este numit nici masculin, nici feminin. În credința iudaică, la fel ca în cea creștină, sexualitatea nu ține de un ritm veșnic, cosmic. Sexualitatea este creată. Ea are un început și va avea un sfârșit.

„Cu toate acestea, Dumnezeu Se descoperă în Scriptură ca «Dumnezeul și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos» (Efeseni 1:3), și nu ca «Mamă». Nici nu Se prezintă Dumnezeu ca un complex Tată-Mamă, ca și cum ar întruchipa «masculinitatea» și «feminitatea». Noțiunile de «masculinitate» și «feminitate» sunt legate inseparabil de deosebiri sexuale dintre genuri. Sexualitatea și genurile ei sunt principii spirituale veșnice numai într-o cosmologie păgână.”¹²⁹

Dacă Dumnezeu nu are gen și totuși este descris ca Tată, atunci nu putem pur și simplu schimba imaginile și limbajul și pune „Mamă” în loc. Aceasta ar însemna să înlocuim o greșeală – anume aceea de a-L înțelege pe Dumnezeu ca ființă masculină – cu o altă greșeală. Așa se întâmplă în *Bibel in gerechter* 129. R.K. McGregor Wright

Sprache („Biblia în limbaj echitabil”, o traducere germană), unde se traduce „neutru din punctul de vedere al genului”.¹³⁰

Deși Dumnezeu este prezentat mult mai mult în imagini masculine decât feminine, nu se pot trage de aici concluzii despre gen. Faptul că, în total, sunt mai multe imagini masculine și se folosește un limbaj masculin poate avea legătură și cu faptul că scrierile biblice au apărut într-o vreme patriarhală. Și Sfânta Scriptură trebuie citită istoric, fără a-i nega prin aceasta relevanța și autoritatea pentru astăzi.

9.2 SĂ NU-ȚI FACI CHIP CIOPLIT

Această poruncă din Decalog, cele 10 porunci (Exodul 20:4), atinge întrebarea despre genul lui Dumnezeu, chiar înainte ca El să Se fi descoperit în Isus. Interdicția chipurilor exclude ca Dumnezeu să aibă un gen, la fel ca faptul că Dumnezeu este Duh. Amândouă sunt strâns legate. Nici din vestita afirmație a lui Dumnezeu despre Sine: Voi fi cine voi fi (Exodul 3:14), nu se poate deduce vreun gen, nici masculin, nici feminin. Această din urmă deducție este intenția unor curente ale teologiei feministe.

„În Biblie se vorbește adesea despre Dumnezeu ca Elohim. *Este vorba de un plurale tantum*¹³¹ – o formă gramaticală care vrea să dea dreptate tocmai mulțimii atributelor divine – nici masculine, nici feminine. Căci în orice vreme și în orice loc, în nesfârșit de multe situații de nevoie și suferință, dar și de bucurie și mulțumire, ne stau înaintea tot felul de imagini despre Dumnezeu.”¹³²

130. Wolfgang Huber a criticat: „Faptul că o traducere conține întotdeauna și interpretare este aici răsturnat: interpretarea este dată drept traducere. Aceasta este o încălcare a principiului reformat al Scripturii. Dreptatea este o temă centrală a Bibliei. Dar nu se poate, din punctul de vedere al dreptății, răsuci un text biblic în așa fel încât, de exemplu, acolo unde este vorba în mod clar de doisprezece bărbați, să se scrie «apostole și apostoli» și cititorul să aibă impresia că în acest cerc ar fi fost și femei.” Peter Hahne: „Pe un jurnalist luteran îl doare sufletul să fie luat în răs de colegii lui sceptici nu pentru credința lui în înviere, ci din cauza unei Biblii speciale, sectare, născute din duhul unui feminism fundamentalist.” Wikipedia, despre Bibel in gerechter Sprache

131. Plurale tantum (pluralia tantum), cuvânt numai la plural, este un substantiv folosit exclusiv la plural (exemple în germană: Ferien „vacanță”, Kosten „costuri”, Leute „oameni”; în română: ochelari, călți).

132. Lapide, Pinchas, Ist die Bibel richtig übersetzt, Gütersloh, 2004, 202

9.3 IMAGINI FEMININE ALE LUI DUMNEZEU

Iată câteva exemple ale felului în care Scriptura descrie latura feminină a lui Dumnezeu:

Mama care își alăptează copiii și răspunde de îngrijirea lor (Numeri 11:12): „Am fost eu oare însărcinată cu tot poporul acesta, sau l-am născut eu, ca să-mi spui: Poartă-l la sânul tău, cum poartă doica pe copilul de țâță, în țara pe care ai jurat-o părinților lor?”.

Mama care i-a adus pe lume pe israeliți (Deuteronomul 32:18): „Ai neglijat Stânca ce te-a zămislit și ai uitat pe Dumnezeul care te-a născut.”

Femeia în durerile nașterii, a cărei respirație puternică este o imagine a puterii divine (Isaia 42:14). „Multă vreme am tăcut, am stat liniștit, m-am stăpânit. Acum, ca o femeie care naște, vreau să respir adânc, să gâfâi și să suflu în același timp.”

Mama care naște și ocrotește pe Israel (Isaia 46:3): „Ascultați-Mă, casa lui Iacov și toată rămășița casei lui Israel, voi, cei încărcăți din pânțele mamei, purtați din sânul mamei!”

Mama care nu uită copilul pe care îl alăptează (Isaia 49:14-15): „Poate o femeie să-și uite copilul de țâță, încât să n-aibă milă de fiul trupului ei? Chiar dacă l-ar uita, Eu nu te voi uita.”

O mamă care își mângâie copiii (Isaia 66:13): „Veți fi purtați în brațe și dezmiardați pe genunchi. Cum mângâie pe cineva mama lui, așa vă voi mângâia Eu.”

O mamă care își cheamă puii, îi învață, îi ține, îi vindecă și îi hrănește (Osea 11:1-4).

Alte imagini materne se găsesc în Psalmii 131:2; Iov 38:8, 29; Proverbe 8:22-25; 1 Petru 2:2-3; Faptele apostolilor 17:28.

În mod asemănător, Biblia Îl descrie pe Dumnezeu în legătură cu activitatea culturală sau socială a femeilor:

O croitoreasă care face haine pentru Israel (Neemia 9:21).

O moașă care asistă la o naștere (Psalmii 22:9-10; 71:6; Isaia 66:9).

O femeie cu autoritate, la care privește slujnica ei (Psalmii 123:2); o femeie care face pâine cu aluat (Luca 13:20-21).

Scriptura vorbește despre Dumnezeu și folosind imaginile unei păsări sau ale unui animal femelă: Dumnezeu lucrează ca o pasăre care își ocrotește puii (Psalmii 17:8; 36:7; 57:1; 91:1, 4; Isaia 31:5; Deuteronomul 32:11-12), ca un vultur (Deuteronomul 32:11-12; Exodul 19:4; Iov 39:27-30), ca o găină (Matei 23:37; Luca 13:34; cf. Rut 2:12) și ca o ursoaică (Osea 13:8).

Una dintre cele mai fascinante trimiteri la feminin în legătură cu ființa lui Dumnezeu este înfățișarea înțelepciunii ca femeie în Proverbe 1:20-33; 8:1-9:12.

9.4 TATĂL ȘI FIUL

Înainte de venirea lui Isus, nu se putea ști că Dumnezeu este „unul în trei”. Nici că Dumnezeu este Tatăl Fiului Său în sensul în care a devenit cunoscut prin Isus. Abia când Cuvântul S-a făcut trup, Dumnezeu S-a descoperit ca Tată în Fiul Său. Dar El nu este un tată care și-a zămislit fiul cu o femeie. Tatăl, Fiul și Duhul sunt toți veșnici, fără început. Acest limbaj arată în ce relație stau unul față de altul prima și a doua Persoană a Dumnezeirii. Arată relația în care oamenii au voie să stea față de Dumnezeu. Dar nici această realitate nu face din Tatăl veșnic și din Fiul veșnic ființe de gen masculin.

Sunt conștient că la aceste întrebări se reflectează rar sau niciodată în felul acesta. În cadrul acestei cărți consider însă necesar să abordez acest subiect. Știind, totuși, că voi ajunge curând la limite.

9.5 SUPUNEREA FIULUI VEȘNIC?

În această carte susțin că o supunere ierarhică a femeii este întotdeauna urmarea căderii în păcat și nu era prevăzută în creația originară, necăzută. Aceasta este valabil chiar și atunci când Cuvântul lui Dumnezeu le îndeamnă pe femei la supunere. Totuși, aceasta trebuie înțeleasă în contextul realităților antice. Am descris acest lucru pe larg.

De câteva decenii a apărut în evanghelistul conservator din Statele Unite o învățătură care ar putea respinge argumentul meu de mai sus, dacă ar corespunde textelor biblice. Este vorba despre Dumnezeuul întreit și despre felul în care Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt stau în relație unul cu altul. Această învățătură spune, în câteva cuvinte, că cele trei Persoane ale Dumnezeirii sunt egale în ființă și în slavă. În ființa lor (ontologie) sunt egale. Dar au roluri diferite în relația dintre ele și față de creație. Astfel, Fiul ar fi supus Tatălui „de la început”, iar Duhul ar fi supus Tatălui și Fiului. În întruparea lui Hristos, în smerirea Lui de bunăvoie, s-ar exprima ceea ce era deja relația în veșnicie.

Vă întrebați ce legătură ar avea aceasta cu subiectul acestei cărți? Foarte multă. Căci această „ierarhie veșnică” ar trebui să servească drept model pentru rolurile bărbatului și ale femeii. Prin urmare, încă în creația necăzută s-ar vedea o egalitate clară în valoare, dar la fel de bine și împărțirea diferită a rolurilor, în care bărbatul este capul care conduce și guvernează, iar femeia i se supune. Așa ar fi fost alcătuiți bărbatul și femeia prin creație, cu urmările cunoscute pentru căsnicie, biserică și societate.

Din lumea de gândire și din literatura creștină de limbă germană nu cunosc această idee. Dar odată cu amplul tratat de dogmatică reformată al lui Wayne Grudem, această idee a ajuns, cu toate consecințele ei, și în Germania, din 2013: „Aici, în căsnicie, la fel cum Tatăl are în Trinitate autoritate asupra Fiului, și soțul are autoritate asupra soției sale. Rolul soțului este paralel cu cel al lui Dumnezeu Tatăl, iar rolul soției este paralel cu cel al lui Dumnezeu Fiul. Mai mult, la fel cum Tatăl și Fiul sunt egali în dumnezeire, importanță și personalitate, tot așa și soțul și soția sunt egali în umanitatea, importanța și personalitatea lor.”¹³³

Astfel, în această dogmatică, toate femeile sunt excluse de la slujbele de conducere, ca prezbiteriul și slujba predicării, cu o „greutate veșnică”, ca să zic așa, adică cu trimitere la Dumnezeire. Curente reformate mai tinere din Germania promovează această învățătură în mod proactiv și aproape misionar.

133. GRUDEM, W., *Biblische Dogmatik: Eine Einführung in die Systematische Theologie*, XXIX, Theologisches Lehr- und Studienmaterial des Martin Bucer Seminars, VKW; arche-medien, Bonn; Hamburg 2013, 284–285.

Deși această excludere a marcat, din păcate, istoria Bisericii, dacă nu de la început, cel puțin 1.700 de ani, acest argument n-a fost adus niciodată.

Această învățătură relativ nouă nu poate fi discutată în cadrul de față. Ofer doar câteva impulsuri de gândire și nu îmi voi sprijini privirea de ansamblu pe această învățătură. Rămân astfel la punctul meu de plecare din Geneza 1 și 2, în lumina căruia am explicat în această carte textele biblice relevante din Noul Testament.

Dacă această supunere veșnică a Fiului ar fi reală, nu abia de la întruparea Lui, prin aceasta nu ar fi stabilit în mod automat rolul bărbatului și al femeii. Ar fi o analogie, o comparație, dar nu o necesitate. Că Fiul, ca om, S-a supus Tatălui, nimeni nu se va îndoii. *Pentru subiect rămâne însă important că nici o posibilă supunere veșnică, nici una temporară a Fiului nu este luată vreodată ca model pentru a descrie relația și rolurile bărbatului și ale femeii în general sau în căsnicie. Exemplul smeririi lui Isus este, desigur, subliniat adesea, dar întotdeauna pentru toți ucenicii, fără vreo accentuare a genului.*

A durat câteva secole până când în creștinătate s-a ajuns la o mărturisire sau la o învățătură despre Dumnezeu, de cele mai multe ori ca reacție la învățături greșite. Așa a fost Atanasie (secolul al IV-lea), care a modelat, a formulat și a apărut în mod remarcabil învățătura despre Trinitate. Până astăzi ea este dogmă creștină incontestabilă.

Mi se pare ciudat că în dezbaterile despre rolul bărbatului și al femeii se formulează o asemenea învățătură și că prin ea se fixează rolul subordonat al femeii. Nu scap de bănuiala că aici „coada dă din câine”. Cu alte cuvinte: ce învățătură grea despre Dumnezeu trebuie să servească pentru această întrebare despre rolurile genurilor? De reținut ar fi că toate acestea erau necunoscute în momentul creării omului și au putut fi cunoscute abia odată cu venirea Fiului. „Chipul lui Dumnezeu” nu putea cuprinde încă această cunoaștere în Eden.

Consider îngrijorătoare o asemenea fixare, care îndrăznește o afirmație nemaipomenit de îndrăzneță despre Dumnezeire. Chiar dacă există indicii pentru asemenea concluzii, îmi lipsesc dovezi clare pentru această presupunere. Există indicii și pentru contrariu.

Notă adăugată în ediția a 4-a: Între timp, această învățătură a fost retrasă din cauza obiecțiilor masive venite din multe părți.

9.6 ISUS ȘI CEI 12 UCENICI AI SĂI

Isus putea fi recunoscut în prorocii ca Mesia și Împărat, ca Fiul omului. Ca bărbat. Aceste cuvinte s-au împlinit în bărbatul din Nazaret. Pavel Îl compară, ca într-o familie patriarhală, cu Adam, drept cap al noii creații.

Alexander Strauch subliniază că Isus trebuia să fie bărbat. Am putea fi de acord, dar să deducem de aici superioritatea genului masculin, cum face el, este pur și simplu înșelător.¹³⁴ *El a devenit în primul rând om – Cuvântul S-a făcut trup, nu bărbat!* Explicațiile lui și toți reprezentanții acestei gândiri sunt un

134. Strauch, 42-44

exemplu al felului în care filozofia greacă a reușit până astăzi să se strecoare în Biserica lui Dumnezeu. Și aceasta sub mantia evlaviei.

Personalitățile masculine îndeplinesc funcții sau roluri simbolice și tipologice în istoria mântuirii lucrute de Dumnezeu. Nu este vorba aici de accentuarea genului masculin, nici chiar atunci când avem mereu această impresie. Aș face o deosebire, în lucrarea lui Isus, între funcția Lui în istoria mântuirii și funcția Lui mântuitoare. Prima presupunea ca El să fie bărbat. Pentru înfăptuirea mântuirii, genul nu avea nicio importanță. Cu alte cuvinte, spus în mod tranșant: și o femeie ar fi putut aduce mântuirea pe cruce.

Isus Și-a ales 12 ucenici, toți bărbați. Lucrul acesta era normal în cultura de atunci, dominată de bărbați. Dar, ca reprezentanți ai celor 12 seminții ale lui Israel, trebuiau să fie bărbați. *„Isus a ales apostoli bărbați din același motiv din care a ales doisprezece apostoli iudei. În măsura în care ucenicii lui Isus reprezintă noul Israel, cei doisprezece apostoli ai lui Isus reprezintă tipologic cele douăsprezece seminții ale lui Israel și mai ales pe cei doisprezece patriarhi (fiii lui Iacov), din care se trage națiunea Israel. Witt arată că cei doisprezece apostoli bărbați dau continuitate tipologică și împlinire istoriei lui Israel. «Cei doisprezece trebuiau să fie bărbați iudei liberi, și nu sclavi, femei sau neamuri, pentru a îndeplini funcția simbolică a rolului lor tipologic».”*

12 bărbați au fost chemați de Isus. Cine se bazează pe faptul că trebuie să fie numai bărbați, acela trebuie să ia în considerare și numai bărbați galileeni sau iudei. Situația istorică, profetică, culturală, dar unică, cerea ca ucenicii Lui să fie bărbați, iudei. *De aceea aceasta nu poate fi niciodată linie directoare sau normă pentru Biserica mondială a lui Isus Hristos, care este alcătuită din toate popoarele.*

Numărul doisprezece nu amintește de o clasă de școală cu 12 elevi, ci arată și caracterul cuprinzător al mișcării mesianice, care nu lasă pe nimeni în urmă și din care făceau parte tocmai și femei. Este remarcabil că cei Doisprezece nu sunt numiți niciodată bărbați. În urmarea lui Isus toți erau învățăcei, toți erau elevi. În prezența lui Isus nu era loc pentru aere bărbătești față de femei.

Androcentrismul, adică percepția și felul de a vorbi preponderent masculin al Bibliei, nu se face în niciun caz în detrimentul femeilor. Ele nu sunt puse prin aceasta pe planul al doilea.

Bărbatul Isus le-a prețuit și le-a respectat pe femei într-un mod neobișnuit și radical. El le-a redat femeilor demnitatea. Richard Bauckham scrie despre femeile de la mormântul lui Isus: femeile sunt preferate de Dumnezeu ca primitoare ale descoperirii și, prin aceasta, ca mijlocitoare ale acestei descoperiri față de bărbați. *Nu face aceasta parte din răsturnarea eshatologică a statutului, prin care Dumnezeu îi face pe cei din urmă cei dintâi și pe cei dintâi cei din urmă, pentru ca nimeni să nu se poată lăuda înaintea lui Dumnezeu?*

9.7 CONCLUZIE

„Concluzia noastră trebuie să fie că nu există temeuri biblice pentru o influență dominantă a reprezentărilor despre masculinitate și feminitate asupra înțelegerii noastre despre natura esențială a ființei lui Dumnezeu. Dumnezeu este «El» pentru că Dumnezeu este personal, și Tatăl nostru pentru că Dumnezeu lucrează ca un tată iubitor. El nu este nici masculin, nici feminin, nici o combinație a amândurora. Reprezentările despre un Dumnezeu cu un anumit gen sunt proprii multor concepții păgâne, dar într-un creștinism biblic ele lipsesc.”¹³⁵

Bărbații și la fel femeile se identifică, atunci când citesc Biblia, cu bărbați ca Avraam, Moise, David și Ilie. Ne identificăm și noi, bărbații, la fel cu femei ca Debora, Rahav, Rut sau Maria? Să citim odată Biblia și istorisirile ei în mod conștient din perspectiva femeilor. Să citim și să transmitem în mod conștient istorisirile femeilor tinerilor și în predicile noastre.

135. Ibidem.

10 MĂRTURISIREA VINEI MELE

Suma greșelilor noastre, ale bărbaților, față de femei este mare. De cele mai multe ori, cu convingerea că suntem credincioși lui Dumnezeu și Cuvântului Său. Este vorba de mult mai mult decât de o poziție teologică disputată. Personal, mă simt chemat la o mărturisire a păcatului deschisă și, în același timp, fără menajamente. Pocăința este șansa pentru o viață nouă și pentru trezire. Nădejdea mea este ca mulți frați în Domnul să se facă una cu această mărturisire și ca ea să ajungă la urechile și la inimile surorilor în Hristos, spre bucuria lui Dumnezeu.

Dumnezeule, Iahve Elohim, Creator al bărbatului și al femeii, iartă-mă că am gândit, am cerut și am lucrat ca și cum femeia n-ar fi de rang egal, ci de rang inferior. Nu un partener față în față, ci cu o treaptă mai jos decât mine.

Doamne Isuse, iartă-mă că am crezut că femeile trebuie să tacă și să se retragă din viața publică.

Iartă-mă că am crezut că Tu ai vrea ca ele să nu aibă voie să învețe public despre Tine și despre adevărul Tău.

Îi mărturisesc soției mele, mamei mele, surorilor mele după trup și tuturor prietenelor în Domnul, tuturor celor care au lucrat împreună cu mine pentru Împărăția lui Dumnezeu, tuturor surorilor cu care am stat împreună în nenumăratele ore de adunare, că v-am privit ierarhic, sub autoritatea bărbatului!

Iertați-mi această atitudine greșită, despre care am crezut că este dumnezeiască și biblică!

Iertați-ne că am discutat și am hotărât fără voi dezbateri și întrebări importante. Nu v-am cerut sfatul! Am trăit în propria noastră lume, ca și cum ar fi fost singura sau cea mai importantă.

Mărturisesc că noi, bărbații, am dat greș. Am fost adesea, și fără să ne dăm seama, niște machos egoiști, dominatori și discriminatori, niște atotștiutori.

Orbi față de noi înșine. Orbi față de voi, femeile, și față de chemările și darurile voastre. Și de aceea, în această privință, orbi și față de Dumnezeu,

Creatorul vostru.

Iertați-ne acolo unde am fost lași și v-am împins înainte și ne-am bizuit pe voi, acolo unde ar fi trebuit să ne facem datoria de bărbați și să mergem înainte, iar voi pe bună dreptate ați așteptat aceasta.

Iertați-ne nepăsarea față de ceea ce v-a fost greu și ce n-ați înțeles niciodată. Nu v-am întrebat niciodată cum vă simțiți cu toate acestea.

Iertați-ne că nu v-am întrebat ce simțiți în fața acestor atitudini și învățături discriminatoare.

Ne pare rău. Ne-am înșelat.

Fiți libere! Slujiți Domnului cu bucurie!

Nu vă obișnuiți cu status quo-ul! Ridicați-vă!

Chiar dacă este nevoie de timp ca tradițiile să se schimbe, vrem să începem acum și să nu mai pierdem timpul.

Vă vom sprijini – așa cum ați făcut-o voi dintotdeauna, în ciuda a tot ce am făcut noi.

Cum putem repara?

Crucea lui Isus Hristos este singurul loc de scăpare al păcătosului, unde el poate primi iertare și eliberare. Și pentru creștin este locul spiritual unde se poate încredința de iertarea lui. Locul unde Iahve Elohim Însuși a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn. Și unde păcătoșii se întâlnesc și își vestesc unii altora iertarea.

Când Duhul Sfânt ne luminează inima și conștiința, iar mărturisirea păcatului este necesară și pocăința este singurul pas următor, atunci locul unde se întâlnesc bărbații și femeile este înaintea crucii. Pentru iertare reciprocă și împăcare, pentru libertate și vindecare.

„Nu este un drum ușor să trecem de la un mod de gândire patriarhal la unul prietenos față de femei. Aceasta înseamnă să ne reprezentăm din nou tot ce credeam că înțelegem despre lumea noastră și despre felul în care funcționează ea, despre credința noastră și relația noastră cu Dumnezeu, unii cu alții și cu cosmosul nostru. Este o schimbare la fel de grea ca aceea prin care au trebuit să treacă înaintașii noștri, de la o înțelegere geocentrică la una heliocentrică a universului. Primii oameni de știință care au propus ideea că Pământul se învâрте în jurul Soarelui, și nu invers, au fost excomunicați, pentru că se credea că aceasta ar fi o amenințare la adresa puterii lui Dumnezeu! În mod asemănător, este foarte greu să te desprinzi de o concepție patriarhală despre lume, în care se acceptă ca normal ca femeile să fie dominate de bărbați și ca sistemele și instituțiile să fie organizate și conduse de bărbați. O concepție despre lume egalitară, cu drepturi egale, este o concepție care îi vede pe femei și pe bărbați într-o relație reciprocă, în care împart puterea, recunosc, încurajează și eliberează darurile celuiilalt. Și se întâlnesc unii cu alții cu același respect și aceeași demnitate.”¹³⁶

*„Cine a fost cuprins de duhul Evangheliei va fi de acord că o înțelegere patriarhală a rolurilor, care le ține pe femei sub tutelă și le paralizează pentru Împărăția lui Dumnezeu, nu este doar o nedreptate, ci a adus Bisericii lui Dumnezeu pagube de nespus. Chiar dacă aceasta nu s-a întâmplat niciodată din motive josnice, în duhul luptei pentru putere sau chiar al umilirii voite, ci de destule ori pe baza unei neînțelegeri tragice a Sfintei Scripturi, acum este totuși timpul ca tradițiile înjositoare să fie puse cu curaj sub semnul întrebării și să ne întoarcem de la ele, pentru ca și femeile să-și poată pune picioarele «într-un loc larg» și să poată experimenta, în sfârșit, cu mulțumire, răscumpărarea deplină câștigată prin Isus Hristos.”*¹³⁷

„Un bărbat sănătos lăuntric va face totul ca s-o iubească pe femeia de lângă el până când aceasta intră în chemarea ei.” Veronika Schmidt

Ca o boală incurabilă, ca o buruiană străveche, cu rădăcini adânci și puternice, care s-a întins peste tot, imaginea despre femeie a bărbaților creștini a fost de la început un ecou al mediului lor și, din păcate, și al inimii lor. Trăită conștient și inconștient, în mod brutal, moderat, chiar și iubitor, nu există totuși altă opțiune decât întoarcerea la adevărul biblic și, prin aceasta, dumnezeiesc, care singur face liber.

137. Krüger, Hartmut, p. 183, *Frauen im Pietismus*, Marburg, 2005

11 CONCLUZIE ȘI PERSPECTIVE

Din experiența mea, deci limitată și subiectivă, ajung la concluzia că, în atitudinea față de „chestiunea femeilor” (numită așa aproape numai de bărbați), mentalitatea, mediul bisericesc și originea joacă un rol hotărâtor.

În bisericile în care femeile tac, și o fac din convingere, o renunțare la acest comportament nu este de așteptat din punct de vedere omenesc. Tiparele de gândire au fost formate de-a lungul generațiilor și s-au înțepenit. Sunt fortărețe. A schimba asemenea obiceiuri și tradiții pare în asemenea cercuri o „zdruncinare a legilor universului”.

Bineînțeles, totul este întemeiat pe „fidelitatea față de Biblie” și pe ascultare. Numai că, oare suntem într-adevăr fideli Bibliei sau interpretării noastre a Bibliei? Dar întrebarea trebuie pusă: ne-am putea înșela?

Același lucru este valabil pentru bisericile în care femeile nu au voie să fie diaconi sau prezbiteri. Acolo unde sunt excluse de la toate funcțiile de conducere sau de la unele dintre ele. De asemenea, acolo unde nu au voie să predice și să învețe pe alții.

Să fie oare posibil ca societatea noastră (ordinea ei socială) și legislația noastră să fie mai biblice, în ce privește egalitatea și egalitatea în drepturi dintre bărbat și femeie, decât atitudinea creștinilor conservatori, fideli Bibliei?

Ce-ar fi dacă legea egalității în drepturi și interdicția discriminării unui gen ar pretinde într-o zi drepturi egale pentru femei în toate domeniile – și în bisericile evanghelice și bisericile libere, chiar și în cele de orientare conservatoare? Poate ar cere o cotă de femei? Este atunci concepția noastră patriarhală și, în esență, medievală despre bărbat și femeie ceva pentru care am suferi? Ceva pentru care am merge la închisoare? Statul nu are, desigur, dreptul să hotărască aceasta în biserică, dar ce-ar fi dacă și-ar lua acest drept și s-ar amenința cu consecințe?

Ar trebui să ne pocăim, noi, bărbații, că încă n-am înțeles cum a creat Dumnezeu la început rolul și relația dintre bărbat și femeie. În multe cazuri, această înțelegere nu vine deloc din Biblie, ci este modelată de cultură și de societate. Când vom recunoaște, în sfârșit, această legătură adâncă? Nu

putem condamna lumea și în același timp să declarăm biblice niște tipare lumești de comportament.

Când se va ajunge la libertatea Duhului și la ordinea originală a creației? O ordine în care nu genul hotărăște slujba, misiunea și chemarea în Împărăția lui Dumnezeu și în Biserica Lui. Ci darul, capacitatea, caracterul și credincioșia, ca și personalitatea și pregătirea. Pur și simplu competența spirituală: disponibilitatea de a sluji și smerenia, dăruirea inimii și autoritatea spirituală, care nu este decretată sau acordată, ci percepută, recunoscută și prețuită. Aceasta ar fi o străpungere a binecuvântării pentru toate bisericile care au stabilit și au îngăduit rolul femeilor după forme lumești, și nu după forme spirituale, biblice și dumnezeiești.

Prin aceasta mi-am împlinit responsabilitatea și mă dezic de formele care nu vin din Sfânta Scriptură, ci dintr-o lume căzută. De concepții care au fost „botezate” în biserici și făcute evlavioase chiar de creștini, de bărbați, din rândul cărora fac și eu parte. *Exact aceasta a reușit șarpele, ispititorul: să înăbușe sau să elimine în multe locuri contribuția de neînlocuit a femeilor.* Purtătorii chipului lui Dumnezeu au fost Adam și Eva împreună. Funcționarea trupului lui Hristos se face în același fel. Sau, altfel, el nu funcționează așa cum vrea Hristos.

Să călcăm noi, bărbații, pe urmele lui Isus în purtarea Lui față de femei. Există un drum de întoarcere. Dumnezeu dăruiește iertare și un nou început. Și în aceste întrebări.

Totuși, numai prin pocăință. Prin schimbarea gândirii și prin înnoirea minții vom putea combate otrava șarpelui, cu care a înșelat poporul lui Dumnezeu și întreaga lume timp de milenii, și anume că bărbatul are autoritate asupra femeii.

O schimbare a gândirii venită din inimă se poate petrece într-o clipă, dar poate dura și ani. Scriu aceste rânduri la vârsta de 56 de ani. N-am prevăzut acest lucru. Acum 5 ani încă nu le-aș fi scris. De aceea nu acuz pe nimeni. Cel mult pe mine însumi, că am pierdut în această chestiune patru decenii. Pavel a avut nevoie de trei ani în Arabia, imediat după întâlnirea lui dramatică cu Hristos și întoarcerea lui la Dumnezeu, ca să fie eliberat de balastul și molozul gândirii fariseice, și în ce privește imaginea lui despre femeie. Dar a reușit. Și poate reuși și astăzi.

Din punct de vedere pastoral, această vindecare și eliberare ar avea un efect restaurator, corector și vindecător greu de estimat, pentru că este învățătura sănătoasă și, prin urmare, vindecătoare a Cuvântului lui Dumnezeu. Dacă căsnițiile ar fi eliberate de mitul autorității bărbatului asupra femeii. Dacă bisericile ar recurge, în sfârșit, la întregul lor potențial.

Să lăsăm, în sfârșit, în urmă reflexele noastre preferate și imaginile noastre despre dușmani în aceste subiecte. Soțiile și fiicele noastre, mamele și surorile noastre după trup și surorile noastre spirituale sunt o idee a cerului. Cine se atinge de ele, cine le condamnă la tăcere, se face vinovat. Ce răspuns vom da în ziua aceea mare, când Iahve Elohim ne va trage la răspundere?

Lozincile de rezistență sunt un astfel de reflex preferat: Să rămânem la Cuvânt! Și se confundă „a rămâne la Cuvânt” cu „a rămâne la înțelegerea proprie a Cuvântului”. Noi, bărbații, trebuie să capitulăm și să recunoaștem că șarpele cel vechi poate fi biruit în Numele lui Isus. Pocăința este cea mai bună înțelegere, cu perspectivă! Nu mai are niciun sens să luptăm pentru rânduiești și, prin urmare, păcătoase în Biserica lui Dumnezeu.

Când femeile sunt eliberate, sunt eliberați și bărbații.

Domnul Dumnezeu, Iahve Elohim, să aibă milă de noi!

Ignorarea fondului cultural al textelor biblice nu duce la respectarea literei textelor, ci la transformarea literei biblice într-un ecran pe care se proiectează convingerile culturale ale propriului prezent.

Ceea ce multor evanghelici li s-a vestit ca adevăr biblic veșnic este, în realitate, un produs al secolelor al XIX-lea și al XX-lea. Oricine poate verifica.

Cum să înveți, în chestiunile disputate, măcar să porți o discuție serioasă între poziții diferite, dacă timp de decenii te-ai exersat nu să susții convingeri, ci să impui mărturisiri dogmatice?

Thorsten Dietz

11.1 INDICAȚII ȘI SFATURI

Cum aplicăm, în fața controversei, principiile biblice, pentru ca aceste concluzii să devină realitate în Biserica lui Hristos de astăzi?

O mare problemă în bisericile de astăzi este o neînțelegere profundă a naturii harului și a lucrării Duhului Sfânt. Câtă vreme legalismul și tradiția sunt confundate cu Evanghelia lui Hristos, schimbările vor fi urmate întotdeauna de dezbinări. De aceea trebuie să lucrăm cu râvnă la vestirea Veștii Bune în biserici. Trebuie să arătăm în mod explicit greșelile legalismului și să spunem limpede adevărul harului lui Dumnezeu.

Deși mulți vor socoti o astfel de învățătură drept liberală, ea este în realitate doar o repetare a lucrării lui Pavel. Pavel a lucrat cea mai mare parte a vieții lui ca să-i mustre pe învățătorii iudaizanți, care urmăreau o întoarcere la Legea lui Moise. Ar trebui să-l urmărim pe Pavel și să-i muștrăm pe cei care urmăresc o întoarcere la teologia Vechiului Testament (numai preoți bărbați, respectarea și supraaprecierea formelor și a lucrurilor exterioare, frica de greșeli, ascultarea oarbă etc.). Dar ar trebui să spunem adevărul în dragoste.

Și totuși trebuie să înțelegem că este nevoie de timp până când frații și surorile acceptă gânduri noi. Chiar și pentru un om deschis, o schimbare radicală a gândirii poate dura mulți ani până când se simte bine cu ea. Când primesc o rețetă nouă de ochelari, lentilele noi, mai bune, mi se par de fapt mai rele decât cele vechi, încețoșate, până când le port câteva zile. Trebuie să fim răbdători. Practica va urma unei noi înțelegeri a învățăturii, în anumite împrejurări, abia ani mai târziu.

Dezbinările nu sunt inevitabile, dar pericolul este foarte mare. *Dacă bisericile nu resping legalismul și nu se întorc spre cruce, se va ajunge la despărțiri și dezbinări.* Singura altă soluție este să nu te schimbi. *Și apoi să-ți pierzi și propriii copii.*

Schimbarea este necesară și inevitabilă. Nu putem refuza la mai mult de jumătate dintre credincioși dreptul de a fi creștini cu drepturi depline. *Motivul nu sunt „drepturile” lor. Mai degrabă, Dumnezeu are nevoie de lucrători.* Cei flămânzi trebuie hrăniți, copiii trebuie educați, iar oamenii trebuie mântuiți. Când refuzăm atâtea mădulare ale trupului lui Hristos dreptul de a lua parte la luarea deciziilor sau la conducerea bisericii, *ne dezarmăm unilateral în fața armatei lui Satan.* Închipuiți-vă că stați în fața unei armate dușmane, iar apoi vă întoarceți și dezarmați majoritatea propriilor voștri ofițeri, cei mai buni, de teamă să nu încălcați regulamentul armatei. Trebuie să ne îngrijorăm cum îi putem sta împotriva lui Satan și să-L lăsăm pe Dumnezeu să Se

îngrijească de alegerea conducătorilor, învățătorilor, vorbitorilor și administratorilor Săi.

În cele din urmă, putem face doar atât, restul ține de Dumnezeu. *Nici Isus n-a schimbat inimile celor mai mulți farisei, dar a schimbat destule inimi ca să rescrie istoria lumii. Noi putem doar să semănăm. Dumnezeu trebuie să dea creșterea.*

Schimbările adevărate vin atunci când oamenii sunt puși în situația de a-și folosi gândirea și energia într-un mod nou, de a folosi o altă schemă de gândire și un alt limbaj și de a avea viziuni proaspete despre viitor.

Ca bărbat și femeie

Iubind, conducând și învățând pe alții

MAI BINE ÎMPREUNĂ!

MAI BINE LAOLALTĂ!

MAI BINE UNUL CU ALTUL!

Și voi umbla în LOC LARG, căci am cercetat poruncile Tale.

Psalmii 119:45

Din cartea lui Marilyn B. Smith, (ed.) Ingrid Kern: *Ohne Unterschied; Frauen und Männer im Dienst für Gott*, 2005, am scanat două sinteze și scheme. Ele oferă o bună privire de ansamblu asupra felului în care sunt înțelese și întemeiate cele două poziții ale complementarității, o dată cu și o dată fără o ierarhie, respectiv o supunere unilaterală între bărbat și femeie. Aici ele sunt numite *modelul ierarhic* și *modelul orientat după daruri*.

Nu prezint aceste două modele ca să alegeți unul dintre ele, ci ca fiecare să constate singur pe care îl susține, conștient sau inconștient.

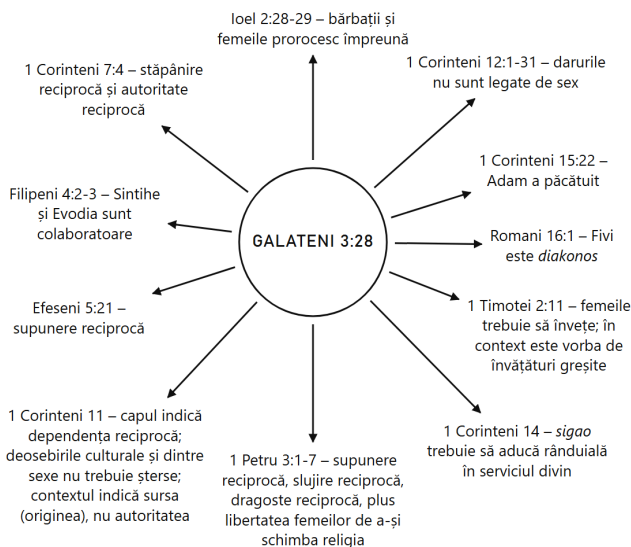
12.1 MODELUL ORIENTAT DUPĂ DARURI

În această nouă perspectivă a răscumpărării se pornește de la următoarele înțelegeri:

<i>‘ezer k^enägdō</i>	ajutorul de valoare egală înseamnă „față în față; potrivit unul pentru altul”
<i>kephale</i>	cap înseamnă „sursă”
<i>authentēin</i>	este privit ca un cuvânt rar folosit, care indică dominația
<i>sigao</i>	înseamnă o tăcere de bunăvoie, ca să poți asculta cu atenție
<i>hypotasso</i>	înseamnă o încadrare/rânduire de bunăvoie și este folosit în contextul supunerii reciproce

Ca text central este citat Galateni 3:28, care arată egalitatea tuturor oamenilor în Hristos și trebuie înțeles atât duhovnicește, cât și practic, pentru că trăirea zilnică a noii noastre identități în Hristos nu poate fi despărțită de realitatea veșnică a vieții noastre în El.

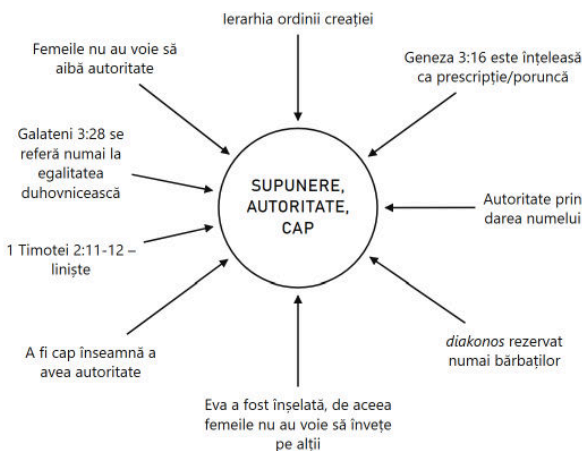
Rezumatul convingerilor care fundamentează modelul orientat după daruri

Bărbații și femeile sunt creați deopotrivă după chipul lui Dumnezeu; ca să trăiască în părtășie și să slujească acestei părtășii pe baza darurilor împărțite lor de Duhul Sfânt, și nu pe baza sexului lor. Esența acestei părtășii stă în supunerea reciprocă și în responsabilitatea reciprocă: toți trebuie să fie slujitori și să contribuie cu darurile lor la zidirea reciprocă.

ANEXA B

Rezumatul convingerilor care fundamentează modelul orientat *ierarhic*

Femeia este supusă bărbatului, cum Hristos este supus Tatălui. În general, tradiționaliștii spun că femeile nu ar fi inferioare bărbaților, dar că, în ciuda egalității duhovnicești, ar avea alte sarcini. Aceasta ar însemna că sarcinile lor depind de sexul lor. Temelia biblică pentru aceasta ar fi că „cap” ar însemna același lucru cu autoritate și, pentru că Hristos este capul (autoritatea) Bisericii și bărbatul este capul (autoritatea) femeii, femeia ar trebui să se supună și nu ar avea voie să aibă autoritate asupra bărbatului. De aceea nu ar avea voie să-i învețe pe bărbați și nici să predice.

În această perspectivă tradiționalistă se pornește de la următoarele înțelesuri:

<i>'ezer k^enägdo</i>	ajutorul de valoare egală înseamnă „subordonat”
<i>kephale</i>	cap înseamnă „autoritate”
<i>authenthein</i>	este tradus cu „autoritate”
<i>sigao</i>	înseamnă „nu are voie să vorbească”
<i>hupotasso</i>	înseamnă „supunerea soției față de soț” și este preluat de biserică cu înțelesul „supunerea femeilor față de bărbați”

Ca texte centrale sunt citate:

Efesenii 5:22 (supunerea)

1 Timotei 2:12 (nu îngădui)

Efesenii 5:23 și 1 Corinteni 11:3 (capul)

(Galatenii 3:28 este interpretat exclusiv duhovnicește – ca afirmație importantă a învățăturii despre îndreptățire – dar fără efect concret asupra trăirii de zi cu zi)

13 CUVINTE DE ÎNCHEIERE ALE UNOR CITITORI

Sunt recunoscător că unii prieteni s-au oferit să adauge un cuvânt personal, după ce au citit critic manuscrisul. Acesta completează ce lipsește la mine și aprofundează ce am atins doar în trecut.

13.1 PRIVIREA LIBERĂ A FOST ACOPERITĂ DE BURUIENI!

De ce vrem și trebuie să scriem o carte despre acest subiect? Nu pentru că vrem să revoluționăm totul. Nu pentru că le știm noi pe toate mai bine.

Totul vine din faptul că lui Hans-Jörg i s-a pus pe neașteptate întrebarea: „Cum vezi poziția și rolul femeii? În general și mai ales în legătură cu viața creștină în biserică.”

Nu era prima dată când întrebarea aceasta ajungea pe masă în viața noastră. Multă vreme am fost legați de contexte bisericești, iar acolo este contraproductiv să pui sub semnul întrebării rolul subordonat sau tăcut al femeilor, când totul merge liniștit pe făgașuri stabilite.

Personal, nu sunt o răzvrătită, în sensul că mi-aș da imediat cu părerea sau aș vrea să-mi impun punctul de vedere. Totuși, în trecut, mai ales în viața creștină a bisericii, am suportat și am răbdad cu greu felul de a aborda lucrurile atunci când nu „aveam voie” să-l pun sub semnul întrebării sau primeam răspunsuri foarte omenești și superficiale.

Cu Hans-Jörg alături, am un soț căruia îi place mai mult decât orice să cerceteze și să studieze Biblia. Este o mare îmbogățire că el înțelege și explică Cuvântul lui Dumnezeu. Ce nu este înțeles și unde există întrebări este studiat din nou, mai devreme sau mai târziu.

E nevoie de curaj ca să pui din nou sub semnul întrebării păreri și opinii înțepenite și apoi să constăți că nu se potrivesc cu adevărat cu viața ta de până atunci.

Am fost formată în așa fel încât femeile nu spun nimic cu voce tare în adunarea bisericii creștine. Cu siguranță am întrebat odată, când eram copil,

de ce este așa. Răspunsul că așa scrie în Biblie mi-a ajuns atunci și n-a mai fost nevoie de alte întrebări. Așa că am preluat totul exact așa și am trăit mai departe la fel. – Participarea mea personală la conținutul vieții bisericii a devenit astfel, timp de decenii, foarte pasivă, pentru că tot ce contribuia la serviciul divin era preluat în întregime de bărbați. Când mă rugam, o făceam în tăcere. Ca femeie, nu aveam nicio responsabilitate în toate acestea.

Astăzi mă întreb cum Și-a închipuit Domnul Dumnezeu lucrurile la început. El, Creatorul cerului și al pământului, al tuturor bărbaților și femeilor, al tuturor animalelor, dorește ca noi, oamenii, să fim chipul LUI, egali înaintea LUI, cu talentele pe care ni le-a dat EL. Când facem testul darurilor, constatăm că fiecare poate face ceva deosebit de bine și că fiecare are în toate puncte tari și puncte slabe.

Ce înseamnă dacă

- Creatorul, care m-a făcut creativă, inventivă, plină de putere, iar eu n-am nimic de spus pentru El în serviciul divin / în adunarea bisericii
- Isus, Mântuitorul omenirii, a venit pe pământ, a trăit aici, a întors cu adevărat pe dos și a schimbat viața și rolul femeii – a murit pentru mine, iar acum o mare parte din lucrarea Lui de mântuire – partea feminină – jumătate din creația Lui, n-are nimic de lăudat și de mulțumit pentru aceasta în serviciul divin

Aș vrea să ies din pasivitatea mea. Aș vrea să-mi depășesc formarea. Aș vrea să mă dezvolt în mod activ. Voi, bărbați, le puteți ajuta pe femei! Cine este, de fapt, aici un ajutor pentru cine?

Când e vorba de viața noastră de căsnicie, trăim ca soț și soție într-o conlucrare bine unsă. Deciziile importante le luăm împreună. Deciziile care privesc darul și sarcina mea le iau, fără îndoială, și singură. Hans-Jörg la fel. În toate acestea ne povestim și facem schimb de gânduri. Dragostea și respectul se bazează pe reciprocitate și trag împreună la aceeași frânghie și în aceeași direcție. Doar suntem pe drum spre o țință comună.

Chiar și când citesc din istoria culturii și constat ce rol era, aparent de la sine înțeles, pentru femei, din Evul Mediu și prin toate epocile diferite, mă întristez și astăzi nici nu-mi mai pot închipui, pentru că cel mai bine era ca femeile să nu apară deloc în viața publică, în educație și la deciziile

importante. Trecerea timpului a adus mereu câte o schimbare și o prefacere. Dar în unele domenii ale vieții și în unele moșteniri, felul împărțirii rolurilor stă încă foarte adânc.

Îmi vine în minte o imagine care mi-a sărit în ochi când mă plimbam în jurul lacului nostru frumos: pe drumul din jurul lacului sunt, din loc în loc, bănci. La un popas, constat că privesc spre lac a fost acoperită complet de tufișuri și copaci. În timp ce scriam, mi-a venit această comparație: lacul și banca există încă = creația și natura omenească există încă – numai privesc și ceea ce a gândit odinioară Creatorul la început au cam dispărut din cauza tufișurilor și a copacilor. Pentru că privesc, pentru care banca avea odată un motiv bun, să fie din nou deschisă, tufișurile și copacii care cresc sălbatic trebuie îndepărtați. Tot așa trebuie îndepărtate și excrescențele pe care le-am lăsat să crească peste gândul lui Dumnezeu ca Creator.

Christine Ronsdorf, Sulzberg im Allgäu

13.2 CE AR FI FOST POSIBIL!

„Încă o carte despre «chestiunea femeilor» ...”, aceasta a fost prima mea reacție la manuscrisul pe care mi l-a trimis Hans-Jörg Ronsdorf. Dar, după o primă răsfoire, abordarea m-a interesat totuși atât de mult, încât n-am mai putut să mă desprind de lectură. Formarea mea creștină seamănă cu cea a autorului. Am crescut în «adunările închise ale fraților», cu «orele tinerilor frați», rezervate exclusiv tinerilor bărbați, în timp ce tinerele domnișoare se întâlneau la «ora de tricotat». Acolo nu existau meditații biblice, pentru că o femeie nu avea voie să învețe pe alții. Femeile nu învață pe alții, nu discută în chestiuni teologice, tac în adunare, cu excepția lui «Amin» sau a cântării pe 4 voci. Îmi amintesc încă bine de o predică a unui frate de frunte la nivel național, pe atunci, al «adunărilor închise ale fraților», în biserica mea de acasă, în care a tratat tema «conferințelor pentru femei» cu fraza: „Unde am ajunge, dacă femeile ar fi la conferințe, iar bărbații ar trebui să împingă căruciorul acasă?” Exact, unde am ajunge? O întrebare pe care ar fi trebuit să și-o pună oricine, respectiv mi-o pun eu, de mult mai multă vreme. Fie din înțelegere, fie din cauza presiunii întregii societăți, în ultimele decenii situația s-a schimbat totuși și în cercurile conservatoare ale bisericilor (fraților). Există

ore pentru tineret, grupuri de casă și alte ocazii la care femeile sunt percepute și tratate altfel decât în tinerețea mea. Unii merg un pas mai departe și le dau femeilor posibilitatea de a sluji, după darurile și chemările lor, în anumite nișe ale vieții bisericii. Personal, îmi pun însă întrebarea: ajunge aceasta? În vremurile de început ale adunărilor fraților, Darby și tovarășii lui de luptă au redescoperit principiul preoției universale a tuturor credincioșilor. Combativ cum era, Darby l-a formulat, delimitându-se de clericalismul bisericilor de stat, astfel: „I believe the «Notion of a clergyman» to be the sin against the Holy Ghost in this dispensation”. Adică, aproximativ: „înstituirea unei clase de clerici este păcatul împotriva Duhului Sfânt în această dispensație”. Această teză, aflată în centrul teologic al Mișcării Fraților, a dus în aplicarea ei la un câștig esențial de călăuzire prin Duhul și de libertate pentru Biserica lui Dumnezeu. Dar, din păcate, ea a desființat doar restrângerea slujbelor din biserică prin criteriile «cu studii și hirotonit», criteriul „bărbătesc” a rămas. *Ce ar fi fost posibil, dacă s-ar fi recunoscut cum schimbă «big picture», imaginea de ansamblu așa cum a desenat-o Hans-Jörg Ronsdorf, rolul femeii în Ecclesia lui Dumnezeu?* Ce s-ar fi întâmplat dacă Mișcarea Fraților ar fi susținut cu hotărâre că „noi toți suntem frați”, bărbați și femei? Cât de mult ar fi putut Împărăția lui Dumnezeu, în «neprihănire, pace și bucurie în Duhul Sfânt», să cucerească și să pătrundă această lume printr-o astfel de descoperire și prin punerea ei în practică, cu mult înainte de o vreme în care feminismul secular a făcut aceasta, în parte, într-un mod nu tocmai bun? De aceea aș vrea să rescriu fraza lui Darby în mod nou și altfel, cu intenție provocatoare: „Cred că ideea că femeile trebuie să tacă și nu au voie să învețe pe alții și să slujească asemenea bărbaților este o împotrivire față de Duhul Sfânt în vremea noastră”. Scriptura este clară: „Și ce ai auzit de la mine în fața multor martori, încredințează la oameni de încredere, care să fie în stare să învețe și pe alții!” (2 Timotei 2:2) Pavel scrie „oameni” (anthropoi), și nu „bărbați”! Ce se întâmplă când trăiești aceasta? Bogăția de daruri și chemări a >50% dintre membrii bisericii este activată și începe o creștere pe care nu ți-o puteai închipui înainte. Între timp, slujesc bucuros și des împreună cu soția mea, cu multe ocazii, și credeți-mă: ea poate învăța pe alții multe lucruri mult mai bine decât mine. Și același lucru îl descopăr la multe femei din contextul bisericii mele. *De aceea, personal, nu mai este vorba pentru mine de ceva mai multă «femeie în biserică», ci de a le da femeilor locul pe care li l-a rânduit Dumnezeu.* Dallas Willard a spus-o foarte bine: „Nu drepturile femeilor de a ocupa slujbe

«oficiale» sau funcții spirituale, nici egalitatea lor în drepturi față de bărbați în aceste funcții stabilesc condițiile slujirii lor pentru Dumnezeu și pentru semenii lor. Obligațiile lor fac aceasta – obligații care decurg din capacitățile lor omenești, împluternicite de darurile harului dumnezeiesc” (în „How I Changed My Mind About Women in Leadership”). În acest sens mă bucur de această carte și îi doresc fiecăruia – fie bărbat, fie femeie – s-o fi citit cu inima deschisă, ca apoi să spună și să trăiască cu bucurie: „Noi toți suntem frați!”

Rolf Stücher, Salzburg, Westerwald

„CHESTIUNEA FEMEILOR” ȘI „DRAGOSTEA FRĂȚEASCĂ”

„Chestiunea femeilor” a adus deja atâta ceartă și atâta frângere în Biserica lui Dumnezeu. Poate fi voia lui Dumnezeu să ne spargem capetele din cauza unor asemenea chestiuni disputate? Fiecare dintre noi ar spune: „Bineînțeles că nu!” Atunci de ce este aceasta realitatea tristă?

În cuvântul nostru de încheiere am vrea să pledăm cu pasiune pentru crearea unor platforme în care să se poată discuta și face schimb de gânduri în mod spiritual, plin de dragoste și constructiv, chiar și despre subiecte atât de grele ca acesta. Am trăit acest lucru la o întâlnire cu Hans-Jörg, cu soția lui, Christine, și cu prieteni comuni. În ciuda unor perspective în parte diferite cu privire la „chestiunea femeilor”, am ieșit din discuție plini de recunoștință și de bucurie că avem frați și surori atât de dragi. Am experimentat cum a fost trăit următorul pasaj biblic:

„Vă dau o poruncă nouă: iubiți-vă unii pe alții! Să vă iubiți unii pe alții cum v-am iubit Eu. Din dragostea voastră unii față de alții vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei” (Ioan 13:34-35)

În biserica noastră urmează acum și discuția despre rolul femeii. Suntem o grupă mică și tânără – aproape toți au între 20 și 40 de ani. În plus, am primit pe drum formări doctrinare foarte diferite. Din punct de vedere omenesc, toate acestea nu sunt condiții ușoare. La aceasta se adaugă faptul că tinerii sunt de cele mai multe ori și mai extremi în convingerile lor decât creștinii mai în vârstă, mai maturi. Slavă Domnului, LUI Îi este cu puțință ce nouă ne este cu neputință. Doar putem conta pe călăuzirea plină de dragoste a

Duhului Sfânt! În biserica noastră ne aducem mereu aminte că trebuie să avem aceeași simțire ca Isus: Ai mereu în centrul atenției pe celălalt și nevoile lui, fii smerit și nu căuta să ai dreptate cu orice preț!

Dacă vrei să te confrunți în mod constructiv cu această tematică, ceea ce ne propunem, ni se pare indispensabil să ne gândim la două lucruri: În primul rând, trebuie să ne amintim mereu ce importanță are „chestiunea femeilor” în comparație cu „dragostea frățească”. Dumnezeu nu Se va bucura dacă punem convingerile noastre doctrinare mai presus de multele îndemnuri de a ne iubi unii pe alții în mod foarte practic. Ne-am propus ca această dragoste să lucreze în discuția noastră viitoare în așa fel încât să nu trecem peste conștiința fraților și surorilor și să ne orientăm după cel care este mai slab. În al doilea rând, am vrea să cercetăm textele cât mai fără prejudecăți, să fim deschiși și pentru întrebări critice și să reflectăm cinstit asupra noastră înșine. Poate vom ajunge la înțelegerea comună că tradițiile de interpretare trăite de noi până acum au într-adevăr nevoie de o corectare. În cele din urmă, știm că un schimb rodnic de gânduri nu poate avea loc decât dacă toți sunt deschiși pentru călăuzirea lui Dumnezeu și sunt gata să se implice în subiect și unii față de alții.

Un lucru vrem însă să-l avem mereu în capul listei noastre de priorități:

Să facem din trăirea însărcinării noastre comune, de a ne iubi unii pe alții în mod foarte practic, sarcina noastră principală!

Să câștigăm oameni pentru Isus prin felul în care ne purtăm unii cu alții, căci pentru aceasta suntem aici!

Helen & Matthias Dünser, Missen i. Allgäu

13.3 **SCHIMBARE**

Îi cunoaștem pe Christine și Hans-Jörg Ronsdorf din decembrie 2015, când ne-au împărtășit viziunea lor misionară despre „Kirche für Alle” („Biserica pentru toți”). Umăr la umăr am construit împreună cu ei și cu o echipă inițiativa „Kirche für Alle e.V.” și de atunci am organizat multe evenimente creative, evanghelistice, în locuri publice din Kempten. În acești cinci ani de

conducere comună ne-am cunoscut intens și personal ca familii și ca perechi căsătorite.

Când i-am cunoscut pe soții Ronsdorf, Hans-Jörg se afla deja în mijlocul unei schimbări spirituale. Dumnezeu îi atinsese inima și zguduia formări și convingeri profunde. Am avut privilegiul să trăim pe viu acest proces de schimbare. Lucrul acesta a fost cu atât mai captivant cu cât, cu doar un an înainte, o colaborare cu noi n-ar fi fost de conceput din cauza convingerilor lui teologice.

În acești ani am ajuns să prețuim foarte mult mai ales entuziasmul lui Hans-Jörg pentru Biblie, cunoștințele lui de fond, dragostea lui pentru Dumnezeu și sinceritatea lui în confruntarea cu întrebările teologice fundamentale. El se simte mai dator lui Dumnezeu decât părerilor altora și nu se dă înapoi de la subiecte critice. Formarea lui, istoria lui bisericească și tocmai această atitudine autentică fac ca abordarea lui a subiectului provocator „Rolul femeii în Biblie” să fie atât de deosebită, captivantă și vrednică de citit.

Această carte nu se încurcă în microperspective teologice, ci stabilește, de la o bună înălțime de zbor, legături istorice, culturale și biblice, care pun într-o lumină nouă interpretarea pasajelor biblice greu de înțeles. *Femei, iertați-ne!* (*Frauen, vergebt uns!*) ne îndeamnă să ne punem la încercare propriile formări și concluzii teologice – iar femeile merită aceasta. Cu mare respect față de subiect am avut privilegiul să fim martori la nașterea acestei cărți și suntem recunoscători pentru această carte curajoasă și mai ales pentru multele discuții profunde și bune dinainte. Mulțumim, Hans-Jörg și Christine.

Tobi și Daniela Stricker, Wiggensbach bei Kempten im Allgäu

14 PLEDOARIE FINALĂ: ESTE CHESTIUNEA FEMEILOR ATÂT DE IMPORTANTĂ?¹³⁸

O soră mi-a atras atenția că în această întrebare nu este vorba (numai) de teologie. Este vorba de oameni. Este vorba de fete și femei, de demnitatea lor și de recunoașterea lor. Eu, ca bărbat, privesc tot acest subiect din perspectivă masculină, ceea ce nu redă în mod direct vocea femeilor, dar vorbește pentru ele.

Mă tem că această structură ierarhic-religioasă (complementarismul – concepția că Dumnezeu le-a dat bărbaților și femeilor roluri diferite, iar conducerea le revine bărbaților) a rănit sau a distrus ceva în multe femei. Puținele reacții la cartea mea confirmă această apreciere. Cifra neagră va fi mai mare, mai ales când mă gândesc la tinerele femei și la fetele care cresc într-o societate cu drepturi egale, dar care sunt „învățate”, în mediul bisericii lor creștine, după modele antice ale rolurilor de gen. Cum să trăiești cu această ambivalență?

14.1 NU ESTE vorba DE CÂTEVA SLUJBE (INTERZISE)

Ca să fie limpede: nu este vorba în primul rând de faptul că femeile nu au voie să predice, să învețe pe alții sau să conducă. Multe femei s-au obișnuit oricum cu aceasta și au pierdut din vedere că s-ar putea schimba vreodată ceva. Adesea ele privesc aceste structuri și reguli ca adevăr biblic pentru ele însele și nu mai pun ele însele la îndoială aceste teze. Ar trebui însă s-o facă. Aș numi aceasta o luptă sănătoasă pentru cunoașterea adevărului, tocmai atunci când crezi că această cunoaștere există, de necontestat, încă din creștinismul primar. Lucrul acesta este valabil pentru multe teme ale Bibliei. Uneori trebuie să o iei de la capăt cu o temă, literă cu literă.

Întrebarea din titlu este o reacție aproape iritată la faptul că, prin cartea mea (titlul: *Femei, iertați-ne!*) și prin articolele mele, ridic mereu și mereu aceste întrebări „feministe”. După părerea mea, întrebarea vrea să spună, respectiv să minimalizeze, următorul lucru: surorile au în biserică, în Împărăția lui

138. Acest capitol a fost adăugat.

Dumnezeu și în familie atâtea sarcini și posibilități de a colabora și de a-și dezvolta darurile, încât nu poate fi o discriminare dacă nu au voie să predice, să învețe pe alții sau să conducă. Fiecare are locul și rolul lui, așa cum le-ar fi stabilit deja ordinea creației.

Dar, dacă încerci să vezi întreaga imagine, nu este vorba de două sau trei slujbe care, chipurile, nu i s-ar cuveni unei femei. Este vorba de întreaga imagine despre femeie care stă în spatele acestora. În spatele întrebării dacă această chestiune este chiar atât de importantă stă ideea că femeia ar fi fost creată ca ajutor (supus) pentru Adam și că i-ar fi alăturată, subordonată sau așezată ierarhic după el. *Aici se află rădăcina problemei de care suferă multe (nu toate) femei.* Adesea de nesesizat din afară, există o nesiguranță lăuntrică, adânc ascunsă, un sentiment de nedreptate. Când femeia ca atare nu este respectată la fel ca un bărbat. Când nu poți gândi liber, ci trebuie să gândești și să lucrezi în limite legaliste (ce am voie și ce nu), care sunt înfrumusețate în mod evlavios. Această perspectivă asupra rolului femeii lasă multe surori în Domnul cu întrebări chinuitoare și cu îndoieli de sine. Ele se întreabă de ce a vrut Dumnezeu așa, câtă vreme li se bagă în cap că acesta ar fi planul lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu este bun și desăvârșit, de ce trăiesc femeile lucruri grele în căsniciile creștine și, în biserici, limite care nu pot fi înțelese cu mintea sănătoasă? *Poruncile lui Dumnezeu sunt întotdeauna bune și El vrea să le înțelegem sensul, care (cel puțin în Noul Testament) este întotdeauna evident. Dar în această chestiune lipsește orice plauzibilitate!*

14.2 CE SIMT ȘI CE NU SIMT BĂRBAȚII

Acesta este un sentiment pe care noi, bărbații, nu-l cunoaștem așa. Rareori bărbații sunt cei mai slabi. Este timpul să percepem lucrul acesta și să fim sensibili la el. În reprezentarea și în gândirea unor bărbați pare imposibil să poată înțelege aceste sentimente de inferioritate ale femeilor.

Nu este oare motivul real al emoționalității mari din jurul acestui subiect mai puțin fidelitatea față de Biblie și mai degrabă propria mândrie, pentru că rolul de conducător, calitatea de cap a bărbatului sunt puse sub semnul întrebării? Poate numai în subconștient? Că deodată soția are aceleași drepturi și obligații ca soțul? Dacă ai văzut și ai trăit decenii la rând altfel, atunci această cunoaștere,

dacă apare, este ca un cutremur. Nu doar să recunoști greșeala, ci să te adaptezi la o altă viață împreună. Pentru aceasta e nevoie de putere. Întâi de înțelegere. Dar drumul biblic duce la viață. Întotdeauna.

14.3 CUM CITIM BIBLIA ÎN CHESTIUNEA FEMEILOR

Nu cunosc niciun subiect atât de încărcat emoțional. Ca și cum ar fi vorba de viață și de moarte. La subiecte ca persoana lui Isus, dumnezeirea Lui și lucrarea Lui de răscumpărare, lucrul acesta ar fi de înțeles. Nu însă la întrebarea dacă femeile au voie să se roage și să vorbească profetic în serviciul divin (lucru pe care Pavel îl presupune ca de la sine înțeles, dacă te uiți cu atenție, ții seama de context și, de asemenea, de marea și întreaga imagine biblică).

Cum citim Biblia când e vorba de chestiunea femeilor? *Vedem noi tot subiectul prin două (!) versete din 1 Timotei 2 și 1 Corinteni 14? Ce învățăături deformate ar ieși dacă am citi și am judeca Biblia și în alte întrebări doctrinare importante, într-un mod atât de îngust, prin două versete? Și dacă n-am aduce tot materialul biblic într-un raport sănătos și plauzibil și nu l-am cântări. Doar așa se naște învățătura sănătoasă!*

Atunci citim ca cărturarii și credem că găsim în Scriptură viața veșnică, dar pierdem întâlnirea cu Acela despre care mărturisește Scriptura: Hristos (Ioan 5:39). Scriptura, pe care o iubim atât de mult, mărturisește despre Acela care le-a dus pe femei la libertate, la învățătură, la mărturisire, la mărturie și la închinare.

Să începem să prețuim întreaga imagine a Bibliei despre femei și să n-o mai interpretăm prin două cuvinte ale lui Pavel înțelese greșit.

14.4 SENSIBILITATE

Multe femei simt, când citesc Biblia, când Îl văd pe Isus, cum Se purta cu femeile, că ceva nu este în regulă. Și mai greu devine pentru ele când văd cum dau greș bărbații care trebuie sau vor să conducă și să fie cap. Deși

tocmai lor – spre deosebire de femei – le-ar fi încredințat Dumnezeu acest rol. Dar cât de des scot soțiile castanele din foc.

Aceasta este percepția mea din reacțiile la cartea mea. *Titlul cărții pare să umple un gol uriaș. Mai mare decât credeam când m-am hotărât pentru acest titlu.*

Cunosc, desigur, căsnicii – atât cât este posibil chiar și pentru cei apropiați – în care acest fel de ierarhie este trăit în dragoste. Este însă acesta un indiciu că ierarhia este, prin urmare, corectă și sfântă? Nicidecum. Câte lucruri greșite gândim și facem, despre care credem că sunt corecte, pentru că, într-un fel sau altul, funcționează.

Da, „chestiunea femeilor” este absolut importantă. Căci este vorba de imaginea noastră despre Dumnezeu și despre om. Este vorba de a elimina și de a corecta orice tulburare și orice desfigurare a acestei imagini. Dumnezeu să aibă milă de noi și să ne ajute în această sarcină, căci imaginile greșite stau de neînchipuit de adânc și, pe deasupra, multora le par adevăr dumnezeiesc. Și totuși este un comportament lumesc. Este spiritul vremii, nu al secolului al XXI-lea în partea noastră de lume, ci al secolelor trecute, al XX-lea și al XIX-lea.

Dacă noi, bărbații, vrem să ne iubim soțiile așa cum a iubit Hristos Biserica, atunci le vom scoate, prin dragoste, din acest rol greșit și nu rareori discriminator și le vom face loc și le vom elibera locul care li se cuvine în ordinea creației lui Dumnezeu.

Căci chestiunea femeilor este, în adâncul ei, o chestiune a bărbaților. Noi, bărbații, trebuie să ne punem pe noi înșine sub semnul întrebării! Căci cine este, de fapt, răspunzător de lectura ierarhică și uneori patriarhală a Noului Testament? Bărbații și-au însușit supremația în interpretarea Bibliei și cred că acesta este domeniul lor de specialitate cel mai propriu. Ce supraestimare de sine! Darurile Duhului nu sunt împărțite după gen. Prin acest comportament, nenumărate daruri ale femeilor au fost uitate, înăbușite, scoase din funcțiune, trecute cu vederea și reprimare. A stinge Duhul nu este cu adevărat un lucru mărunț. Doar bărbații sunt cei care conduc bisericile și stabilesc direcția – femeile nu au acolo niciun cuvânt de spus, iar dacă au, atunci doar neoficial, prin soții lor, care însă n-ar recunoaște niciodată în cercul lor de conducere că urmează părerea soției lor.

14.5 CE NU URMĂRESC

Nu este vorba nici de modernizarea bisericii (nu este vorba de săli și clădiri), nici de a fi în pas cu vremea. *Este vorba de credințioșia față de Isus, adică de fidelitatea față de Biblie!* Nu modernizare, ci reformă în chestiunea femeilor, ca să folosesc pentru ultima dată acest cuvânt îndoielnic: chestiunea femeilor.

Nu este vorba de a câștiga o dezbatere teologică. Subiectul nu se pretează la aceasta, pentru că sunt atinși în mod direct oameni (mai ales surorile în Domnul), iar perspectiva fiecăruia marchează puternic viața, în biserică, în Împărăția lui Dumnezeu, în căsnicie și în familie.

Dar numai o dezbatere, numai o obiecție și numai un cuvânt profetic poate pune din nou în mișcare acest subiect. Fără discuție și fără dispută constructivă, totul va rămâne ca înainte.

14.6 MOTIV DE DESPĂRȚIRE?

Nivelul ridicat al emoțiilor în această chestiune împinge la o acțiune rapidă și consecventă, care se termină adesea cu o despărțire, o dezbinare și o schismă. Pentru unii se trece o graniță dumnezeiască, care pentru ceilalți nu există. Ce facem acum?

Tensiunile pot fi suportate o vreme, dar pentru că această chestiune cuprinde atât de mult pentru amândouă părțile, la sfârșit nu se va putea merge împreună. Afară de cazul în care poți suporta ceea ce este obiceiul într-o biserică. Da, și Dumnezeu suportă multe, mai mult decât ne putem închipui, fără să aprobe răul.

Și astfel fiecare trebuie să hotărască pentru sine. După părerea mea, este greu și să convii, în această tensiune, asupra unei căi de mijloc, în care să vii în întâmpinarea celuilalt atât cât poți susține.

Iertați-mă că nu pot oferi o soluție în acest subiect. Despărțirile sunt de cele mai multe ori rele, dar la fel pot fi și compromisurile.

14.7 FEMEILE TREBUIE SĂ SE RIDICE

Există lucruri în viață pe care le poți face numai tu însuși. Nimeni nu le poate face pentru noi. Femeile trebuie să pornească la drum, să-și recunoască drumul și să iasă dintr-o supunere înțeleasă greșit. În marile biserici există femei care s-au trezit și au recunoscut că în chestiunea genurilor ceva este serios strâmb. Poți gândi despre aceste mișcări ce vrei, dar împreună cu Osea 8:7 spun: *Cine seamănă vânt va secera furtună.*

Nice girls don't change the world – o propoziție adevărată (Fetele cuminiți nu schimbă lumea). Acest subiect este atât de înțepenit și a devenit un adevăr atât de intangibil, încât un megafon este pe deplin potrivit ca să te ridici împotriva lui. La alte adevăruri creștine, care sunt considerate relevante pentru mântuire, se strigă și acolo tare, nu-i așa?

Cealaltă opțiune este ca totul să rămână cum este. Ca apoi, în ziua aceea mare, în fața slavei, a limpezimii și a adevărului Lui, să trebuiască să constatăm că ne-am înșelat, amândouă genurile. Bărbații cu concluziile lor și femeile cu acceptarea acestor adevăruri chipurile biblice. Atunci o mare șansă va fi fost irosită și pierdută, pentru totdeauna.

Nici bărbații, nici femeile nu au voie să fie lași acum! Te costă întotdeauna ceva să lupți pentru adevăr. *Dacă nu s-ar fi ridicat mereu, în istoria Bisericii, multe creștine și mulți creștini curajoși și n-ar fi înnotat împotriva curentului, unde am fi astăzi?* Și știm aceasta prea bine. Fiecare mișcare și fiecare curent al creștinătății, iar noi facem parte din unul dintre ele, a început prin femei și bărbați curajoși și rugători.

14.8 ODATĂ ȘI ACUM

În veșnicie, acest subiect nu ne va mai urmări. Nu vor mai exista nici emoții, nici reproșuri sau insinuări. Nici un Nou Testament despre ale cărui afirmații să ne certăm. Bărbatul și femeia vor fi pur și simplu ca frate și soră, ierarhia și supunerea unilaterală vor fi istorie. Totul va fi trecut, dintr-o lume căzută și dintr-o ordine a creației tulburată. De fapt, genul nu va mai juca deloc vreun

rol. În Hristos nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască (Galateni 3:28). Atât de consecvent vede Pavel lucrurile. Să fim imitatorii lui, cum a fost el imitatorul lui Hristos!

Să trăim deci încă de acum, atât cât depinde de noi, libertatea și puterea acestei noi creații, care am devenit în Mesia cel înviat și înălțat!

Anstey, Stanley Bruce, 2020, Die Rolle der Schwestern in der Gemeinde, www.soundwords.de

Andreas J. Köstenberger, Southeastern Baptist Theological Seminary, Ascertaining Women's God-Ordained Roles: An Interpretation of 1 Timothy 2:15

Bauer, Wörterbuch zum Neuen Testament

Baum, Armin, Die Bibel und ihre schwierigen Stellen

Beale, Gregory K., 2011, Der Tempel aller Zeiten, Die Wohnung Gottes und der Auftrag der Gemeinde, Oerlinghausen

Bielefeld, Frauke, 2007, Die Sache mit der Rippe, Die himmlische Idee von den Geschlechtern, Asslar

Bird, Michael F., Bourgeois Babes, Bossy Wives, and Bobby Haircuts: A Case for Gender Equality in Ministry (Fresh Perspectives on Women in Ministry) 2012, Grand Rapids, Mi

Carolyn Osiek; Margaret Y. MacDonald; Janet H. Tulloch. A Woman's Place: House Churches in Earliest Christianity

Clouse, Bonnidell și Robert, 1989, Women in Ministry, Downers Grove

Cunningham, Loren; Hamilton, Joel David, 2014, Warum nicht! Frauen in christlich-kirchlichen Führungspositionen, Altensteig

Dale, Felicity, 2014, The Black Swan Effect, A response to gender hierarchy in the church

Dangendorf, Daniel, 2010, Junia, die erste Apostelin? Eine exegetische Studie, MBS Texte

Bode van het heil in Christus 140 (1997) Frage & Antwort: „Was dürfen Frauen?“

Gooding, David, Symbole und Zeichen von Autorität und Herrlichkeit

- Hardmeier, Roland, 2013, *Himmelstöchter! Warum die Stärke der Frau in der Bibel gebraucht wird. Und warum das biblisch ist.* Basel
- Hempelmann, Heinzpeter, 1997, *Gottes Ordnungen zum Leben*, Lahr
- Hohage, Jäger, Pletsch, Ziegeler, 2010, *Frau sein, Mann sein in der Gemeinde*, Dillenburg
- Junker, Reinhard, *Genesis 1 und 2: Zwei sich ergänzende Schilderungen vom Anfang, Wort und Wissen* Diskussionsbeitrag 1/91
- Hausoul, Raymond, *Mannen en Vrouwen in Gods schepping*
- Keener, Craig S., *Was Paul For or Against Women in Ministry?*
- Kiermeier, Gerhild, 1993, *Den Frauen aber sage ich*, Marburg
- Kubsch, Ron, *Gottebenbildlichkeit und Sünde*
- Kuen, Alfred, 1998, *Die Frau in der Gemeinde*, Wuppertal
- Lapide, Pinchas, 2004, *Ist die Bibel richtig übersetzt?* Gütersloh
- Lapide, Pinchas, 1995, *War Eva an allem schuld?*
- Liebi, Roger, *Genesis 2: Die Schöpfung des Menschen*
- Linder, Irmgard, 1995, *Ich will aber, dass ihr wisst*, Dillenburg
- Logos Bibel Programm (software biblic)
- Nunn, Philip, 2018, *Sollten Schwestern schweigen*, Hünfeld
- Ortberg, John, 2006, *Die Frau schweige*, Holzgerlingen
- Peppiatt, Lucy, 2020, *Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts*, IVP Academic, Downers Grove, Illinois
- Peppiatt, Lucy, 2015, *Women and Worship at Corinth: Paul's Rhetorical Arguments in 1 Corinthians*, Eugene, Oregon
- Peters, Benedikt, *Das Weissagen der Frau*
- Pierce & Groothuis, 2005, *Discovering Biblical Equality*, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

Piper, John and Wayne Grudem, 1991, *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, Crossway Books, Wheaton, Illinois; în germană: *Zweimalig einmalig – eine biblische Studie*, 2008, Friedberg

Ruthven, Jon Ph.D., *Women and Ministry: Does Scripture Contradict Itself?*

Schirmmacher, Thomas, ediția 2002, *Paulus im Kampf gegen den Schleier, Eine alternative Auslegung von 1. Korinther 11,2-16*, Nürnberg

Schmalenbach, H., 2007, *Frausein zur Ehre Gottes: ... im Kontext verschiedener Kulturen*

Schmidt, Veronika, 2019, *Endlich gleich*, Holzgerlingen

Smith, Kern, 2000, *OHNE UNTERSCHIED, Frauen und Männer im Dienst für Gott*, Brunnen Verlag, Gießen

Stadelmann, Helge, *Die Frau als Pastorin – Ja oder Nein?, și Die Frauenordination – Ein Testfall für Bibeltreue?*

Steinmeister, Andreas, 2013, *Wann immer ihr zusammenkommt*, Daniel, Lychen

Steinmeister, Andreas, 1991, *UNBEQUEM, Gottes Plan für Mann und Frau*, CSV Hückeswagen

Spencer, Aída Besançon, 1985, *Beyond the Curse: Women Called to Ministry*,

Späth, Thomas / Beate Wagner, (ed.), 2006, *Frauenwelten in der Antike, Geschlechterordnung und weibliche Lebenspraxis*, Stuttgart

Strauch, Alexander, 2001, *Die Revolution der Geschlechter*, Bielefeld

Trenkel, Michael, 2017, *Dürfen Frauen in der Gemeinde lehren?* Kurzauslegung zu 1Tim 2,11-15

Ulm, Christoph, *Die Rolle von Mann und Frau*

Walton, J. H., 2001, *Genesis, The NIV Application Commentary*, Zondervan, Grand Rapids, MI

Weber, Karl-Heinz, 2007, *Mann und Frau nach Gottes Plan*, Neustadt

Welt und Umwelt der Bibel, 4/2025, *Wer waren die ersten Christinnen*

White, Joel R., *Ehefrauen in den paulinischen Gemeinden*

Wilson, Bunny, 1992, Ich? Mich unterordnen?, Bielefeld

Wunderli, Armin, 2020, „ihm gegenüber“: Geschlechter-Gleichberechtigung in der Kirche und was die Bibel dazu (nicht) sagt KSH.Digital

Zens, Jon, 2010, What's with Paul and Women? Unlocking the cultural background to 1 Timothy 2, Lincoln, Nebraska

16 CĂRȚILE AUTORULUI

Und die Toten leben doch (Și totuși morții trăiesc), 1992

Seitenwechsel, Von Adam zu Christus (Schimbare de tabără – De la Adam la Hristos), 2011

Entrückung, Himmel, Ewigkeit, Ein neuer Blick auf alte Themen (Răpirea, cerul, veșnicia – O privire nouă asupra unor teme vechi), 2015

Gottes Lamm, Golgota und die Ewigkeit (Mielul lui Dumnezeu, Golgota și veșnicia), 2015

Fantastische Himmelwelt, Lehre und Leben der Himmelwelt im Epheserbrief (Fantastica lume cerească – Învățătura și viața lumii cerești în Epistola către Efeseni), 2016

Gott spricht, Eine erklärende Übertragung der allgemeinen Briefe und der Offenbarung (Dumnezeu vorbește. – O parafrază explicativă a epistolelor generale și a Apocalipsei), 2017

Epheser, nacherzählt, erklärt, für heute (Epistola lui Pavel către Efeseni – repovestit, explicat, pentru azi), 2018

Gods good Gospel, Gottes gutes Evangelium (Evangelhia bună a lui Dumnezeu), 2019

Markus, nacherzählt, erklärt für heute (Evangelhia după Marcu – repovestit, explicat, pentru azi), 2019

Galater, nacherzählt, erklärt für heute (Epistola lui Pavel către Galateni – repovestit, explicat, pentru azi), 2020

Die Briefe des Johannes, nacherzählt, erklärt für heute (Epistolele lui Ioan – repovestit, explicat, pentru azi), 2020

Frauen, vergebt uns! Kurzversion (Femei, iertați-ne! – Versiunea scurtă), 2022

Ein König voller Pracht – Die gute Botschaft von Jesus, dem Messias (Un Împărat plin de slavă – Vestea bună despre Isus, Mesia), 2022

17 CĂRȚI RECOMANDATE

Se poate obține în librării sau direct de la editorul Christian Beese: christian@rvbeese.de

Katharine C. Bushnell (1855–1946) a fost o slujitoare curajoasă și înzestrată a lui Dumnezeu, care făcuse din versetul „Pot totul în Acela care mă întărește” motoul vieții ei. A fost medic, misionară, ambasadoare a crucii, reformatoare, autoare și vorbitoare, precum și o cercetătoare strălucită și originală, care vorbea șapte limbi și stăpânea greaca veche și ebraica. Bushnell a părăsit medicina ca să facă ceea ce socotea a fi o lucrare și mai importantă, anume să

schimbe condițiile de viață înjositoare ale oamenilor, preluând un rol de conducere în Women's Christian Temperance Union (WCTU) a mișcării femeilor din secolul al XIX-lea. Poziția biblică a femeilor a avut pentru Bushnell o mare însemnătate, pentru că a ajuns la concluzia că traducерile greșite erau răspunzătoare de subjugarea socială și spirituală a femeilor. În anul 1896 a părăsit WCTU ca să-și dedice anii rămași sarcinii de a scrie și de a transmite mai departe adevărul biblic al intenției originare și neschimbate a lui Dumnezeu: egalitatea deplină a femeilor.

God's Word to Women de Katharine Bushnell este un studiu de pionierat, care cercetează cu grijă fiecare pasaj al Scripturii despre femei. Jessie Penn-Lewis a spus că materialul de față a deschis Scriptura într-un fel care poate fi descris doar ca o descoperire venită direct de la Dumnezeu. Pentru mulți, astăzi, aceasta este cartea care le-a dat libertatea de a fi ceea ce i-a chemat Dumnezeu să fie și de a face lucrarea pe care Duhul Sfânt a pus-o în inimile lor.

În timpul în care a fost medic misionar în China, Bushnell a descoperit că Biblia chineză fusese tradusă greșit, ca să întărească prejudecățile culturale împotriva slujirii femeilor. S-a întrebat dacă nu cumva aceleași prejudecăți masculine afectează și traducерile engleze și și-a aprofundat studiul ebraicii și al grecii. Mai târziu, în timp ce călătorea pentru WCTU prin întreaga lume, a folosit orele din trenuri, de pe vapoare și din locurile de cazare în care locuia ca să compare cu grijă traducерile Bibliei cu textul din limbile originale.

Prin experiență și studiu, Dumnezeu a pregătit-o pe Katharine Bushnell să scrie God's Word to Women. Început în 1908 ca un curs prin corespondență, a fost publicat întâi de Bushnell în regie proprie. În ciuda reacțiilor pozitive de la început, cartea a dispărut curând; iar Bushnell a murit crezând că viața ei a lăsat în urmă puțin efect. Dar Dumnezeu știa mai bine! Cartea a fost redescoperită și continuă să fie publicată de cei care îi recunosc valoarea inestimabilă. Astăzi primește, în sfârșit, recunoașterea binemeritată ca sursă literară fundamentală pentru cei care lucrează în prima linie a egalității biblice a femeilor.

HANNA-MARIA SCHMALENBACH

Frausein zur Ehre Gottes

In jeder Kultur anders? (Altfel în fiecare cultură?)

Dumnezeu l-a creat pe om bărbat și femeie. Le-a dat El odată cu aceasta și o ordine a creației care definește ce înseamnă a fi bărbat și a fi femeie și care reglementează relația dintre genuri în mod atemporal, pentru toate culturile? Ce rol joacă păcatul omului; ce rol joacă influențele culturale? Și ce schimbări în relația dintre genuri putem aștepta prin mântuirea în Isus Hristos?

Asupra acestor întrebări și a altora asemănătoare se poartă până astăzi o luptă, mai ales în privința poziției femeii și a libertății ei de acțiune în biserică. A fi femeie spre slava lui Dumnezeu – aceasta este dorința multor femei! Dar ce înseamnă aceasta concret: în fiecare cultură altceva?

Hanna-Maria Schmalenbach redă imaginea biblică despre femeie în contextul istoriei mântuirii și pe fundalul culturilor de atunci. Așa se nasc concluzii surprinzătoare și repere pentru felul în care femeile din culturile vremii noastre își pot rândui viața spre slava lui Dumnezeu.

„... (ea) poate oferi un reper, dar și material exploziv pentru bisericile noastre.”

Heike Heun în *Idea Spezial* 7/2021 Buchjournal

„De departe cea mai bună carte despre rolul femeii în biserică ... Abordarea cuprinzătoare și obiectivă a subiectului, structura logică, luarea în considerare a culturii și legătura cu practica sunt câteva dintre punctele tari ale acestei cărți. Pentru prima dată am găsit cu adevărat pace, prin această carte, când este vorba de rolul meu în biserică. O contribuție valoroasă și convingătoare la un subiect important și actual, care trebuie neapărat citită de bărbații și femeile din bisericile noastre!”

Marianne Müller pe blogul ei strickleserl

„Fără îndoială cea mai bună și mai convingătoare lucrare despre «chestiunea femeilor» pe care am cunoscut-o până acum!”

Recenzia unei cliente

„... una dintre cele mai înțelepte cărți despre «chestiunea femeilor», care ne poate ajuta să ne redescoperim rolul de femei.”

Monika Kuschmierz în revista Joyce

„Niciun studiu despre slujirea femeii în biserică nu unește atât de bine perspectivele medicale, interculturale, istorice și biblice ca acela al doamnei dr. Schmalenbach. Cine ia în serios această cercetare va trebui să-și regândească poziția față de slujirea femeii. Nimeni care are de-a face cu această întrebare n-ar trebui să treacă pe lângă această lucrare.”

Dr. Helmuth Egelkraut (1938–2018)

Neufeld Verlag

Sauerbruchstraße 16

27478 Cuxhaven

Telefon: 04723 5057260

E-mail: info@neufeld-verlag.de

Versiunea scurtă a acestei cărți (în limba germană), într-o nouă formă a textului, de 80 de pagini, se poate obține pentru 3,80 euro de la autor (www.hans-joerg-ronsdorf.de) și ca eBook Kindle pe Amazon.

Die Gleichstellung von Mann und Frau (Egalitatea dintre bărbat și femeie) este o lucrare scurtă, dar temeinică, a teologului și lingvistului Philip B.

Payne, care dovedește cu toate textele biblice relevante că bărbatul și femeia sunt egali, în căsnicie, în biserică și în societate.

56 de pagini (în limba germană), iulie 2023, se poate obține în librării sau de la traducătorul ediției germane: hj-ronsdorf@t-online.de, ca eBook Kindle pe Amazon

